

ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ จากการค้าชายแดน ไทย - กัมพูชา

กรณีศึกษา : จังหวัดสระแก้ว

Economic Dependency from Thailand - Cambodia Border Trade

A Case Study : Srakaew Province

ดร.ชลิศา รัตสราร

ผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษาโลจิสติกส์

ดร.สมชาย เบ็ญจวรรณ

อาจารย์ประจำหลักสูตร ภาควิชา การเงินและการลงทุน คณะบริหารธุรกิจ

พ.ศ.2564

บทคัดย่อ

การค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา ทั้งโดย รูปแบบและทิศทางการค้า ตลอดจนแนวโน้มของการค้า ณ ด่านอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นตัวอย่างที่สมบูรณ์ที่สุด ทั้งด้วย ขนาด ระดับ และมูลค่าทางการค้าที่สูงที่สุดเป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองลงมาจาก อันดับ 1 ด่านสะเดา และ อันดับ 2 ด่านปาดังเบซาร์ โดยมีตลาดโรงเกลือเป็นตลาดการค้าที่สำคัญของไทย

ความพึงพาทางเศรษฐกิจ จากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา ใช้ทฤษฎีพึ่งพา ทฤษฎีระบบโลก และทฤษฎีโลกาภิวัตน์ และแนวคำอธิบายวัฒนธรรมจากสื่อ เป็นหลัก ในการวิเคราะห์ด้วยวิธีวิทยาในการวิจัย (Research Methodology) ทั้งในเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และในเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) ด้วยการใชสถิติเชิงพรรณนาความ (Descriptive Approach) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

ผลการศึกษา สรุปเป็น 2 แนวทาง สรุปได้ว่า

- (1) ในเชิงปริมาณ พบว่า ธุรกิจการค้าในตลาดโรงเกลือ การเข้า – ออก ด้านการค้าชายแดนของประชาชนชาวกัมพูชา และการให้อนุญาตแก่รถยนต์นั่งส่วนบุคคล และรถโดยสารสาธารณะ ของชาวกัมพูชา มีความสัมพันธ์ต่อ มูลค่าการค้าสินค้าไทยที่ผ่านเข้าไปในกัมพูชา ในส่วนของแบบสอบถาม 3 ประเภทสำหรับชิปปิ้ง ให้ข้อสรุปที่ตรงกันว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย มากกว่าที่จะเป็น ไทยพึ่งพากัมพูชา จากปริมาณ ขนาด และระดับการค้าไทย – กัมพูชา สำหรับผู้ทำการค้าในตลาดโรงเกลือ ให้ข้อสรุปว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย ในด้านสินค้าอุปโภคบริโภคและสินค้าแฟชั่น รวมทั้งการแพทย์และการสาธารณสุขของไทย ส่วนไทยพึ่งพากัมพูชา ในด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว เพราะว่ามีกรุ๊ปทัวร์ของไทยเข้าไปอยู่เรื่อยๆ แต่เมื่อศึกษาด้วยความคิดเห็นพบว่า โดยเฉลี่ยแล้ว กัมพูชาพึ่งพาไทย สำหรับชาวกัมพูชา ให้ข้อสรุปเช่นกันว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย
- (2) ในเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depths Interview) มีแนวโน้มว่า กัมพูชาพึ่งพาไทยจากการค้าชายแดน อย่างไม่อาจถ่วงถอยได้ สืบเนื่องมาจากการพัฒนาถนนและปรับปรุงระเบียบวิธีการขนส่งผ่านแดน การเปิดจุดตรวจด่านศุลกากร และสถิติการตรวจคนเข้าเมืองของชาวกัมพูชาในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง

เมื่อนำผลการศึกษาทั้ง 2 ส่วน มาวิเคราะห์ พบว่า ในความสัมพันธ์บนระนาบเชิงเดียวทางประวัติศาสตร์ ระหว่างไทย – กัมพูชา นั้น ทุกสิ่งขึ้นอยู่กับหลักการจักรวรรดินิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Imperialism) เป็นความพึ่งพาทางโครงสร้าง (Structural Dependency) ที่กัมพูชาขึ้นต่อไทย ตามแนวคำอธิบายของทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory) และเป็นการครอบงำกัมพูชาโดยอำนาจการเป็นเจ้าผู้ครอบครองในทางเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร ซึ่งความสัมพันธ์

ดังกล่าวเป็นไปอย่างไม่เสมอภาคต่อกัน (Hegemony / Rivalry) ตามแนวคำอธิบายของทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) มากกว่าที่จะเป็น การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) กล่าวโดยสรุป สถานะการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ จากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา เกิดขึ้น.

คำสำคัญ: ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ การค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา ทฤษฎีพึ่งพา

Abstract

Thailand – Cambodia Border Trade with its patterns and trends, including the normal trade at Aranyaprathet, Srakaew Province, is the best example of completeness in terms of size, level and volume of trade. Aranyaprathet has been allocated as the top 3 following successful border trades in addition to Sadao and Padang Besar. In facts, Rong Klea Market is the most important market for Cambodian.

To study the economic dependency between Thailand – Cambodia Border Trade, in this research we have used the Dependency Theory, World System Theory, Globalization Theory and Popular Culture with regard to both Qualitative and Quantitative Research Methodology Approaches.

The results of our research are as the following:

- (1) Quantitative Approach; Rong Klea Market's trading business represents inbound and outbound number of Cambodian citizens. And the permission for Cambodian for inbound and outbound in private Cambodia cars and public Cambodian buses. By the relations in volume of border trade passing through Cambodia. Three types of questionnaires for shipping agent, the Cambodian businessmen and entrepreneurs and Cambodian citizens represent the situation in Thailand – Cambodia's border trade. Cambodia depends on Thailand by the economic dependency.

(2) Qualitative Approach: After conducting a couple of in –depth interviews, it was understood that Cambodia depends on Thailand continuously. From the development in roads’ networking and transport’s regulations and measurements for border trade including with customs checking point at Aranyaprateth in variety of dimensions represent that *Cambodia depends on Thailand.*

From the research results analyzed beyond the historical background between Thailand – Cambodia, everything still stands on Economic Imperialism. It is the structural dependency that *Cambodia depends on Thailand* with the main descriptions by using Dependency Theory and World System Theory. And it shows the economic dominance by economic and political hegemonic power. These relations represent the situation in Hegemony –Rivalry by the description of World System Theory more than Cultural Assimilation. The conclusions of this research are economic dependency occurred from Thailand – Cambodia Border Trade.

Keywords: Economic Dependency, Thailand – Cambodia Border Trade, Dependency Theory

กิตติกรรมประกาศ

(Acknowledgement)

การวิจัย เรื่อง ความพึงพาทางเศรษฐกิจจากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว ช่วงปี พ.ศ.2562 – 2563 รวมระยะเวลา 7 เดือน โดยเป็นการศึกษาสภาวะการขึ้นต่อกันในทางเศรษฐกิจจากการค้าชายแดน อาหาร และเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม สาธารณสุขและการแพทย์ การท่องเที่ยวในประเทศในละแวกใกล้เคียงกับจังหวัดสระแก้ว

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสยาม ที่ได้อุปการคุณด้านทุนวิจัยภายในแก่นักวิจัย ในช่วงเดือนกรกฎาคมปี การศึกษา 2561 นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ อันประกอบด้วย นายด่านศุลกากรอรัญประเทศ ขนส่ง จังหวัดสระแก้ว พาณิชยจังหวัดสระแก้ว และนายด่านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ เป็นอย่างสูงขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูล แบบสอบถามบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน อันประกอบด้วย ชิปปิ้งและบริษัทขนส่งฝ่ายไทย ประชาชนชาวกัมพูชาที่ สัญจรเข้า – ออก ประเทศไทย และผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ และในโอกาสนี้ ผู้วิจัย ขอขอบคุณบิดามารดาที่เสียสละเวลาและให้ความช่วยเหลือในการวิจัย รวมทั้งขอขอบใจบุตรชายที่ได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมา โดยตลอด จนทำให้การทำงานวิจัยในเรื่องนี้ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี

ผลการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ยังประโยชน์ต่อ นักธุรกิจและผู้ประกอบการชาวไทย ตลอดจน เจ้าของร้านค้าชาวกัมพูชา และด้วยการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ดังกล่าว ที่ได้ช่วยส่งเสริม มูลค่าการค้าชายแดนไทยและธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่อง ให้มีมูลค่าโดยรวมที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในที่สุดแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างไทย – กัมพูชา มีลักษณะขึ้นต่อกัน มีความเหนือกว่าและด้อยกว่า มีความได้เปรียบและเสียเปรียบ ด้วยลักษณะของการแลกเปลี่ยนที่ไม่เสมอภาคต่อกัน โดยมีแนวโน้มสูงมากขึ้นเรื่อย ๆ

ประโยชน์จากการทำงานวิจัยในเรื่องนี้ นำไปสู่การกำหนดทิศทาง นโยบาย ข้อกำหนด และมาตรการ ที่ช่วยผ่อนปรนอุปสรรคทางเศรษฐกิจ การค้า การขนส่ง การเงิน การท่องเที่ยว และการสาธารณสุขของไทย ด้วยการดำเนินนโยบาย และมาตรการตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติ ทั้งในระดับรัฐบาลและในระดับท้องถิ่น ซึ่งส่งผลมายังภาคเอกชน และธุรกิจ การค้าต่าง ๆ ที่มีต่อชาวกัมพูชาและประเทศกัมพูชา ให้เอื้อประโยชน์ต่อการค้าชายแดนและการค้าระหว่างประเทศ ระหว่าง ไทย – กัมพูชา สืบต่อไปในอนาคต.

สารบัญ (Content)

	หน้า
บทคัดย่อ	1
Abstract	2
กิตติกรรมประกาศ	4
สารบัญ	5-8
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 การค้าชายแดน ไทย – ลาว	10
1.2 การค้าชายแดน ไทย – มาเลเซีย	11
1.3 การค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา	11
1.4 การค้าชายแดนไทย ที่อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว	20
1.4.1 ลักษณะและรูปแบบการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา	23
1.4.2 รูปแบบการชำระเงินสำหรับการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา	23
1.4.3 การให้ความหมายของคำว่า “การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ”	24
จากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา	
1.4.3.1 ข้อมูลด้านความไม่เสมอภาคจากการค้าชายแดน	25
1.4.3.2 ข้อมูลด้านการปรับกระบวนการผ่านพิธีการศุลกากร	25
สำหรับการค้าชายแดน	
1.4.3.3 ข้อมูลด้านการเคลื่อนย้ายของชาวกัมพูชา ผ่านด่านบ้านคลองลึก	25
อำเภอรัฐประเทศ	
ความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจ / ระบบการเมือง	
1.5 อิทธิพลของสินค้าไทยสายตาชาวกัมพูชาและทัศนคติของชาวกัมพูชาที่มีต่อสินค้าไทย	26
1.6 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	27
1.7 สมมติฐานในงานวิจัย	27
1.8 ขอบเขตงานวิจัย	28

1.9 นิยามศัพท์	31
1.10 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	31

บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(1) ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ	32
(2) ทฤษฎีพึ่งพา	32
(3) ทฤษฎีระบบโลก	33
(4) ทฤษฎีโลกาภิวัตน์	33
2.1 คำอธิบายทางทฤษฎีในงานวิจัย	34
2.1.1 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ	34
2.1.2 ทฤษฎีพึ่งพา	36
2.1.3 ทฤษฎีระบบโลก	40
2.1.4 ทฤษฎีโลกาภิวัตน์	52
2.1.5 วัฒนธรรมจากสื่อ	58
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย

3.1 วิธีดำเนินงานวิจัย	61
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	67
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล	68
3.4.1 จากการใช้แบบสอบถาม	68
3.4.2 จากการสัมภาษณ์เชิงลึก	69
3.4.3 จากการวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี	69

บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล	58
บทนำ การศึกษาวิเคราะห์	70
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	71
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	96
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
ในเชิงปริมาณ	138
ในเชิงคุณภาพ	139
ข้อเสนอแนะ “ความพึงพอใจทางเศรษฐกิจจากการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา”	140
บรรณานุกรม	142-145
ภาคผนวก	
เครื่องมือวิจัย	
แบบสอบถาม ชุดที่ 1	147
แบบสอบถาม ชุดที่ 2	151
แบบสอบถาม ชุดที่ 3	157
แนวคำถามสัมภาษณ์	162
ประวัติผู้วิจัย	
ดร.ชลิศา รัตตสาร	163
ดร.สมชาย เป็ญจวรรณ	164

สารบัญตาราง แผนภาพ และภาพถ่าย

ตารางที่ 1.1	สถิติการค้าชายแดน พ.ศ.2562 (มกราคม – มีนาคม)	1
แผนภาพที่ 2.1	อัตราการค้า ไทย – กัมพูชา	35
แผนภาพที่ 2.2	ปฏิสัมพันธ์ทางการค้า ไทย – กัมพูชา นำเสนอผ่านทฤษฎีระบบโลก	49
ภาพถ่ายที่ 3.1 – 3.2	สถานีรถไฟ และสถานีขนส่งผู้โดยสาร อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว	61
ภาพถ่ายที่ 3.3 – 3.4	การนับจำนวนสินค้าเพื่อเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน บ้านคลองลึก อำเภอรัฐประเทศ	62
ภาพถ่ายที่ 3.5 – 3.6	นายด่านศุลกากรรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว	63
ภาพถ่ายที่ 3.7 – 3.8	การทำงานของชิปปิ้ง ที่ฝ่ายศุลกากรที่ 2 จังหวัดสระแก้ว	63
ภาพถ่ายที่ 3.9	ขนส่งจังหวัดสระแก้ว	64
ภาพถ่ายที่ 3.10	พาณิชย์จังหวัดสระแก้ว	65
ภาพถ่ายที่ 3.11	นายด่านตรวจคนเข้าเมือง อำเภอรัฐประเทศ	66

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

ความสำคัญของปัญหา (Significance of the Problems)

การค้าชายแดนไทย (Border Trade) ในแต่ละภูมิภาคของประเทศมีความแตกต่างกันมาก ทั้งรูปแบบการค้า ขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ การกระจายสินค้าเข้าไปในประเทศผู้ซื้อและการส่งสินค้าจากประเทศผู้ซื้อเข้ามาขายในประเทศไทย ในลักษณะต่างตอบแทน ทั้งปริมาณ ชนิด และประเภทของสินค้า สินค้าที่ผ่านชายแดนไทยเข้าไปในประเทศผู้ซื้อบางด้านมีการเสียภาษีสินค้า และยังมีความแตกต่างกันไปในแต่ละด้าน พบว่า สินค้าผ่านชายแดนไทย - ลาว มีปัญหาในเรื่องนี้มาก จนทำให้ ไม้แปรรูป ไม้ซุง ไม้ท่อน จะต้องขนจากลาวได้ขึ้นสู่ลาวเหนือ เพื่อส่งเข้ามาขายยังประเทศไทยด้านจังหวัด เชียงราย เป็นต้น สำหรับสินค้าผ่านแดนไทย - ลาว - เวียดนาม มีการผ่านแดนเข้าไปยัง สปป.ลาว ในฐานะประเทศผ่านแดนของการค้าไทย - เวียดนาม มีการจ่ายภาษีสินค้าไทย 2 ครั้ง ทั้งที่ด่านผ่านแดนไทย - ลาว และด่านลาวบาวของลาว ก่อนเข้าสู่เวียดนาม สำหรับด่านชายแดนไทย - เมียนมาร์ ที่เจดีย์สามองค์ หรือ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จะมีการส่งสินค้าไทยผ่านเข้าไปยังอินเดีย และเมียนมาร์ตอนกลาง ก็ประสบกับข้อห้ามในการนำสินค้าเข้าบางประเภท ส่วนด่านการค้าไทย - มาเลเซีย ก็มีสินค้าไทยผ่านด่านชายแดนปางเบซาร์ ซึ่งประสบปัญหาห้ามนำสินค้าไทยเข้าไปในประเทศมาเลเซียเป็นบางรายการ เช่น น้ำมันเครื่อง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา และพืชผลทางการเกษตรท้องถิ่นของภาคใต้ เป็นต้น

ความเป็นมาของการค้าชายแดนไทยในภาพรวม (Background of Thailand's Border Trade)

ตารางที่ 1.1 สถิติการค้าชายแดน พ.ศ.2562 (มกราคม - มีนาคม)

หน่วย: ล้านบาท

มาเลเซีย		เมียนมาร์		สปป.ลาว		กัมพูชา	
ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า
67,482	72,149	28,065	21,582	29,494	18,725	34,845	7,194
ยางพารา ผลิตภัณฑ์ยาง	เครื่อง คอมพิวเตอร์ เครื่องจักร	น้ำมันดีเซล เครื่องดื่มที่ไม่มี แอลกอฮอล์	ก๊าซ สัตว์น้ำ โค กระบือ	น้ำมันดีเซล รถยนต์ และอุปกรณ์	พลังงานไฟฟ้า ทองแดงและ ผลิตภัณฑ์	เครื่องดื่มที่ไม่มี แอลกอฮอล์ รถยนต์ อุปกรณ์ ส่วนประกอบ	มันสำปะหลัง ลวด สายเคเบิล

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (Asean Free Trade Area : AFTA) และความตกลงที่เกี่ยวกับการลงทุนระหว่างกลุ่มอาเซียน (Asean Investment Agreement : AIA) ตลอดจนข้อตกลงสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนในการส่งสินค้าผ่านแดน (Asean Transit Goods Transportation Agreement : ATTA) และความคืบหน้าของเขตการค้าเสรีจีน – อาเซียน (China – Asean Free Trade Zone Agreement : CAFTA)¹ ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของไทยในด้านต้นทุนค่าขนส่งที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ อย่างเช่น มาเลเซีย และสิงคโปร์ และยังมีข้อได้เปรียบทางด้านความสามารถจัดส่งสินค้าได้อย่างรวดเร็วและเสียหายน้อยกว่า

โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก (East – West Economic Corridor : E-WEC) ซึ่งเป็นโครงการนำร่องของโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Sub - region : GMS) ที่ ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) ริเริ่มขึ้นใน ค.ศ. 1992 ดำเนินการเชื่อมโยงมหาสมุทรอินเดีย (ทะเลอันดามัน) และมหาสมุทรแปซิฟิก (ทะเลจีนใต้) เข้าด้วยกัน ด้วยการพัฒนาระบบโครงข่ายถนนจากทางตอนใต้ของเมียนมาร์ (Mawlamyine) และการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเมยของเมียนมาร์เชื่อมเมืองเมียวดีเข้ากับพื้นที่ทางภาคเหนือของไทย (แม่สอด – สุโขทัย – พิษณุโลก) ซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่ด้านตะวันตกของโครงการ เชื่อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (ขอนแก่น – กาฬสินธุ์ – มุกดาหาร) เข้ากับตอนกลางของลาว (สะหวันนะเขต) และเวียดนาม (Quan Tri – Thua Thin Hue² - Danang)³

1.1 การค้าชายแดนไทย – ลาว

การที่สภาพทางภูมิศาสตร์ของลาวที่ตั้งอยู่ท่ามกลางกลุ่มประเทศอาเซียน และมีพรมแดนติดต่อกับเวียดนามและจีนตอนใต้ เนื่องด้วยความได้เปรียบทั้งทางด้านสังคม ภาษา ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม ไทยสามารถใช้การค้าชายแดนผ่านลาว โดยให้ลาวเป็นประตูการค้า (Gate Way) ส่งสินค้าไปยังประเทศที่สาม นอกจากนี้ ลาวยังเป็นช่องทาง

¹ จีนได้ให้ความสำคัญกับข้อตกลงดังกล่าวมาก เนื่องจากความต้องการพัฒนาพื้นที่ Southwest China ได้แก่ Guaxi และ Yunnan โดนวางแผนให้ Southwestern Yunnan เชื่อมโยงกับไทย และลาว Western Yunnan เชื่อมโยงกับพม่า และ Southern Yunnan เชื่อมโยงกับเวียดนาม

² มีท่าเรือน้ำลึก Thuan An สามารถรับเรือขนาด 2,000 ตัน และขนถ่ายสินค้าได้ 70,000 ตัน / ปี ซึ่งขยายเป็น 300,000 ตันได้โดยขยายเป็น 2.7 ล้านตัน / ปี ใน ค.ศ. 2010

³ เช่น ท่าเรือ Tien Sa ซึ่งเป็นท่าเรือที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของเวียดนาม ขนถ่ายสินค้าได้ปีละ 2 ล้าน 2 แสนตัน และท่าเรือ Lien Chieu ซึ่งจะสามารถขนถ่ายสินค้าได้ปีละ 20 ล้านตันใน ค.ศ. 2020 และกลายเป็น Break Bulk Feeder ในอนาคต

ตลาดในเชิงลึก ที่ทำให้สินค้าส่งออกของไทยประมาณร้อยละ 70 ที่นำเข้าไปในลาวจะถูกส่งออกต่อ (Re – Export) โดยผู้ประกอบการลาวจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสินค้าไปขายที่เวียดนาม ซึ่งที่นั่นเป็นตลาดสินค้าขนาดใหญ่ที่มีกำลังซื้อของประชากรมาก โดยมีประชากรถึง 80 ล้านคน และเงินตอนใต้ ในมณฑลยูนนาน และมณฑลกวางสี โดยเฉพาะในมณฑลยูนนานที่มีประชากรถึง 40 ล้านคน และลาวยังเป็นช่องทางกระจายสินค้าไทยต่อไปยังมณฑลเสฉวน ซึ่งในอดีตการขนส่งสินค้าจากไทยไปยังเมืองคุนหมิงจะต้องส่งผ่านมณฑลกวางโจว หรือ นครเซี่ยงไฮ้ แต่ในปัจจุบัน สินค้าไทยสามารถขนส่งทางเรือโดยใช้เส้นทางคมนาคมทางแม่น้ำโขง และใช้เส้นทางบกผ่านลาว หรือเมียนมาร์ หรือเวียดนาม แล้ว

การค้าชายแดนไทย – ลาว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ การค้าในจังหวัดชายแดนไทยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ดังนั้น ระบบเศรษฐกิจของไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงขึ้นอยู่กับลาวอย่างไม่อาจที่จะปฏิเสธได้ รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการค้ากับลาว ทั้งโดยระเบียบพิธีการทางศุลกากร และวิธีการชำระเงินค่าสินค้า ด้วยการชำระค่าสินค้าผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ของไทย ซึ่งพบว่า โดยมากแล้ว การค้าไทย – ลาว มักจะเป็นรูปแบบการค้ารายย่อยที่บุคคลหรือเอกชนลาวนำสินค้าไทยผ่านแม่น้ำโขง การทำธุรกรรมทางการเงินของไทย – ลาว จะใช้เงินสด ด้วยสกุลเงินบาท หรือ ดอลลาร์สหรัฐ มากที่สุด

ในปี ค.ศ. 2017 กระทรวงการเงินลาว ได้ออกข้อกำหนดว่าด้วยการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ในอัตรา 10% สำหรับสินค้าที่มีการนำผ่านแดน หรือนำติดตัวผู้โดยสารผ่านเข้าออกชายแดนทางบกและสนามบิน (บังคับใช้ในพลเรือนชาวลาวและชาวต่างชาติ) ที่เดินทางไม่เกิน 2 ครั้ง/เดือน มีการซื้อเพื่อใช้เอง โดยสินค้ามูลค่าเกิน 50 ดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 1,500 บาท จะได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม และหากไม่มีใบเสร็จรับเงินหรือใบเสร็จรับเงินไม่ครบ เจ้าหน้าที่ด่านศุลกากรมีสิทธิประเมินมูลค่าตามความเหมาะสม ซึ่งการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) จะนับมูลค่าสินค้าไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศต้นทางมาคูณกับอัตราเรียกเก็บที่ร้อยละ 10

1.2 การค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย

มาเลเซียเป็นคู่ค้าอันดับที่ 4 ของไทยในโลก สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปมาเลเซีย (กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์) ประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ รถยนต์ ยางพารา น้ำมันสำเร็จรูป และเคมีภัณฑ์ ส่วนสินค้านำเข้าหลัก ได้แก่ น้ำมันดิบ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ และแผงวงจรไฟฟ้า

การค้าไทย – มาเลเซีย (กล่าวใน <http://www.asean thai.net/showprintFriendly.php?nid-4748&flad=2>) มีมูลค่าการค้าชายแดนถึง 60 เปอร์เซ็นต์ มีการจัดตั้งคณะกรรมการการค้าชายแดนไทย – มาเลเซีย โดยการดำเนินมาตรการ

ต่างๆ เช่น การสนับสนุนให้นำธุรกิจเข้ามาทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย ที่ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา รวมถึงเขตเศรษฐกิจที่ตั้งทางเหนือและตะวันออกของประเทศ นอกจากนี้ยังมีสาธิตธุรกิจมาเลเซีย – ไทย โดยมีการหารือแนวทางการอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะด้านการคมนาคมขนส่ง เช่น ความตกลงทวิภาคีด้านการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า นอกจากนี้ ยังมีการประสานความร่วมมือในด้านการอำนวยความสะดวกของขั้นตอนการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม และตลาดสินค้าเกษตร ทั้งนี้ ไทยมียุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพธุรกิจอาหารและสินค้าฮาลาล (ช่วงปี พ.ศ.2559 – 2563)

1.3 การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา (กล่าวใน วรรณวิไล พงษ์สามารถ, 2539)

การค้าชายแดน

1. รูปแบบการค้า

- การค้าในระบบ เป็นการนำเข้าและส่งออกสินค้าจะต้องผ่านพิธีการศุลกากรตามจุดการค้าชั่วคราวตามจังหวัดชายแดนไทย-กัมพูชา การ นำเข้าสินค้าจะนำเข้าโดยผู้นำเข้า-ส่งออกที่จดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออก
- การค้านอกระบบ เป็นการค้าที่ไม่ผ่านระบบพิธีการศุลกากร เป็นการลักลอบค้าชายตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

2. ช่องทางการจำหน่าย

-การจัดจำหน่ายสินค้าตามแนวชายแดนของไทยไปกัมพูชานั้นส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยผู้นำเข้ากัมพูชาจะนำสินค้าไทยเข้าไปกระจายตามจังหวัดต่างๆ ประมาณร้อยละ 30 และนำเข้าไปยังกรุงเทพมหานครเพื่อกระจายให้กับ ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกประมาณร้อยละ 35 ส่วน ที่เหลือประมาณร้อยละ 35 จะนำเข้าเพื่อจำหน่ายต่อไปยังประเทศเวียดนาม

-การชำระค่าสินค้าตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาจะชำระด้วยเงินสดเป็นสกุลเงินบาท สกุลเงินเหรียญสหรัฐฯ และบางครั้งจะจ่ายเป็นทองคำ หากการซื้อขายมีปริมาณมากจะชำระด้วยการโอนเงินทางโทรเลข Telegraphic Transfer (T/T) ผู้ส่งออกของไทยจะส่งสินค้าให้ผู้นำเข้าของกัมพูชาก่อนโดยให้เครดิตระยะหนึ่ง เมื่อครบกำหนดชำระเงิน ผู้นำเข้าของกัมพูชา จะโอนเงินโดยทาง โทรเลขกลับมาให้ผู้ส่งออกไทย การชำระค่าสินค้าอีกวิธีหนึ่งคือผู้ส่งออกไทยจะส่งสินค้าไปให้ผู้

นำเข้าของกัมพูชาก่อน โดยให้เครดิตระยะหนึ่งเมื่อครบกำหนดจ่ายจะมีนายหน้าของกัมพูชาเข้ามาชำระเงินให้กับผู้ส่งออกไทยแทนผู้นำเข้ากัมพูชา เรียกกระบวนการนี้ว่า " โปยก๊วน "

3. จุดผ่านแดนถาวรไทย-กัมพูชา

- ด่านชายแดนบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ตรงข้ามกับด่านชายแดนปอยเปตของกัมพูชา
- ด่านชายแดนบ้านหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ตรงข้ามกับด่านชายแดนเกาะกงของกัมพูชา
- ด่านชายแดนช่องจอม อำเภอกาบเชิง จังหวัด สุรินทร์ ตรงข้ามกับด่านโอรเสม็ดของกัมพูชา
- ด่านชายแดนบ้านฝักกาด อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี ตรงข้ามกับด่านชายแดนเมืองพรมของกัมพูชา
- ด่านชายแดนบ้านแหลม อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี ตรงข้ามกับด่านชายแดนบ้านดวงของกัมพูชา
- ด่านชายแดนช่องสะง่า อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ตรงข้ามด่านชายแดนช่องจอม

ความต้องการของตลาดกัมพูชา (กล่าวใน อนุพัทธ์ หนองคู; 2550)

1. ความต้องการของตลาดกัมพูชาในปัจจุบัน

ความต้องการของตลาดกัมพูชาในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและสินค้าที่ใช้ในการพัฒนาประเทศได้แก่

- 1) อาหาร เป็นสินค้าที่ตลาดกัมพูชาต้องการมากที่สุด เนื่องจากเป็นปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ในปี 2539 มูลค่าการนำเข้าสินค้าหมวดอาหารของกัมพูชาเท่ากับ 102.47 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2538 ร้อยละ 15.59
- 2) รถยนต์ เป็นสินค้าอีกประเภทหนึ่งที่ตลาดกัมพูชาต้องการมาก ในปี 2539 กัมพูชามีการนำเข้ารถยนต์คิดเป็นมูลค่า 105.51 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2538 ร้อยละ 16.65
- 3) วัสดุก่อสร้าง เป็นสินค้าที่ตลาดกัมพูชามีความต้องการสูงมาก ในปี 2539 มีมูลค่าการนำเข้า 76.31 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก ปี 2538 ร้อยละ 172.77 โดยสินค้าที่ความต้องการมากในปัจจุบันคือ ปูนซีเมนต์ และเหล็กเส้น
- 4) ยารักษาโรค ในปี 2539 มีมูลค่าการนำเข้า 43.69 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2538 ร้อยละ 2.37
- 5) ผ้าฝืน ในปี 2539 มีการนำเข้าทั้งสิ้น 40.05 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2538 ร้อยละ 40.85
- 6) สินค้าเชื้อเพลิง ในปี 2539 มีมูลค่านำเข้า 110.25 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากปี 2538 ร้อยละ 25.05

2. ความต้องการของตลาดกัมพูชาในอนาคต (กล่าวใน วิทยา สุจริตธนารักษ์, ขบา จิตต์ประชุม; 2537)

ความต้องการสินค้าในอนาคตของตลาดกัมพูชา ยังคงเป็นสินค้าในหมวดที่มีความต้องการอยู่ในปัจจุบัน โดยสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาดกัมพูชาในอนาคต ได้แก่

- 1) อาหาร จากปัญหาการสู้รบภายในประเทศที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ ทำให้เกิดการขาดแคลนอาหารภายในประเทศสูงจึงต้องอาศัยการนำเข้าสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นจำนวนมาก
- 2) รถยนต์ ในอนาคตยังมีแนวโน้มของการนำเข้าสูง เนื่องจากปัจจุบันรถยนต์ที่มีอยู่ในตลาดยังไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ
- 3) วัสดุก่อสร้าง มีแนวโน้มการนำเข้าสูงเพื่อใช้ในการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนและสาธารณูปโภคต่างๆ ในอนาคต
- 4) ยารักษาโรค การสาธารณสุขของกัมพูชาที่ยังล่าช้าอยู่มากและมีการสู้รบในประเทศทำให้มีทหารได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในอนาคตเวชภัณฑ์จึงเป็นสินค้าที่มีความต้องการสูงในกัมพูชา
- 5) เชื้อเพลิง ความต้องการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงของตลาดกัมพูชาในอนาคตยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามความต้องการยานพาหนะที่เพิ่มขึ้นและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมต่างๆ

ความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา (กล่าวใน วัชรินทร์ ยงศิริ และคณะ, 2535) ในทางเศรษฐกิจดำเนินไปอย่างใกล้ชิด ปัจจุบันมีคนไทยอาศัยอยู่ในกัมพูชาประมาณ 495 คน ส่วนใหญ่เข้าไปประกอบธุรกิจส่วนตัว อาทิ โรงแรม ร้านอาหาร และค้าขาย ประเทศไทยถือเป็นคู่ค้าที่สำคัญและเป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ในกัมพูชา แต่โดยที่ระบบการบริหารจัดการภายในของกัมพูชา อาทิ การจัดเก็บภาษี การส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน ความโปร่งใส ยังขาดมาตรฐานและไม่เป็นสากล ทำให้การค้าและการลงทุนของไทยในกัมพูชามีต้นทุนสูงและเติบโตช้าซึ่งไม่สอดคล้องกับศักยภาพและสถานะทางเศรษฐกิจของไทย ทั้งนี้ รัฐบาลสองฝ่ายได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและตกลงที่จะร่วมมือกันเร่งรัดการแก้ไขปัญหาและลดอุปสรรคด้านการค้าและการลงทุนระหว่างกันให้ปรากฏผลที่เป็นรูปธรรมต่อไปมูลค่าการค้าทวิภาคีไทย - กัมพูชา ในปี พ.ศ. 2548 มีมูลค่า 38,137.70 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 26.27 โดยฝ่ายไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้า 35,597.50 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร ยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบสินค้าเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง เครื่องดื่มและเครื่องดื่มบำรุงกำลัง สิ่งทอ เคมีภัณฑ์ สินค้าอุปโภคบริโภค พลาสติกและผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ส่วนสินค้าสำคัญที่นำเข้าจากกัมพูชา ได้แก่ เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ผลิตภัณฑ์จากไม้ สินค้ากิจกรรม สินค้าประมงและปศุสัตว์ สิ่งทอ ยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบเครื่องจักรไม่ใช้ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์โลหะ ผลิตภัณฑ์กระดาษ สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร สำหรับการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ในปี 2548 มีมูลค่า 31,128.18 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 32.29 โดยฝ่ายไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าชายแดน 28,057.37 ล้านบาท ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการค้า

ชายแดนมีความสำคัญในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศ ทั้งนี้ คาดว่าหลังการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมทางบกระหว่างไทย - กัมพูชาแล้วเสร็จ ได้แก่ ถนนหมายเลข 5 (ช่วงปอยเปต - ศรีโสภณ) และหมายเลข 6 (ช่วงศรีโสภณ - เสียมราฐ) หมายเลข 67 (สะง่า - อันลองเวง - เสียมราฐ) และหมายเลข 48 (เกาะกง - สเรอัมเบิล) การค้าชายแดนจะขยายตัวอีกมาก ด้านการลงทุน ในปี 2547 การลงทุนของไทยในกัมพูชาสูงเป็นลำดับ 9 มีการลงทุนเพียง 1 โครงการ มูลค่า 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อผลิตพื้นซีเมนต์สำเร็จรูป ต่อมาในช่วง 8 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2548 การลงทุนของไทยขยับขึ้นเป็นลำดับ 4 รวม 5 โครงการ มูลค่าทุนจดทะเบียน 5.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้แก่ โรงงานผลิตน้ำดื่ม ผลิตภัณฑ์พลาสติก โครงการก่อสร้างโรงแรมพร้อมสนามกอล์ฟในจังหวัดเสียมราฐ 6 จำนวนคนไทยที่มีสิทธิ์เลือกตั้งนอกราชอาณาจักรในปี 2549 ทั้งนี้ จำนวนที่แท้จริงอาจมีมากถึง 700 คน ซึ่งทั้ง 3 โครงการเป็นการลงทุนโดยคนไทยทั้งหมด โครงการเหมืองแร่และโรงงานผลิตปูนซีเมนต์ซึ่งเป็นโครงการร่วมทุนไทย - กัมพูชา ถือเป็นโรงงานผลิตปูนซีเมนต์ขนาดใหญ่ที่สุดของกัมพูชา ตั้งอยู่ที่จังหวัดกัมปอต (ห่างจากกรุงพนมเปญประมาณ 130 ก.ม.) มีเงินลงทุนประมาณ 80 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจภายใต้กรอบต่าง ๆ โดยเฉพาะ ACMECS อาทิ การจัดทำ Contract Farming การรับซื้อผลิตผลการเกษตร 10 ชนิดในอัตราภาษีนำเข้าร้อยละ 0 การส่งเสริมการซื้อขายสินค้าแบบหักบัญชี (Account Trade) การจัดตั้ง One Stop Service เพื่ออำนวยความสะดวกด้านพิธีศุลกากร การฝึกอบรมและพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร โครงการจัดทำแปลงเกษตรสาธิตในพื้นที่จังหวัดชายแดนของกัมพูชา เป็นต้น

รูปแบบการค้า (กล่าวใน วิทยา สุจริตธนาธิกร, ขบา จิตต์ประทุม, 2537)

1. วิธีการค้า

1) การค้าแบบปกติ

ผู้นำเข้าและผู้ส่งออกของกัมพูชาจะต้องขอจดทะเบียนเป็นผู้นำเข้าและส่งออกสินค้าที่กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ โดยการนำเข้าสินค้าของกัมพูชานั้นจะต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพสินค้าจากบริษัท SGS ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน ที่กระทรวงพาณิชย์กัมพูชาจัดจ้างขึ้นมาเพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพสินค้านำเข้า

2) การค้าชายแดน

การค้าชายแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา เป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน โดยการค้าชายแดนจะเป็นการค้าระหว่างผู้ส่งออกไทยที่อยู่ตามจังหวัดชายแดนไทยกับผู้นำเข้ากัมพูชา ที่อยู่ตามจังหวัดชายแดนของกัมพูชา ซึ่งมีมูลค่าการซื้อขาย ครั้งละไม่เกิน 5 แสนบาท

2. ประเภทของผู้นำเข้าและส่งออกของกัมพูชา

1) บริษัทของรัฐบาล (State-owned Company) เป็นหน่วยงานของรัฐที่ตั้งขึ้นเพื่อนำเข้าสินค้าที่จำเป็นต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เช่น การนำเข้าอาหารและข้าว เพื่อใช้แจกเป็นสวัสดิการแก่ทหารและข้าราชการ

2) บริษัทเอกชน (Private Company)

เป็นบริษัทผู้นำเข้า (Importer) หรือบริษัทที่เป็นตัวแทนจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียว (Sole Agent) หรือเป็นบริษัทตัวแทนจำหน่าย (Distributor) ของกัมพูชา

3) ผู้ค้าชายแดน

เป็นผู้รับจ้างนำเข้าสินค้าให้กับร้านค้าย่อยตามตลาดต่างๆ โดยพ่อค้าชายแดนจะรับสินค้าจากชายแดนไทยไปส่งตามร้านค้าและแผงลอยในกัมพูชา ซึ่งสินค้าที่นำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค

3. การชำระเงินค่าสินค้านำเข้าระหว่างผู้ส่งออกไทยกับผู้นำเข้าของกัมพูชา มีดังนี้

1) การชำระด้วยระบบ L/C (Letter of Credit) เป็นการชำระเงินค่าสินค้าที่มีมูลค่าสูง โดยผู้ซื้อในกัมพูชาจะติดต่อกับธนาคารของตนเองเพื่อให้ธนาคารของตนเปิด L/C ให้กับผู้ส่งออกไทยโดยผ่านธนาคารของไทย หลังจากนั้นธนาคารของไทยจะส่ง L/C ให้ผู้ส่งออกเพื่อดำเนินการส่งมอบสินค้าให้กับผู้ซื้อต่อไป

2) การชำระค่าสินค้าด้วยเงินสดสกุลเงินที่นิยมนำมาใช้มากที่สุดคือ ดอลลาร์สหรัฐฯ และเงินบาท หรือบางครั้งจะชำระด้วยทองคำ

3) การชำระเงินระบบ D/P (Documents Against Payment) และ D/A (Documents Against Acceptance) ผู้ส่งออกของไทยจะทำการตรวจสอบฐานะและประวัติของผู้ซื้อกัมพูชาก่อนจนเป็นที่พอใจแล้วจึงส่งเอกสารและสินค้าไปให้กับธนาคารของผู้นำเข้าโดยผู้นำเข้าจะต้องชำระเงินค่าสินค้านำเข้าก่อนจึงจะสามารถนำเอกสารไปออกสินค้าได้

4) การชำระเงินด้วยระบบ T/T (Telegraphic Transfer) ผู้ส่งออกของไทยจะส่งสินค้าไปให้กับผู้นำเข้ากัมพูชาโดยให้เครดิตระยะหนึ่ง เมื่อครบกำหนดเครดิตผู้นำเข้าของกัมพูชาจะโอนเงินโดยทางโทรเลขกลับมาให้ผู้ส่งออกของไทย

ช่องทางการจำหน่าย

1. ช่องทางการจัดจำหน่ายและการกระจายตัวของสินค้าในตลาดกัมพูชา จำแนกตามสินค้าที่สำคัญดังนี้

1) สินค้าอุปโภคบริโภค ผู้นำเข้าของกัมพูชาจะนำสินค้าจากไทยไปกระจายให้กับร้านค้าส่ง ซุปเปอร์มาร์เก็ต มินิมาร์ท และ ร้านค้าปลีก ในกรุงเทพมหานครและเมืองการค้าต่างๆ

2) สินค้าวัสดุก่อสร้าง ผู้นำเข้าจะเป็นผู้จัดจำหน่ายสินค้าเองโดยจะกระจายสินค้าต่อไปยังตัวแทนขายและร้านค้าปลีก รวมทั้งการขายโดยตรงให้ผู้บริโภค ทั้งในกรุงเทพมหานคร และ จังหวัดต่างๆ

2. ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านแดน

ผู้นำเข้าของกัมพูชาจะนำสินค้าเข้าจากไทยแล้วส่งต่อไปจำหน่ายที่เวียดนามโดยเป็นลักษณะของการขนส่งสินค้าผ่านแดน

จุดการค้าและเส้นทางการค้า

จุดการค้าที่สำคัญของกัมพูชาที่มีชายแดนติดกับไทยได้แก่ พระตะบอง เสียมเรียบ และเกาะกง ส่วนเมืองการค้าที่ไม่มีเขตติดต่อกับไทยได้แก่ กรุงเทพมหานคร กัมปงโสม สวายเรียง สะตริงเต็ริง และรัตนคีรี ส่วนเส้นทางการค้าในกัมพูชาที่ใช้ขนส่งสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นการขนส่งทางรถยนต์และการขนส่งทางเรือดังนี้

1. เส้นทางคมนาคมทางบกที่ใช้รถยนต์ในการขนส่งสินค้าที่สำคัญ ได้แก่

- 1) ถนนหมายเลข 1 เป็นเส้นที่เชื่อมจากกรุงเทพมหานครเข้าสู่ นครโฮจิมินห์ของประเทศเวียดนาม
- 2) ถนนหมายเลข 4 เป็นเส้นทางการค้าที่ใช้ขนส่งสินค้าจากท่าเรือกัมปงโสมเข้าสู่กรุงเทพมหานคร
- 3) ถนนหมายเลข 5 เป็นถนนที่ตัดผ่านจากชายแดนไทยที่อำเภอรัฐประเทศผ่านเมืองสำคัญต่างๆ ของกัมพูชาและเข้าสู่ กรุงเทพมหานคร
- 4) ถนนหมายเลขที่ 7 เป็นถนนสายสำคัญอีกเส้นหนึ่งที่ใช้เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวและการค้าโดยตัดจากกรุงเทพมหานครเข้าสู่เมืองกัมปงจาม
- 5) ถนนหมายเลขที่ 13 เป็นถนนสายเอเชียที่เชื่อม 4 ประเทศจากประเทศลาวเข้าสู่จังหวัดอุบลราชธานีของไทยผ่านเข้าสู่เมืองสะตริงเต็ริงของกัมพูชาและเข้าสู่นครโฮจิมินห์ของ เวียดนาม

2. เส้นทางคมนาคมทางน้ำ ท่าเรือหลักที่ใช้ขนส่งสินค้าของกัมพูชา มี 2 แห่ง คือ

- 1) ท่าเรือกัมปงโสม สามารถรองรับเรือบรรทุกสินค้าขนาด 10,000 ตัน ได้พร้อมกัน 4 ลำ นอกจากนี้ยังมีท่าเทียบเรือขนาดเล็กสำหรับเรือลำเลียงที่มีขนาดใหญ่
- 2) ท่าเรือพนมเปญ เป็นท่าเรือขนาดเล็กมีความยาวหน้าท่าประมาณ 183 เมตร และท่าลอยน้ำ 3 แห่ง รองรับเรือที่มีขนาดความยาวไม่เกิน 100 เมตร ได้ นอกจากนี้ยังมีท่าเทียบเรือสำหรับรองรับเรือขนาดเล็กด้วย

การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ได้เริ่มต้นขึ้นในระยะแรก เพื่อสร้างความร่วมมือในด้านแรงงานและการค้า โดยเน้นการแก้ไขปัญหาทางการค้าร่วมกันกับไทย ระยะที่ 2 ช่วง พ.ศ. 2531 – 2545 เพื่อสร้างความร่วมมือผ่านกลไกทวิภาคี จาก

การเปิดเขตการค้าเสรี เข้าสู่ระยะที่ 3 เพื่อสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน จากการผ่านความร่วมมือในระดับพหุภาคี โดย ACMECS⁴ และในระยะที่ 4 ซึ่งเป็นระยะปัจจุบัน คือ เพื่อสร้างความร่วมมือการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ผ่านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC)

ไทย - กัมพูชา ได้เน้นย้ำถึงการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการค้าที่ 15,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ภายในปี พ.ศ. 2563 โดยมีแนวทางสำคัญเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา โดยได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU)⁵ ยุทธศาสตร์การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองหน้าด่านชายแดนไทยและกัมพูชา กับ นายปาน สรศักดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์กัมพูชา เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และขยายการค้าการลงทุนระหว่างกันโดยเฉพาะบริเวณชายแดนที่มีพื้นที่ติดต่อกัน ซึ่งกำหนดให้จังหวัดชายแดนสระแก้ว - บันเตียเมียนเจย เป็นพื้นที่นำร่อง รวมทั้ง ให้จัดตั้งคณะกรรมการการค้าชายแดน ซึ่งจะมีอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศของไทย และอธิบดีกรมการค้าระหว่างประเทศของกัมพูชา เป็นประธานร่วม เพื่อขับเคลื่อนการเชื่อมโยงเศรษฐกิจเมืองหน้าด่านชายแดนไทยและกัมพูชาให้เป็นรูปธรรม

(2) ส่งเสริมความร่วมมือด้านสินค้าเกษตร โดยได้เห็นชอบจัดตั้งคณะทำงานร่วมไทย - กัมพูชา ภายใน 3 เดือน เพื่อพิจารณาแนวทางในการเพิ่มมูลค่านำเข้า-ส่งออกสินค้าเกษตรระหว่างกัน

(3) เชื่อมโยงและสนับสนุนให้ทั้งไทยและกัมพูชา ทหารือทวิภาคีร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนสิทธิในการจราจรขนส่งข้ามพรมแดนระหว่างกันเพิ่มเติมในจุดผ่านแดนที่มีศักยภาพต่อการค้าและการลงทุน

⁴ Ayeyarwady, Chao Praya, Mekong Economic Cooperation Strategies

⁵ มีการลงนามในบันทึกความร่วมมือทางวิชาการ (Memorandum of Understanding) ระหว่างอธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และอธิบดีกรมส่งเสริมการค้าของกัมพูชา เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสทางธุรกิจ การจัดการกิจกรรมร่วมกัน การส่งเสริมผู้ประกอบการเข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติ การแลกเปลี่ยนคณะผู้แทนการค้า การอบรมผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางในเศรษฐกิจยุคใหม่ในการปรับตัวสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 และเศรษฐกิจดิจิทัล และการอำนวยความสะดวกทางการค้า รวมทั้งผู้แทนภาคเอกชนของไทยกับกัมพูชาได้ลงนามใน MOU อีก 6 ฉบับ เกี่ยวกับความร่วมมือในธุรกิจแฟรนไชส์ 2 ฉบับ และความร่วมมือในธุรกิจการกระจายสินค้า 4 ฉบับ

(4) ส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุน เช่น การจัดงานแสดงสินค้า การจับคู่ธุรกิจ การสร้างเครือข่ายระหว่างภาคเอกชนของทั้งสองประเทศ

(5) ส่งเสริมความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยไทยได้เชิญชวนให้กัมพูชาส่งผู้แทนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ไทยเป็นเจ้าภาพจัดขึ้น เช่น กิจกรรมภายใต้โครงการสถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่ และโครงการภายใต้ CLMVT (Cambodia – Laos – Myanmar – Vietnam - Thailand) Forum เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้พบปะหารือกับประธานสภาหอการค้ากัมพูชา และคณะนักธุรกิจกัมพูชา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงแนวทางการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกทางการค้า ซึ่งไทยได้ย้ำถึงความพร้อมในการร่วมมือกับภาคเอกชนกัมพูชา

ข้อได้เปรียบเสียเปรียบ

1. ข้อได้เปรียบของไทย

- 1) การส่งมอบสินค้าของไทยมีความสะดวกและรวดเร็ว เนื่องจากไทยและกัมพูชามีอาณาเขตติดต่อกันเป็นแนวยาว
- 2) การชำระค่าสินค้าของไทยกับกัมพูชาสามารถกระทำได้โดยวิธีง่ายๆ โดยชำระค่าสินค้าเป็นเงินบาท เงินเหรียญสหรัฐฯ และทองคำทำให้การซื้อขายสินค้าของไทยมีความคล่องตัวสูงกว่าประเทศคู่แข่ง
- 3) สินค้าไทยมีคุณภาพดี รูปแบบสวยงาม เป็นที่พอใจของตลาดกัมพูชาเพราะชาวกัมพูชานิยมสินค้าไทยตามการโฆษณาทางสื่อโทรทัศน์ไทย ทำให้สินค้าไทยเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากกว่าสินค้าจากประเทศอื่นๆ
- 4) รัฐบาลไทยให้ความช่วยเหลือด้านที่พักอาศัยแก่ผู้อพยพชาวกัมพูชาส่งผลให้ชาวกัมพูชาคิดว่าไทยเป็นบ้านพี่เมืองน้อง และมีความเชื่อใจไทยในเรื่องไม่คดโกงมากกว่ากับประเทศคู่แข่ง
- 5) การกระจายสินค้าไทยเข้าสู่ตลาดกัมพูชาทางด้านชายแดนมีปริมาณมากทำให้สินค้าไทยครองตลาดต่างจังหวัดของกัมพูชาได้มากกว่าประเทศคู่แข่งรวมทั้งผู้นำเข้ารายใหญ่ๆ ของกัมพูชาซึ่งมักจะเป็นหุ้นส่วนกับพ่อค้าไทย ซึ่งจะเป็นผู้นำเข้าสินค้าไทยเข้าไปกระจายต่อให้กับพ่อค้าส่งและพ่อค้าปลีกในตลาดกัมพูชา ทำให้สินค้าไทยสามารถกระจายอยู่ทั่วทุกตลาดในกัมพูชา
- 6) นักธุรกิจไทยเข้าไปลงทุนในกัมพูชาเป็นจำนวนมาก ทำให้การสั่งซื้อสินค้าวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมจากไทยมีมากกว่าคู่แข่ง นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งตัวแทนหรือเปิดบริษัทสาขาจำหน่ายสินค้าในกรุงพนมเปญ เพื่อให้ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกของกัมพูชาเข้ามาเลือกซื้อสินค้าที่ร้านได้ทุกวัน
- 7) ไทยสามารถอาศัยผู้นำเข้าของกัมพูชาเป็นผู้จำหน่ายสินค้าไทยต่อไปยังประเทศเวียดนามและลาวได้

2. ข้อเสียเปรียบ

- 1) การขนส่งสินค้าทางเรือ ของไทยมีต้นทุนสูงและใช้ระยะเวลาการเดินทางนานกว่าประเทศคู่แข่ง รวมทั้งเที่ยวเรือจากไทยไปกัมพูชามีน้อยเที่ยวกว่าคู่แข่ง เช่น สิงคโปร์
- 2) การซื้อขายสินค้าของไทยกับกัมพูชาจะอาศัยความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทำให้ไม่มีหลักค้าประกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาการคดโกงกันได้
- 3) ต้นทุนการผลิตสินค้าไทยสูง เนื่องจากรัฐบาลไทยมีการจัดเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบในอัตราที่สูง
- 4) ผู้ผลิตและผู้ส่งออกไทยยังไม่ให้ความสนใจตลาดกัมพูชาอย่างจริงจัง โดยผู้ผลิตสินค้ายังคงปล่อยให้หน้าเป็นผู้ส่งสินค้าของตนเข้าไปจำหน่ายในกัมพูชา ซึ่งบางครั้งนายหน้าชาวต่างชาติจะตัดยี่ห้อสินค้าเป็นของประเทศตนเอง ทำให้ผู้บริโภคชาวกัมพูชาเข้าใจผิดคิดว่าเป็นสินค้าของประเทศอื่น
- 5) ปัญหาการสู้รบภายในประเทศกัมพูชา ทำให้รัฐบาลไทยงดการออก วีซ่าให้ชาวกัมพูชาที่จะเข้ามาในประเทศไทย ทำให้ผู้นำเข้าของกัมพูชาหันไปซื้อสินค้าจากประเทศคู่แข่งแทน นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลกัมพูชายังมีน้อย
- 6) ประเทศคู่แข่ง เช่น สิงคโปร์ จะเข้าไปร่วมมือทางการค้ากับรัฐบาลกัมพูชา และอาศัยรัฐบาลเป็นผู้กระจายสินค้าไปยังหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐส่งผลให้สินค้าไทยไม่สามารถเข้าไปขายให้กับหน่วยงานราชการของกัมพูชาได้
- 7) ประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนาม ได้เข้ามาอบรมและสอนภาษาให้กับชาวกัมพูชา ส่งผลให้การติดต่อค้าขายระหว่างเวียดนามกับกัมพูชาทำได้ดีกว่าไทย เนื่องจากมีความเข้าใจในภาษาซึ่งกันและกัน

ปัญหาและอุปสรรค

การส่งออกของไทยไปยังกัมพูชาในปัจจุบันพบว่า ผู้ส่งออกไทยมีปัญหาและอุปสรรคในการส่งสินค้าไปตลาดกัมพูชา โดยปัญหาเหล่านี้เกิดจากปัจจัยภายในประเทศไทยเองและปัญหาที่เกิดจากข้อจำกัดต่างๆ ภายในประเทศกัมพูชา ทั้งนี้ปัญหาที่สำคัญๆ เรียงตามลำดับ ดังนี้

1. กัมพูชาไม่มีความมั่นคงทางการเมือง มีการสู้รบเพื่อแย่งชิงอำนาจการปกครองภายในประเทศ ทำให้กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง และบางพื้นที่จะมีกฎระเบียบเป็นของตัวเอง โดยที่พื้นที่เหล่านั้นเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งทำให้มีความเสี่ยงสูงในการค้าขาย
2. ขั้นตอนและระเบียบการส่งออกของไทย มีระเบียบขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนและมีเอกสารประกอบมาก ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง รวมทั้งการขอคืนภาษีอากรล่าช้า ทั้งภาษีตามมาตรา 19 ทวิ เงินชดเชย ภาษีมุมน้ำเงิน ซึ่งการขอ

คืนภาษีเหล่านี้จะมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน ทำให้ผู้ประกอบการขาดสภาพคล่องของเงินทุนหมุนเวียน

3. ปัญหาเรื่องค่าเงินเรียลซึ่งเป็นสกุลเงินหลักที่ใช้ในกัมพูชาขาดเสถียรภาพทำให้การซื้อขายสินค้าจะไม่สามารถรับการชำระค่าสินค้าเป็นเงินสกุลดังกล่าวได้ ส่วนใหญ่จะรับชำระค่าสินค้าเป็นเงินเหรียญสหรัฐฯ และเงินบาทของไทย หรือบางครั้งต้องรับชำระเป็นทองคำแทน

4. เส้นทางขนส่งจากชายแดนไทยไปยังกรุงเทพมหานคร มีกลุ่มอิทธิพลต่างๆ คุมเส้นทางอยู่ทำให้การขนส่งสินค้าผ่านเส้นทางดังกล่าวจะต้องเสียค่าผ่านทางให้กับกลุ่มต่างๆ ที่มีประมาณกว่า 100 ด่าน ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าสูงขึ้นกว่าปกติ

5. ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปศึกษาวิจัยทางด้านการตลาดของประเทศกัมพูชาอย่างจริงจัง ทำให้ผู้ส่งออกไม่ทราบถึงรสนิยม และความต้องการของผู้บริโภค ข้อบังคับ กฎหมายและขั้นตอนวิธีการทำการค้า ภาวะการแข่งขันของตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายและรายชื่อผู้นำเข้า รวมไปถึงกลยุทธ์ที่ใช้ในการแข่งขันในตลาดกัมพูชา ทำให้ผู้ส่งออกรายใหม่ไม่สามารถเข้าถึงตลาดกัมพูชาได้

6. การค้าระหว่างผู้ส่งออกไทยกับผู้นำเข้ากัมพูชาบริเวณชายแดน ส่วนใหญ่เป็นการทำการค้าที่ไม่มีการทำสัญญา ส่งผลให้ผู้ส่งออกของไทยถูกโกงจากผู้นำเข้ากัมพูชาบ่อยครั้ง

7. ปัญหาเรื่องระเบียบและขั้นตอนการนำเข้าสินค้าในกัมพูชาที่ยุ่งยากโดยสินค้าที่จะนำเข้ากัมพูชาต้องผ่านการตรวจสอบจากบริษัท SGS ที่กระทรวงพาณิชย์กัมพูชาตั้งขึ้นมา เพื่อตรวจสอบคุณภาพสินค้าและทำการประเมินพิกัดศุลกากร ถ้าสินค้าใดไม่ผ่านการตรวจสอบจะไม่สามารถส่งเข้าไปขายในตลาดกัมพูชาได้

8. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการส่งออกของ ผู้ประกอบการของไทย

9. ปัญหาค่าจ้างแรงงานมีการปรับตัวสูงขึ้นส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าของไทยสูงทำให้ศักยภาพในการแข่งขันในตลาดกัมพูชาลดลง

10. ไทยเป็นประเทศที่จัดว่า มีการจัดเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบ เครื่องจักร และชิ้นส่วน ในอัตราที่สูงกว่าคู่แข่ง ทำให้ไทยมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าคู่แข่ง

1.4 การค้าชายแดนไทย ที่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว⁶

⁶ การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ เป็นการศึกษา การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ที่ อำเภออรัญประเทศ และอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นตัวแทนการศึกษา ภาพรวมของ ความพึงพาทางเศรษฐกิจจากการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ทุกจุดพรมแดน

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ภาคตะวันออกของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 256 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 7,195.436 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 4,496,962 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัด ไกล่เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอบรบุรี จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ราชอาณาจักรกัมพูชา
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอบินทร์บุรี อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอ สนามชัยเขต จังหวัด ฉะเชิงเทรา

สำหรับการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ที่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว (สรุปจากการสำรวจภาคสนามเบื้องต้นของผู้ศึกษา ในช่วงวันที่ 17 – 20 มีนาคม พ.ศ.2562) หน่วยงานภาครัฐ กับ หน่วยงานภาคเอกชนได้สร้างความร่วมมือต่อกันหลายประการ เช่น บทบาทของธนาคารพาณิชย์ไทยในอำเภออรัญประเทศ ซึ่งได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้ง การผ่อนคลายกฎระเบียบทางการเงินและการปริวรรตเงินตราต่างประเทศ ให้กับธุรกรรมทางการเงินของชาวกัมพูชา อีกทั้ง ยังได้เกิดความร่วมมือระหว่างธนาคารแห่งชาติของกัมพูชา กับ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โดยการจัดตั้ง ธนาคารกัมพูชาพาณิชย์ ขึ้น ที่กรุงพนมเปญ ในขณะที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว ก็ได้ทำหน้าที่เสมือนกงสุลใหญ่ฝ่ายการพาณิชย์ในเมืองปอยเปต ส่วนหน่วยงานภาคเอกชนไทยที่ส่งเสริมการค้าชายแดน เช่น หอการค้าจังหวัดสระแก้ว ก็ได้อำนวยความสะดวกในการเจรจาการค้า ระหว่าง ผู้ประกอบการชาวกัมพูชา กับ ภาคเอกชนของไทยที่มีขนาดธุรกิจใหญ่ โดยมุ่งเน้นการค้าชายแดนส่งสินค้าไทยเข้าสู่กัมพูชา ซึ่งมีผู้แทนจัดจำหน่ายสินค้าไทยจำนวน

หลายราย ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลกัมพูชาในหัวเมืองต่างๆ ของกัมพูชา เพื่อทำหน้าที่จัดจำหน่ายสินค้าไทย ตลอดจน มี การอำนวยความสะดวกในการผ่านพิธีการศุลกากรที่ด่านอรัญประเทศให้มีรูปแบบ one – stop service ในส่วนของการ ทำงานของเจ้าหน้าที่ศุลกากรฯ ที่ด่านพรมแดนศุลกากรบ้านคลองลึก ก็ได้มีการอำนวยความสะดวกทางการค้าในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ เพื่อให้การค้าชายแดนดำเนินต่อไปโดยรุดหน้า บริษัทผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ ของไทย ก็ได้ดำเนิน ธุรกิจโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง ควบคู่ไปกับ การขายสินค้าเข้าสู่กัมพูชา โดยการจัดรถบรรทุกสินค้าตู้คอนเทนเนอร์ขนาด 20 ฟุต ถึง 40 ฟุต ผ่านแดนเข้าไปในกัมพูชาอย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ เพื่อส่งสินค้าของตนผ่านชายแดนบ้านคลองลึก อำเภอ อรัญประเทศ เข้าไปสู่เมืองปอยเปต และหัวเมืองต่างๆ ในประเทศกัมพูชา และประเทศเวียดนาม ตามลำดับ

รูปแบบการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา มีลักษณะต่างๆ ดังนี้ คือ (1) เพื่อการนำไปบริโภค (2) มีวิธีการชำระค่า สินค้าเป็นเงินสด (3) เป็นการค้าแบบขายฝาก ซึ่งเป็นการให้สินเชื่อบริหารจัดการโดยอาศัยความไว้วางใจระหว่างกัน (4) เป็น การค้าแบบต่างตอบแทน ประกอบด้วย Import License, Border Trade, Counter Trade และ Normal Trade โดย พบว่า รูปแบบการค้าส่วนใหญ่ที่กัมพูชาใช้กันอยู่ในขณะนี้ คือ การค้าชายแดน (Border Trade) โดยรวมการค้าชายแดนกับ การค้าเพื่อการบริโภคของประชาชนมาร่วมกัน ซึ่งใช้วิธีการผ่านแดนอย่างถูกต้อง มากกว่าที่จะเป็นการลักลอบการค้า เหมือนกับการค้าชายแดนในประเทศอื่นๆ

แนวโน้มความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา พบว่า กัมพูชาได้ตกลงร่วมกันกับไทยในการดำเนินงาน ด้านต่างๆ รวมทั้งสิ้น 17 รายการ โดยพบว่า ฝ่ายไทยเป็นฝ่ายที่ให้ความร่วมมือแก่กัมพูชาแทบทั้งสิ้น เช่น ความร่วมมือด้าน การท่องเที่ยว ความตกลงด้านการค้า เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม การปราบปรามยาเสพติด การลักลอบขนส่ง สินค้า วัฒนธรรม (เครื่องนุ่งห่มแฟชั่น เครื่องประดับ เครื่องหนัง วารสาร นิตยสาร เพลงไทย เป็นต้น) ข้ามเขตแดนไทย การเกษตร การจ้างแรงงาน การศึกษา และอื่นๆ อีกมาก ดังนั้น จึงน่าที่จะได้มีการศึกษาวิจัยในด้านอิทธิพลของธุรกิจการค้าและธุรกิจ บริการของไทย ใน sector ต่างๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง *ทัศนคติและความพึงพอใจ* ในสินค้าและบริการของไทยที่มีต่อชาว กัมพูชา

ในส่วนของการจัดจำหน่ายและการกระจายสินค้าไทยในกัมพูชา โดยหลักแล้วมี 2 ประการ กล่าวคือ (1) สินค้า อุปโภคบริโภคจากไทย ผู้นำเข้าชาวกัมพูชา หรือผู้ส่งออกชาวไทย จะนำสินค้าจากไทยไปกระจายให้กับร้านค้าส่ง ซุปเปอร์ มาร์เก็ต มินิมาร์ท 35 เพอร์เซ็นต์ และร้านค้าปลีกในเมืองต่างๆ 30 เพอร์เซ็นต์ ที่เหลือจะเป็นการส่งขายต่อไปยังประเทศ เวียดนาม โดยการ (ก) กระจายสินค้าจากส่วนกลางที่กรุงเทพมหานคร หรือกระจายสินค้าจากนิคมอุตสาหกรรมในภาค กลาง หรือ (ข) กระจายสินค้าจากจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2) สำหรับสินค้าวัสดุก่อสร้าง

นั้น ผู้นำเข้าชาวกำพูชาจะเป็นผู้จัดจำหน่ายเอง โดยจะกระจายสินค้าต่อไปยังตัวแทนขายและร้านค้าปลีก รวมทั้ง กระจายสินค้าจากการขายโดยตรงให้กับผู้บริโภครในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่างๆ โดยเฉพาะการขนส่งสินค้าผ่านเส้นทาง R1 จากกรุงเทพฯ - อนุประเทศ - ปอยเปต - ศรีโสภณ - พระเวท (กำพูชา) - วังเตา (เวียดนาม)

ในด้านการชำระเงินสำหรับการค้าชายแดน จะมีการชำระค่าสินค้าด้วยเงินสด ในรูปสกุลเงินบาท หรือ ดอลลาร์สหรัฐ หรือถ้าเป็นการซื้อขายจำนวนมาก จะชำระเงินค่าสินค้าด้วยทองคำแท่ง หรือด้วยการโอนเงินทางโทรเลข (Telegraphic Transfer - T/T) ผู้ส่งออกไทยจะส่งสินค้าให้ผู้นำเข้าชาวกำพูชา ก่อน ด้วยการให้เครดิตทางการค้าเป็นระยะเวลาหนึ่ง เมื่อถึงกำหนดที่จะต้องชำระเงิน ผู้นำเข้าชาวกำพูชาจะโอนเงินทางโทรเลขกลับมาให้ผู้ส่งออกชาวไทย การชำระเงินอีกวิธีหนึ่ง คือ ผู้ส่งออกชาวไทยจะส่งสินค้าไปให้ผู้นำเข้าชาวกำพูชาและให้เครดิตทางการค้าเป็นระยะเวลาหนึ่ง เมื่อครบกำหนดจ่ายเงินแล้ว ก็จะมีนายหน้าของกำพูชาเข้ามาชำระเงินให้กับผู้ส่งออกชาวไทยแทนผู้นำเข้าชาวกำพูชา โดยเรียกระบบนี้ว่า “โปกก๊วน”

เนื่องจาก การค้าชายแดน ไทย - กำพูชา ทั้งโดย รูปแบบและทิศทางการค้า ตลอดจนแนวโน้มของการค้าชายแดน และการค้าผ่านแดนของไทย ณ ด่านอนุประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นตัวอย่างที่สำคัญตัวอย่างหนึ่งของการค้าชายแดน ไทย - กำพูชา ซึ่งแตกต่างไปจากการค้าผ่านแดนในภูมิภาคอื่นๆ ของไทย โดยพบว่า การค้าชายแดนไทย - กำพูชา เป็นการค้าด้วยมูลค่าส่งออกสุทธิมากขึ้นเรื่อยๆ และมีแนวโน้มว่า กำพูชาขาดดุลการค้ากับไทยสูงขึ้นโดยไม่สามารถถ่วงดุลความพึงพาการนำเข้าสินค้าจากไทย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ การขึ้นต่อ - การเสียเปรียบ เป็นการพึ่งพาสินค้าไทย ในเชิงการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ตามคำอธิบายทฤษฎี ของ ทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory) และ ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) เมื่อมองในมิติที่ว่า ไทยเป็นศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจ และกำพูชาถูกดึงดูดเข้าหาไทย โดยได้พิจารณาแล้วว่า หากมีการตั้งสมมติฐานว่า กำพูชาเปรียบประดุจเมืองบริวารทางเศรษฐกิจของไทย ตามนัยยะนี้ กำพูชาขึ้นต่อไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการค้าชายแดน ปรากฏการณ์ที่สะท้อนได้อย่างเด่นชัด คือ วัฒนธรรมการแต่งกายสมัยนิยม จากการเลือกซื้อเสื้อผ้า - เครื่องใช้ - เครื่องหนัง - เครื่องประดับ ของไทย ในตลาดโรงเกลือ และร้านค้าปลอดอากรที่อยู่บริเวณด่านการค้าชายแดนอนุประเทศ รวมทั้ง ความนิยมในสินค้าอุปโภคบริโภคของไทยที่ขนส่งโดยรถบรรทุกขนาดใหญ่ผ่านพรมแดนไทยเข้าสู่กำพูชาเป็นจำนวนมากทุกวัน

1.4.1 ลักษณะและรูปแบบการค้าชายแดนไทย - กำพูชา ณ ด่านอนุประเทศ จังหวัดสระแก้ว

(ก) มูลค่าและอัตราการนำเข้า - ส่งออก สินค้าไทย เมื่อเทียบกับ สินค้ากำพูชา ตลอดจนจำนวนครั้งที่ชาวกำพูชาต้องการนำสินค้าไทยเข้าไปในกำพูชาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการที่ชาวกำพูชากลายเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าไทยในประเทศ

ของตนเอง จากการศึกษาเบื้องต้น โดยการลงพื้นที่จริง ทำให้ทราบว่า สินค้าที่มีตัวแทนจัดจำหน่ายในกัมพูชา จะประกอบไปด้วย กลุ่มเครื่องตีมีดลูก้าง เครื่องตีมีดเขี้ยว เครื่องตีมีดพังก์ซันนอลดริงค์ เครื่องอุปโภคบริโภค อาหารกึ่งสำเร็จรูป อาหารกระป๋อง เครื่องปรุงรส เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องหนัง เครื่องประดับ สินค้าหนักหรือสินค้าทุน เช่น วัสดุก่อสร้าง และเครื่องมือทางการเกษตร เป็นต้น โดยมีการโทรศัพท์สั่งซื้อผ่านพ่อค้าไทยและขนส่งด้วยรถบรรทุก ผ่านทางด่านอรัญประเทศเป็นครั้งคราว

(ข) ธุรกิจการท่องเที่ยว โรงแรม และภัตตาคารของไทย ได้รับความนิยมจากชาวกัมพูชาเป็นอย่างยิ่ง จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า ธุรกิจบริการของไทยเหล่านี้ มีชาวกัมพูชาเข้ามาใช้บริการอยู่เป็นจำนวนมาก

(ค) ธุรกิจการขนส่งผู้โดยสารและการขนส่งสินค้าในอำเภออรัญประเทศ มีชาวกัมพูชาเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทุกช่วงวันอังคารถึงวันอาทิตย์ (ในวันจันทร์ ทั้งการขนส่งสินค้าข้ามพรมแดน และการผ่านแดนเข้ามาของชาวกัมพูชา จะมีเป็นจำนวนเบาบาง)

(ง) ธุรกิจการผลิตสินค้าในพื้นที่โดยรอบอำเภออรัญประเทศ เพื่อป้อนสินค้าเหล่านั้นส่งต่อไปยังร้านค้าปลอดอากรและตลาดโรงเกลือมีเป็นจำนวนมาก จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า มีอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสระแก้ว ส่งสินค้าที่ผลิตได้เข้าไปในกัมพูชา ทั้งโดย การกำหนด และ ไม่กำหนด ตราयीหือสัญลักษณ์

1.4.2 รูปแบบการชำระเงินสำหรับการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา

ด้านการชำระเงินจากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา จะใช้เงินสดในรูป สกุลเงินบาท หรือ สกุลดอลลาร์สหรัฐ หรือการให้เครดิตทางการค้าเป็นระยะเวลา 30 , 45 หรือ 60 วัน หรือ ใช้ระบบหักบัญชี (Trade Account) ระหว่างกัน

เนื่องด้วย การค้าชายแดน ที่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นตัวอย่างที่สมบูรณ์ที่สุดของการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา ทั้งด้วย ขนาด ระดับ และมูลค่าทางการค้าที่สูงที่สุดเป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองลงมาจาก อันดับ 1 ด้านสะเดา และ อันดับ 2 ด้านปาดังเบซาร์ โดยมีตลาดโรงเกลือเป็นตลาดการค้าที่สำคัญของไทยที่ขายสินค้าให้แก่ชาวกัมพูชา ด้วยการผลิตสินค้าภายในประเทศแล้วนำมาวางขาย และยังเป็นตลาดที่ได้จ้างชาวกัมพูชาผลิตสินค้าให้กับไทยแล้วนำมาตีตราयीหือในประเทศไทย ซึ่งนับว่า ตลาดโรงเกลือเป็นตลาดขายสินค้าไทยให้แก่ชาวกัมพูชาที่มีขนาดใหญ่ที่สุด รวมไปถึงตลาดโรงเกลือยังเป็นด่านนำสินค้าลักลอบหนีภาษีและสินค้าเลียนแบบแบรนด์เนมจากประเทศจีน เข้ามารองรับความต้องการสินค้าไทยของชาวไทยและชาวกัมพูชาอีกด้วย อีกทั้ง การค้าสินค้าไทยในตลาดโรงเกลือยังเป็นการนำสินค้าไทยผ่านแดนกัมพูชาเข้าไปสู่เวียดนามอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ด่านอรัญประเทศ ก็เป็นทางผ่านที่สำคัญที่สุดของสินค้าไทยในการเข้า

สู่ ด้านชายแดนปอยเปตของกัมพูชา ด้วยเหตุนี้ ด้านอรัญประเทศจึงมีเป็นด้านที่มีความเหมาะสมที่สุด ที่จะศึกษาถึง ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากการบริโภคสินค้าไทยของชาวกัมพูชา โดยทำการศึกษา ณ ด้านพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

1.4.3 การให้ความหมายของ คำว่า “การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ” จากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา

การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Economic Dependency) สามารถอธิบายโดยนัยของ ทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory) ที่กล่าวถึง รัฐทุนนิยมดึงดูดเมืองบริวารเข้ามาโดยการแลกเปลี่ยนแบบไม่เสมอภาค (unequal exchange) ซึ่งเมืองบริวารนั้นไม่อาจถ่ายถอนความพึ่งพาได้ และโดยนัยของ ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) ที่มองปรากฏการณ์ขึ้นต่อในทางเศรษฐกิจ จากการแบ่งความสัมพันธ์ของ ประเทศต่างๆ ในระบบโลก เป็น 3 ระดับชั้น คือ เมืองศูนย์กลาง เมืองกึ่งบริวารทางเศรษฐกิจ และเมืองบริวารทางเศรษฐกิจ โดยเมืองศูนย์กลางดึงดูดเมืองบริวารเข้ามาสู่แกนกลางของระบบทุนนิยมโลก

นอกจากนี้ โดยนัยของคำว่า “การพึ่งพา” โดยเชิงหลักการทางวิทยาศาสตร์ พบว่า การพึ่งพา อันหมายถึง การพึ่งพาอาศัยกัน (Symbiosis) ได้รับความหมายทั้งสองฝ่าย ประกอบด้วย ภาวะพึ่งพา (Mutualism) ภาวะได้ประโยชน์ร่วมกัน (Proto - cooperation) และ ภาวะอิงอาศัย หรือ ภาวะเกื้อกูล (Commensalism)

ดังนั้นแล้ว จึงสรุปได้ว่า การศึกษา ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ จากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา คือ การศึกษาว่า (1) เป็นสภาวะที่ความสัมพันธ์ในทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบจากโครงสร้างของความพึ่งพาที่ไม่เสมอภาคต่อกัน ทั้งโดยการดึงดูดส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากอีกฝ่ายหนึ่งเข้ามาหาตน และทั้งโดยการสร้างสภาวะที่ตนมีความเหนือกว่าในความสัมพันธ์นั่นเอง หรือ

(2) เป็นสภาวะที่ความสัมพันธ์ในทางเศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศ มีความเกื้อกูลต่อกัน มีความถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันในมิติทางการค้าและเศรษฐกิจ

เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในประเด็นการศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาข้อมูลทั้งปฐมภูมิ (Primary Data) และทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับ การค้าชายแดน และ ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ

สำหรับการศึกษาด้วยข้อมูลทุติยภูมิเพื่อที่จะนำมาซึ่งคำตอบ จึงได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ

1.4.3.1 ข้อมูลด้านความไม่เสมอภาคจากการค้าแลกเปลี่ยน (ถอดรหัสมาจาก ทฤษฎีพึ่งพา)

- รายการสินค้า 10 อันดับแรก และมูลค่า ที่บุคคลและนิติบุคคลชาวกัมพูชานำออกไปจากไทย
- รายการสินค้า 10 อันดับแรก และมูลค่า ที่บุคคลและนิติบุคคลชาวไทยนำออกไปจากกัมพูชา

1.4.3.2 ข้อมูลด้านการปรับกระบวนการผ่านพิธีการศุลกากรสำหรับการค้าชายแดน สะท้อนถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง เมืองศูนย์กลาง กับเมืองชายขอบ (รัฐทุนนิยมก้าวหน้า – เมืองบริวารทางเศรษฐกิจ ที่ถูกดึงดูดเข้าหากัน) (ถอดรหัสมาจาก ทฤษฎีระบบโลก)

- การอำนวยความสะดวกสำหรับการค้าชายแดน / การใช้ E – Customs / การให้บริการผ่านพิธีการศุลกากรสำหรับสินค้าส่งออก
- การบริการผ่านพิธีการศุลกากร แบบ One – Stop Service
- ปริมาณและประเภทสินค้าอุตสาหกรรมที่ผ่านเข้า – ออก ณ ด่านพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

1.4.3.3 ข้อมูลด้านการเคลื่อนตัวของชาวกัมพูชาผ่าน ด่านบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว (ถอดรหัสมาจาก ทฤษฎีโลกาภิวัตน์)

- สถิติการผ่านแดนเข้า – ออก ของชาวกัมพูชา ณ ด่านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การศึกษา ความพึงพาทางเศรษฐกิจจากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา จังหวัดสระแก้ว ต้องให้ความสำคัญกับ อิทธิพลของสินค้าและธุรกิจบริการของไทยในสายตาชาวกัมพูชาแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญกับทัศนคติของชาวกัมพูชาที่มีต่อสินค้าไทย และธุรกิจบริการของไทย ดังที่ทราบมาตั้งแต่ต้น

1.5 อิทธิพลของสินค้าไทยในสายตาชาวกัมพูชา และทัศนคติของชาวกัมพูชาที่มีต่อสินค้าไทย

คำจำกัดความ คำว่า “อิทธิพล” ของสินค้าไทยที่มีต่อการตระหนักรู้และการยอมรับในสายตาของชาวกัมพูชานั้น หมายถึง อำนาจซึ่งแฝงอยู่ในตัวสินค้าและบริการต่างๆ ที่สามารถบันดาลให้เกิดสิ่งต่างๆ ตามมา (<https://dictionary.sanook.com>) หรือ อาจหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในที่นี้หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสินค้าไทยตามที่เราเห็น กับการยอมรับในสินค้าไทยของชาวกัมพูชา ซึ่งอำนาจนั้นจะกระทำการได้อย่างไร อย่างหนึ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนอีกคนหนึ่งให้กระทำการไปในทางที่ก่อให้เกิดผลตามที่ตั้งใจเอาไว้ (www.lawamendment.go.th) ด้วยเหตุนี้ จึงสรุปได้ว่า อิทธิพลของสินค้าไทยที่มีต่อการยอมรับของชาวกัมพูชา คือ ปฏิสัมพันธ์ในเชิงอำนาจของสินค้าไทยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม การเลือกซื้อสินค้าไทยของชาวกัมพูชา

คำว่า “ทัศนคติ” ของชาวกัมพูชาที่มีต่อสินค้าไทยนั้น เป็นเรื่องของทัศนคติและการรับรู้ที่ผู้บริโภคมีต่อ แบรินด์ สินค้าและบริการของไทย (มณีนรัตน์ อนุโลมสมบัติ กล่าวใน <https://www.bangkokbiznews.com>) อันจะนำไปสู่ การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ การเกิดขึ้นของ “ทัศนคติ เกิดจากการรับรู้ที่ผู้บริโภคมีต่อแบรินด์ ซึ่งประกอบด้วย (1) ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ในสินค้าและความเชื่อ (2) ความรู้สึก เมื่อประสาทสัมผัสกระทบต่อสินค้าที่มองเห็น (3) พฤติกรรม หมายถึง วิธีคิดของแต่ละบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ

ส่วน “แบรินด์” จะมีอิทธิพลต่อผู้หนึ่งผู้ใด หรือในด้าน “ทัศนคติ” ของชาวกัมพูชาที่มีต่อแบรินด์สินค้าไทย เพราะในเชิงสัญลักษณ์ (symbolic interaction) เชื่อว่า แบรินด์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล จากการศึกษา งานวิจัย เรื่อง ทัศนคติของผู้บริโภคชาวลาวที่มีต่อสินค้าและบริการที่มีศักยภาพด้านการส่งออกของ SMEs ไทย (กล่าวใน <https://www.sme.go.th>upload>) นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ลักษณะการบริโภคและทัศนคติที่มีต่อสินค้าไทย ของชาวเวียดนาม (กล่าวใน <https://millionaire-academy.com>) ได้กล่าวถึง ลักษณะการบริโภคสินค้าไทยของชาวเวียดนาม ซึ่งพบว่า สินค้าของเวียดนามที่เป็นแฮนด์แบรินด์ของเวียดนามต้องปรับบรรจุภัณฑ์ให้คล้ายคลึงกับสินค้าไทยในประเภทเดียวกันจึงจะสามารถขายได้ ชาวเวียดนามยอมรับว่า สินค้าไทยมีคุณภาพดีกว่าสินค้าของเวียดนามและสินค้าจีนที่ขายในประเทศเวียดนาม ถึงแม้ว่า ราคาสินค้าไทยจะสูงกว่าเล็กน้อยก็ยังได้รับการยอมรับ และนำไปสู่พฤติกรรมบริโภคสินค้าไทย เพราะเกิดจากความคุ้นเคยในสินค้าไทย ส่วนงานวิจัย เรื่อง ภาพลักษณ์ของประเทศแหล่งกำเนิดและทัศนคติต่อตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ ได้ข้อสรุปจากการศึกษา โดยวิธีสมการถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ (Multiple Linear Regression Analysis: MRA) ซึ่งพบว่า ตราสินค้าไทยในกลุ่มเครื่องสำอางที่มีระดับราคาปานกลางและมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย เช่น ศรีจันทร์ หรือ Beauty Cottage นั้น มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ ซึ่งได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม หรือ CLMV อย่างมีนัยสำคัญ

กล่าวโดยสรุป ในภาพรวมแล้วนั้น ทศนคติของชนในชาติกลุ่ม CLMV ที่มีต่อสินค้าไทย มีลักษณะยอมรับในแบรนด์สินค้าโดยทางทัศนคติ และการยอมรับในคุณภาพของสินค้าไทย ส่วนการยอมรับในธุรกิจบริการของไทยจากพื้นที่โดยรอบแนวตะเข็บชายแดนไทย – กัมพูชา ที่อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นเรื่องที่จะต้องทำการศึกษาต่อไป ซึ่งในงานวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาเน้นย้ำถึง สภาวะความพึงพาทางเศรษฐกิจจากการค้าโดยสินค้าและบริการของไทย ในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่าง ไทย – กัมพูชา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา (The Objectives of the Study)

- (ก) เพื่ออธิบายความพึงพาและการเป็นเมืองบริวารทางเศรษฐกิจ จากการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา
- (ข) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง อิทธิพลทางการค้าของไทยที่มีต่อประเทศกัมพูชา และอิทธิพลทางความคิดของสินค้าและธุรกิจไทยที่มีต่อชาวกัมพูชา จากการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา
- (ค) เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ความนิยมในสินค้าและบริการของไทย ได้รับผลกระทบจากสื่อสัญญาณโทรทัศน์วิทยุ
- (ค) เพื่อเป็นตัวแทนของการศึกษาสภาพการณ์และทิศทางการค้าชายแดนไทย ที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน ในกลุ่มอาเซียนใหม่ (CLMV)

1.6 คำถามในงานวิจัย (Research Questions)

- (1) การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา จะมีทิศทางเป็นอย่างไร ต่อไปในอนาคต ? ทั้งทางด้านการค้าโดยสินค้า และธุรกิจบริการ
- (2) ความนิยมในสินค้าไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในทุกหมวดสินค้า จะนำไปสู่ *ภาวะการขึ้นต่อและการพึ่งพาสินค้าไทยอย่างถาวร* หรือไม่ อย่างไร? และ การค้าชายแดนของกัมพูชาต้องขึ้นต่อไทย ต่อไป อย่างไร ?
- (3) ธุรกิจการค้าและบริการของไทยมีอิทธิพลต่อหลักคิดและทัศนคติของชาวกัมพูชา หรือไม่ อย่างไร ?

1.7 สมมติฐานในงานวิจัย (Research Assumptions)

เมื่อกล่าวว่า ระบบโลก (World System) มีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น เมืองบริวารในทางเศรษฐกิจจะถูกดึงดูดเข้าสู่ส่วนกลางของระบบทุนนิยมโลก (World Capitalist System) โดยอุปมาเสมือนว่า กัมพูชาจะถูกดึงดูดเข้าสู่ไทย และไทยเป็นฝ่ายดึงดูดกัมพูชา ซึ่งสมมติว่า ไทยเป็นแกนกลางรัฐทุนนิยมโลก ในความสัมพันธ์ของระบบโลก ที่มองว่า กัมพูชาเป็นเมืองบริวารทางเศรษฐกิจของไทย เราสามารถกำหนดสมมติฐานในการวิจัย ดังต่อไปนี้ คือ

(1) การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐชาติ ที่เหนือกว่า (Hegemony / Dominance) และ ที่ด้อยกว่า (Sub - ordinates) และได้กลายเป็นความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Economic Dependency) ในที่สุด (ตามแนวคำอธิบายทางทฤษฎี ของ ทฤษฎีพึ่งพา – Dependency Theory)

(2) การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ก่อให้เกิดสถานะขึ้นต่อกัน จากการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน (Unequal Exchange) (ตามแนวคำอธิบายทางทฤษฎี ของ ทฤษฎีระบบโลก – World System Theory)

(3) การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ก่อให้เกิดการไหลในเชิงโครงสร้างทางสังคมวิทยา จากการติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน เกิดเป็นความแปรปรวนอย่างยิ่งใหญ่ในการควบคุมชายแดน (Borderless World) (ตามแนวคำอธิบายทางทฤษฎี ของ ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ - Globalization)

(4) การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ได้รับอิทธิพลจากสื่อสัญญาณโทรทัศน์วิทยุ และดาวเทียม ที่ส่งสัญญาณเข้าไปในกัมพูชาอย่างไม่ตั้งใจ (ตามแนวคำอธิบาย วัฒนธรรมจากสื่อ – Popular Culture)

1.8 ขอบเขตการวิจัย (Scope of the Study)

ผู้ศึกษาขอจำแนกรายละเอียดของขอบเขตการศึกษาวิจัยในงานวิจัย เรื่อง **ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ จากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา** กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว ดังนี้ คือ (1) ขอบเขตของข้อมูล (2) ขอบเขตของเวลา และ (3) ขอบเขตของพื้นที่

ขอบเขตของข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

(ก) การใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Questionnaires) 3 ประเภท ประกอบด้วย (1) ผู้ทำการค้าชายแดนผ่านด่านการค้าชายแดนรัฐประเททุกวัน และผู้ประกอบการค้าในตลาดโรงเกลือ ณ บ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ (2) ชีบั้งและตัวแทนออกของ ที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ด่านพรมแดนบ้านคลองลึก อัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และที่ปฏิบัติหน้าที่ที่สถานีขนถ่ายสินค้ารถบรรทุกหน้าสถานีสุภากรที่ 2 ซึ่งเป็นจุดตรวจรถบรรทุกขนาดใหญ่ที่นำสินค้ามาตรวจสอบเพื่อผ่านด่านพรมแดนอัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เข้าไปในประเทศกัมพูชา (3) ประชาชนชาวกัมพูชาที่เดินทางเข้า – ออก หน้าด่านการค้าบ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

(ข) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depths Interviews) ด้วยชุดคำถามที่กำหนดขึ้นเป็นแบบเดียวกัน โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบุคคลสำคัญ (Key Informants) ระดับจังหวัด ของจังหวัดสระแก้ว ที่มีต่อการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ในจังหวัดสระแก้ว รวม 4 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย (1) นายด่านศุลกากรอรัญประเทศ (2) พาณิชย์จังหวัดสระแก้ว (3) ขนส่งจังหวัดสระแก้ว และ (4) นายด่านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ อีกทั้งในการสัมภาษณ์ดังกล่าว ผู้ศึกษาได้รับข้อมูลเพิ่มเติมที่อยู่นอกเหนือไปจากบริบทของ การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา อีกด้วย

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิในด้านต่างๆ ที่ครอบคลุมถึง การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ในทุกมิติ ทั้งทางด้านการค้า – การพาณิชย์ระดับจังหวัดและระดับภูมิภาค ที่เชื่อมโยง การค้าไทย – กัมพูชา การขนส่งสินค้าทั้งโดยการค้าขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ที่ผ่านเข้า – ออก หน้าด่านบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ รวมทั้ง จำนวนผู้โดยสารจากการเดินทางและขนส่ง ระหว่าง ไทย – กัมพูชา ทั้งสองสัญชาติที่เดินทางผ่านเข้า – ออก ด้านการค้าชายแดน บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ การเคลื่อนย้ายยานยนต์ที่เข้า – ออกด่านบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ ผู้คนชาวกัมพูชาที่สัญจรเข้า – ออก ด่านตรวจคนเข้าเมือง ทั้งที่เป็นการชั่วคราว และทั้งที่เป็นแรงงานต่างด้าว ชาวกัมพูชาที่เข้ามาประกอบสัมมาอาชีพในจังหวัดสระแก้ว ทั้งโดยตัวเลขสถิติ และข้อมูลเชิงวิเคราะห์ที่หน่วยงานเหล่านั้น ทำเพิ่มขึ้นมาอีกมากมาย ซึ่งทั้งหมดนี้จะได้นำเสนอต่อไปในบทที่ 4 ผลการศึกษา (Research Results)

ขอบเขตของเวลา

ผู้ศึกษาใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัยรวมทั้งสิ้น 7 เดือน โดย เริ่มต้นในเดือนสิงหาคม 2562 และสิ้นสุดในเดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยมีรายละเอียดของการศึกษา ดังนี้ คือ

ช่วงเวลาดำเนินงานวิจัย	สิงหาคม	กันยายน	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์
ขั้นตอนการดำเนินงาน	2562	2562	2562	2562	2562	2563	2563
1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เกี่ยวกับสภาพปัญหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เกี่ยวกับการทำการค้าชายแดน และโอกาสในการทำการค้าชายแดนเอกชนไทย							

ศึกษาข้อมูลวิจัย งานเอกสารทางวิชาการ ที่เกี่ยวกับการค้าชายแดน และการค้าผ่านแดนอรัญประเทศ							
2. ศึกษาแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการค้าชายแดน ความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจในระบบโลก เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางการค้า ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีระบบโลก ทฤษฎีพึ่งพา ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้า ไทย - กัมพูชา							
3. เขียนงานวิจัยบทที่ 1 - 2 - 3 และออกแบบงานวิจัย							
4. สร้างแบบสอบถาม และสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์ ทดสอบ (Pre - Test) เครื่องมือวิจัย							
ช่วงเวลาดำเนินงานวิจัย ขั้นตอนการดำเนินงาน	สิงหาคม 2562	กันยายน 2562	ตุลาคม 2562	พฤศจิกายน 2562	ธันวาคม 2562	มกราคม 2563	กุมภาพันธ์ 2563
5. ศึกษาสำรวจภาคสนามในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ทั้งการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแนวคำถามสัมภาษณ์ รวมระยะเวลา 10 วัน							
6. ประมวลผลข้อมูลสถิติด้วยโปรแกรม SPSS และวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการ Content Analysis							
7. เขียนงานวิจัยบทที่ 4 - 5							
8. ตีพิมพ์บทความงานวิจัย TCI ในวารสารที่เป็นฐาน 1							

ขอบเขตของพื้นที่

การลงพื้นที่เพื่อการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในครั้งนี้ มีพื้นที่เก็บข้อมูล รวม 2 แห่ง ในจังหวัดสระแก้ว เหตุผลที่เลือกจังหวัดสระแก้ว เป็นเพราะว่า พื้นที่นี้มีความเข้มข้นของการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา สูงสุด และเป็นจังหวัดชายแดนที่มีปริมาณการค้าชายแดนกับกัมพูชามากที่สุด และมีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ น้อยที่สุด การลงพื้นที่ประกอบด้วย

- **อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว**

- (ก) **ด่านพรมแดนบ้านคลองลึก** อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยศึกษาข้อมูลด้านการค้าจากการใช้แบบสอบถามทั้งกับชาวไทยและชาวกัมพูชา ข้อมูลด้านการผ่านพิธีการศุลกากรและการออกของที่หน้าด่าน โดยสอบถามชิปปิงและตัวแทนออกของ ในบริเวณเดียวกัน กับด่านการค้าชายแดน ศึกษาข้อมูลการเดินทางเข้า – ออก ของชาวไทย – ชาวกัมพูชา รวมถึง การเคลื่อนย้ายและการไหลเข้า – ออก ของแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชา รวมทั้ง ศึกษาข้อมูลทฤษฎีภูมิสำหรับการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในหลายมิติที่เกี่ยวข้องกับการค้า การพาณิชย์ รวมทั้ง การเคลื่อนย้ายของแรงงานต่างด้าว
- (ข) **ตลาดโรงเกลือ** โดยศึกษาข้อมูลด้านการค้าและการซื้อขายสินค้าให้กับชาวกัมพูชา และประชาชนสัญชาติต่างๆ ที่เดินทางเข้ามาซื้อขายสินค้า
- (ค) **สถานีตรวจสอบสินค้า** โดยศึกษาข้อมูลด้านการผ่านพิธีการศุลกากรและการออกของที่หน้าด่าน โดยสอบถามชิปปิงและตัวแทนออกของ

- **อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว**

- (ก) **สำนักงานขนส่งจังหวัดสระแก้ว** โดยศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ขนส่งจังหวัด และข้อมูลทฤษฎีที่ได้รับจาก สำนักงานขนส่งจังหวัดสระแก้ว
- (ข) **สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว** โดยศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์พาณิชย์จังหวัด และข้อมูลทฤษฎีที่ได้รับจาก สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว

1.10 นิยามศัพท์

- **ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Economic Dependency)** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีปรากฏการณ์การขึ้นต่อในทางเศรษฐกิจ และการดึงดูดเข้าหากันในทางการค้า ระหว่างไทย – กัมพูชา ทั้งโดยทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สำนักมาร์กซิสม์ และหลักคิดทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง การพึ่งพาอาศัยกัน (Symbiosis) ได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ประกอบด้วย ภาวะพึ่งพา (Mutualism) ภาวะได้ประโยชน์ร่วมกัน (Protocooperation) และ ภาวะอิงอาศัย หรือ ภาวะเกื้อกูล (Commensalism)
- **การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา (Thailand – Cambodia Border Trade)** หมายถึง การค้าโดยเอกชน ที่เกิดขึ้นระหว่างชายแดนไทย – กัมพูชา ทั้งโดยชนิดและประเภทการค้า ทั้งโดยการค้าขนาดเล็กและขนาด

ใหญ่ ในด้านการท่องเที่ยว การโรงแรม สินค้าอุปโภคบริโภค เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม โรงพยาบาล และ สถาบันการศึกษา

- **การค้าระหว่างไทย - กัมพูชา (Thailand - Cambodia Trade)** หมายถึง การค้าภาคเอกชน ที่ทำการค้าเข้าไปในกัมพูชา ซึ่งเกิดจากการส่งออก - นำเข้า ทั้งโดยปริมาณ ขนาด ชนิด และประเภทการค้า

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Research Advantages)

- (1) ได้เรียนรู้ถึง สถานการณ์การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา จากกรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว อย่างเป็นองค์รวมในปัจจุบัน ทั้งทางด้านการค้าและบริการ
- (2) ได้เรียนรู้ถึง ปัจจัยและองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งพาจากการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา อย่างรอบด้าน
- (3) ได้สะท้อนให้เห็นถึง ปรากฏการณ์การขึ้นต่อ (subordinates - dominant) ทั้งโดย อิทธิพล และ ทัศนคติ จากความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์อย่างเป็นเมืองบริวารของกัมพูชาที่ขึ้นต่อไทยในระบบโลก

บทที่ 2

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

(Review of Related Literatures and Theories)

ผู้ศึกษามีความประสงค์ที่จะแสวงหาความหมายของ ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Economic Dependency) ซึ่งเป็นผลที่เกิดเนื่องมาจากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา ณ ด้านพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภอรัฐประเทส จังหวัดสระแก้ว และด้วยสาเหตุจาก การแลกเปลี่ยนที่ไม่เสมอภาค (Unequal Exchange) ที่เกิดขึ้น จากมูลค่าการส่งออก – นำเข้า สุทธิ การหลงใหลของชาวกัมพูชาที่เข้ามาซื้อสินค้าในตลาดโรงเกลือ การใช้บริการในโรงแรม โรงพยาบาล ร้านอาหารไทย และ ร้านอาหารฟาสฟู้ดส์ในบริเวณโดยรอบ ด้านการค้าชายแดนรัฐประเทส จึงทำให้เกิดทัศนคติที่ติดต่อกการใช้และการยอมรับสินค้าไทย ตลอดจนมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นว่า สินค้าไทยมีอิทธิพลต่อหลักคิดของชาวกัมพูชาในระดับที่สูงมาก ด้วยเหตุนี้ กรอบการมองประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวข้องอยู่กับความพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากการใช้สินค้าและบริการของไทยในบริเวณด้านการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา จากการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี แนวความคิด และองค์ความรู้ที่ถูกสร้างขึ้น ผู้ศึกษาได้เลือกสรรคำอธิบายที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและการค้า ไทย – กัมพูชา สรุปแนวคิดและทฤษฎีให้เป็นที่เข้าใจได้ดังต่อไปนี้ คือ

(1) ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage Theory)

เป็นการอธิบายปรากฏการณ์ทางการค้าโดยทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศแบบคลาสสิก ซึ่งมีจุดเริ่มต้นของคำอธิบายทางทฤษฎีจากทฤษฎีเสรีนิยมทางการค้า (Liberalism of Trade Theory) โดยนำแนวความคิดของ Adam Smith และ David Ricardo มาอธิบาย และพัฒนาต่อมาจนเป็นแนวคำอธิบายทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก ประเทศที่มีความได้เปรียบในปัจจุบันการผลิตชนิดใดมากกว่าจะผลิตสินค้าที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศของตนมีความอุดมสมบูรณ์ (Factor Abundant) และทำการค้ากับอีกประเทศหนึ่งซึ่งมีความได้เปรียบในปัจจุบันการผลิตอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งมีแนวโน้มว่า ราคาปัจจัยการผลิตทั้ง 2 ประเทศเมื่อได้ทำการค้ากันแล้วนั้น จะมีแนวโน้มที่เท่ากัน บทสรุปของการค้าระหว่างประเทศ จะสะท้อนให้เห็นว่าการค้าระหว่างประเทศจะทำให้ประเทศที่ค้าขายกันมีความมั่งคั่ง ระบบเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนาสามารถดีขึ้นได้ด้วยการส่งออก (Export – Based Economy)

(2) ทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory)

เป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกลุ่มทฤษฎีการพัฒนา อยู่ในกระบวนทัศน์นีโอมาร์กซิสต์ ทฤษฎีพึ่งพาได้รับการพัฒนาจากปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศโลกที่สาม ซึ่งหมายถึง ประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย ที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจตามกระแสหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศที่ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ หรือได้ใช้ตัวแบบลำดับขั้นความจำเป็นเติบโตของนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อว่า Rostow จนทำให้เกิดการตั้งข้อสงสัยว่า คำอธิบายทางทฤษฎีที่อธิบายว่า ประเทศที่ค้าขายกันจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น และราคาปัจจัยการผลิตจะมีแนวโน้มเท่ากัน ใน 2 ประเทศเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นได้จริงกับประเทศด้อยพัฒนา เมื่อมองจากตัวแบบประเทศในกลุ่มละตินอเมริกา เพราะว่า ประเทศเหล่านั้นจะประสบกับภาวะขาดดุลทางการค้าอย่างรุนแรง และภาวะเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นในอัตราที่ควบคุมได้ยาก การพึ่งพาเทคโนโลยี เงินกู้ ความช่วยเหลือ และเงินทุนเพื่อการพัฒนาจากต่างประเทศต่างก็เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขให้เบาบางลงได้ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา และในที่สุดคือ การปรากฏของสภาวะการณ์ที่มีการพึ่งพาต่างประเทศในทุก ๆ ด้านซึ่งเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับความอ่อนแอของระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภายในโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศตน ซึ่งความเสียหายเปรียบในบริบทของการเป็นอาณานิคมทางเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา ได้ผูกโยงเข้าไว้เป็นอย่างดีกับ ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory)

(3) ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory)

จากนัยยะทางทฤษฎีระบบโลก เป็นประสบการณ์ทางโลกโดยการปรากฏของภาวะพึ่งพาและภาวะขึ้นต่อกันในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (Robertson: 2545) ซึ่งมีนัยของคำอธิบายสะท้อน *ความเป็นจริงทางวัฒนธรรม* (Cultural Facts) ภายใต้ระบบเศรษฐกิจโลก ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทำให้ วัฒนธรรมของโลก (World Culture) มีความเหมือนกัน คำอธิบายทางทฤษฎีระบบโลก สะท้อนภาพการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจของกัมพูชา ให้ยอมรับกระแสทุนนิยม และยอมรับในมาตรการทางการค้าของไทย เพื่อเปิดรับตลาดการค้าเสรีจากไทย และสะท้อนให้เห็นถึง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการอุปโภคบริโภคในสังคมกัมพูชาให้ยอมรับความทันสมัยในการเลือกใช้เลือกบริโภคสินค้าไทย และเลือกใช้เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ทันสมัยเป็นอย่างตะวันตกมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงจากกระแสทุนและกระบวนการพัฒนาประเทศกัมพูชาให้ทันสมัย โดยนัยยะทางทฤษฎีระบบโลก มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ และรูปแบบการใช้ชีวิตในทุกๆ ด้านของกัมพูชา ซึ่งมีความแรงสูงกว่าแรงต้านทานเพื่อนำไปสู่ความทันสมัยอย่างเป็นตะวันตก (Western Modernization) สิ่งที่เกิดขึ้นนั้น อธิบาย ผลกระทบ ทั้งทางด้านความสัมพันธ์ไทย – กัมพูชา ในทาง ความได้เปรียบ หรือ ความเสียเปรียบ ด้านการค้าของกัมพูชาที่มีต่อไทย ตลอดจน อธิบาย ความเร็วและความแรง ในการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติของชาวกัมพูชา และอิทธิพลของสินค้าและบริการของไทยที่มีต่อหลักคิดของชาวกัมพูชาที่เกิดขึ้น และส่งผ่านไปอย่าง

รวดเร็ว ทั้งหมดนี้ ล้วนอยู่ในอำนาจการอธิบายตามนัยยะทางทฤษฎี ของ ทฤษฎีระบบโลก ภาพที่จะปรากฏขึ้นจากการศึกษา สะท้อนให้เห็นถึง การยอมรับ หรือ ปฏิเสธ โดยการพิสูจน์ในสมมติฐานทางทฤษฎี ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

(4) ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization Theory)

วาทกรรมโลกาภิวัตน์มีความสำคัญแต่เข้าใจกันไปอย่างคลาดเคลื่อนเสมอ (cited in Roland Robertson: 2545; p.25) มีการให้คำนิยามของ โลกาภิวัตน์ ที่แตกต่างกันไปมาก ความหมายที่สามารถเข้าใจได้อย่างตรงกันอย่างที่เราควรจะเป็นของคำว่า โลกาภิวัตน์ คือ การขยายขอบเขตโลก (Global Expansion) และระบบเศรษฐกิจโลก (Global Economy / Global Market) หรือมีส่วนอย่างยิ่งต่อการอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในประเด็นเรื่อง การขยายตลาดโลก (World Market Expansion) และ ความสัมพันธ์กันของระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ที่มีที่ตั้งภูมิศาสตร์ห่างไกลกัน วาทกรรมเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ จึงแบ่งออกเป็น (1) การใช้ในระดับภูมิภาค (2) การใช้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ศัพท์นี้ (3) การใช้ในเชิงอุดมการณ์และการเมือง

(5) แนวคำอธิบาย วัฒนธรรมจากสื่อ (Popular Culture)

วัฒนธรรมจากสื่อ (กล่าวใน กาญจนา แก้วเทพ; 2544) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของสื่อสารสนเทศของไทยที่มีต่อผู้รับสาร ให้เกิดความตระหนักรู้ (Awareness) ในระดับจิตสำนึกที่มีต่อสินค้าและบริการ ก่อให้เกิดความสมานในความเป็นไทยสมัยใหม่ (Modern Thainess)

2.1 คำอธิบายทางทฤษฎีในงานวิจัย (The Description of Research Theories)

2.1.1 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage Theory)

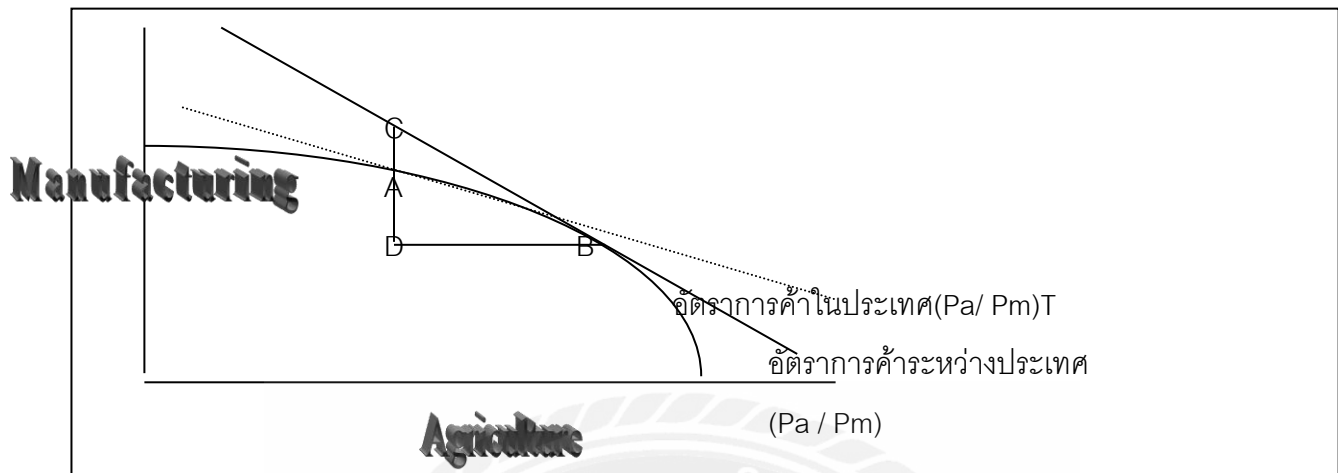
คำอธิบายของทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ มีอยู่ว่า ประเทศสองประเทศที่ทำการค้าระหว่างกันแล้ว ระบบเศรษฐกิจภายในของทั้งสองประเทศต่างก็ดีขึ้น ผู้ศึกษาขอเสนอหลักการทางทฤษฎี เพื่อยืนยันว่าทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางการค้าระหว่าง ไทย – กัมพูชา ได้ เนื่องจากคำอธิบายทางทฤษฎีที่กล่าวถึง ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ เน้นไปที่ ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ โดยมีสมมติฐานทางทฤษฎี ดังนี้

- (1) ผลได้จากการค้าเกิดจากการแลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจ
- (2) ประเทศที่ค้าขายกัน ไม่จำเป็นว่า จะต้องมีความชำนาญทางเศรษฐกิจที่เท่ากัน

- (3) ราคาของปัจจัยการผลิต เช่น ค่าจ้าง (แรงงาน) ค่าเช่า (ที่ดิน) ค่าตอบแทน (ทุน) ของประเทศที่ยากจนจะดีขึ้นด้วย เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศ ทำให้ ผู้บริโภคมีโอกาสบริโภคมากขึ้น ประชาชนทั้งสองประเทศมีการออมเกิดขึ้น การลงทุนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น มีการจ้างงานมากขึ้น และเศรษฐกิจของประเทศจะดีขึ้น โดยมีข้อสมมติว่า เทคโนโลยีการผลิตเหมือนกันหมดทั่วโลก ราคาสินค้าในประเทศมีความโน้มเอียงที่จะเท่ากับ อัตราราคาสินค้าระหว่างประเทศภายใต้การค้าเสรี จึงมีความโน้มเอียงที่จะทำให้ราคาปัจจัยการผลิตในแต่ละชนิดเท่ากันที่สุดในที่สุด และทำให้ราคาปัจจัยการผลิตของทั้งสองประเทศที่ทำการค้ากันย่อมเท่ากัน

แผนภาพที่ 2.1 อัตราการค้า ไทย – กัมพูชา

ตัวแบบแสดงอัตราการค้าของ ไทย – กัมพูชา โดยสมมติให้ ไทยมีความชำนาญในการผลิตสินค้าหัตถอุตสาหกรรม กัมพูชามีความชำนาญในการผลิตสินค้าเกษตรขั้นปฐม และทั้งสองประเทศทำการค้าแลกเปลี่ยนกัน ภายใต้หลัก ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) และ ความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต (Factor Abundance)

สมมติว่า ประเทศไทยทำการค้า กับ กัมพูชา และมีสินค้า 2 ประเภท ในโลกการค้า กัมพูชา ทำการผลิตและบริโภค ที่จุด A โดยอัตราการค้า (Term of Trade) ราคาสัมพัทธ์ของสินค้า (Relative Price) คือ (P_a / P_m) แต่เมื่อเกิดการค้า ไทย – กัมพูชา สินค้าที่แลกเปลี่ยนกัน ทำให้ อัตราการค้า เปลี่ยนไปอยู่บนเส้นตรง ทำให้กัมพูชาบริโภคสินค้าที่จุด B แทนที่จะเป็นจุด A หากไม่มีการค้าระหว่างประเทศ ประเทศทั้งสองประเทศ จะต้องผลิตสินค้าทั้งสองชนิดเอง แต่เมื่อมีการค้าแลกเปลี่ยนกัน กัมพูชา ซึ่งยากจนกว่า ไทย จะ ผลิตอาหาร (Primary Product) มากกว่า สินค้าหัตถอุตสาหกรรม (Secondary Products) และส่งออกสินค้าเกษตรขั้นปฐม (Primary Products) มาขายที่ไทย ซึ่งเป็นรายได้ที่น้อยกว่า รายจ่าย จากการสั่งซื้อสินค้าหัตถอุตสาหกรรมของไทยเข้าไปยังประเทศของตน

ข้อสมมติที่เป็นไปไม่ได้ในโลกความจริงจากทฤษฎี ก็คือ เมื่อทั้งสองประเทศทำการค้าต่อกันไปเป็นระยะเวลาหนึ่ง ราคาปัจจัยการผลิตของประเทศที่ทำการค้ากัน (ไทย – กัมพูชา) จะมีแนวโน้มเท่ากัน ทั้งนี้ ยืนยันอยู่บนหลักการที่ว่า ทั้งสองประเทศมีความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต (Factor Abundance) คำอธิบายของทฤษฎี กล่าวว่า เพราะการใช้ปัจจัยการผลิตจะโน้มเอียงมาใช้ปัจจัยการผลิตที่อุดมสมบูรณ์มากขึ้น เมื่อมีอุปสงค์การใช้ปัจจัยเพิ่มขึ้นราคาปัจจัยการผลิตย่อม

เพิ่มขึ้น ส่วนปัจจัยการผลิตที่มีราคาแพงจะถูกใช้น้อยลง เป็นไปตามหลักอุปสงค์การใช้ปัจจัยการผลิต และทำให้ราคาปัจจัยการผลิตที่หายากถูกลงทำให้ราคาปัจจัยการผลิตระหว่าง ไทย – กัมพูชา มีแนวโน้มเท่ากัน ซึ่งไม่เป็นความจริง

ในความเป็นจริง อัตราการค้า (Term of Trade) ไทย – กัมพูชา ซึ่งหมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าของประเทศที่ร่ำรวยกว่ากับประเทศที่ยากจนกว่าจะประสบกับสภาพที่เลวร้ายลงไปเรื่อย ๆ เพราะว่า การจ่ายชำระค่าสินค้านำเข้าของประเทศที่ยากจนไปยังประเทศที่ร่ำรวย จะต้องใช้เงินตรามหาศาล เมื่อเทียบกับ รายได้จากการส่งออกสินค้าขึ้นปฐม⁷ เช่น ฝัก ผลไม้ ไม้สัก หวาย ของป่า และพืชไร่ และเป็นผลลบต่อการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชา ทั้งการขาดดุลการชำระเงินและการขาดดุลการค้ากับไทย ปรากฏการณ์ดังกล่าวจะยุติลงได้ เมื่อประเทศที่เสียเปรียบยุติการค้ากับประเทศที่ได้เปรียบ แต่ในความเป็นจริง กัมพูชาไม่อาจลดทอนหรือยุติการค้ากับไทย เหล่านี้จึงเป็นที่มาของ การแลกเปลี่ยนที่ไม่เสมอภาคต่อกัน (Unequal Exchange) และ การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Economic Dependency) ในที่สุด ซึ่งทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นมาจาก การพึ่งพาทางการค้า การบริโภคนิยม และการยอมรับในความทันสมัยอย่างเป็นตะวันตกของไทย

2.2.2 ทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory)

ทฤษฎีพึ่งพา เน้นประเด็นความสัมพันธ์ของ การพัฒนา (Development) และ ความด้อยพัฒนา (Underdevelopment) ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของ เงื่อนไข ทางประวัติศาสตร์ของพัฒนาการระบบทุนนิยมโลก เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดโครงสร้างเศรษฐกิจโลกในลักษณะเอื้ออำนวยให้ประโยชน์แก่ประเทศทุนนิยม แต่ขณะเดียวกันเป็นการจำกัดความเป็นไปได้ของการพัฒนาในโลกที่สาม

“....ความด้อยพัฒนา มิได้ก่อให้เกิดสถานะที่เรียกว่าความล้าหลังดังที่เกิดขึ้นก่อนยุคทุนนิยม หากแต่เป็นผลลัพธ์ หรือรูปแบบเฉพาะของการพัฒนาแบบทุนนิยมที่รู้จักกันในนาม ทุนนิยมแบบพึ่งพา (dependent capitalism)....การพึ่งพาเป็นสถานการณ์ต่อเนื่องที่ระบบเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศหนึ่งถูกกำหนดโดยการพัฒนา และการขยายตัวของอีกกลุ่มประเทศหนึ่ง ความสัมพันธ์ของการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสองระบบเศรษฐกิจ หรือกว่านั้นระหว่างระบบเศรษฐกิจดังกล่าวกับระบบการค้าของโลกกลายเป็นความสัมพันธ์แบบ

⁷ สินค้าขึ้นปฐมมีความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ต่ำ (low income elasticity of demand) ซึ่งหมายถึง อัตราการเพิ่มรายได้น้อยกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของความต้องการใช้เงินซื้อสินค้าไทย แสดงให้เห็นว่ามีอุปสงค์ของความต้องการสินค้านำเข้าจากไทยสูงกว่ารายได้จากการส่งออกสินค้ากัมพูชามาให้กับไทย

พึ่งพา เมื่อบางประเทศสามารถขยายตัวด้วยการส่งเสริมตนเอง ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ (ยังคงอยู่ในสถานะต้องพึ่งพาผู้อื่น) สามารถขยายตัวโดยอาศัยประเทศที่รอบข้างตนอยู่ ซึ่งอาจจะมีผลกระทบในทางบวกหรือในทางลบต่อการพัฒนาของตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นในกรณีใดก็ตาม สถานการณ์เช่นนี้ (การพึ่งพา) ยังผลให้ประเทศที่ต้องพึ่งพายังคงล่าหลังและถูกเอาเปรียบอีกโลกหนึ่ง ประเทศที่อยู่ในสถานะเหนือกว่ามีความเหนือกว่าทั้งในด้านเทคโนโลยี, การพาณิชย์, ทุน ตลอดจนด้านการเมืองและสังคม รูปแบบของความเหนือกว่านี้แตกต่างกันไปตามแต่การเคลื่อนไหวทางประวัติศาสตร์เฉพาะ และดังนั้นจึงสามารถขูดรีดประเทศที่ต้องพึ่งพา รวมทั้งสามารถดูดซับส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากประเทศล่าหลังได้ ฉะนั้นการพึ่งพาจึงขึ้นอยู่กับ การแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศ ซึ่งเปิดโอกาสให้บางประเทศมีการพัฒนาอุตสาหกรรมแต่ในบางประเทศก็มีข้อจำกัดมากหรืออีกนัยหนึ่งคือ การเติบโตของประเทศเหล่านี้ต้องขึ้นอยู่กับศูนย์กลางแห่งอำนาจของโลก” (Dos Santos กล่าวใน สมบูรณ์ ศุภศิลา และวันชัย ริมวิทยากร: 2534)

ความสัมพันธ์ระหว่างโลกที่หนึ่ง (ประเทศที่เจริญแล้ว) และโลกที่สาม (ประเทศด้อยพัฒนา) เป็นความสัมพันธ์เชิงพึ่งพา (Dependency) ประเทศโลกที่สามไม่มีความเป็นอิสระ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา การพัฒนาตามแนวกระแสหลักจะนำไปสู่ หนี้สินล้นพ้นตัว และ คุกในบ่วงหนี้ (Debt Trap) อันเนื่องมาจาก การพึ่งพาสินค้านำเข้าจำนวนมาก

คำว่า “รูปแบบที่ไม่เหมาะสมในการพัฒนาเศรษฐกิจ” มีความหมายว่า เมืองศูนย์กลางดึงดูดประเทศด้อยพัฒนาไว้ให้เป็นเมืองบริวารในระบบโลก และการให้ความหมายของการพัฒนาความด้อยพัฒนา คือ การพัฒนาแบบพึ่งพา (dependent development) เป็นความพยายามเร่งอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศทั้งหลาย ที่มีความสัมพันธ์กับเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายเหล่านี้ถูกผนวกเข้ากับระบบทุนนิยมโลก (กล่าวใน สมบูรณ์ ศุภศิลา และวันชัย ริมวิทยากร: 2537)

Immanuel เสนอความคิดทางทฤษฎีว่า สาเหตุแห่งความด้อยพัฒนา คือ การแลกเปลี่ยนที่ไม่เสมอภาคกัน ซึ่งข้อสรุปที่ได้ของเขามาจากการศึกษาผลตอบแทนทางการค้ากับตัวแปรในภาคการเงินและภาคการผลิต การแลกเปลี่ยนที่ไม่เสมอภาค คือ ความไม่เป็นธรรมในการแลกเปลี่ยน ระหว่างเมืองศูนย์กลางและเมืองบริวาร ซึ่งเมืองบริวารจะถูกดูดซับส่วนเกินมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตาม แนวการอธิบายยังมีข้อบกพร่องจาก

(1) ขั้นตอนการศึกษาที่กำหนดให้ค่าจ้างเป็นตัวแปรอิสระ ทั้งที่ค่าจ้างเป็นตัวแปรตามที่เป็นผลกระทบหรือถูกกำหนดมาจากปัจจัยอื่น ๆ

(2) ความล้มเหลวในการอธิบายว่าประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานสูง ก็อาจจะต้องถูกดูดส่วนเกินออกไปจากระบบเศรษฐกิจ ซึ่งแนวโน้มส่วนใหญ่ประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานสูงจะมีส่วนเกินทางเศรษฐกิจ

(3) ความล้มเหลวในการชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างโครงสร้างการผลิต ในประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนา

การวิเคราะห์ของทฤษฎีพึ่งพา จะทำการแบ่งกลุ่มความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจ ออกเป็น เมืองแม่ (metropolis) หรือโลกที่หนึ่ง กับ ประเทศบริวาร (satellite) หรือ โลกที่สาม นอกจากนี้ยังมีการจำแนกออกไป 3 ส่วน คือ ประเทศศูนย์กลาง หมายถึง ประเทศที่พัฒนาแล้ว (core) ประเทศกึ่งรอบนอก หมายถึง ประเทศกำลังพัฒนา (semi - periphery) และประเทศรอบนอก หมายถึง ประเทศด้อยพัฒนา (periphery)

ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน (unequal relations) ระหว่าง โลกที่สาม กับ โลกที่หนึ่ง ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ลักษณะคล้ายคลึงกัน ระหว่าง เมือง กับ ชนบท ในประเทศโลกที่สามนั่นเอง ทั้งนี้เพราะ ผลผลิตส่วนเกินในชนบทส่วนใหญ่ ได้ถูกดึงเข้ามาพัฒนาอุตสาหกรรมแบบพึ่งพา (Dependent Industrial Development) ในเขตเมือง ดอกผลการพัฒนาจึงไหลจากชนบทสู่เมือง และไหลออกไปสู่ต่างประเทศ (โลกที่หนึ่ง) ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ระหว่าง เมือง - ชนบท นี้ เรียกว่า สภาวะอาณานิคมภายใน (Internal Colonialism)

Worapol Promigabutr (1987; p.39) กล่าวว่า ในระบบโลกสมัยใหม่ (New World System) นั้น ประเทศที่ด้อยพัฒนา ต้องเคลื่อนตัวเองเข้าไปหาวงโคจรของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม (Capitalist Economy) ซึ่งทำให้ตนเองต้องตกอยู่ในฐานะเมืองบริวารทางเศรษฐกิจของรัฐทุนนิยมก้าวหน้า ดังนั้น รูปแบบความสัมพันธ์จึงมีลักษณะครอบงำและขึ้นต่อ (dominant - subordinate relation) และเป็น การแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน (Unequal Exchange)

Dos Santos (1960 1970) ทำการศึกษา ลำดับชั้นความพึ่งพาในระบบเศรษฐกิจของเมืองบริวาร ภายใต้ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างเมืองบริวารกับเมืองศูนย์กลาง ซึ่งสรุปได้ 3 ประการ คือ

- (1) ความพึ่งพาชั่วคราว (Contemporary Dependency) เกิดขึ้น เนื่องจาก การพัฒนาอุตสาหกรรมในเมืองบริวาร ขึ้นอยู่กับ การส่งออกสินค้าราคาถูก แลกกับ การนำเข้าสินค้าที่ผลิตด้วยเทคโนโลยีราคาแพง
- (2) เนื่องจากระดับการพัฒนาประเทศคู่ค้ามีความแตกต่างกัน ทำให้ความสัมพันธ์ทางการค้าของสองประเทศ มีแนวโน้มที่ ประเทศหนึ่งจะผูกขาดตลาดต่างประเทศของอีกประเทศหนึ่งเป็นอย่างสูง จึงมีแนวโน้มว่า ราคาวัตถุดิบของเมืองศูนย์กลางจะมีราคาถูกลง และราคาขายสินค้าของเมืองศูนย์กลางจะแพงขึ้น ส่วนต่างที่เกิดขึ้น คือ กำไรของเมืองศูนย์กลางที่จะมีมากขึ้น

- (3) การพัฒนาอุตสาหกรรมอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการเป็นศูนย์กลางจักรวรรดินิยมทางเทคโนโลยี และด้วยเงื่อนไขดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะทำให้ต้นทุนทางเทคโนโลยีถูกลง และมีแนวโน้มที่เมืองศูนย์กลางจะไปลงทุนตรงในเมืองบริวารที่มีวัตถุดิบพื้นฐานอย่างอุดมสมบูรณ์ และวัตถุดิบเหล่านั้นต่างก็มีราคาถูก ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตรวมถูกลงยิ่งขึ้น และเมื่อราคาขายสินค้าที่ประทับตราเรียบร้อยแล้วผลิตมาจากเมืองศูนย์กลางยังคงแพงคงเดิม ผลสรุปสุดท้าย คือ กำไรของบริษัทผู้ผลิตที่มาจากเมืองศูนย์กลางจะมีสูงมาก

ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบของการพึ่งพามี 3 ประการ คือ (1) ความพึ่งพาแบบอาณานิคม (2) ความพึ่งพาแบบการเงินและอุตสาหกรรม (3) ความพึ่งพาที่เกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

“ความสัมพันธ์ระหว่างการก่อรูปของ “ประเทศที่พัฒนาแล้ว” หรือ “โลกส่วนก้าวหน้า” (ศูนย์กลาง) และประเทศอื่น ๆ ซึ่งยังเป็น “ประเทศล้าหลัง” (เมืองบริวาร) เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากมูลค่าส่วนเกินที่ถูกเคลื่อนย้ายออกไป และปัจจัยดังกล่าวได้ทำการสถาปนาสาระสำคัญ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสะสมทุนในระดับโลก (World Accumulation) เมื่อใดก็ตามที่ทุนนิยม มีการยอมให้หน่วยการผลิตเข้ามาภายในความสัมพันธ์กับหน่วยการผลิตของยุคก่อนทุนนิยม การเคลื่อนย้ายมูลค่าจะเกิดขึ้นจากการก่อรูปก่อนทุนนิยมมายังการก่อรูปทุนนิยม ในฐานะที่เป็นผลของกลไกการสะสมทุนขั้นต้น กลไกเหล่านี้ไม่ได้เป็นของทุนนิยมในยุคก่อนประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่มันยังคงทำหน้าที่ได้ดีในชั้นกลาง ซึ่งการก่อรูปของทุนนิยมขั้นต้นเหล่านี้ได้พัฒนาให้มีความซับซ้อนมากขึ้น แต่ยังคงให้ผลประโยชน์ต่อศูนย์กลาง ซึ่งก่อรูปส่วนหลักของการสะสมทุนในระดับโลก”

Amin (1974; p.3 cited in Worapol Promigabutr: 1987; p.39)

ความด้อยพัฒนา (cited in Charles K.Wilber and Kenneth P.Jameson: 1992) คือ ความล้าหลังที่เป็นผลลัพธ์ของทุนนิยม สาระของคำอธิบายเกี่ยวกับ ความด้อยพัฒนา มีอยู่ว่า ระเบียบโลกที่เป็นผลลัพธ์ของทุนนิยม เป็นเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของประเทศที่ต้องพึ่งพาในกระบวนการสะสมทุนและระเบียบโลกดังกล่าวมาพร้อมกับอำนาจและเครื่องมือทางการเมือง เพื่อเข้าจัดการกับเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในระบบโลก กลุ่มนีโอมาร์กซิสม์เน้นความสำคัญของการดู

ซัพส่วนเกิน (กล่าวใน สมบูรณ์ ศุภศิลป์ และวันชัย ริมวิทยากร: 2537) และมองว่า จักรวรรดินิยมเป็นระบบที่สร้างขั้วสองขั้ว (Polarity) โดยมีศูนย์กลางและบริวารอยู่เป็นขั้วตรงข้ามกัน ดังนั้น ความยากจนและความร่ำรวยจึงเปรียบเสมือนสองหน้าของเหรียญอันเดียวกัน มีนัยว่า ประเทศยากจนไม่สามารถพัฒนาแบบทุนนิยมได้ กลุ่มนีโอมาร์กซิสต์ สมมติว่า

(1) ส่วนเกินของประเทศบริวาร ถูกดูดซับไปยังประเทศศูนย์กลางเป็นส่วนใหญ่ แต่การลงทุนและความร่วมมือจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นประเทศศูนย์กลางมักจะส่งไปไม่ถึงเมืองบริวาร (cited in Diana Hunt: 1989; pp, 66- 67)

(2) ส่วนเกินที่เหลืออยู่ในประเทศบริวาร มิได้นำมาใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น แม้ว่า สัดส่วนของส่วนเกินที่ดูดซับเอาไปต่อส่วนเกินที่มีอยู่ในประเทศบริวารจะต่ำ แต่ประเทศยากจนก็ไม่สามารถเร่งอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจทุนนิยมก้าวหน้าจากส่วนกลาง กำลังทำการแลกเปลี่ยนอย่างไม่เสมอภาคกับเศรษฐกิจส่วนล่างหลังทั้งตัวสินค้าที่ใช้ทำการค้า และผลผลิตของแรงงานในประเทศที่ล้าหลัง (cited in Diana Hunt: 1989; pp.66- 67)

วิธีการศึกษาความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Economic Dependency) อาจเป็นทั้ง การทดสอบสมมติฐานทางทฤษฎีและการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อมาสนับสนุนผลการศึกษา เพราะว่า ประสบการณ์ทางเศรษฐกิจในประเทศด้อยพัฒนาจำนวนมาก มีข้อมูลสนับสนุนอยู่แล้วว่า มีการแลกเปลี่ยนที่ไม่เสมอภาค นั่นคือ มูลค่าการนำเข้า สูงกว่ามูลค่าการส่งออก ระหว่างประเทศคู่ค้าทั้งสองประเทศ พัฒนาการทางเศรษฐกิจจึงทำได้เพียงแค่ว่า โดยการนำเสนอผ่านสถิติด้วยข้อมูลตัวเลข และหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่มีคุณค่าต่อการสนับสนุนว่า ประเทศเหล่านั้นพึ่งพาทายนอกมากน้อยแค่ไหน แนวการสรุปด้วยความผันแปรตามระยะเวลาจากร้อยละหรือสัดส่วน ซึ่งเป็นสถิติเชิงพรรณนาความ (Descriptive Statistics) อาจมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือจากภายนอกมากยิ่งขึ้น

ตัวแปรที่ใช้เพื่อการศึกษา คือ สถิติการนำเข้า - การส่งออก การเข้า - ออก ของรถขนส่งสินค้าหน้าด่านพรมแดน การหลังไหลของผู้คนชาวกัมพูชาและชาวไทยที่ผ่านเข้าออกด่านการค้า ทักษะคิดและความพึงพอใจของชาวกัมพูชาที่มีต่อสินค้าและการรับบริการในธุรกิจบริการต่างๆ ของไทย เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภายในประเทศที่ทำการศึกษา ตัวเลขสถิติที่เป็นผลรวมของการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง สามารถสะท้อนความจริงได้ว่า เศรษฐกิจของประเทศจะต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกหรือไม่

2.2.3 ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory)

ระบบทุนนิยม (cited in Wallerstein: 1974) หมายถึง ระบบการผลิตเพื่อขายสินค้าในตลาดโดยหวังผลกำไร และกำไรที่ได้มาต้องอยู่บนฐานของการค้าระดับเจ้าของกิจการหรือระดับปัจเจกบุคคล โดยมีระบบโลกซึ่งเป็นฐานทางการเมือง

ที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจตลาดมีความเป็นไปได้คอยหนุนหลังอยู่ ดังนั้น ระบบโลกจึงเป็นตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการค้าเสรีในระบบทุนนิยม

ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) เป็นแนวคิดที่ให้ความเข้าใจภาวะการณ์ขึ้นต่อ และการครอบงำทางเศรษฐกิจได้ชัดเจนมากกว่าทฤษฎีพึ่งพา (cited in Worapol Promigabutr: 1987; p.41) Wallerstein สังเคราะห์แนวคิดทั้งของมาร์กซิสม์และทฤษฎีพึ่งพา ภายใต้กรอบการวิเคราะห์แบบโครงสร้างนิยม (Structuralism) จุดเริ่มต้นของทฤษฎีระบบโลกยังเชื่อมโยงอยู่กับทฤษฎีพึ่งพา⁸ ด้วยการแบ่งปันความหมายกับทฤษฎีการพัฒนาความทันสมัย (Modern Trade Theory) สมมติฐานทางทฤษฎีระบบโลก ที่กล่าวว่าระบบโลกมีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น มีว่า

“...โลกสมัยใหม่ยอมรับระบบทุนนิยมโลกที่มีเพียงหนึ่งเดียว ซึ่งเริ่มปรากฏว่า ระบบโลกได้ถูกกล่าวถึงแล้ว ตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 และแนวคำอธิบายยังคงเดิมอยู่จนถึงทุกวันนี้ ระบบโลกเป็นสิ่งที่ยอมรับว่ารัฐประชาชาติไม่ใช่สังคมที่ได้ถูกแบ่งแยกออกเป็นส่วน ๆ ในระนาบชั้นของประวัติศาสตร์ แต่รัฐประชาชาติเป็นส่วนหนึ่งของระบบทั้งหมดที่สะท้อนความเป็นทั้งหมด”

(Wallerstein cited in Worapol Promigabutr: 1987; p.42)

Wallerstein สร้างข้อโต้แย้งคำอธิบายทางทฤษฎีของมาร์กซิสม์ว่าโลกทั้งโลกอยู่ภายใต้กรอบการแบ่งงานกันทำในกระบวนการทางสังคม ด้วยสมมติฐานว่า

“...เศรษฐกิจโลก โดยการก่อรูปของทุนนิยม นับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของโลกนับตั้งแต่ศตวรรษ ที่ 16 เป็นต้นมา ทุกวันนี้โลกทั้งโลกกำลังปฏิบัติกรภายในกรอบความคิดของการแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ซึ่งเราเรียกว่าเศรษฐกิจโลกทุนนิยม (The Capitalist World Economy)” (Wallerstein cited in Worapol Promigabutr: 1987; p.43)

⁸ Wallerstein (1982; pp.46 - 47) สรุปว่า กรอบความคิดทางทฤษฎีได้พัฒนามาจาก งานศึกษาเศรษฐกิจของละตินอเมริกา โดยการศึกษาของนักทฤษฎีในกลุ่มพึ่งพาหลายท่าน เช่น Baran ในประเด็นของ เมืองศูนย์กลาง - เมืองบริวาร A.G.Frank ในประเด็นของ การพัฒนาความด้อยพัฒนา หรือสภาพการณ์ความล่าช้าทางเศรษฐกิจ Nurkse ในประเด็นของ วงจรอุบาทว์ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการแบ่งงานกันทำในระดับภูมิภาคของโลก แนวการวิเคราะห์บนหลักการแบ่งงานกันทำตามคำอธิบายในแนวทฤษฎีระบบโลกของเขา ยืนอยู่บนปัจจัยภายนอกที่เข้ามากระทบ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากปัจจัยภายนอกเข้ามากระทบปัจจัยภายใน และเป็นการวิเคราะห์ที่ต่างไปจากแนวทฤษฎีพึ่งพาที่มองจากข้างในออกไปข้างนอก

ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสมมติฐานระบบโลกของ Wallerstein จากการสังเคราะห์ความคิดด้วยมาร์กซิสม์ และทฤษฎีพึ่งพา ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบโครงสร้างนิยม มีว่า

“ระบบโลกทุนนิยมได้ทำหน้าที่โดยสื่อผ่านความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งถูกเรียกว่า ทุน / แรงงาน ซึ่งส่วนเกิน (Surplus) ถูกสร้างขึ้นมาโดยผู้ผลิต ซึ่งอยู่ในจุดของการผลิตหรืออยู่ใกล้ตลาดมากที่สุด ในกรณีเดียวกัน เป็นการยอมรับความเป็นจริงที่ว่า การควบคุม ทุน อย่างเหมาะสม และสิทธิ์ของพวกเขาที่มีต่อส่วนเกินว่าเป็นสิ่งที่ได้รับการค้าประกันโดยกฎหมาย มูลค่าส่วนเกินที่ปรากฏซึ่งในหลายกรณีอาจเกิดขึ้นจากบุคคล ก็จะมีแนวโน้มที่จะสะสมสิทธิ์ที่ครอบครองให้เพิ่มขึ้นไปอีก (โดยความร่วมมือของรัฐหรือเอกชน)

“มูลค่าส่วนเกิน (Extracted) ไม่ใช่เพียงแค่ การจัดสรรและการกระจายในเครือข่ายผู้รับประโยชน์เท่านั้น *กระบวนการแลกเปลี่ยนของตลาด* คือ รูปแบบหนึ่งซึ่งการกระจายผลประโยชน์ออกไปในระลอกใหม่จะเป็นที่ปรากฏ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงสร้างของระบบโลกอนุญาต (ซึ่งในช่วงแรกเรียกว่า การส่งผ่านระหว่างรัฐ) การแลกเปลี่ยนอย่างไม่เสมอภาคกันของสินค้าและบริการ เช่นว่า มูลค่าส่วนเกินในเขตรอบนอก (เมืองบริวาร) ของเศรษฐกิจโลกถูกถ่ายเทมายังศูนย์กลาง

“การแลกเปลี่ยนสินค้ายังบรรลุไว้ด้วยความไม่เท่าเทียมกันในทางแรงงาน ซึ่งอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างเมืองศูนย์กลาง/เมืองบริวาร สิ่งนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความคงตัว และยังมีแนวโน้มของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของกิจกรรมการผลิต เช่น กิจกรรมการผลิตอย่างเมืองศูนย์กลาง และกิจกรรมการผลิตอย่างเมืองบริวาร ก็ยังมีแนวโน้มที่จะจัดกลุ่มกันเอง เราสามารถสรุปได้ว่า เมืองศูนย์กลาง และอื่น ๆ ซึ่งก็คือเมืองบริวาร

“นอกจากนี้ หน้าที่ของรัฐบางรัฐ ต่างก็เป็นส่วนผสมของกิจกรรมการผลิต อย่างเป็นเมืองศูนย์กลางหรืออย่างเป็นเมืองบริวารอีกด้วย เราสามารถพูดได้ว่า รัฐเหล่านี้คือเขตกึ่งรอบนอก (semi – peripheral zone)

“ในขณะที่รูปแบบของช่วงชั้นของกระบวนการผลิต ภายในเศรษฐกิจโลกทุนนิยมคือค่าคงที่ ตำแหน่งของรัฐใด ๆ ซึ่งไม่ใช่การเคลื่อนย้ายบางส่วนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างเป็นเมืองศูนย์กลาง หรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างเป็นเมืองบริวาร” (Wallerstein cited in Worapol Promigabutr: 1987; pp.43 - 44)

Wallerstein และนักทฤษฎีระบบโลกคนอื่น ๆ นอกจากจะให้ความสำคัญกับการแบ่งงานกันทำในกรอบของความสัมพันธ์ระหว่างทุนและแรงงานแล้ว ยังให้ความสนใจต่อกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจกับการเมือง กระบวนการที่บ่งชี้ได้ว่า อำนาจรัฐเข้าจัดการต่อเศรษฐกิจ คือ กระบวนการสะสมทุน นอกเหนือจากนี้ยังมี

- (1) แนวโน้มที่จะกลายเป็นอาณาจักร (secular trend)
- (2) จังหวะการแกว่งตัวเป็นวงกลม (Cyclical Rhythms)
- (3) อำนาจการครอบครองความเป็นเจ้า (hegemony/rivalry)

กระบวนการทั้งหมดถูกโต้แย้งจากนักทฤษฎีระบบโลกว่าอยู่ภายใต้หลักการแบ่งงานกันทำ และดำรงอยู่ในระบบโลกทุนนิยม ซึ่งมีประเด็นทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างแน่นแฟ้น

กระบวนการสะสมทุนในทุนนิยมโลกเป็นปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ ที่ได้ทำให้รัฐประชาชาติทั้งหลายถูกจัดแบ่งเป็นชั้น ๆ ตามระดับความสามารถในการสะสมทุน และด้วยการสะสมทุน จึงเป็นเหตุให้รัฐทั้งหลายถูกเรียกว่าเป็นประเทศร่ำรวย หรือถูกเรียกว่าเป็นประเทศยากจน โดยมองจากความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างการใช้ปัจจัยทุนและแรงงาน ซึ่งทำให้การสะสมทุนแตกต่างกันไปตามความสามารถหรือทำให้การสะสมทุนเป็นไปตามผลิตภาพในการผลิต

ส่วนการเป็นขั้วตรงข้าม ระหว่างประเทศที่ร่ำรวยและประเทศที่ยากจน ซึ่งอยู่ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจนั้น Wallerstein ชี้แจงว่า มีที่มาจาก การแลกเปลี่ยนที่ไม่เสมอภาคต่อกัน (unequal exchange) ตามแนวคำอธิบายสาเหตุแห่งการพึ่งพาในทฤษฎีพึ่งพา ตามที่ Emmanuel (1972) ได้อธิบายไว้โดยตลอด ในกรอบความคิดของ Wallerstein เขาปฏิเสธแนวคำอธิบาย ทฤษฎีการพัฒนา ในทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ลงอย่างสิ้นเชิง เพราะข้อสรุปของคำอธิบายทางทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เมื่อประเทศทั้ง 2 ประเทศขึ้นไป ได้ทำการค้าแลกเปลี่ยนระหว่างกันแล้ว ต่างฝ่ายต่างจะได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาคต่อกันโดยการแลกเปลี่ยน ที่ขึ้นอยู่กับความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบในการใช้ปัจจัยการผลิต และผลิตภาพการผลิตจากทักษะแรงงาน ทุน และเทคโนโลยีในการผลิต ซึ่งทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศเป็นแนวทฤษฎีอันเป็นจุดเริ่มต้นของยุคทุนนิยม ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้ส่งเสริมการส่งออกเพื่อสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ และทำให้เชื่อกันว่าการส่งออกสามารถเป็นฐานของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้จริง

โครงสร้างของการแลกเปลี่ยนระหว่างรัฐที่เกิดขึ้นอย่างไม่เสมอภาคต่อกัน เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ Wallerstein ให้ความสำคัญอย่างสูง เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการอธิบายการจัดลำดับชั้นทางเศรษฐกิจของรัฐประชาชาติต่าง ๆ ในระบบโลก ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ (ศูนย์กลาง กึ่งรอบนอก และรอบนอก) ตามที่แนวทฤษฎีพึ่งพาได้ให้ข้อสรุปไว้ก่อนหน้านี้ และด้วยเหตุที่การแลกเปลี่ยนระหว่างรัฐประชาชาติต่าง ๆ เป็นไปอย่างไม่เสมอภาคกัน ได้ทำให้โครงสร้างระบบโลกทุนนิยมเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

“...เป็นที่สังเกตว่า ถ้าเราเริ่มต้นคำอธิบายจากศูนย์กลางและบริวาร แสดงว่าเรากำลังคุยกันในเรื่องชุดของความสัมพันธ์ของกระบวนการผลิต ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน...

“...มูลค่าส่วนเกิน ซึ่งครั้งหนึ่งถูกสร้างให้เกิดขึ้น ถูกจัดสรรจากคนจำนวนมากภายใต้บุคคลเพียงคนเดียวที่สร้างมูลค่าส่วนเกินเอาไว้ตั้งแต่ต้น ในวงจรทั้งหมดของทุนซึ่งมูลค่าถูกจัดสรรไปยังกลุ่มคนหลากหลาย และความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กลางและบริวารก็เป็นตัวบ่งชี้ระดับที่มูลค่าส่วนเกินและการจัดสรรไม่ได้อยู่ในทิศทางที่เป็นของศูนย์กลาง นั่นคือสิ่งที่เรากำลังคุยกันเกี่ยวกับกระบวนการ ระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กลางกับเป็นเช่นบริวารได้เกิดขึ้นมา และหมายถึงการเพิ่มขึ้นของการจัดจำแนกแจกจ่ายไปในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมมากยิ่งขึ้นโดยสินค้าซึ่งเป็นฝ่ายได้รับส่วนเกินไป และเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐที่มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันอย่างมาก”

(Wallerstein cited in Worapol Promigabutr: 1987; p.47)

เมืองบริวารทางเศรษฐกิจ หรือ เมืองกึ่งรอบนอก (Semi – periphery) มีลักษณะเป็นเมืองที่มีความแตกต่างของระดับการพัฒนา และผูกพันกับเมืองศูนย์กลางระบบเศรษฐกิจโลก สาเหตุสำคัญที่ทำให้เมืองกึ่งรอบนอกเกิดขึ้นมาในระบบเศรษฐกิจโลก และยังคงดำรงไว้ซึ่งรูปแบบของการแลกเปลี่ยนอย่างไม่เสมอภาคต่อกันอีกด้วย เช่นเดียวกับ ความสัมพันธ์ภายในระบบโลก ระหว่าง เมืองศูนย์กลาง และ เมืองบริวาร Wallerstein ชี้ให้เห็นว่ามาจากสาเหตุดังนี้ คือ

“...เราสามารถจัดแบ่งความสัมพันธ์ให้เมืองกึ่งรอบนอกแยกออกมาโดยมีอิสระได้ ก็เพราะว่า เราได้ลดทอนความสัมพันธ์ระหว่างเมืองศูนย์กลางและเมืองบริวารลงมาด้วยโครงสร้างการผลิตและระบบเศรษฐกิจ สัญชาติญาณของเมืองกึ่งรอบนอกโดยโครงสร้างแล้วแตกต่างไปจากเมืองศูนย์กลางและเมืองบริวารอย่างมาก การแผ่ขยายอาณานิคมหรือการแผ่ขยายจักรวรรดินิยมในประวัติศาสตร์ ก็ใช้จุดเริ่มต้นในท้องที่และใช้คนในท้องถิ่นเข้าไปสร้างอำนาจ ให้ดินแดนหนึ่งได้รับการพัฒนาโดยมีความสัมพันธ์ทางการเมืองต่อกัน และตั้งฉายาให้ว่า เมืองอาณานิคมย่อย (Sub – Imperialism)” (Roberts: 1962; pp.435 – 450 cited in Wallerstein: 1982; pp.46 -47)

ความต้องการเมืองบริวารทางเศรษฐกิจ (Periphery) ของเมืองศูนย์กลาง เพราะเมืองศูนย์กลางจะได้อะไรจากความสัมพันธ์ คือ การแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน (Unequal Exchange) ดังที่ Emmanuel (1972) กล่าวว่า ถ้าไม่มี

คนงานในเมืองบริวารผลิตสินค้าที่เน้นแรงงานเป็นหลักแล้ว การแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมจะเกิดขึ้นไม่ได้ การจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน

Wallerstein วิเคราะห์ว่า การแตกตัวออกมาของเมืองกึ่งรอบนอก มีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างรัฐประชาชาติในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลก ซึ่งไม่อาจตัดขาดจากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐไปได้ คำอธิบายเพื่อยืนยันถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง เมืองบริวาร กับ เมืองศูนย์กลาง ที่มีความเป็นเอกภาพอยู่นั้น นำเสนอรายละเอียดไว้ดังนี้

“...หากมองเข้าไปในระบบเศรษฐกิจโลก รัฐแต่ละรัฐอยู่ในฐานะที่เชื่อมต่อระหว่างกัน ในโครงสร้างระหว่างเมืองศูนย์กลาง และเมืองบริวารซึ่งอยู่ชายขอบของระดับการพัฒนา กระบวนการเพื่อสร้างความเป็นเมืองบริวารในความสัมพันธ์ที่มีต่อเมืองศูนย์กลางและกระบวนการที่เป็นเช่นที่เมืองศูนย์กลางกระทำ เป็นกระบวนการที่อยู่ในความสัมพันธ์กับเมืองบริวารเท่านั้น”

(Wallerstein: 1982; pp.46 -47)

สาเหตุสำคัญ ที่ทำให้ทำให้ระบบโลกกลายเป็นระบบทุนนิยมโลกได้นั้น เนื่องจากว่า ระบบทุนนิยมต้องการเมืองกึ่งบริวาร (Semi – Peripheral) โดยสาเหตุสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ 1) เพื่อการเมือง (Political) ซึ่งเป็นเหตุผลพื้นฐาน และ 2) เพื่อเศรษฐกิจการเมือง (Politico – economic) เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐชาติต่าง ๆ ในระบบโลกไม่มีวันจะเท่าเทียมกันได้

ดังนั้น การกดขี่รัฐใดรัฐหนึ่งให้ยอมรับสภาพเสียเปรียบแต่โดยดีจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยอำนาจทางการเมืองของรัฐที่เหนือกว่า ระบบที่ชั่วที่ต่างกันซึ่งนับได้ว่ารัฐใดรัฐสักว่ารัฐตนมีสถานะทางรายได้และสถานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า และส่งผลถึงบุคคลในรัฐให้รู้สึกคล้อยตามในความเหนือกว่าของกลุ่มตน และทำให้ฝ่ายตรงข้ามรู้สึกว่ารัฐตนและตนเองด้อยกว่า การปฏิบัติงานในหน่วยที่เป็นจุดกลางจึงเป็นรอยเชื่อม ระหว่างจุดเริ่มต้นหรือจุดที่อยู่สูงกว่ากับจุดต่ำสุดหรือจุดที่อยู่ต่ำกว่า ซึ่งก็ให้ความรู้สึกที่ไม่แย่งจนเกินไปแต่ก็ไม่ตึง เช่นเดียวกันกับสถานะของเมืองกึ่งบริวารทางเศรษฐกิจในแง่การเมืองที่มีความสัมพันธ์ต่อเมืองศูนย์กลาง

(1) กระบวนการสะสมทุน (Accumulation Process)

Wallerstein สะท้อนว่า กระบวนการสะสมทุนนิยม คือจุดตั้งต้นของความมั่งคั่งของรฐชาติ ข้อเรียกร้องทางทฤษฎีในทางสังคมศาสตร์ ล้วนต้องการทบทวนประวัติศาสตร์สังคมด้วยกระบวนการสะสมทุนทั้งสิ้น พื้นฐานของทุนนิยมซึ่งนอกจากจะเป็นประวัติศาสตร์ที่ต้องกล่าวถึงแล้ว ทุนนิยมยังมีพัฒนาการในตัวเองจนเกิดความเหลื่อมล้ำที่กระทบต่อกระบวนการพัฒนาประเทศ และได้นำไปสู่การแสวงหาคำตอบในแนวทางของ ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory)

(2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการสะสมทุน (Factors for Accumulation Process)

“...*ประการแรก* ทุนนิยมเริ่มเกิดขึ้นจากศูนย์กลางซึ่งเริ่มต้นด้วยระบบฟิวต์ลในทวีปยุโรปและพัฒนาต่อมาจนเป็นระบบทุนนิยม และต่อจากนั้นระบบทุนนิยมโลกได้แผ่ออกไปทั่วทั้งโลก จุดศูนย์กลางของระบบโลกจึงเกิดจากทวีปยุโรป ซึ่งผูกโยงการสะสมทุนไว้กับการสะสมทุนระดับชาติ ซึ่งแข่งขันกันเองในตลาดในท้องถิ่น (home market) จนกลายเป็นกระบวนการสะสมทุนในตลาดโลก (world market)⁹ ทุนในความหมายของ Karl Marx คือ กระบวนการสะสมทุนซึ่งอยู่ในระบบโลก *ประการที่สอง* กระบวนการสะสมทุนมีความเป็นเอกภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการระหว่างเมืองศูนย์กลางกับเมืองบริวาร กระบวนการสะสมทุนกำหนดบทบาทของกิจกรรม ด้วยความสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ กับ ประเทศที่อยู่ใกล้เคียง ระบบโลก กำหนดให้ กระบวนการสะสมทุนดำรงอยู่ โดยความสัมพันธ์ระหว่าง เมืองศูนย์กลาง กับ เมืองบริวาร การขยายตัวออกไปเองในด้านการผลิตและกระบวนการสะสมทุน เป็นกระบวนการสะสมทุนขั้นแรกซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุนนิยม ความมั่งคั่งจึงไม่ใช่ตัวทุน แต่ความมั่งคั่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่ผสมผสานอยู่ในการพัฒนาของระบบทุนนิยม *ประการที่สาม* เงื่อนไขของระบบโลก ถูกอธิบายไว้ในพื้นที่ของโลกภายนอกของระบบที่มีต่อเมืองบริวาร ซึ่งต้องคำนึงถึงการแกว่งไกวจากการขึ้นลงของการพัฒนาและวิกฤติทางเศรษฐกิจ และรูปแบบของการปะทะในการพัฒนาทุนนิยม คำถามทางทฤษฎี คือ การพัฒนาทุนนิยม จะยังคงดำเนินต่อไปได้หรือไม่ หากเมืองศูนย์กลางไม่ขยายอาณาเขตอันเป็นเมืองบริวารในระบบโลก”

(cited in Wallerstein: 1982; pp.50 – 51)

⁹ Karl Marx ยกตัวอย่างกรณีประเทศอังกฤษ ที่ประสบความสำเร็จในประวัติศาสตร์การก่อตัวของทุนนิยม และเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่รับตัวแบบการสะสมทุนไว้อย่างชัดเจน (Wallerstein: 1982)

งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษาดังกล่าวโดยอ้างความน่าเชื่อถือ ด้วย ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) จะเน้นหนักในด้าน ความเชื่อมโยงหรือการติดต่อสื่อสารระหว่างชาติที่มีความใกล้ชิดกันในทางภูมิศาสตร์และการเมือง ซึ่งก็เป็นไปดังที่ได้คาดการณ์ไว้ว่า กระบวนการสะสมทุนในดินแดนที่อยู่ประชิดกันมักจะมีประวัติศาสตร์เศรษฐกิจก่อนการเข้าสู่ทุนนิยม ซึ่งผูกพันต่อกันมาก่อน และขยายตัวจนกลายเป็นความสัมพันธ์ต่อกันในเชิงสถาบันในระยะต่อมา สิ่งที่จะต้องทำต่อไปในการศึกษาวิจัย โดยอาศัย คำอธิบายของ ทฤษฎีระบบโลก คือ การสืบสวนความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจการเมืองกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ก่อนที่ประเทศเหล่านั้นจะยอมรับทุนนิยมเป็นกรอบการพัฒนาว่า ผลการศึกษาจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ (Wallerstein: 1982; pp.50 – 51)

(3) ระบบรัฐ (State System)

จากการทบทวน ความสัมพันธ์ของ รัฐ (State) และ ระบบโลก (World System) ที่ผ่านมา ทำให้เชื่อว่า รัชชาติแต่ละรัฐ ต่างก็ได้รับการพัฒนาภายในระบบเศรษฐกิจโลกทุนนิยม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ ระบบรัฐนานาชาติ และได้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐประชาชาติต่าง ๆ กับศูนย์กลางในทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังคงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ต่อกันในปริมณฑลทางการเมืองอีกด้วย (Jessup cited in Wallerstein: 1982; p.51) ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะแข่งขัน ในระบบรัฐของยุโรปสมัยใหม่ ซึ่งพบว่า รัฐสมัยใหม่ของยุโรป ก็ยังแตกชีวิตทางการเมืองของตนเองออกมาจากรัฐอื่น ๆ ซึ่งไม่มีอารยะเช่นเดียวกับรัฐในยุโรป (Dorn: 1963 cited in Wallerstein: 1982; p.51) และรัฐอิสระเหล่านั้นก็ยังก่อรูปความสัมพันธ์ทางการเมืองของตนเองกับรัฐอื่น ๆ ภายในกรอบและเงื่อนไขอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

การแข่งขันอย่างเป็นระบบ หรือ ข้อขัดแย้งในระดับการพัฒนา ถูกค้นพบและถูกจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภทกล่าวคือ

- (1) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่แข็งแกร่งกับรัฐที่อ่อนแอ
- (2) เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นท่ามกลางรัฐที่แข็งแกร่งจำนวนมาก โดยมีระดับความแตกต่างกันอยู่ภายในกลุ่ม
- (3) เป็นความสัมพันธ์ภายในรัฐต่าง ๆ และอยู่ในกลุ่มต่าง ๆ เพื่อควบคุมกลไกของรัฐโดยรวม

รูปแบบการครอบงำโดยเมืองศูนย์กลาง

(1) ความเป็นจักรวรรดินิยม (Imperialism) ถูกกำหนดว่า มีอยู่ใน ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจโลก (World Economic History) โดยนับจาก สมัยโรมันมาจนถึงพระเจ้านโปเลียนที่สาม ในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 การอธิบายความเป็นจักรวรรดินิยมในยุคสมัยดังกล่าว ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีต่อระบบโลกทุนนิยม (Hobson 1948 and

Lenin 1969 cited in Wallerstein: 1982; p.51) จากการมองลำดับขั้นของทุนนิยม ซึ่งเป็นสาเหตุหลักในการส่งออกทุน และการสร้างกฎเกณฑ์เพื่อให้เมืองบริวารเป็นเมืองบริวารไปตลอดกาล

(2) สมมติฐานจักรวรรดินิยม ถูกอธิบายลดขอบเขตลงจนคงเหลืออยู่เฉพาะในปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจของความสัมพันธ์ระบบเศรษฐกิจโลกทุนนิยม และเชื่อมโยงกับ อาณานิคม ซึ่งถูกทำลายโดยเงื่อนไขใหม่ 2 เงื่อนไข *เงื่อนไขแรก* คือ การลดบทบาทความเป็นเมืองอาณานิคมของเอเชียและแอฟริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในขณะที่ภาวะความเป็นอาณานิคมใหม่เกิดขึ้นมาแทน ด้วยการที่เมืองศูนย์กลางสร้างกฎเกณฑ์ให้รัฐเหล่านั้นเป็นจักรวรรดินิยมทางเศรษฐกิจของตนเอง และต้องตกอยู่ในฐานะรัฐบริวาร *เงื่อนไขที่สอง* รัฐศูนย์กลาง มีความสัมพันธ์โดยตรงกับ เมืองบริวาร นับจากศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ซึ่งได้สร้างจักรวรรดินิยมอย่างไม่เป็นทางการขึ้นมาจำนวนหนึ่ง

ถ้ากำหนดให้ เงื่อนไขจักรวรรดินิยม มีความหมายว่า รัฐที่แข็งแกร่งมากกว่า (ซึ่งเรียกว่าศูนย์กลาง) ต้านทานรัฐที่อ่อนแอกว่า ซึ่งเรียกว่า เมืองบริวาร (เมืองรอบนอก) หรือกิ่งบริวาร (กิ่งรอบนอก) โดย การโยกย้ายการจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในตลาดโลก ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งทำให้เชื่อว่า ศูนย์กลางยังมีความสามารถดำรงสถานะของตนเองในระบบระหว่างรัฐได้อย่างคงที่ พร้อมกับการปฏิบัติการภายในระบบเศรษฐกิจโลกทุนนิยม ซึ่งอาจเรียกว่า จักรวรรดิอย่างไม่เป็นทางการ และอาณานิคม ในฐานะทางเลือกที่กว้างไกลในรูปแบบจักรวรรดินิยม (cited in Wallerstein: 1982; pp.51 - 52)

อำนาจการครอบครองความเป็นเจ้า และการเปรียบเทียบทัดเทียม (Hegemony / Rivalry)

“...ความขัดแย้งระหว่างรัฐ ไม่ได้เกิดขึ้นระหว่างรัฐต่าง ๆ ในฐานะของเป้าหมายในการดำรงไว้ซึ่งอำนาจทางการเมืองโดยสัมพันธ์ต่อกันเท่านั้น แต่หากกว้างในเชิงวิทยาศาสตร์สังคม การกระทำดังกล่าวจะเป็นการคานอำนาจให้เกิดความสมดุลในระบบรัฐของโลก การดุลอำนาจทางการเมืองโดยทั่วไปแล้ว จะมีความหมายว่า ความสัมพันธ์ท่ามกลางรัฐแข็งแกร่งโดยเปรียบเทียบ ซึ่งถึงแม้ว่า ระบบระหว่างรัฐจะมีแนวโน้มที่จะสร้างดุลยภาพโดยสัมพันธ์ตลอดเวลา”

“...อย่างไรก็ดี ยังมีสัญชาตญาณ 2 ทางที่จะดำรงไว้ซึ่งดุลยภาพเหล่านี้ สิ่งแรกคือ การสร้างชุดของพหุรัฐ ที่มีความแข็งแกร่งในเชิงซ้อนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้รัฐเหล่านั้นมีความแข็งแกร่งมากกว่ารัฐอื่น ๆ เท่านั้น แต่ผลที่เกิดขึ้นก็คือ การเกิดรัฐที่ไม่สามารถใช้อำนาจทางการเมืองทหาร (ในปัจจุบันเรียกว่า “สงครามเย็น”) เข้าจัดการกับรัฐอื่น ๆ ได้โดยง่าย นับโดยกาลเวลาในแต่ละยุคแต่ละสมัย”

“...ประการที่สองของการสร้างดุลยภาพ คือ การเปรียบเทียบเชิงสัมพัทธ์ของรัฐศูนย์กลางที่มีอำนาจเหนือกว่าให้มีความเหนือกว่าอำนาจศูนย์กลางของรัฐอื่น ๆ หรือคือ การทำลายอำนาจอธิปไตยในทางเศรษฐกิจโดยอำนาจรัฐที่มีความแข็งแกร่งมากที่สุด ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าวจะเรียกว่า Hegemony”

(cited in Wallerstein: 1982; pp.51 - 52)

Hegemony จะปฏิบัติการได้ดีในกลุ่มจักรวรรดินิยมทางเศรษฐกิจ โดยผ่านการทำงานของตลาดซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวมีความแน่นอน แต่ไม่มีความพิเศษ เนื่องจากมีองค์ประกอบของการเมือง – การทหาร และวัฒนธรรม เข้ามารวมไว้ในมิติเดียว ระบบเศรษฐกิจโลกทุนนิยม คือ ผลที่เกิดขึ้นจากจักรวรรดินิยมโลก โดยปราศจากการดำรงอยู่อย่างแท้จริงของจักรวรรดิ (Wallerstein: 1974b; pp.387 – 415 cited in Wallerstein: 1982; p.52) สภาวะของ Hegemony อย่างชั่วคราวจะทำงานได้ดีในด้านกระบวนการผลิต การพาณิชย์ และการเงิน โดยอำนาจของ ศูนย์กลาง อยู่เหนือศูนย์กลางอื่น

จังหวะการแกว่งตัวเป็นวงกลม (Cyclical Rhythms)

ทุนนิยมทำงานในจังหวะการขึ้นลง (Cyclical Rhythms) ซึ่งเป็นลักษณะโดยทั่วไปของวิทยาศาสตร์สังคม วงจรระยะสั้นมักจะถูกพบว่าการขึ้นลงเป็นกลไกพื้นฐานของการปรับตัวระหว่างปริมาณอุปสงค์และปริมาณอุปทานในตลาดประเภทของผลกระทบจากการแกว่ง คือ หลักการที่ไม่สามารถตรวจสอบหรือสามารถพบเห็นได้ง่ายนัก แต่ศักยภาพในการควบคุมอยู่ในเงื่อนไขการเคลื่อนไหว¹⁰ ในวงจรระยะยาว

แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในเชิงอาณาจักร (Secular Trend)

เป็นการมองปฏิกริยาทางสังคมในระนาบเชิงเดียวของโลก โดยกำหนดกรอบการมอง ทั้งในขอบเขตของ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และ พรมแดนภูมิศาสตร์การเมือง ที่กำหนดให้การเปลี่ยนแปลงใด ๆ เป็นส่วนประกอบของสิ่งต่าง ๆ ที่ประกอบไปด้วย แนวโน้มและวงจรในระนาบการขึ้นลงของระบบเศรษฐกิจ มีการกระตุ้นจังหวะการขยายตัวและแรงต้านทานจากฝ่ายต้าน เวลาจึงไม่ใช่มิติการมองปัญหาระบบที่ต้องการทำนายและตรวจสอบ แต่กำหนดให้มีอิสระ การศึกษาปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจสังคมในระบบโลกสมัยใหม่ มีแนวโน้มที่จะศึกษาผ่าน มิติของเวลา ทั้งโดยการนำเสนอผ่าน ช่วงเวลา และทั้ง

¹⁰ ประวัติศาสตร์ยุโรประบุว่า การเก็บข้อมูลราคา (และขยายไปถึงอัตราค่าจ้างที่แท้จริง) พบว่ามีการเกิดภาวะเงินเฟ้อในยุโรปหลายพื้นที่ นับจากยุคกลางไปจบที่ศตวรรษที่ 18

โดยระยะเวลา ซึ่งหากทำการศึกษาวิเคราะห์โดยผ่านเวลาช่วงหนึ่ง จะพบว่าประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมืองจะถูกกำหนดเป็นรูปแบบในระบบโลก

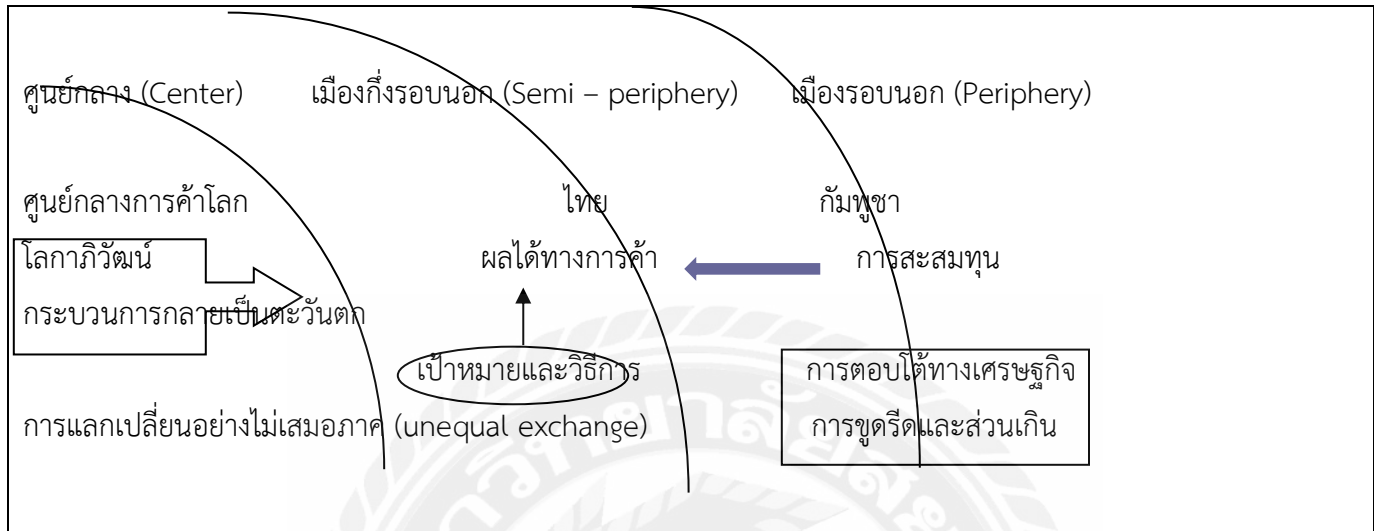
แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในเชิงอาณาจักร มีองค์ประกอบที่เข้ามามีส่วนในการศึกษา 4 ด้าน คือ

(1) การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกโดยประวัติศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะว่า การขยายตัวของทุนนิยมเกิดขึ้นในอาณาเขตภายนอกและมีระยะเวลาอันยาวนาน คำว่า การขยายตัว เป็นแนวความคิดทางสังคมในจักรวรรดิโลก

(2) การจำแนกและการจัดกลุ่ม ซึ่งเกิดจากการจัดสรรและการกระจายวัตถุดิบในตลาดโลก สินค้าที่ผลิตได้จะมีความยืดหยุ่นในการจัดสรรทรัพยากรใช้ประโยชน์อย่างจำกัด กลไกราคาจึงเป็นดุลยภาพของการใช้ปัจจัยการผลิตกับการจัดสรรผลผลิต กระบวนการเหล่านี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับ ความเสี่ยง เวลา ความงามตามธรรมชาติ โดยจำแนกได้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยา วัฒนธรรม และจักรวาลวิทยา

(3) เนื่องจากองค์ประกอบ 2 ด้านแรกเป็นเรื่องของการปฏิบัติทางอุตสาหกรรม ส่วนองค์ประกอบที่สาม คือ ความสามารถในการเป็นเครื่องมือ เป็นเรื่องของการปฏิบัติทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ แต่ก็สามารถให้ภาพของการปฏิบัติอุตสาหกรรมโดยอ้อมได้ ในฐานะที่เป็นความสามารถของมนุษย์ในการปฏิบัติอุตสาหกรรม (cited in Wallerstein: 1982)

แผนภาพที่ 2.2

ปฏิสัมพันธ์ทางการค้า ไทย - กัมพูชา นำเสนอผ่านทฤษฎีระบบโลก¹¹

สมมติฐานการศึกษา (The Assumptions of the Study)

ระบบโลกสมัยใหม่ในฐานะที่เป็นระบบ

มุมมองเกี่ยวกับระบบโลกทุนนิยม สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่ม (cited in Wallerstein : 1982) คือ

- (1) ระบบเศรษฐกิจ / ระบบการเมือง เนื่องจาก ระบบเศรษฐกิจเป็นโครงสร้างพื้นฐานของระบบโลก แต่กิจกรรมทางการเมืองอยู่ภายในโครงสร้างของรัฐ การวิเคราะห์กิจกรรมทางการเมืองและผลกระทบทางการเมืองที่รัฐมีต่อโลก จะมีอาณาบริเวณ แคบกว่า การวิเคราะห์ระบบเศรษฐกิจของรัฐในโครงสร้างทางเศรษฐกิจ
- (2) อุปสงค์ / อุปทาน เนื่องจาก อุปทานของโลก (World Supply) เป็นผลผลิตของตลาดโลก ซึ่งขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจ ด้านผลิตภาพของบุคคล ในขณะที่ อุปสงค์ของโลก (World Demand) ทำหน้าที่ จัดสรร และ กระจายรายได้ ในระดับสังคม การวิเคราะห์ อุปสงค์ / อุปทาน จึงเกี่ยวข้อง กับ การผลิต และ การกระจายรายได้

¹¹ ข้อสรุปอันเป็นคำอธิบายทฤษฎีระบบโลก มีอยู่ทั้งสิ้น 3 ประการ ซึ่งได้แก่ (1) การแบ่งงานกันทำของแรงงาน (โดยไม่มีระบบย่อยเข้ามาแจกแจง) (2) ไม่มีระบบพหุทางวัฒนธรรม (3) อัตราผลตอบแทนจากการผลิตมีความคงที่ (ซึ่งเป็นความลับของความสำเร็จในระบบทุนนิยม) ซึ่งเป็นไปตามแนวการตีความระบบโลกของ Emmanuel Wallerstein

- (3) ทุน / แรงงาน เนื่องจาก ทุนถูกสะสมโดยส่วนเกินที่ถูกผลิตมาจากแรงงาน แต่ทุนที่ถูกสะสมมากขึ้น จะทำให้ ความสำคัญ เกี่ยวกับ การใช้แรงงานในฐานะปัจจัยการผลิตมีความสำคัญลดน้อยลง

ความสัมพันธ์ระหว่าง ระบบเศรษฐกิจ / ระบบการเมือง

- (1) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่าง เมืองศูนย์กลาง / เมืองบริวาร จะทำหน้าที่แทน บทบาทของการค้าระหว่าง ประเทศ เมื่อวิเคราะห์ว่า รัฐแต่ละรัฐ มีตำแหน่งเฉพาะเจาะจงในระบบโลก รูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ในทางเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับ อำนาจการครอบครองความเป็นเจ้าในทางการเมือง และ การดำรงอยู่ของแรงต้านที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจ (Political and Cultural Hegemonic Power)
- (2) รัฐโดยระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันทั้งหลาย มักจะถูกจัดให้เป็นกลุ่ม โดยพรมแดนทางภูมิศาสตร์มากกว่าระดับ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ พลังการเคลื่อนไหวเพื่อไปแต่ละระดับการพัฒนาที่คาดหวังก็ถูกอธิบายไว้ในระบบโลก ด้วย
- (2.1) ในการแบ่งภูมิภาคทั้งหลายออกเป็น *ศูนย์กลาง กึ่งรอบนอก และรอบนอก* มักจะถูกจัดโดยระดับการกระจาย และโดยการแกว่งตัวอย่างเป็นจังหวะ (Quantum Movement)
- (2.2) การวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐ และ อาณานิคม จะจัดให้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ด้วยปริมณฑล ทางการเมือง ในลักษณะที่มีความเป็นพลวัต ด้วยการวิเคราะห์เครื่องมือทางการเมืองระหว่างรัฐต่าง ๆ ที่ต้องการ วิเคราะห์ โดยไม่ลืม อำนาจการครอบครองความเป็นเจ้า และ การเปรียบเทียบที่ตึงเครียด (Hegemony / Rivalry)
- (2.3) ผลประโยชน์ทางกองทัพเกิดขึ้นพร้อมกับผลประโยชน์ทางการค้า แต่ผลประโยชน์เหล่านี้เกิดขึ้นหลังจาก ผลประโยชน์จากการผลิตและการเงิน อำนาจความ *เหนือกว่า หรือ ด้อยกว่า* เกิดขึ้นในบริบทของอำนาจการเป็น เจ้าผู้ครอบครอง (Hegemonic Power)
- (2.4) อำนาจการเป็นเจ้าผู้ครอบครอง (Hegemonic Power) เกิดขึ้นในอาณาบริเวณที่มีความเป็นเสรีนิยมทาง การเมือง มีลักษณะพหุทางวัฒนธรรม (Cultural Pluralism) และมีอิสรภาพทางการค้าในระบบเศรษฐกิจ อำนาจ การเป็นเจ้าผู้ครอบครอง (Hegemonic Power) มีอิทธิพลต่อการต้านทาน การค้าเสรี ที่เกิดขึ้นด้วยอุปสรรคทาง การค้าที่จะไปทำลายบรรยากาศการค้าเสรีในตลาดโลก และอำนาจการเป็นเจ้าผู้ครอบครอง (Hegemonic Power) จะสร้างสรรค์จักรวรรดินิยมอย่างไม่เป็นทางการขึ้นมาในโลก ซึ่งปรากฏการณ์จะดำเนินอย่างค่อยเป็นค่อย

ไป จนทำให้ประเทศที่เป็นเมืองบริวารกลายเป็นอาณานิคมทางเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นเมืองศูนย์กลางไปในที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่าง อุปสงค์ / อุปทาน

- (1) กระบวนการเปลี่ยนโครงสร้าง ผูกพันกับ รูปแบบการแกว่งตัวของปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ ภายใต้เงื่อนไขระบบเศรษฐกิจโลกทุนนิยม
 - (1.1) ช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจที่สำคัญจะเกิดขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับอดีต
 - (1.2) เมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป และก้าวเข้าสู่ระยะที่ 2 (Phrase B) แล้ว จะเกิดแนวโน้มการกลายเป็นอาณาจักร (secular trend) ในระยะเวลาต่อมา การชะงักงันทางเศรษฐกิจในระยะที่ 2 (Phrase B) ก็ยังแตกต่างไปจากการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมาในอดีต
 - (1.3) การผกผันของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีความเกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงของอัตราการผลิตและการบริโภค อย่างชัดเจน

- (2) การจัดสรรผลผลิตจากส่วนเกินของกระบวนการผลิต ถูกถ่ายเทมาพร้อมกับการสร้างอุปสงค์ และเป็นการตอกย้ำให้ชนชั้นแรงงานต้องดำรงอยู่ต่อไป
 - (2.1) ระหว่างคำว่า *การขยายตัว (Expansion)* และ *การชะงักงัน (Stagnation)* ทางเศรษฐกิจ จะมีปรากฏการณ์ที่เป็นกระบวนการสะสมทุนเกิดขึ้นใน ทุกๆ ช่วง
 - (2.2) ช่วงเวลาของการถ่ายเทส่วนเกินของกระบวนการผลิตทุกครั้ง จะมีการถดถอยทางเศรษฐกิจ (Economic Recession) และ การขัดแย้งทางชนชั้น (Class Conflict) อยู่ด้วยเสมอ
 - (2.3) ในขณะที่แรงงานและเมืองบริวารตกอยู่ในสภาวะถดถอย ซึ่งกระทบต่อการไหลออกของสินค้าไปยังประเทศเหล่านี้ อำนาจจากประเทศศูนย์กลางจะต้องดำรงคงอยู่ต่อไป ด้วยการที่ ศูนย์กลาง สร้างกฎเกณฑ์ทางการค้าระลอกแล้วระลอกเล่า ให้กับ ภูมิภาคที่จะกลายมาเป็นเมืองบริวารรายใหม่ ด้วยโครงสร้างแบบพาดิชยนิยม
 - (2.4) กิจกรรมทางการผลิตที่สำคัญ จะถูกเคลื่อนย้ายออกไปจากเมืองบริวารเพื่อไปยังเมืองกิ่งบริวารและเมืองศูนย์กลางเสมอ

ความพึ่งพา คือ เงื่อนไขโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่แท้จริงของกลุ่มประเทศละตินอเมริกา (cited in Wallerstein: 1974) ¹² นักการพัฒนาต้องนิยามความทันสมัย โดยยกตัวอย่างว่า แม้แต่ A.G.Frank ยังกล่าวว่า ความพึ่งพา เป็นสิ่งที่ต้องตายไปพร้อมกับการต่อสู้ทางชนชั้น เศรษฐกิจทุนนิยมเริ่มต้นจากตะวันตกในศตวรรษที่ 16 (cited in Wallerstein, 1974a) และเชื่อมโยงโลกทั้งโลกด้วยการติดต่อกันทางพรมแดนภูมิศาสตร์ในศตวรรษที่ 19 ซึ่งจากคำอธิบายสรุปได้ว่า การแลกเปลี่ยนค้าขายเกิดขึ้นจากผลประโยชน์โดยเปรียบเทียบ ซึ่งอิงอยู่กับทฤษฎีการพัฒนาดั้งเดิมที่ว่า ประเทศคู่ค้าจะทำการขายสินค้าที่ตนมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ด้วยสาเหตุดังกล่าว การค้า ¹³ จึงต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจทางการเมืองของ 2 ประเทศ และแม้ว่าความประชิดติดกันจะเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนแต่หากขาดความเข้าใจอันดีต่อกัน ประเทศทั้งสองก็ไม่อาจเป็นคู่ค้ากันได้ และแม้ว่าแผ่นดินทั้งสองประเทศจะอยู่ห่างไกลแต่มีผลประโยชน์ต่างตอบแทนกันแล้ว ทั้งสองประเทศก็จะยังคงสามารถทำการค้าต่อกันไปได้ การค้าเสรีที่แท้จริงไม่สามารถมีอยู่จริง เพราะการค้าจะมีความเป็นเสรีโดยสัมพัทธ์ เมื่อประเทศคู่ค้ามองว่าเป็นความคุ้มค่าทางการเมืองจากการเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์ที่ได้กับต้นทุนที่ต้องจ่าย ทั้งนี้ต้องไม่มีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางในการดำเนินการทางการเมืองตลาด

เมืองกึ่งบริวาร แม้ว่าจะผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าจากเมืองศูนย์กลาง และส่งเสริมตลาดการค้าในประเทศแล้ว เมืองบริวารยังต้องการความเข้มแข็งทางการเมืองด้วยการสั่งซื้อและใช้เครื่องมือกับอาวุธจากเมืองศูนย์กลาง เพื่อยืนยันถึงความมั่นคงทางทหารที่เหนือกว่าเมืองบริวาร และเพื่อเรียกร้องมิตรภาพจากเมืองศูนย์กลางด้วย

¹² Immanuel Wallerstein. *African Studies Review*, Vol.18, no. 1, April 1974, p. 1 - 26.

¹³ ตามนัยการอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการก่อตัวของระบบโลก (กล่าวใน ยุค ศรีอาริยะ. ทฤษฎีระบบโลก: (1 - 8) บนฐานภูมิปัญญาตะวันออก ใน มติชนรายสัปดาห์ (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2547)) มาจากวิกฤติของระบบพิวตัล ซึ่งเป็นต้นเหตุของสงครามครูเสดในศตวรรษที่ 13 - 14 ทำให้เมืองท่าและศูนย์กลางทางการค้าซึ่งเป็นเมืองผู้ผลิตสินค้าและศูนย์วัฒนธรรมกลายเป็นศูนย์กลางทางการเงินและการธนาคาร ด้วยเหตุดังกล่าวจึงได้เกิดชนชั้นพ่อค้า นักธุรกิจ นักเดินเรือ และผู้ประกอบการขนาดย่อม และเงินตราจึงมีบทบาทสำคัญต่อคนที่อาศัยในเมือง ในศตวรรษที่ 13 - 14 ปรากฏการณ์ซึ่งเรียกว่า "Chaos" ได้บังเกิดขึ้นจากการปฏิวัติพื้นที่ทางการค้าของโลกและการเดินเรือข้ามมหาสมุทร รวมทั้งการเกิดขึ้นของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ก่อตัวขึ้นใหม่ในโลก สิ่งเหล่านี้ได้ทำให้อำนาจขุนนางเจ้าศักดินาหรือระบบพิวตัลถูกโค่นล้ม และเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 15 - 18 ระบบโลกมีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น และมีการขยายตัวไปในทุก ๆ ด้าน เช่น การปฏิวัติทางการค้า การปฏิวัติทางวัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการปฏิวัติทางศิลปวัฒนธรรม (Renaissance) ซึ่งเชื่อว่าศูนย์กลางทางการค้าสร้างการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนเมือง โดยคนเมืองเริ่มให้ความสนใจในวัฒนธรรมมากขึ้น และเป็นที่แพร่หลายไปในกลุ่มชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง ต่อมาจึงเกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และเกิดการแพร่กระจายแนวความคิดมนุษยนิยม พร้อมกับแนวความคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองศูนย์กลางและเมืองบริวารทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ซ่อนอยู่ในระบบการค้าโลกทุกวันนี้ เป็นระบบการค้าโลกที่เป็นระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ที่มีภาคส่วนแต่ละส่วนทำหน้าที่ต่างกันไป ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การค้าทวิภาคีที่มีกฎหมายหรือระบบเศรษฐกิจของ 2 ประเทศรองรับเท่านั้น แต่ยังมีความเป็นเอกภาพของระบบเศรษฐกิจโลกปรากฏอยู่ด้วย ซึ่งสะท้อนจากความคิดของ Marini (1969) ที่บอกว่าเป็น ความเร่งด่วนของรัฐจักรวรรดิที่จะต้องปรับตัว หรือ Gultung (1972) ที่บอกว่า ข้ามผ่านระหว่างความเป็นรัฐชาติ “go – between nations”

2.1.4 ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization Theory)

โลกาภิวัตน์ : คำ และ คำจำกัดความ (Globalization: Word and Concept)

คำว่า “โลกาภิวัตน์” ซึ่งถูกให้ความหมายที่แตกต่างออกไปอย่างมาก และถูกนำไปใช้อธิบายความเปลี่ยนแปลงทุกครั้ง ที่ต้องอ้างถึงความเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางในสังคมโลก และต้องอ้างโลกาภิวัตน์ทุกครั้งไปนั้น เมื่อมีความจำเป็นต้องโยงความเปลี่ยนแปลงระดับโลกเข้าไปในเรื่องที่กำลังสนใจพิจารณา หากศึกษาจากการใช้คำดังกล่าวในวารสารหนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ และวิทยุ และการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้ง ในระบบการศึกษา คำๆ นี้ จะถูกกล่าวถึงโดยปราศจากการให้ความหมายหรือนิยามไว้ข้างท้ายอย่างเป็นกรณีทั่วไป การให้คำจำกัดความที่น่าจะเหมาะสมที่สุด คือ การกล่าวถึงสภาพไร้พรมแดนในการติดต่อสื่อสาร

“โลกาภิวัตน์ หมายถึง ความสัมพันธ์แบบหลวม ๆ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ข้อตกลงทางการค้า การติดต่อทางอินเทอร์เน็ต และการรวมกลุ่มความร่วมมือของตลาดการเงิน เช่น สหภาพยุโรป (EU) ซึ่งได้ลบพรมแดนและสร้างเอกภาพให้กับโลกเข้าสู่การเป็นหนึ่งเดียว แต่คงไว้ซึ่งสภาพของการแข่งขันกันในตลาด”

(Friedman: 1996; A 15 cited in Roland Robertson: 2545; p.27)

อย่างไรก็ตาม *โลกาภิวัตน์ (Globalization)* ได้รวมความหมายของ คำว่า การส่งเสริมและสนับสนุน (Promotion) รวมทั้ง การประดิษฐ์สร้าง (Invention) ของความแตกต่าง (Difference) และความหลากหลาย (Variety) เอาไว้ด้วย (Roland Robertson: 1995 cited in Roland Robertson: 2545; p.27)

งานทางทฤษฎี ของ วาทกรรมโลกาภิวัตน์ (Globalization Discourse) สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ (1) การศึกษาโลกาภิวัตน์โดยงานระดับภูมิภาค และบริบทเมื่อถูกกล่าวอย่างพาดพิง (Regional Discourse) (2) การศึกษาในระดับสาขาวิชา (Disciplinary Discourse) (3) ข้อโต้แย้งในเชิงอุดมการณ์ (Ideological Discourse) (4) วาทกรรมที่มีพื้นฐานอยู่บนเรื่องของเพศ (Gender Discourse) ที่อิงกับการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก

นอกจากนี้ วาทกรรมโลกาภิวัตน์ ยังรวมไปถึงการสำรวจค้นคว้าจากการใช้คำต่าง ๆ และการใช้คำว่า โลกาภิวัตน์ ในหนังสือนวนิยาย หนังสือบันเทิง และรวมไปถึงความสนใจที่มีต่อ ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ เชิงสัมพัทธ์ในระดับโลก

โลกาภิวัตน์ ได้ถูกใช้ในศตวรรษที่ 20 อย่างแพร่หลาย ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปมาก ความพยายามที่จะเขียนออกมาด้วยความเข้าใจเกี่ยวกับ โลกาภิวัตน์ จึงมีการศึกษาวิจัย ถึง ความต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่องของสิ่งต่าง ๆ ระหว่าง วาทกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ โดยการศึกษา (1) ความแตกต่างหลากหลายของวาทกรรม และ (2) การก่อรูปของโลกาภิวัตน์ในเชิงประวัติศาสตร์

โลกาภิวัตน์ ถูกสร้างคำอธิบายอย่างเป็นทางการทั่วไปในประเทศญี่ปุ่นเป็นครั้งแรก ซึ่งเริ่มต้นขึ้นในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980s จากการเผยแพร่งานเขียน ชื่อ Internationalization (kokusaika) จากการไปประเทศญี่ปุ่นเป็นครั้งแรกของ Roland Robertson ซึ่งชาวญี่ปุ่นได้สร้างคำจำกัดความและนิยามของโลกาภิวัตน์ไว้เป็นรูปแบบของตนเอง ดังนั้นโลกาภิวัตน์จึงถูกสร้างวงล้อมของความหมายให้อยู่ในกรอบการพิจารณาของ โลกาภิวัตน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic Globalization) ทั้ง ๆ ที่ โลกาภิวัตน์ ถูกกล่าวถึง อิทธิพลของมันในเชิงวัฒนธรรม การเมือง และในวิถีอื่น ๆ จากมุมมองเชิงประวัติศาสตร์ระยะยาวด้วย โดยการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งในระดับความลึกและกรอบการมองในเชิงประวัติศาสตร์ (Nettl and Robertson: 1968) เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในบริบทของประวัติศาสตร์โลก (Global History) และการสร้างโลกสมัยใหม่ (The Making of the Modern World) หากมอง โลกาภิวัตน์ แต่ในมิติเศรษฐกิจ (Economic Globalization) จะขาดความสำคัญของวัฒนธรรมไป ซึ่งจะทำให้มองไม่เห็นว่ โลกาภิวัตน์เป็นปฏิกริยาผลักดันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ แต่เมื่อพิจารณาอย่างเอาใจใส่ จึงเห็นว่า วัฒนธรรม (Culture) มีความหมายที่เป็นความรู้สึกที่แพร่กระจายออกไปในหลายมิติ และวัฒนธรรมเป็นตัวการหลัก (domains) ในการสร้างปฏิกริยาตอบสนองต่อสรรพสิ่ง ในความเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์ทุกช่วงสมัย และในมิติของ โลกาภิวัตน์

“...หากจะกล่าวคำว่า โลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม (The Globalization of Culture) ไม่ใช่เป็นการยึดโยงปัจจัยทางวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง แต่เป็นการอธิบายให้เห็นว่า เป็นการก่อรูปความเหมือนกันไปหมดของวัฒนธรรมในพื้นที่ฐานของโลก แต่ในรายละเอียดของการพิจารณาปฏิริยาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในระดับโลกนี้ มีส่วนต่อการละเลยต่อ การต่อต้าน และ การปะทะ ระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิม และ วัฒนธรรมสมัยใหม่ หรือ จากการต้านทานกระแสความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมสมัยใหม่จากประเทศต่าง ๆ เมื่อพิจารณาจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายใน และปัจจัยหลักในการสถาปนาความเป็นหนึ่งเดียวของโลก จะไม่ต้องพิจารณาถึงความเป็นจักรวาล (universalism) หรือความเฉพาะอย่าง (particularism)...”

(Robertson: 1992 cited in Roland Robertson: 2545; p.29)

“...โลกาภิวัตน์เมื่อพิจารณาในขณะใดขณะหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นผู้ผลิตความเป็นหนึ่งเดียวระดับโลกทั้งในด้านอารยธรรมของมนุษย์ ศาสนา การก่อตั้งรัฐชาติสมัยใหม่ ชาติซึ่งภายในประกอบไปด้วยรัฐต่าง ๆ ที่มีประชาชนหลากหลายเชื้อชาติ ซึ่งไม่สามารถศึกษาได้โดยประวัติศาสตร์ที่มีความต่อเนื่อง เพราะสิ่งเหล่านี้ถูกติดกับดัก ด้วยประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่เป็นของตนเอง...”

“...และในกรณีของการสถาปนาความสัมพันธ์ โดยการสถาปนาความเป็นสถาบันระดับโลก (The Global Institutionalization) ด้วยความคาดหวังที่จะเห็นความแตกต่างโลกที่เป็นอยู่ในขณะใดขณะหนึ่ง ต้องการสร้างความมีส่วนร่วมและความคาดหวังที่จะพบกับความมีเอกภาพ และรวมทั้งความหลากหลาย...”

(Robertson: 1995 cited in Roland Robertson: 2545; p.30)

ในทัศนะของ Meyer โลกาภิวัตน์มีความสัมพันธ์ต่อวัฒนธรรมโลกอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จาก การก่อความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการเมืองการปกครองแบบรัฐชาติสมัยใหม่ ดังนี้ คือ

“...ไม่เพียงแค่นั้น เมื่อมองไปรอบโลก จะเห็นว่ามีการบรรยายโลกาภิวัตน์เหมือนกับ กระแสน้ำที่พัดไปปะทะเอาทั้ง ท้องถิ่น ชาติ และความมีเอกภาพร่วมกันในโลก (โดยไม่ พิจารณาถึงอำนาจอธิปไตยของชาติสมัยใหม่) ความคิดที่ว่า โลกาภิวัตน์ มีส่วนกระทบ ตรงต่อ ชาติ เป็นเรื่องที่น่าเสียดาย แต่รัฐชาติมีความเหมือนกันอยู่ในรูปแบบเมื่อ พิจารณาด้วยการข้ามพรมแดนโลกทั้งใบ ด้วยความคล้ายกันที่มาจากเงื่อนไขของ วัฒนธรรมโลก (world culture)...”

(Meyer: 1980 cited in Roland Robertson: 2545; p.30)

การตระหนักรู้ในระดับโลก (Global Consciousness) เป็นส่วนประกอบสำคัญของ โลกาภิวัตน์ เพื่ออธิบายว่า โลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย ส่วนผสมที่มาจาก การเติบโตของฝ่ายตรงข้าม ของคำว่า โลกาภิวัตน์ ในความหมายที่ถูกใช้กัน อย่างกลาดเกลื่อน ซึ่งถูกลดทอนลงไปจนดับแคบ

ความหมายของคำที่สามารถใช้ต่อรองและทดแทนโลกาภิวัตน์ได้นั้น คือ คำว่า ระบบโลก (World System) สังคม โลก (World Society / Global Society) และภาคพื้นโลก (Global Arena / Global Field) แม้ว่า วาทกรรมเกี่ยวกับ โลกาภิวัตน์จะมีความแตกต่างกันมาก แต่ลักษณะคำอธิบายที่สอดคล้องกัน คือ โลกาภิวัตน์มีลักษณะขยายตัวออกไปโดย ผ่านความเป็นรัฐชาติและพรมแดน การโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และการตีความในประเด็นทางเศรษฐกิจโลก

คำจำกัดความของ “โลกาภิวัตน์” ในมุมมองต่าง ๆ

1. คำจำกัดความโดยทั่วไป ของ “โลกาภิวัตน์” คือ การทำลายระยะทางผ่านการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการ สื่อสารซึ่งได้นำเอาพื้นที่ต่างๆ เข้ามาใกล้ชิดกัน ในเงื่อนไขของการสันติสุข และการสร้างแรงกดดันใน ระดับโลก
2. คำจำกัดความเกี่ยวกับ การร่นระยะทางในการติดต่อสื่อสาร “โลกาภิวัตน์” คือ ความสัมพันธ์ทางสังคมทั่ว โลกที่มีลักษณะเข้มข้น ซึ่งเชื่อมโยง ความเป็นท้องถิ่นในแต่ละแห่งหน้าเข้าด้วยกัน ด้วยระยะทาง ส่งผลให้เกิด การอุบัติขึ้นของการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่างในท้องถิ่นเหล่านั้น มีลักษณะที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นด้วยระยะทางที่ห่างกัน

3. คำจำกัดความ เกี่ยวกับ การติดต่อข้ามผ่านพรมแดน “โลกาภิวัตน์” คือ การพัฒนาความสัมพันธ์ในภาคตัดขวางของพรมแดนรัฐชาติ หรือ หมายถึง การขยายตัวของความสัมพันธ์ภายในรัฐชาติให้กว้างขวางออกไป โลกาภิวัตน์จึงถูกให้ความหมายว่า เป็นตัวกระตุ้นและเป็นตัวเริ่มต้นความสัมพันธ์อันดับแรกสุด ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ระหว่างพรมแดนรัฐชาติต่างๆ หรือ หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในที่ที่มีการแสดงความสัมพันธ์ทางสังคมโดยไม่ขึ้นอยู่กับ ระยะทาง และ พรมแดน
4. มุมมองด้านการสื่อสารของ “โลกาภิวัตน์” เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 ภายหลังจากเทคโนโลยีดิจิทัล เครื่องบิน และดาวเทียม เป็นตัวการสร้างความเชื่อมโยงโลกทั้งใบให้เกิดขึ้นได้ด้วยการร่นและทำลายระยะทาง
5. ปริมลผลของคำว่า “โลกาภิวัตน์” อยู่ในเงื่อนไขของความเป็นพลวัต ทั้ง เงินทุน และ การค้าระหว่างประเทศ ในประเทศต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็น การขยายขอบเขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจของตลาดต่างประเทศ ดังที่เคยเป็นมาในอดีต

ความสัมพันธ์ระหว่าง โลกาภิวัตน์ รัฐชาติ และสังคมโลก

รัฐบาลของชาติต่าง ๆ สร้างความสัมพันธ์กับนานาชาติโดยการสถาปนาอำนาจอธิปไตยของรัฐชาติขึ้นมา (cited in James Fulcher: 2000; p.522 - 543) รัฐชาติในโลกนี้ถือกำเนิดเมื่อศตวรรษที่ 19 โดยการก่อรูปขึ้นมาจากสถาบันทางการเมืองเป็นหลัก แต่บทบาทของรัฐชาติเริ่มโดดเด่นเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายไป และทำให้สมาชิกขององค์การสหประชาชาติเพิ่มจำนวนขึ้นด้วยภาคีสมาชิกจากประเทศใหม่ๆ ยุคสมัยใหม่ โลกทั้งใบถูกแบ่งแยกด้วยความเป็นรัฐชาติ จากการแบ่งแยกพรมแดน และอำนาจทางการเมือง

ความเป็นชาติ คือ จุดศูนย์กลางของอำนาจอธิปไตยและความแข็งแกร่งของรัฐชาติ แต่ในเวลาเดียวกันก็มีปัญหา รัฐบาลสร้างความเป็นรัฐโดยอาณาเขตดินแดน โดยแทรกเนื้อหาไว้ในการศึกษา และกองทัพ การสนับสนุนส่งเสริมภาษา และวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งเป็นทั้งพิธีกรรมและอนุสาวรีย์ที่รำลึกถึงได้

(Hobsbawm: 1977 cited in James Fulcher: 2000; p.522 - 543)

มิติของความหมาย “โลกาภิวัตน์” ที่อยู่บนพื้นฐานของรัฐชาติ ในทัศนะของ James Fulcher สะท้อนให้เห็นว่า บทบาทของรัฐชาติอ่อนแอลง เมื่อเกิดการประสานความร่วมมือและระเบียบทางกฎหมายระหว่างประเทศ โดยรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเติบโตของกฎหมายระหว่างประเทศและองค์กรต่าง ๆ นำไปสู่การสูญเสียอำนาจอธิปไตยของชาติ
2. การประสานความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้การควบคุมโดยรัฐ ครอบคลุมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ข้อจำกัดในการแสดงออกของรัฐบาลของชาติต่างๆ และความอ่อนแอของระบบรัฐ
3. รัฐบาลของชาติต่างๆ ถูกทำลายอำนาจโดยการเคลื่อนไหวข้ามชาติ ทั้งในด้านสังคม และ ศาสนา
4. การเติบโตของการสื่อสารระดับโลก มีอำนาจเหนือกว่าบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศของรัฐชาติต่างๆ
5. เอกภาพของชาติถูกมองว่าแตกแยกเป็นส่วน ๆ โดยความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศาสนา และความต้องการจากรัฐ

ความเป็นชาติ และ ความเป็นนานาชาติ (Nationalization and Internationalization)

การพัฒนารัฐชาติอยู่บนพื้นฐานของโครงสร้างการเติบโตของนานาชาติ ทั้งหมดมีพื้นฐานจากหลักการในเรื่อง อำนาจอธิปไตยของรัฐและความเสมอภาค (Held: 1991; p.78 cited in James Fulcher: 2000; p.522 - 543) ในอดีต รัฐชาติเป็นส่วนหนึ่งของระบบรัฐชาติขนาดใหญ่ (Giddens: 1987; p.263 cited in James Fulcher: 2000; p.522 - 543) ซึ่งมี โครงสร้างและค่านิยมพื้นฐานอย่างเป็นเอกภาพ แต่เมื่อล่วงเข้าสู่ศตวรรษที่ 19 จึงได้เกิดความขัดแย้งกันเองในกลุ่มรัฐชาติต่างๆ จากการใช้กำลังและอำนาจทางเศรษฐกิจเข้าจัดการรัฐชาติอื่นๆ ทำให้ในศตวรรษที่ 20 นโยบายการเมืองระหว่างประเทศ และบทบาทขององค์การสหประชาชาติ เข้ามาทำหน้าที่แทนรัฐชาติต่าง ๆ ดังที่เคยปฏิสัมพันธ์สืบต่อกันมา โดยการเข้าไปจัดระเบียบระหว่าง รัฐ และ โลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน *โดยรวมสภาพ การสร้างความเหมือน (Sameness) และการสร้างความแตกต่าง (Difference) ของสรรพสิ่งที่ต้องการคำอธิบายในระดับจักรวาล หรือในบางกรณี ด้วยเงื่อนไขที่มีความแตกต่างกัน ทั้งโดยการตอรองในระดับความเป็นจักรวาล (Universalism) และในส่วนที่มีลักษณะเฉพาะอย่างยิ่ง (Particularism) เข้าไปสถาปนาหลักการโลกาภิวัตน์ โดยการรวบรวมความหมายที่ใช้กันอย่างกลาดเกลื่อนเข้ามาลดทอนกระบวนการ เพื่อสร้างแนวโน้มการผลิตความเหมือนกันในความหมาย (homogeneity – producing trend) และแสวงหาความเฉพาะในถ้อยคำ*

การข้ามผ่านรัฐชาติ (Transnationality)

คำว่า *โลกาภิวัตน์* (cited in Roland Robertson: 2545; p.26) ถูกกล่าวถึงในบริบทต่าง ๆ ด้วยความหมายที่แตกต่างและพัฒนาจนมาเป็น *โลกาภิวัตน์ของโลกาภิวัตน์* (Globalization of Globalization) *โลกาภิวัตน์* เป็นความสัมพันธ์ที่ทับซ้อนกัน ระหว่าง

(1) การมองปรากฏการณ์ทางสังคมในระดับจักรวาลอย่างเป็นองค์รวม (Universalism) ซึ่งหากเป็นการศึกษาในเชิงเศรษฐศาสตร์จะมองความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชาติต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ของระบบโลก ตลอดจน อ่างอิงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่สามารถอธิบายได้อย่างใกล้เคียง รวมไปถึงการสร้างแบบจำลองทางเศรษฐกิจ

(2) การศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาอย่างเฉพาะเจาะจง (Particularism) ต้องการสร้างคำอธิบาย โดยความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก *โลกาภิวัตน์* จึงกลายเป็นเงื่อนไขที่เข้าใกล้ความเป็นจักรวาล (Globalization has become a near – universal team) แต่ในเวลาเดียวกัน *โลกาภิวัตน์* มีความเจาะจงไปตามความต้องการที่จะให้ความหมาย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น (2.1) ในระดับภูมิภาค (Regional Discourse) (2.2) ในระดับสังคม (Society Discourse) (2.3) ในระดับสาขาวิชา (Disciplinary Discourse) และ (2.4) อื่น ๆ เช่น เพศและการแข่งขัน และเพศกับลักษณะเฉพาะในการมองโลก และสังคม (Gender Discourse) เป็นต้น

เมื่อการพัฒนานำให้รัฐชาติต่างๆ เข้ามาประสานกันจนทำให้ความเป็นเอกภาพของรัฐชาติต่าง ๆ ต้องสูญหายไป จึงเกิดองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ พร้อมกับ การควบคุมอธิปไตยตามแนวชายแดนที่เข้มงวดมากขึ้น เหล่านี้จึงเป็นที่มาของ

(1) การเคลื่อนย้ายแรงงาน เงินทุน และความร่วมมือทางการเงิน (Transnational Economic) ซึ่งมีระเบียบทางการเงิน และความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ พลังความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น จึงเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐชาตินโยบายเสรีนิยมใหม่ (Neo - Liberalism) อาจเป็นทางเลือกที่ดีกว่า เมื่อความร่วมมือทางการเงินและเศรษฐกิจระหว่างรัฐชาติเพิ่มมากขึ้น

(2) การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (Transnational Movement) เช่น การเคลื่อนไหวของกลุ่มสตรีนิยม การเคลื่อนไหว เพื่อเรียกร้องสันติภาพและสิ่งแวดล้อม

(3) การนำไปสู่โลกแห่งการติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน (Transnational Flows) และการลดทอนบูรณภาพแห่งรัฐ (Deterritorialisation) เป็นการไหลในเชิงสังคมวิทยาจากภาพของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง เกิดความแปรปรวนอย่างยิ่งใหญ่ในด้านขีดความสามารถของรัฐในการควบคุมชายแดน (cited in Holton: 1998; p.82) เพราะ ประชาชนของ

ประเทศอื่นสามารถข้ามพรมแดนเข้ามาในเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐได้ง่ายมากกว่าเดิม ทำให้เกิดมาตรการปกป้องอาชีพและความมั่นคงในด้านการงานของประชาชนในประเทศ ด้วยการออกกฎหมายและระเบียบการเข้าเมือง การอพยพ และการหางานทำของแรงงานต่างด้าว ก่อให้เกิดนิยาม ความหมายของคำว่า “อธิปไตย และพรมแดน” ที่ต่างไปจากเดิม

2.1.5 วัฒนธรรมจากสื่อ

การบริโภคเชิงสัญลักษณ์ (กล่าวใน กาญจนนา แก้วเทพ; 2541) เกิดขึ้นจากการศึกษาของ Baudrillard ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดหลังสมัยใหม่ ซึ่งปฏิเสธการแบ่งแยกของสิ่งต่าง ๆ เมื่อทำการศึกษาวัฒนธรรมกับสื่อมวลชน จึงทำการปฏิเสธความแบ่งแยกระหว่าง วัฒนธรรมและสินค้า เมื่ออธิบายตัวสื่อกับการบริโภคเชิงสัญลักษณ์จึงมีความจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญกับสื่อสารสนเทศ มากกว่าเนื้อหาสาระที่ใช้ในการสื่อสาร แนวทางที่เหมาะสม สำหรับการศึกษาวัฒนธรรมในสังคมบริโภคสำหรับสังคมสมัยใหม่ที่มีผลผลิตในตลาดสินค้า (ตลาดผู้บริโภค) ทะลักล้น ที่ทำให้ระบบทุนนิยมต้องตอบคำถามใหม่ว่า เราจะกระตุ้นให้คนบริโภคมมากขึ้นและรวดเร็วขึ้นได้อย่างไรนั้น มีสิ่งที่ต้องวิเคราะห์สำหรับการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ 3 ประการ (กล่าวใน กาญจนนา แก้วเทพ; 2541) คือ

(1) สินค้า คืออะไร

- สินค้า คือ วัตถุที่มองเห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดของวัฒนธรรม (วัตถุธรรมในวัฒนธรรมทางวัตถุ) ในแต่ละวัฒนธรรมจะมีรูปแบบเฉพาะในการสร้างรูปแบบสินค้า
- สินค้า คือ สื่อที่ผ่านการแสดงออกทางวัฒนธรรมของมนุษย์ เพราะสินค้ามีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ใช้สินค้า (มุมมองของปัจเจกชนที่มีต่อสินค้า)
- การเลือกซื้อและการเลือกใช้สินค้า จะรับใช้กฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมของมนุษย์ ชนชั้นใดจะบริโภคสินค้าอย่างไรก็ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมของสังคมนั้น และแบบแผนการบริโภคสินค้าเหล่านั้นจะกลายเป็นกลไกในการธำรงรักษากฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมในสังคมให้คงอยู่ต่อไปพร้อม ๆ กัน (มุมมองจากระเบียบของสังคม)
- สินค้าในโลกแห่งวัฒนธรรม มี 2 ชนิด คือ สินค้าแบบทั่วไป และสินค้าวัฒนธรรม สินค้าวัฒนธรรมเป็นผลผลิตของสื่อมวลชน
 1. สินค้าทั่วไปจะหมดมูลค่าเมื่อใช้หมด แต่สินค้าวัฒนธรรมจะมีมูลค่าทางสัญลักษณ์ที่กระทบถึงจิตวิญญาณของมนุษย์และติดตรึงในใจ
 2. สินค้าทั่วไปจะมีมูลค่าเฉพาะในตัวเอง แต่สินค้าวัฒนธรรมจะทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงไปถึงสินค้าชนิดอื่น ๆ ได้อีก

3. สินค้าทางวัฒนธรรมถูกกำหนดมูลค่าโดยคุณค่าที่สื่อมวลชนสร้างขึ้นมา ซึ่งเป็นการนำเอาสินค้าสำหรับการบริโภคเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรม

(2) สัญญา คืออะไร

- การบริโภคเชิงสัญญา จะดำเนินการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคนและสินค้าด้วยสัญญามากกว่าการใช้ประโยชน์จากสินค้า
- ก่อนที่สินค้าจะถูกบริโภค สินค้าจะต้องถูกเปลี่ยนเป็นสัญญา การเปลี่ยนสินค้า (ซึ่งเป็นวัตถุนิตหนึ่ง) ให้กลายเป็นสัญญา จะต้องประกอบด้วย ราคา ตรา ยี่ห้อ หีบห่อ การวางบนชั้น การวางในร้านประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นรหัสแปลงสินค้าให้กลายเป็นสัญญา สัญญาของสินค้าแต่ละชนิดจะลดหลั่นไปตามสถานะของผู้ใช้สินค้า สินค้าจึงทำหน้าที่เป็นสื่อทางวัฒนธรรม เพื่อแสดงสถานภาพและเกียรติยศของผู้ใช้สินค้า การจัดลำดับชั้นของสินค้าจึงสอดคล้องกับลำดับชั้นทางสังคมผู้ใช้สินค้า คนในสังคมจะเรียนรู้สถานภาพของตนเอง ภายในโครงสร้างทางสังคมได้จากสินค้าที่บริโภค ดังนั้นการบริโภคสินค้าจึงดำรงกลไกโครงสร้างทางชนชั้นทางสังคม
- การบริโภคสินค้าเป็นการบริโภควัตถุพร้อมกับสัญญา
- สัญญาเป็นตัวสร้างความต้องการทางสัญญาต่อไปอย่างไม่มีที่จบสิ้น จึงทำให้มนุษย์ต้องการบริโภคสินค้า (สัญญา) อย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุด สัญญาของสินค้าจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตทางวัฒนธรรม (ชนชั้น / รสนิยม / คุณภาพผู้ใช้) ในการบริโภคสินค้า

(3) การบริโภค คืออะไร

- จิตสำนึกแห่งการบริโภค ทำให้สินค้ามีฐานะเป็นตัวการนำความสุขมาสู่ชีวิตมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่ที่มีสภาพความแตกแยก
- ปรากฏการณ์การบริโภคสินค้าของมนุษย์ในระดับปัจเจกชนจะมีลักษณะซ้ำซาก และมีความสม่ำเสมอในแบบแผนของตนเอง
- เนื้อหาและรูปแบบของจิตใจทำให้มนุษย์ผลิตแบบแผนการใช้ชีวิตประจำวัน
- รูปแบบการบริโภคของแต่ละคนจะมีความชัดเจนแน่นอน
- ปัจจัยที่เข้ามาบงการชีวิตของมนุษย์ คือ เนื้อหาในการโฆษณาผ่านสื่อ
- แบบแผนการบริโภคของมนุษย์เกี่ยวกับกระบวนการ 2 กระบวนการ คือ
 - กระบวนการเลียนแบบ
 - กระบวนการสร้างการสร้างความแตกต่าง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้วเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน และเป็นฐานอุตสาหกรรมใหม่ กำหนดด้านการค้าแห่งใหม่ ของ อำเภอรัญประเทศ ที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านป่าไร่ (กล่าวโน อนุพัทธ์ หนองคู; 2550) โดยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการค้า และการผลิต ซึ่งมีการตั้งโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยในกัมพูชา เพื่อตอบสนองรสนิยมและความชอบสินค้าไทยของ ชาวกัมพูชา ทั้งโดยสิทธิประโยชน์ในการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษปอยเปต โอนียง และยังเป็นการสร้างงานและสร้าง รายได้ ลดปัญหาสังคมตามแนวชายแดนจังหวัดสระแก้ว นอกจากนี้ อุตสาหกรรมสิ่งทอ นี้แล้ว ยังมีการตั้งโรงงานแปรรูป สินค้าเกษตร อีกด้วย

ดังจะเห็นได้ว่า คำอธิบายทางทฤษฎี ของ ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Theory) ทฤษฎี ฟังพา (Dependency Theory) ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization Theory) และแนวคำอธิบาย วัฒนธรรมจากสื่อ หรือ วัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) มีความสำคัญต่อการอธิบาย ปรัชญาการณทางการค้าชายแดน (Border Trade Phenomenon) ระหว่าง ไทย – กัมพูชา ในเชิงการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Economic Dependency) (ซึ่งจะได้มีการทดสอบสมมติฐานต่อไปใน บทที่ 4 ผลการศึกษา) ทั้งโดยการศึกษาข้อมูลเชิง ประจักษ์ (Empirical Study) จากข้อมูลทุติยภูมิเบื้องต้น (Secondary Data) ดังที่ได้แสดงไว้แล้ว ในรูปแบบสถิติเชิง อนุมาน (Inferential Statistics) และที่ จะได้รับมาจากการศึกษาสำรวจข้อมูลภาคสนาม และทั้งโดยการศึกษาด้วย แบบสอบถาม (Questionnaires) จากระดับทัศนคติ (Likert Scale) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depths Interviews) จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสำรวจภาคสนาม (Field Work) ซึ่งจะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่จะดำเนินการต่อไป ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอใน บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย (Research Results) ต่อไป.

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย (Research Methodology)

3.1 วิธีดำเนินงานวิจัย

งานวิจัย เรื่อง ความพึงพาทางเศรษฐกิจจากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่วิจัยเชิงสำรวจภาคสนาม (Survey Research) ในระหว่างวันที่ 9 – 13 กันยายน 2562 โดยการลงพื้นที่ (1) อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว และ (2) อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จากการศึกษาสำรวจ ผู้ศึกษาได้รับ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ภาพถ่าย 3.1 – 3.2 สถานีรถไฟ และสถานีขนส่งผู้โดยสาร อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ที่ลงสำรวจภาคสนาม ในอำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีสถานีขนส่งผู้โดยสาร และสถานีรถไฟอยู่ใกล้ชิดกัน ในแต่ละวันจะมีชาวกำพูชาเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทางและรถไฟ เพื่อเดินทางมายังกรุงเทพฯ หรือจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งจะพบว่า เมื่อใช้บัตรผ่านแดนโดยไม่ต้องใช้พาสปอร์ตแล้วนั้น ชาวกำพูชาจะสามารถเดินทาง ไป – มา ยังกรุงเทพฯ และจังหวัดต่างๆ ได้ภายใน 3 วัน จึงทำให้ชาวกำพูชาจำนวนมากหนึ่งนิยมที่จะเข้ามาฝั่งไทย เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อจับจ่ายใช้สอย เพื่อซื้อสินค้าและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และเพื่อรักษาสุขภาพร่างกายในโรงพยาบาล ทั้งในจังหวัดสระแก้ว และจังหวัดอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง

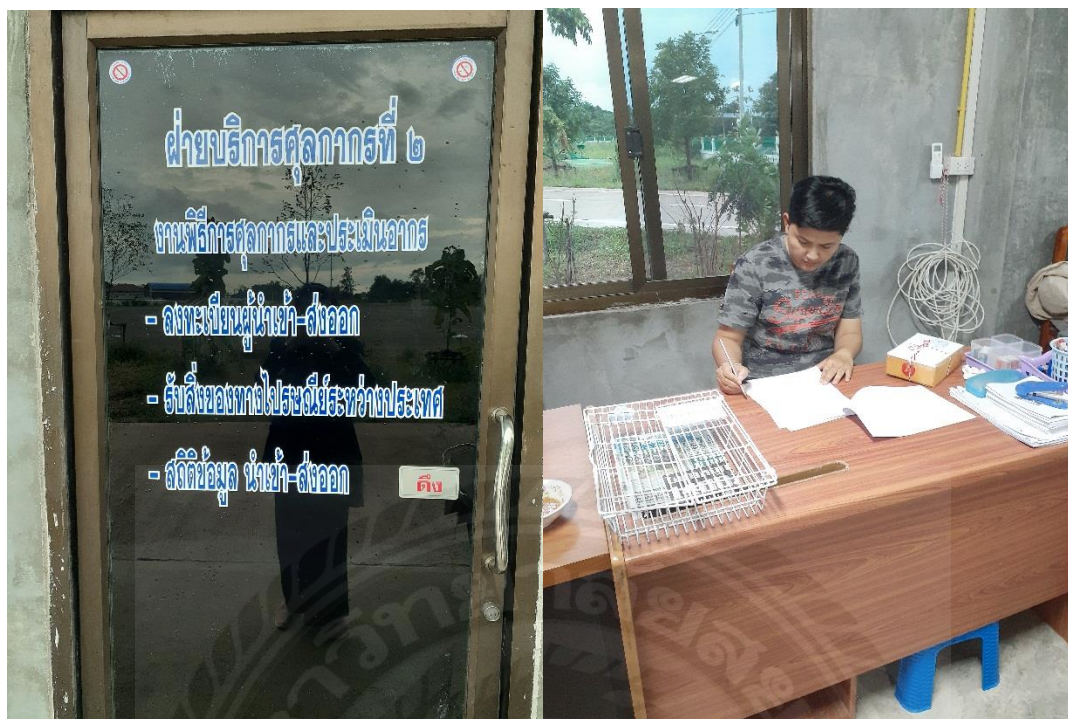
ภาพถ่าย 3.3 – 3.4 การนับจำนวนสินค้าเพื่อเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ

ภาพการขนถ่ายสินค้าขึ้นลง โดยรถบรรทุกขนาดใหญ่ ที่สถานีตรวจสอบสินค้า () ซึ่งเป็นพื้นที่เพิ่มเติมของด่านศุลกากรอรัญประเทศ การส่งสินค้ารถบรรทุกที่ผ่านด่านศุลกากรจะต้องถูกชั่งน้ำหนักและคิดค่าอากรศุลกากรก่อนที่จะออกจากฝั่งไทยไปยังด่านศุลกากรอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ภาพถ่าย 3.5 – 3.6 นายด่านศุลกากรอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ในภาพ นายด่านศุลกากรอรัญประเทศ ได้อธิบายถึง ขั้นตอนและวิธีการคิดค่าธรรมเนียม และการผ่านพิธีการศุลกากรทางบก ก่อนที่จะเดินทางออกจากฝั่งไทยไปยังประเทศกัมพูชา

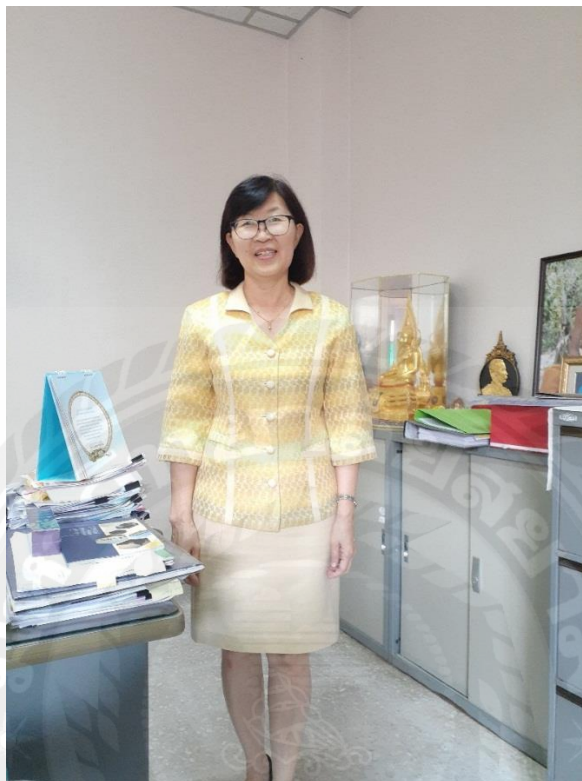

ภาพถ่าย 3.7 – 3.8 การทำงานของชิปปิ้ง ที่ฝ่ายบริการศุลกากรที่ 2 จังหวัดสระแก้ว

การทำงานของชิปปิ้ง (Shipping) หรือ ตัวแทนออกของ (Custom Broker) ในอำเภอรัฐประเทส จังหวัดสระแก้ว เป็นไปเพื่อทำหน้าที่ประสานงาน ติดตาม และดำเนินการส่งสินค้าออกนอกราชอาณาจักรไทย สถานที่ตั้งทำงานของชิปปิ้ง ในอำเภอรัฐประเทส จังหวัดสระแก้ว มีทั้งหมด 2 แห่ง คือ (1) ด้านพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภอรัฐประเทส จังหวัดสระแก้ว และ (2) สำนักงานฝ่ายศุลกากรที่ 2 อำเภอรัฐประเทส จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ใกล้กับสถานีตรวจสอบสินค้าของอำเภอรัฐประเทส โดยพบว่า ชิปปิ้งและตัวแทนออกของ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดสระแก้ว มีอยู่เพียง 21 คน เท่านั้น ซึ่งในอนาคตอันใกล้ การเปิดด่านการค้าชายแดนถาวรเพิ่มเติมใน อำเภอรัฐประเทส อีก 1 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ชิดกับ ด้านพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภอรัฐประเทส จังหวัดสระแก้ว จะทำให้มูลค่าการค้าชายแดนที่จังหวัดสระแก้ว มีทั้งมูลค่าและชนิดของการค้าเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ และจะทำให้จังหวัดสระแก้วมีมูลค่าการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา สูงสุดเป็นอันดับที่ 1 ของการค้าระหว่างประเทศทั้ง 2 ประเทศนี้

การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ในกลุ่มสินค้าที่มีมูลค่าการค้าสูงสุด 10 ประเภท นั้น เป็นกลุ่มสินค้าที่มีอัตราการเติบโตอย่างก้าวกระโดดในรอบระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในหมวดสินค้านานยนต์ ประเภทรถยนต์ชนิดต่างๆ ที่ผลิตออกไปจากนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ ในภาคกลางของประเทศไทย ที่ผลิตให้มีพวงมาลัยรถยนต์อยู่ทางด้านซ้าย จะถูก

ส่งออกไปจากชายแดนไทย – กัมพูชา ที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เกือบทั้งหมด เพราะพรมแดนไทย – กัมพูชา ที่อำเภออรัญประเทศ เป็นจุดที่มีระยะทางสั้นที่สุด เมื่อนับจากกรุงเทพฯ

ภาพถ่าย 3.9 ขนส่งจังหวัดสระแก้ว

สำนักงานขนส่งจังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว มีหน้าที่สำคัญในการออกใบอนุญาต และต่อทะเบียนรถโดยสารและยานยนต์ชนิดต่างๆ ให้กับชาวไทยในจังหวัดสระแก้ว และชาวกัมพูชาที่ถือทะเบียนยานยนต์ของกัมพูชาซึ่งข้ามมายังฝั่งไทย เพื่อนำเอายานยนต์เหล่านั้นข้ามเข้าไปยังจังหวัดต่างๆ และเข้ามายังกรุงเทพฯ เพื่อเคลื่อนย้ายผู้โดยสาร บุคคลทั่วไป และสินค้าต่างๆ เข้า – ออก ที่หน้าด่านพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ขนส่งจังหวัดสระแก้ว ได้กรุณาให้ข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และได้ให้ข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลสถิติต่างๆ ย้อนหลังกลับไป 4 ปี ระหว่าง ปี พ.ศ.2558 - 2561

ภาพถ่าย 3.10 พาณิชย์จังหวัดสระแก้ว

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดสระแก้ว ท่านพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว ได้ให้ข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์โดยละเอียด และได้ให้ข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลสถิติต่างๆ ด้านการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา รวมทั้งได้ให้ข้อมูลทางกายภาพของจังหวัดสระแก้ว

ข้อมูลทุติยภูมิที่ผู้ศึกษาได้รับมาจากพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย ประเภทสินค้า 10 อันดับแรก ที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุด แบ่งออกเป็น ข้อมูลรายปี รายเดือน รายไตรมาส และข้อมูลเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

ภาพถ่าย 3.11 นายด่านตรวจคนเข้าเมือง และสารวัตรตรวจคนเข้าเมือง

ด่านตรวจคนเข้าเมือง ตั้งอยู่ที่ ด่านพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภออรุณประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากนายด่านศุลกากรอรุณประเทศ ประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลทุติยภูมิ ที่เกี่ยวข้องกับ (1) สถิติการเดินทางเข้า – ออก ของชาวไทยและชาวกัมพูชาที่ผ่านเข้า – ออก ด่านพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภออรุณประเทศ (2) การผ่านเข้า – ออก ของรถบรรทุก รถโดยสารสาธารณะ และรถยนต์ ชนิดต่างๆ (3) จำนวนแรงงานชาวกัมพูชาที่เข้ามาทำงานในฝั่งไทย ทั้งโดยเป็นการชั่วคราวและระยะยาว

ข้อมูลสถิติการผ่านเข้า – ออก ของชาวกัมพูชา และแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชา ที่ได้รับมาจากด่านตรวจคนเข้าเมือง ย้อนหลัง 4 ปี ช่วง ปี พ.ศ.2558 – 2561 นับได้ว่าเป็นข้อมูลที่มีลักษณะความละเอียดมาก ทั้ง ข้อมูลรายปี ข้อมูลรายไตรมาส และข้อมูลรายเดือน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling)

เมื่อมีการทราบประชากรวิจัย สำหรับแบบสอบถามชุดที่ 1 และ 3 จากการขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานภาครัฐ และสำหรับแบบสอบถามชุดที่ 2 ไม่ทราบจำนวนประชากร ในการใช้แบบสอบถามชุดที่ 1 และ 3 หากกลุ่มตัวอย่าง จากสูตร การคำนวณหากกลุ่มตัวอย่าง ของ ทาโร ยามาเน่

$$n = N / 1 + N e^2$$

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือวิจัย มีการทำแบบ Pre – test ก่อนลงพื้นที่จริง จากการศึกษาสำรวจภาคสนามที่อำเภอ อรัญประเทศ ในครั้งแรก และมีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับการวิจัย

การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires)

เหตุผลที่ใช้แบบสอบถาม ก็เพื่อที่จะศึกษา ระดับทัศนคติและความคิดเห็นที่สะท้อนว่า กัมพูชาพึ่งพาไทยหรือไม่ อย่างไร และเพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิที่มีอยู่ ว่ามีความสอดคล้องต้องกันหรือไม่

- (1) ประชากร บริษัทขนส่งสินค้า ผู้รับจัดการขนส่ง ชิปปิ้ง และตัวแทนออกของ ที่ทำธุรกิจขนส่งและออกของ ณ ด่านพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 12 ราย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการ Accidental Random Sampling และใช้ ชิปปิ้ง และตัวแทนออกของ ทั้งหมด **รวมทั้งสิ้น 16 ราย**
- (2) ประชากร ชาวกัมพูชา ที่หน้าด่านพรมแดนมิตรภาพ ไทย – กัมพูชา ไม่ทราบจำนวน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการ Accidental Random Sampling **รวมทั้งสิ้น 40 ราย**
- (3) ประชากร เจ้าของร้านค้าที่ขายสินค้าให้กับชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการ Accidental Random Sampling **รวมทั้งสิ้น 18 ราย** (เจ้าของร้านค้าในตลาดโรงเกลือ เกือบทั้งหมดเป็นชาว กัมพูชา)

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depths Interviews)

ศึกษาโดยใช้แบบคำถามสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กับบุคคลสำคัญ (Key Informants) 4 ท่าน ประกอบด้วย นายด่านศุลกากรอรัญประเทศ ขนส่งจังหวัดสระแก้ว พาณิชยจังหวัดสระแก้ว และนายด่านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ

3.4 เครื่องมือวิจัย (Research Instruments) (รายละเอียดทั้งหมดปรากฏอยู่ในเอกสารแนบท้าย)

แบบสอบถาม (Questionnaires) 3 ประเภท ประกอบด้วย

แบบสอบถามชุดที่ 1 บริษัทขนส่ง ผู้รับจัดการขนส่ง ชิปปิ้ง ตัวแทนออกของ ที่ด่านพรมแดน มิตรภาพ ไทย – กัมพูชา

แบบสอบถามชุดที่ 2 ประชาชนชาวกัมพูชาที่หน้าด่านพรมแดนมิตรภาพ ไทย – กัมพูชา บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

แบบสอบถามชุดที่ 3 เจ้าของร้านค้าที่ขายสินค้าให้กับชาวกัมพูชา ที่ ตลาดโรงเกลือ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

แนวคำถามสัมภาษณ์ 1 ชุดคำถาม รวม 8 ข้อ ใช้สัมภาษณ์กับบุคคลสำคัญผู้ให้ข้อมูล 4 ท่าน

3.5 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล (Statistics and Data Analysis)

ผู้ศึกษาใช้รูปแบบสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

จากการใช้แบบสอบถาม 3 ประเภท (Questionnaires) ใช้สถิติเชิงพรรณนาความ (Descriptive Statistics) ทั้งโดยร้อยละ อัตราส่วน กับข้อมูลบางประเภท เช่น การศึกษาทัศนคติที่มีต่อปัจจัยต่างๆ ด้วย Likert Scale 10 ระดับความเห็น เป็นต้น ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เช่น การใช้เทคนิควิเคราะห์ข้อมูล แบบ One – Way ANOVA เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ในประเด็นต่างๆ เป็นต้น และใช้

หลักการวิเคราะห์เนื้อหา¹⁴ (Content Analysis) ด้วยการแจกแจงนับความถี่ (Frequency) เพื่อศึกษาความถี่ของคำและข้อความสำคัญจากคำถามปลายเปิด (Open – Ended Questions) บางคำถามที่ปรากฏอยู่ในแบบสอบถามทั้ง 3 ประเภท เพื่อเป็นการทดสอบสมมติฐาน และพิสูจน์คำอธิบายทางทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depths Interviews) จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) 4 ท่าน ใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาความถี่และข้อความสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ในประเด็นต่างๆ และพิสูจน์คำอธิบายทางทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้รับมาจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้ คือ (1) สำนักงานศุลกากรอรัญประเทศ (2) สำนักงานขนส่งจังหวัดสระแก้ว (3) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว (4) สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ ใช้สถิติเชิงพรรณนาความ (Descriptive Statistics) ทั้งโดยร้อยละ อัตราส่วน ซึ่งจะนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ในประเด็นต่างๆ และพิสูจน์คำอธิบายทางทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาจะนำ **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ไปดำเนินการศึกษาใน บทที่ 4 ผลการศึกษา (Research Results) ต่อไป.

¹⁴ หลักการวิเคราะห์เนื้อหา เป็นหลักการวิเคราะห์ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ในทางการศึกษาของ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งผู้ศึกษาได้เคยเข้าร่วมศึกษา เพื่อนำไปสู่การทำงานวิจัยในระดับปริญญาเอก

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล

(Research Results and Data Analysis)

ผู้ศึกษา ขอจำแนก แนวทางการศึกษา ออกเป็นส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- (1) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ ตัวแปรต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทั้งทางด้านการค้า การขนส่ง และผู้คนชาวกัมพูชา
- (2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ ตัวแปรต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และศาสนา กับ ระดับความคิดเห็นในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับ อิทธิพลของสินค้าและบริการของไทยที่มีต่อชาวกัมพูชา ตลอดจน การสรุปให้เห็นถึง การแลกเปลี่ยนที่ไม่เสมอภาค อันที่จะนำมาซึ่งการตีความถึงความพึงพาทางเศรษฐกิจ ตามนัยของ ทฤษฎีพึ่งพา และการแลกเปลี่ยนที่ไม่เสมอภาคต่อกัน ตามนัยของ ทฤษฎีระบบโลก ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม (Questionnaires) ชุดที่ 1 – 2 – 3
- (3) การวิเคราะห์ความเหนือกว่า (Superior) และความด้อยกว่า (Inferior) ตลอดจนอิทธิพล (Influences) ของ สินค้าและบริการของไทย ที่มีต่อ วิถีชีวิต (Lifestyles) และ หลักคิด (Concepts) ของชาวกัมพูชา ตามนัยของ ทฤษฎีระบบโลก โดยการใช้ แนวคำถามสัมภาษณ์ (Open – ended Questions) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิง ลึก (In – depths Interviews) บุคคลสำคัญผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ (Key Informants) รวม 4 ท่าน ด้วยเทคนิค การวิเคราะห์ แบบ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

เพื่อที่จะนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า ความสัมพันธ์ ระหว่าง ไทย – กัมพูชา ในทางเศรษฐกิจ จากการค้าชายแดน จะปรากฏให้เห็นว่า จะมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบจากโครงสร้างของความพึ่งพาที่ไม่เสมอภาคต่อกัน หรือไม่ อย่างไร ทั้งโดยการตั้งดูส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (economic surplus) จากอีกฝ่ายหนึ่งให้เข้ามาหาตน และทั้งโดยการสร้างสภาวะที่ทำให้ ตนมีความเหนือกว่าในความสัมพันธ์นั่นเอง หรือ ปรากฏให้เห็นว่า ผลการศึกษาจะเป็นเครื่องพิสูจน์ว่า ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศ ปรากฏภาพของความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (Mutual Cooperation) ซึ่งถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน ใน มิติของการค้า และ เศรษฐกิจ มากกว่าที่จะเป็น ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน (unequal) ในทางเศรษฐกิจ (Economic

Dependency) ด้วยความไม่เสมอภาค (Unequal Exchange) ต่อกัน ทั้งหมดนี้ ผลการศึกษาวิจัย จะตอบ โจทย์การวิจัยต่อไป.

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

(Quatitative Data Analysis)

การวิเคราะห์เชิงสถิติ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ และการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา ซึ่งสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามชุดที่ 1 บริษัทขนส่ง ผู้รับจัดการขนส่ง ชิปปิ้ง ตัวแทนออกของ ที่ด่านพรมแดนมิตรภาพ ไทย-กัมพูชา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามชุดที่ 2 ประชาชนชาวกำพูชาที่หน้าด่านพรมแดนมิตรภาพ ไทย-กัมพูชา บ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชุดที่ 3 เจ้าของร้านค้าที่ขายสินค้าให้กับชาวกัมพูชา ที่ ตลาดโรงเกลือ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามชุดที่ 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบบสอบถามชุดที่ 1 ครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 16 คน สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่ ร้อยละ จำแนกตามข้อมูล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	7	43.75
ชาย	8	50.00
อื่น ๆ	1	6.25
2. สัญชาติ		
ไทย	12	75.00
อื่น ๆ	4	25.00
3. อายุ		
20 - 25 ปี	7	43.75
26 - 30 ปี	2	12.50
31 - 40 ปี	2	12.50
41 - 45 ปี	5	31.25
4. อาชีพหลัก		
บริษัทโลจิสติกส์	1	6.25
ผู้รับจัดการขนส่ง / ชิปปิ้ง	13	81.25
ลูกจ้าง เสมียน พนักงาน	1	6.25
อื่น ๆ	1	6.25

5. การศึกษา ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา หรือเทียบเท่า ปริญญาตรี ปริญญาเอก	5 3 7 1	31.25 18.75 43.75 6.25
6. รายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน 10,001-30,000 บาทต่อเดือน 30,001-50,000 บาทต่อเดือน	2 12 2	12.50 75.00 12.50
7. ทำนทำงานในสวนงาน / แผนก / กองงาน ไตของบริษัท Barber ซิปปิ้ง นำเข้าส่งออก พนักงาน พิธีการ อื่น ๆ	1 3 1 2 1 8	6.25 18.75 6.25 12.50 6.25 50.00
8. ทำนคิดว่า บริษัทขนส่งที่นำสินค้าขนส่งเข้า-ออกผ่านด่านศุลกากรมีมาก น้อยแค่ไหนในแต่ละวัน 50 – 99 เที่ยวต่อวัน	5	31.25

100 – 149 เทียบต่อวัน	2	12.50
150 – 199 เทียบต่อวัน	2	12.50
ตั้งแต่ 200 เทียบต่อวัน	7	43.75
9. รถขนส่งสินค้า เป็นรถประเภทใด		
รถพ่วง 18 ล้อ	14	87.50
รถพ่วง 10 ล้อ	5	31.25
รถพ่วง 6 ล้อ	5	31.25
รถกระบะ	3	18.75
อื่น ๆ	3	18.75
10. อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีความสำคัญแค่ไหนต่อการขนส่งสินค้าข้ามด่านชายแดน		
มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเชื่อมโยงการขนส่งระหว่าง ไทย-กัมพูชา เข้าด้วยกัน	11	68.75
มีความสำคัญมากที่สุด โดยมีความสำคัญอย่างยิ่ง นับตั้งแต่มีการเกิด AEC ขึ้นมาในปี พ.ศ. 2558	7	43.75
มีความสำคัญปานกลาง เพราะในขณะนี้ การขนส่งสินค้าชายแดน ไทย-กัมพูชา มักจะไม่ได้ผ่านจังหวัดสระแก้ว เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัด ยังไม่เจริญ	2	12.50
มีความสำคัญปานกลาง เพราะว่าสินค้าจะไหลจากทไทยสู่กัมพูชาได้มากกว่า	2	12.50
อื่น ๆ	1	6.25

11. รายการสินค้าที่ท่านคิดว่าจะมีมูลค่าการส่งผ่านแดนสูงสุด คืออะไร และ เพราะเหตุใด		
ส่งเข้ามาจากปอยเปต กัมพูชา		
เครื่องมืออุตสาหกรรม	1	6.25
ปลา เสื้อผ้ามือสอง	1	6.25
เศษเหล็ก ผ้า แก้ว	1	6.25
อุปโภค	1	6.25
ส่งออกไปจากอรัญประเทศ สระแก้ว		
เครื่องดื่ม	1	6.25
รถส่งออก	1	6.25
ส่งออก	1	6.25
หลากหลาย	1	6.25
อุปกรณ์ก่อสร้าง	1	6.25
อุปโภค บริโภค	1	6.25
ผ่านแดนกัมพูชาโดยมาจากเวียดนามเข้าสู่รัฐประเทศ		
เครื่องดื่ม	1	6.25
ผ้า เสื้อผ้า	1	6.25
ไม้แนวใจ	1	6.25
ผ่านแดนรัฐประเทศไปสู่กัมพูชาและเข้าไปยังเวียดนาม		

เครื่องตีม	1	6.25
รถยนต์ รถไถ	1	6.25
หลากหลาย	1	6.25
12. ท่านคิดว่า ธนาคารพาณิชย์ในอำเภอรัฐระเทศ จังหวัดสระแก้ว มีความสำคัญอย่างไรต่อการค้าชายแดน ไทย-กัมพูชา		
ใกล้กับแหล่งเศรษฐกิจส่งออก สะดวกรวดเร็ว	1	6.25
เป็นแหล่งเงินทุนให้กับลูกค้า	1	6.25
มีความสำคัญ	2	12.50
13. การให้เครดิตทางการค้าของบริษัทนำเข้า-ส่งออก และการเปิด L/C ที่ผ่านบริการของธนาคารพาณิชย์ จะทำให้งานด้านการขนส่งของบริษัท มีปริมาณเพิ่มขึ้นแค่ไหน		
เพิ่มขึ้นมาก เพราะภาคเอกชนจะหันมาใช้บริการของธนาคารพาณิชย์มากขึ้น เมื่อเปิด AEC และจังหวัดสระแก้วพัฒนาศูนย์กระจายสินค้าให้บริการเต็มรูปแบบ	13	81.25
เพิ่มขึ้นมาก เพราะภาคเอกชนจะหันมาใช้บริการของธนาคารพาณิชย์มากขึ้น เมื่อพัฒนาเส้นทางการขนส่ง	5	31.25
เพิ่มขึ้นปานกลาง เพราะภาคเอกชนไม่สามารถใช้บริการขนส่งบนเส้นทางนี้ได้ แบบ multimodal transportation เพราะนโยบายส่งเสริมของภาครัฐไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	2	12.50
เพิ่มขึ้นปานกลาง เพราะผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (Logistics Provider) ส่วนใหญ่เป็นรายย่อย ไม่มีทิศทางการพัฒนาการขนส่งระดับใหญ่	2	12.50

<p>14. การประเมินระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ ผ่านด่านอรัญประเทศออกสู่ กัมพูชาไปยังเวียดนาม จะเป็นอย่างไรบนเส้นทางการขนส่งในระยะอันใกล้นี้</p> <p>การจราจรที่ดี</p> <p>ยังอยู่ในชั้นกลาง ปกติ</p>	<p>1</p> <p>1</p>	<p>6.25</p> <p>6.25</p>
<p>15. สิ่งื่บอกกับรัฐบาล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการขนส่งและโล จิสติกส์ และเพื่อบริษัทของตนเองด้วยการกำหนดเป็นนโยบายและ มาตรการ</p> <p>ควรเปลี่ยนรัฐบาล</p> <p>อยากให้เศรษฐกิจดีขึ้นมากกว่าที่เป็น</p>	<p>1</p> <p>1</p>	<p>6.25</p> <p>6.25</p>

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น จำนวน 16 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเพศหญิง จำนวน 7 คน ร้อยละ 43.75 สัญชาติไทย จำนวน 12 คน ร้อยละ 75.00 อายุระหว่าง 20-25 ปี จำนวน 7 คน ร้อยละ 43.75 ประกอบอาชีพหลักเป็นผู้รับจัดการขนส่ง / ซิปปิ้ง จำนวน 13 คน ร้อยละ 81.25 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 7 คน ร้อยละ 43.75 รายได้เฉลี่ย 10,001-30,000 บาทต่อเดือน จำนวน 12 คน ร้อยละ 75.00 ทำงานในส่งอื่น ๆ จำนวน 8 คน ร้อยละ 50.00 นำสินค้าขนส่งเข้า-ออกผ่านด่านศุลกากรตั้งแต่ 200 เทียบต่อวัน จำนวน 7 คน ร้อยละ 43.75 ใช้รถขนส่งสินค้าประเภทรถพ่วง 18 ล้อ จำนวน 14 คน ร้อยละ 87.50 โดยเห็นว่าการขนส่งสินค้าข้ามแดนชายแดนมีความสำคัญมากที่สุด เพราะเชื่อมโยงการขนส่งระหว่าง ไทย-กัมพูชา เข้าด้วยกัน จำนวน 11 คน ร้อยละ 68.75 การให้เครดิตทางการค้าของบริษัท นำเข้า-ส่งออก และการเปิด L/C ที่ผ่านบริการของธนาคารพาณิชย์ จะทำให้งานด้านการขนส่งของบริษัท เพิ่มขึ้นมาก เพราะภาคเอกชนจะหันมาใช้บริการของธนาคารพาณิชย์มากขึ้น เมื่อเปิด AEC และจังหวัดสระแก้วพัฒนาศูนย์กระจายสินค้าให้บริการเต็มรูปแบบ จำนวน 13 คน ร้อยละ 81.25 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามชุดที่ 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบบสอบถามชุดที่ 2 ครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 40 คน สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าความถี่ ร้อยละ จำแนกตามข้อมูล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	25	62.50
ชาย	15	37.50
2. สัญชาติ		
ไทย	2	5.00
กัมพูชา	20	50.00
เวียดนาม	2	5.00
อื่น ๆ	16	40.00
3. อายุ		
20 - 25 ปี	5	12.50
26 - 30 ปี	7	17.50
31 - 35 ปี	5	12.50
36 - 40 ปี	4	10.00
41 - 45 ปี	5	12.50

45 - 50 ปี	6	15.00
51 - 55 ปี	3	7.50
56 - 60 ปี	1	2.50
61 ปีขึ้นไป	2	5.00
ต่ำกว่า 20 ปี	1	2.50
4. อาชีพหลัก		
เกษตรกร	8	20.00
เจ้าของร้านค้าฝั่งไทย	1	2.50
เจ้าของร้านค้าฝั่งกัมพูชา	13	32.50
ผู้ทำการค้าในตลาดโรงเกลือ	2	5.00
นักธุรกิจ / เจ้าของบริษัท	4	10.00
ลูกจ้าง เสมียน พนักงาน บริษัทเอกชน	9	22.50
เจ้าหน้าที่ของรัฐ / ข้าราชการ	6	15.00
เจ้าของร้านค้าในปอยเปต / เมืองอื่น ๆ ในกัมพูชา	13	32.50
ครู / อาจารย์ / นักการศึกษา	2	5.00
นักการเมืองท้องถิ่น	2	5.00
ผู้ทำการค้าชายแดนในทะเบียนของพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว	1	2.50
อื่น ๆ	1	2.50

5. การศึกษา ไม่มีการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา หรือเทียบเท่า ปริญญาตรี ปริญญาโท	11 12 8 8 1	27.50 30.00 20.00 20.00 2.50
6. รายได้ ไม่มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาทต่อเดือน 20,000 - 30,000 บาทต่อเดือน 30,000 - 40,000 บาทต่อเดือน มากกว่า 40,000 บาทต่อเดือน	1 11 13 6 4 5	2.50 27.50 32.50 15.00 10.00 12.50
7.1 ค่าใช้จ่ายที่ท่านใช้ในการซื้อสินค้าไทยในแต่ละครั้ง ไม่เกิน 500 บาทต่อครั้ง 500 - 1,000 บาทต่อครั้ง 1,001 - 2,000 บาทต่อครั้ง 2,001 - 3,000 บาทต่อครั้ง	5 9 11 2	12.50 22.50 27.50 5.00

3,001 - 5,000 บาทต่อครั้ง	5	12.50
ประมาณ 5,000 บาทขึ้นไป	8	20.00
7.2 ค่าใช้จ่ายที่ท่านใช้ในการซื้อสินค้าไทยเดือนละกี่ครั้ง		
1	5	12.50
2	10	25.00
3	7	17.50
4	5	12.50
8. พฤติกรรมการข้ามพรมแดนมิตรภาพ ไทย - กัมพูชา		
ไม่เคยข้ามไปปอยเปต	2	5.00
เคยข้ามไปมาแล้ว 1 ครั้ง	10	25.00
ข้ามไปมาแล้ว 2-3 ครั้ง	14	35.00
ข้ามไปเดือนละครั้ง	14	35.00
9. สำหรับชาวกัมพูชา และชาวเวียดนาม เมื่อมีการพัฒนาเส้นทางถนน ชาวกัมพูชา ข้ามไปซื้อของกินของใช้ที่ฝั่งไทยมากกว่าแต่ก่อน ใช่		
	39	97.50
10. ชาวกัมพูชาซื้ออะไรบ้างที่เป็นของไทย		
เครื่องสำอาง / ครีมบำรุงผิว / แชมพู / สบู่	39	97.50
เครื่องใช้ในครัวเรือน	28	70.00
อาหารกระป๋อง / เครื่องดื่ม	37	92.50

ภาชนะหุงต้มและเครื่องทำอาหาร	25	62.50
อาหารแห้ง	31	77.50
เครื่องมือ อุปกรณ์ช่าง	12	30.00
เครื่องจักรกลทางการเกษตร	12	30.00
พืชไร่ พืชสวน ผัก ผลไม้	6	15.00
เสื้อผ้า เครื่องหนัง เครื่องประดับ	33	82.50
11. ชาวกัมพูชาซื้อสินค้าไทยจากที่ไหน		
ตลาดและซูเปอร์สโตร์ในจังหวัดสระแก้ว	40	100.00
ไปเลือกซื้อที่ตลาดโรงเกลือ	40	100.00
ซื้อในตลาดเทศบาลอำเภออรัญประเทศ	25	62.50
ฝากคนรู้จักไปซื้อมาจากฝั่งไทย	11	27.50
ซื้อจากร้านค้าปลีก / ร้านค้าริมถนนบริเวณด่านชายแดนอรัญประเทศ	22	55.00
อื่น ๆ	1	2.50
12. ท่านซื้อสินค้าด้วยวิธีใด		
เงินสด	40	100.00
บัตรเครดิต / วีซ่า	5	12.50
เครดิตทางการค้า 30 / 45 / 60 วัน	17	42.50

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น จำนวน 40 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 และเพศชาย จำนวน 15 คน ร้อยละ 37.50 มีสัญชาติกัมพูชา จำนวน 20 คน ร้อยละ 50.00 อายุระหว่าง 45-50 ปี จำนวน 6 คน ร้อยละ 15.00 ประกอบอาชีพหลักเป็นเจ้าของร้านค้าผัสดกัมพูชา หรือเจ้าของร้านค้าในปอยเปต / เมืองอื่น ๆ ในกัมพูชา จำนวน 13 คน ร้อยละ 32.50 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 12 คน ร้อยละ 30.00 รายได้เฉลี่ย 10,000 - 20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 13 คน ร้อยละ 32.50 มีค่าใช้จ่ายที่ท่านใช้ในการซื้อสินค้าไทย 1,001 - 2,000 บาทต่อครั้ง จำนวน 11 คน ร้อยละ 27.50 ซื้อสินค้าไทยเดือนละ 2 ครั้ง จำนวน 10 คน ร้อยละ 25.00 โดยข้ามพรมแดนมิตรภาพ ไทย - กัมพูชาไปมาแล้ว 2-3 ครั้ง หรือ ข้ามไปเดือนละครั้ง จำนวน 14 คน ร้อยละ 35.00 เห็นด้วยเมื่อมีการพัฒนาเส้นทางถนน ชาวกัมพูชาข้ามไปซื้อของกินของใช้ที่ฝั่งไทยมากกว่าแต่ก่อน จำนวน 39 คน ร้อยละ 97.50 โดยชาวกัมพูชาซื้อเครื่องสำอาง / ครีมบำรุงผิว / แชมพู / สบู่ จำนวน 39 คน ร้อยละ 97.50 จากตลาดและซูเปอร์สโตร์ในจังหวัดสระแก้ว หรือไปเลือกซื้อที่ตลาดโรงเกลือ จำนวน 40 คน ร้อยละ 100 โดยใช้เงินสดซื้อสินค้าเป็นหลัก จำนวน 40 คน ร้อยละ 100 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประเภทธุรกิจ / ความคิดเห็น	6	7	8	9	10	\bar{X}	S.D.
โรงพยาบาลในอำเภอรัฐประเทศ						8.57	0.736
โรงพยาบาลในอำเภอรัฐประเทศมีคุณภาพและน่าเชื่อถือ			13 (32.5%)	22 (55%)	5 (12.5%)	8.80	0.648
ชาวกัมพูชาอยากจะทำรักษาร่างกายในเวลาเจ็บป่วยที่โรงพยาบาล		4 (10%)	19 (47.5%)	6 (15%)	11 (27.5%)	8.60	1.008
ชาวกัมพูชาอยากจะทำรักษาร่างกายในเวลาเจ็บป่วยที่ฝั่งไทยเหมือนท่าน		5 (12.5%)	15 (37.5%)	11 (27.5%)	9 (22.5%)	8.60	0.982
ชาวกัมพูชาสามารถรักษาตัวที่โรงพยาบาลในรัฐประเทศแล้วรู้สึกประทับใจ		10 (25%)	15 (37.5%)	9 (22.5%)	6 (15%)	8.28	1.012

ร้านอาหารและภัตตาคาร						8.40	0.660
ชาวกัมพูชาที่มีความพึงพอใจที่เข้ามารับประทานอาหารในฝั่งไทย		4 (10%)	22 (55%)	13 (32.5%)	1 (2.5%)	8.28	0.679
ชาวกัมพูชาชอบบรรยากาศและรสชาติของอาหารประเภท KFC / McDonald's / Chester Grill		5 (12.5%)	13 (32.5%)	14 (35%)	8 (20%)	8.63	0.952
ชาวกัมพูชาที่มีความพึงพอใจที่ได้เข้ามารับประทานอาหารในฝั่งไทย		3 (7.5%)	27 (67.5%)	8 (20%)	2 (5%)	8.23	0.660
ชาวกัมพูชาเลือกที่จะเข้าไปทานอาหารใน KFC / McDonald's / Chester Grill มากกว่าอาหารไทยที่ขายทั่วไป		6 (15%)	16 (40%)	11 (27.5%)	7 (17.5%)	8.48	0.960
ยี่ห้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งการ เครื่องหนัง และเครื่องสำอางของไทย						8.44	0.800
ชาวกัมพูชาชอบซื้อเสื้อผ้าและเครื่องหนัง ประเภทที่มียี่ห้อของไทย เช่น Arrow G&Q Guy Laroche Lacoste Lee Levi's เป็นต้น		1 (2.5%)	5 (12.5%)	23 (57.5%)	11 (27.5%)	9.10	0.709
ชาวกัมพูชาชอบซื้อเครื่องสำอางประเภทที่มียี่ห้อของไทย เช่น bsc Covermark Lo'real Pond's เป็นต้น		4 (10%)	15 (37.5%)	12 (30%)	9 (22.5%)	8.65	0.949
ชาวกัมพูชาชอบซื้อชุดชั้นในผู้หญิงประเภทที่มียี่ห้อของไทย เช่น Wacoal Triump KBra เป็นต้น	1 (2.5%)	13 (32.5%)	15 (37.5%)	7 (17.5%)	4 (10%)	8.00	1.013
ชาวกัมพูชาชอบซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย เช่น Itokin Warcoal เป็นต้น	2 (5%)	12 (30%)	14 (35%)	8 (20%)	4 (10%)	8.00	1.062
ทัวร์ / ธุรกิจท่องเที่ยว						8.38	0.612
ชาวกัมพูชาอยากมาเที่ยวจังหวัดต่าง ๆ ในฝั่งไทย จึงได้ซื้อแพ็คเกจทัวร์ที่เมืองไทย		11 (27.5%)	14 (35%)	12 (30%)	3 (7.5%)	8.18	0.931
ชาวกัมพูชาชอบเข้ามาเที่ยวเมืองไทยโดยการจัดทัวร์ของประเทศกัมพูชาของตนเอง	1 (2.5%)	13 (32.5%)	17 (42.5%)	8 (20%)	1 (2.5%)	7.88	0.853

ชาวกัมพูชาเข้ามาเที่ยงเมืองไทยโดยชักชวนกันมาเอง			11 (27.5%)	26 (65%)	3 (7.5%)	8.80	0.564
นอกจากจะเข้ามาซื้อสินค้าแล้ว ชาวกัมพูชาเที่ยวเมืองไทยบ่อยมาก	7 (17.5%)	10 (25%)	13 (32.5%)	10 (25%)		8.65	1.051

จากตารางที่ 4.3 พบว่าระดับความคิดเห็นที่มีต่อโรงพยาบาลในอำเภอรัฐประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.736 โดยความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “โรงพยาบาลในอำเภอรัฐประเทศมีคุณภาพและน่าเชื่อถือ” รองลงมาคือ “ชาวกัมพูชาอยากจะทำรักษาร่างกายในเวลาเจ็บป่วยที่โรงพยาบาล”, “ชาวกัมพูชาอยากจะทำรักษาร่างกายในเวลาเจ็บป่วยที่ฝั่งไทยเหมือนท่าน” และความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ชาวกัมพูชามารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลในรัฐประเทศแล้วรู้สึกประทับใจ”

ระดับความคิดเห็นที่มีต่อร้านอาหารและภัตตาคาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.660 โดยความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “ชาวกัมพูชาชอบบรรยากาศและรสชาติของอาหารประเภท KFC / McDonald’s / Chester Grill” รองลงมาคือ “ชาวกัมพูชาเลือกที่จะเข้าไปทานอาหารใน KFC / McDonald’s / Chester Grill มากกว่าอาหารไทยที่ขายทั่วไป”, “ชาวกัมพูชามีความพึงพอใจที่เข้ามารับประทานอาหารในฝั่งไทย” และความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ชาวกัมพูชาไม่มีความพึงพอใจที่ได้เข้ามารับประทานอาหารในฝั่งไทย”

ระดับความคิดเห็นที่มีต่อเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องหนัง และเครื่องสำอางของไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.800 โดยความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “ชาวกัมพูชาชอบซื้อเสื้อผ้าและเครื่องหนังประเภทที่มียี่ห้อของไทย เช่น Arrow G&Q Guy Laroche Lacoste Lee Levi’s เป็นต้น” รองลงมาคือ “ชาวกัมพูชาชอบซื้อเครื่องสำอางประเภทที่มียี่ห้อของไทย เช่น bsc Covermark Lo’real Pond’s เป็นต้น” และความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ชาวกัมพูชาชอบซื้อชุดชั้นในผู้หญิงประเภทที่มียี่ห้อของไทย เช่น Wacoal Triump KBra เป็นต้น”, “ชาวกัมพูชาชอบซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย เช่น Itokin Warcoal เป็นต้น”

ระดับความคิดเห็นที่มีต่อทัวร์ / ธุรกิจท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.612 โดยความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “ชาวกัมพูชาเข้ามาเที่ยงเมืองไทยโดยชักชวนกันมาเอง” รองลงมาคือ “นอกจากจะเข้ามาซื้อสินค้าแล้ว ชาวกัมพูชาเที่ยวเมืองไทยบ่อยมาก”, “ชาวกัมพูชาอยากมาเที่ยวจังหวัดต่าง ๆ ในฝั่งไทย จึงได้ซื้อแพ็คเกจ

เกจทัวร์ที่เมืองไทย” และความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ชาวแกมพูชาชอบเข้ามาเที่ยวเมืองไทยโดยการจ้ดทัวร์ของ ประเทศแกมพูชาของตนเอง”

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชุดที่ 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบบสอบถามชุดที่ 3 ครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 18 คน สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าความถี่ ร้อยละ จำแนกตามข้อมูล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	12	66.67
ชาย	6	33.33
2. สัญชาติ		
กัมพูชา	18	100.00
3. อายุ		
20 - 25 ปี	2	11.11
26 - 30 ปี	5	27.78
31 - 35 ปี	3	16.67
36 - 40 ปี	4	22.22
41 - 45 ปี	1	5.56
45 - 50 ปี	1	5.56
ต่ำกว่า 20 ปี	1	5.56
4. อาชีพหลัก		
เจ้าของร้านค้าฝั่งไทย	18	100.00
อื่น ๆ		
5. การศึกษา		

ระดับมัธยมศึกษา	14	77.78
อื่น ๆ	4	22.22
6. ค่าใช้จ่ายที่ชาวกัมพูชาใช้ในการซื้อสินค้าไทยในแต่ละครั้ง		
5,000 บาท	2	11.11
20,000 บาท	1	5.56
30,000 บาท	3	16.67
40,000 บาท	3	16.67
50,000 บาท	8	44.44
7. ชาวกัมพูชาจะมาซื้อสินค้าในร้านของท่านเฉลี่ยแล้วรายละกี่ครั้ง		
1	1	5.56
2	9	50.00
3	4	22.22
4	1	5.56
8. สำหรับชาวกัมพูชา และชาวเวียดนาม เมื่อมีการพัฒนาเส้นทางถนน ชาวกัมพูชา เข้าไปซื้อของกินของใช้ที่ฝั่งไทยมากกว่าแต่ก่อน		
ใช่	18	100.00
9. ชาวกัมพูชาซื้ออะไรบ้างที่เป็นของไทย		
เครื่องสำอาง / ครีมบำรุงผิว / แชมพู / สบู่	14	77.78
เครื่องใช้ในครัวเรือน	6	33.33

อาหารกระป๋อง / เครื่องดื่ม	6	33.33
ภาชนะหุงต้มและเครื่องทำอาหาร	7	38.89
อาหารแห้ง	2	11.11
เครื่องมือ อุปกรณ์ช่าง	2	11.11
เครื่องจักรกลทางการเกษตร	1	5.56
พืชไร่ พืชสวน ผัก ผลไม้	1	5.56
เสื้อผ้า เครื่องหนัง เครื่องประดับ	15	83.33
อื่น ๆ		
10. ชาวกัมพูชาซื้อสินค้าไทยจากที่ไหน		
ตลาดและซูเปอร์สโตร์ในจังหวัดสระแก้ว	3	16.67
ไปเลือกซื้อที่ตลาดโรงเกลือ	16	88.89
ซื้อในตลาดเทศบาลอำเภออรัญประเทศ	8	44.44
ฝากคนรู้จักไปซื้อมาจากฝั่งไทย	2	11.11
อื่น ๆ	3	16.67

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น จำนวน 18 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และเพศชาย จำนวน 6 คน ร้อยละ 33.33 สัญชาติกัมพูชา จำนวน 18 คน ร้อยละ 100.00 อายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 5 คน ร้อยละ 27.78 ประกอบอาชีพหลัก เป็นเจ้าของร้านค้าฝั่งไทย จำนวน 18 คน ร้อยละ 100.00 มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 14 คน ร้อยละ 77.78 ค่าใช้จ่ายที่ชาวกัมพูชาใช้ในการซื้อสินค้าไทยในแต่ละครั้ง 50,000 บาท จำนวน 8 คน ร้อยละ 44.44 ชาวกัมพูชาจะ

มาซื้อสินค้าในร้านเฉลี่ยแล้วรายละเอียด 2 ครั้ง จำนวน 9 คน ร้อยละ 50.00 โดยเห็นว่าเมื่อมีการพัฒนาเส้นทางถนน ชาว
กัมพูชาเข้ามาซื้อของกินของใช้ที่ฝั่งไทยมากกว่าแต่ก่อน จำนวน 18 คน ร้อยละ 100.00 ชาวกัมพูชาซื้อเสื้อผ้า เครื่องหนัง
เครื่องประดับ จำนวน 15 คน ร้อยละ 83.33 โดยไปเลือกซื้อที่ตลาดโรงเกลือ จำนวน 16 คน ร้อยละ 88.89 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประเภทธุรกิจ / ความคิดเห็น	4	5	6	7	8	9	10	\bar{X}	S.D.
โรงพยาบาลในอำเภอรัฐประเทศ								9.00	1.097
โรงพยาบาลในอำเภอรัฐประเทศมี คุณภาพและน่าเชื่อถือ				2 (11.11 %)	2 (11.11 %)	3 (16.67 %)	11 (61.11 %)	9.28	1.074
ชาวกัมพูชาอยากจะทำรักษาร่างกายใน เวลาเจ็บป่วยที่โรงพยาบาล				2 (11.11 %)	2 (11.11 %)	5 (27.78 %)	9 (50%)	9.17	1.043
ชาวกัมพูชาอยากจะทำรักษาร่างกายใน เวลาเจ็บป่วยที่ฝั่งไทยเหมือนท่าน			2 (11.11 %)	2 (11.11 %)	4 (22.22 %)	2 (11.11 %)	7 (38.89 %)	8.59	1.460
ชาวกัมพูชาอยากจะทำรักษาตัวที่โรงพยาบาลใน รัฐประเทศแล้วรู้สึกประทับใจ			1 (5.56 %)	1 (5.56 %)	4 (22.22 %)	2 (11.11 %)	9 (50%)	9.00	1.275
ร้านอาหารและภัตตาคาร								7.53	1.128
ชาวกัมพูชาที่มีความพึงพอใจที่เข้ามา รับประทานอาหารในฝั่งไทย		1 (5.56 %)	3 (16.67 %)	3 (16.67 %)	2 (11.11 %)	5 (27.78 %)	3 (16.67 %)	7.94	1.600
ชาวกัมพูชาชอบบรรยากาศและรสชาติ ของอาหารประเภท KFC / McDonald's / Chester Grill			7 (38.89 %)	3 (16.67 %)	3 (16.67 %)	3 (16.67 %)	1 (5.56 %)	7.29	1.359
ชาวกัมพูชาที่มีความพึงพอใจที่ได้เข้ามา รับประทานอาหารในฝั่งไทย			5 (27.78 %)	3 (16.67 %)	3 (16.67 %)	6 (33.33 %)	17 (94.44 %)	7.59	1.278

ชาวกัมพูชาเลือกที่จะเข้าไปทานอาหาร ใน KFC / McDonald's / Chester Grill มากกว่าอาหารไทยที่ขายทั่วไป		1 (5.56 %)	3 (16.67 %)	7 (38.89 %)	2 (11.11 %)	4 (22.22 %)		7.29	1.213
ยี่ห้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งการ เครื่องหนัง และเครื่องสำอางของไทย								6.66	1.215
ชาวกัมพูชาขอซื้อเสื้อผ้าและเครื่องหนัง ประเภทที่มียี่ห้อ ของไทย เช่น Arrow G&Q Guy Laroche Lacoste Lee Levi's เป็นต้น	1 (5.56 %)	4 (22.22 %)	4 (22.22 %)	1 (5.56 %)	5 (27.78 %)	2 (11.11 %)		6.65	1.579
ชาวกัมพูชาขอซื้อเครื่องสำอางประเภท ที่มียี่ห้อของไทย เช่น bsc Covermark Lo'real Pond's เป็นต้น		2 (11.11 %)	6 (33.33 %)	3 (16.67 %)	6 (33.33 %)			6.76	1.091
ชาวกัมพูชาขอซื้อชุดชั้นในผู้หญิง ประเภทที่มียี่ห้อของไทย เช่น Wacoal Triump KBra เป็นต้น		3 (16.67 %)	6 (33.33 %)	1 (5.56 %)	7 (38.89 %)			6.71	1.213
ชาวกัมพูชาขอซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปของ ไทย เช่น Itokin Warcoal เป็นต้น	1 (5.56 %)	3 (16.67 %)	4 (22.22 %)	4 (22.22 %)	5 (27.78 %)			6.53	1.281
ทัวร์ / ธุรกิจท่องเที่ยว								6.49	1.318
ชาวกัมพูชาอยากมาเที่ยวจังหวัดต่าง ๆ ในฝั่งไทย จึงได้ซื้อแพคเกจทัวร์ที่ เมืองไทย		8 (44.44 %)	3 (16.67 %)	3 (16.67 %)	1 (5.56 %)	2 (11.11 %)		6.18	1.425
ชาวกัมพูชาชอบเข้ามาเที่ยวเมืองไทยโดย การจัดทัวร์ของประเทศกัมพูชาของท่าน เอง		4 (22.22 %)	6 (33.33 %)	2 (11.11 %)	3 (16.67 %)	2 (11.11 %)		6.59	1.372

ชาวกัมพูชาเข้ามาเที่ยวเมืองไทยโดย ชักชวนกันมาเอง	6 (33.33 %)	2 (11.11 %)	5 (27.78 %)	2 (11.11 %)	2 (11.11 %)		6.53	1.419
นอกจากจะเข้ามาซื้อสินค้าแล้ว ชาว กัมพูชาจะมาเที่ยวเมืองไทยบ่อยมาก	5 (27.78 %)	2 (11.11 %)	6 (33.33 %)	2 (11.11 %)	2 (11.11 %)		6.65	1.367

จากตารางที่ 4.5 พบว่าระดับความคิดเห็นที่มีต่อโรงพยาบาลในอำเภอรัฐประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.097 โดยความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “โรงพยาบาลในอำเภอรัฐประเทศมีคุณภาพและน่าเชื่อถือ” รองลงมาคือ “ชาวกัมพูชาอยากจะทำมารักษาร่างกายในเวลาเจ็บป่วยที่โรงพยาบาล”, “ชาวกัมพูชามารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลในรัฐประเทศแล้วรู้สึกประทับใจ” และความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ชาวกัมพูชาอยากมารักษาร่างกายในเวลาเจ็บป่วยที่ฝั่งไทยเหมือนท่าน”

ระดับความคิดเห็นที่มีต่อร้านอาหารและภัตตาคาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.128 โดยความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “ชาวกัมพูชาที่มีความพึงพอใจที่เข้ามารับประทานอาหารในฝั่งไทย” รองลงมาคือ “ชาวกัมพูชาที่มีความพึงพอใจที่ได้เข้ามารับประทานอาหารในฝั่งไทย” และความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ชาวกัมพูชาชอบบรรยากาศและรสชาติของอาหารประเภท KFC / McDonald’s / Chester Grill”, “ชาวกัมพูชาเลือกที่จะเข้าไปทานอาหารใน KFC / McDonald’s / Chester Grill มากกว่าอาหารไทยที่ขายทั่วไป”

ระดับความคิดเห็นที่มีต่อยี่ห้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งการ เครื่องหนัง และเครื่องสำอางของไทย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.215 โดยความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ “ชาวกัมพูชาชอบซื้อเครื่องสำอางประเภทที่มียี่ห้อของไทย เช่น bsc Covermark Lo’real Pond’s เป็นต้น” รองลงมาคือ “ชาวกัมพูชาชอบซื้อชุดชั้นในผู้หญิงประเภทที่มียี่ห้อของไทย เช่น Wacoal Triump KBra เป็นต้น”, “ชาวกัมพูชาชอบซื้อเสื้อผ้าและเครื่องหนัง ประเภทที่มียี่ห้อของไทย เช่น Arrow G&Q Guy Laroche Lacoste Lee Levi’s เป็นต้น” และความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ชาวกัมพูชาชอบซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย เช่น Itokin Warcoal เป็นต้น”

ระดับความคิดเห็นที่มีต่อทัวร์ / ธุรกิจท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.318 โดยความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “นอกจากจะเข้ามาซื้อสินค้าแล้ว ชาวกัมพูชาจะมาเที่ยวเมืองไทยบ่อยมาก” รองลงมาคือ

“ชาวกัมพูชาชอบเข้ามาเที่ยวเมืองไทยโดยการจ้ดทัวร์ของประเทศกัมพูชาของตนเอง”, “ชาวกัมพูชาเข้ามาเที่ยวเมืองไทยโดยชักชวนกันมาเอง” และความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ “ชาวกัมพูชาอยากมาเที่ยวจังหวัดต่างๆ ในฝั่งไทย จึงได้ซื้อแพ็คเกจทัวร์ที่เมืองไทย”

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

4.1 แบบสอบถามชุดที่ 1

- a. เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็น ปริมาณการขนส่งสินค้าออกไปจากอรัญประเทศ

ปัจจัย	ปริมาณการขนส่งสินค้าออกไปจากอรัญประเทศ
เพศ	8.2244 (0.222)
อายุ	8.927 (0.444)
อาชีพ	6.154 (0.724)
การศึกษา	9.156 (0.423)
รายได้	6.400 (0.380)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95, test stats (prob.)

ผลจากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าไม่มีปัจจัยใดที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- b. เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็น ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทสำคัญต่อการค้าชายแดน
- c. เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็น การให้เครดิตทางการค้าของบริษัทนำเข้า – ส่งออก และ Letter of Credit ธนาคารพาณิชย์

ปัจจัย	เพิ่มขึ้นมาก เพราะภาคเอกชนจะหันมาใช้บริการของธนาคารพาณิชย์มากขึ้น เมื่อเปิด AEC และจังหวัดสระแก้ว พัฒนาศูนย์กระจายสินค้าให้บริการเต็มรูปแบบ	เพิ่มขึ้นมาก เพราะภาคเอกชนจะหันมาใช้บริการของธนาคารพาณิชย์มากขึ้น เมื่อพัฒนาเส้นทางการขนส่ง
เพศ	3.692 (0.158)	9.351 (0.009*)
อายุ	1.840 (0.606)	0.972 (0.808)
อาชีพ	4.992 (0.180)	1.678 (0.642)
การศึกษา	2.497 (0.476)	2.524 (0.471)
รายได้	1.778 (0.411)	1.261 (0.532)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95, test stats (prob.)

ผลจากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า มีปัจจัยที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ มีความคิดเห็นที่การให้เครดิตทางการค้าของบริษัทนำเข้า – ส่งออก และ Letter of Credit ธนาคารพาณิชย์แตกต่างกัน ในส่วนของเหตุผลเรื่องภาคเอกชนจะหันมาใช้บริการของธนาคารพาณิชย์มากขึ้น เมื่อพัฒนาเส้นทางการขนส่ง

d. ระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ มีความสัมพันธ์ต่อการค้าสู่กัมพูชา

e. เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ มีอิทธิพลต่อ ความคิดเห็นว่า ระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ มีความสำคัญต่อการกระจายสินค้าไทยในกัมพูชา

4.2 แบบสอบถามชุดที่ 2

a. เพศ สัญชาติ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์ต่อ การใช้จ่ายซื้อสินค้าไทย

ปัจจัย	การใช้จ่ายซื้อสินค้าไทย
เพศ	3.491 (0.625)
สัญชาติ	22.100 (0.105)
อายุ	41.376 (0.626)
การศึกษา	35.572 (0.017*)
รายได้	73.675 (0.000*)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95, test stats (prob.)

ผลจกตารางข้างต้นแสดงให้เห้นว่า มีปัจจัยที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษา และ รายได้ มีการใช้จ่ายซื้อสินค้าไทยที่แตกต่างกัน

- b. เพศ สัญชาติ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์ต่อ พฤติกรรมการข้ามด้านการค้าชายแดน ไทย - กัมพูชา

ปัจจัย	พฤติกรรมการข้ามด้านการค้าชายแดน ไทย - กัมพูชา
เพศ	0.564 (0.905)
สัญชาติ	12.800 (0.172)
อายุ	24.264 (0.616)
การศึกษา	8.684 (0.730)
รายได้	14.821 (0.464)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95, test stats (prob.)

ผลจกตารางข้างต้นแสดงให้เห้นว่าไม่มีปัจจัยใดที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- c. เพศ สัญชาติ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์ต่อ ประเภทของสินค้าที่ซื้อ / สถานที่ที่เลือกซื้อสินค้า / วิธีการชำระค่าสินค้า
- d. เพศ สัญชาติ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์ต่อ การรักษาพยาบาล การรับประทานอาหาร ยี่ห้อสินค้าที่ซื้อ ธุรกิจท่องเที่ยว

ปัจจัย	การรักษาพยาบาล	การรับประทานอาหาร	ยี่ห้อสินค้าที่ซื้อ	ธุรกิจท่องเที่ยว
เพศ	-0.647 (0.522)	-0.245 (0.808)	1.367 (0.180)	-1.000 (0.324)
สัญชาติ	1.781 (0.168)	0.842 (0.480)	0.907 (0.447)	0.522 (0.670)
อายุ	0.634 (0.591)	1.123 (0.379)	1.049 (0.427)	1.211 (0.326)
การศึกษา	1.127 (0.360)	1.625 (0.190)	0.470 (0.756)	1.417 (0.249)
รายได้	4.695 (0.002*)	4.004 (0.006*)	2.600 (0.043*)	5.431 (0.001*)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95, test stats (prob.)

ผลจากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้ ซึ่งแตกต่างในเรื่องของ การรักษาพยาบาล การรับประทานอาหาร ยี่ห้อสินค้าที่ซื้อ และธุรกิจท่องเที่ยว

4.3 แบบสอบถามชุดที่ 3

- a. เพศ สัญชาติ อายุ อาชีพ การศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อ ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าของชาวกัมพูชา / จำนวนครั้งในการซื้อสินค้าของชาวกัมพูชา

ปัจจัย	ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้า	จำนวนครั้งในการซื้อสินค้า
เพศ	0.787 (0.443)	1.082 (0.299)
อายุ	1.314 (0.342)	0.417 (0.847)
การศึกษา	1.805 (0.199)	0.000 (1.000)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95, test stats (prob.)

ผลจากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าไม่มีปัจจัยใดที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- b. เพศ สัญชาติ อายุ อาชีพ การศึกษา มีความสัมพันธ์กับ การเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล / ร้านอาหารและภัตตาคาร / ยี่ห้อเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องสำอาง / ทัวร์และธุรกิจท่องเที่ยว

ปัจจัย	การเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล	ร้านอาหารและภัตตาคาร	ยี่ห้อเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องสำอาง	ทัวร์และธุรกิจท่องเที่ยว
เพศ	-1.513 (0.151)	-1.819 (0.289)	0.561 (0.583)	0.768 (0.455)
อายุ	0.436 (0.837)	0.197 (0.969)	1.166 (0.401)	2.593 (0.096)
การศึกษา	5.597 (0.032*)	3.991 (0.064)	0.026 (0.974)	0.522 (0.481)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95, test stats (prob.)

ผลจกตารางข้างต้นแสดงให้เห้นว่าปัจจัยการศึกษา มีความแตกต่างกันในการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูล (Interviewing and Data Analysis)

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทสัมภาษณ์: คุณชัยณรงค์ กิจศรีวิเชียร หัวหน้าฝ่ายบริการลูกค้ากรที่ 1 ด้านลูกค้ากรรัฐประเทศ เป็นตัวแทนของ ผู้ช่วยพงษ์เกียรติ (รองนายด่านลูกค้ากร)

1. การขยายปริมาณการค้าชายแดน ไทย - กัมพูชา เกิดขึ้นได้อย่างไร ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

เราจะเห็นได้ว่า จำนวนประชากรของทั้งสองประเทศมีจำนวนสูงขึ้นทั้งสองประเทศ ส่วนปริมาณการค้า คนกัมพูชานิยมบริโภคสินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทย ซึ่งเปรียบเทียบกับสินค้าไทยจากเวียดนาม คนกัมพูชานิยมบริโภคสินค้าจากประเทศไทยมากกว่าเวียดนาม มันจึงกลายเป็นเชิงปริมาณว่า ชาวกัมพูชามีความต้องการสินค้าเกือบทุกประเภทที่ส่งออกไปจากประเทศไทย ทำให้เกิดการขยายตัวในการส่งออก มีการค้าขายกันมากขึ้น ถนนหนทางในฝั่งไทยสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น มีการขนส่งสินค้าเข้ามาจากในเมือง คำว่า ในเมือง สระบุรี ฉะเชิงเทรา กรุงเทพ มาส่งออกที่อำเภอรัฐประเทศของเรา เพื่อส่งออกไปยังประเทศกัมพูชา

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ความนิยมในสินค้าไทยในทัศน ะของชาวกัมพูชา เหนือกว่าสินค้าของประเทศเวียดนาม
- (ข) การขยายตัวของปริมาณการส่งออกสินค้าไทย มาจากการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมขนส่ง

2. ท่านคิดว่า การที่ไทยพัฒนาเส้นทางการขนส่งระหว่างไทย - กัมพูชา จะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชา แค่ไหน?

ตอนนี้จะเรียกได้ว่า ประเทศไทยในด้านของด่านลูกค้ากรหรือกรมลูกค้ากร หรือหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทย เราจะเห็นว่า ในปัจจุบันมีการสร้างถนนหนทางขยายออกไปเป็น 5 เลน และมีการทำระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และจังหวัดสระแก้ว เป็น 1 ในจังหวัดที่อยู่ในระเบียงเศรษฐกิจ ภาคตะวันออก หรือ EEC ซึ่งเห็นได้ว่า ในปัจจุบัน เส้นทางที่สัญจร ไม่ว่าจะจากกรุงเทพ ฉะเชิงเทรา สระบุรี หรือจังหวัดที่อยู่รอบ ๆ จ.สระแก้ว มาจังหวัดสระแก้วมีความคล่องตัวสูง มีการขนส่งสินค้าผ่านรถบรรทุก ผ่านการขนส่งสินค้าใหญ่ ๆ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ แต่

เวลาการส่งออกปัจจุบันเกิดการแออัดที่ด่านพรมแดนบ้านคลองลึกเสียเวลาเสียพลังงาน ในการรอข้ามแดน เนื่องจากว่าด่านศุลกากรพรมแดนแคบและมีประตูที่ออกรถใหญ่ ๆ แคบ ติด ประชาชนชาวกัมพูชาที่มาซื้อของบริโภคเอง โดยใช้ล้อเลื่อนขึ้นข้ามแดนทำให้การจราจรขนส่งสินค้าซึ่งเป็นรถหลักๆ ข้ามแดนติดขัด ถ้าจะถามว่า จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาใหม่ ทางไทยนะเต็มที่ แต่ทางด้านกัมพูชาถนนหนทางไม่ดีเลย ค่าปล่อยรถสินค้าเราข้ามไปก็เข้าไปได้แค่ 5 กิโลเมตร และมีการขนถ่ายเปลี่ยนยานพาหนะกันยานพาหนะของไทยไม่สามารถที่จะวิ่งต่อไปได้ถึงพนมเปญ ที่จะไปถึงเวียดนามได้มีไม่ครบทุกบริษัท มีบางบริษัทเท่านั้นที่มีการขออนุญาตข้ามแดน ซึ่งเป็นยานพาหนะข้ามแดนระหว่างไทย - กัมพูชา และวิ่งไปถึงพนมเปญ มีไม่ถึง 5 บริษัท ที่สามารถวิ่งได้ เพราะฉะนั้น เราจะเห็นได้ว่าไทยพัฒนา แต่ถ้ากัมพูชาไม่พัฒนา มันก็จะไม่ควบคู่กัน ปัจจุบันนี้ ก็เป็นปัญหาการสัญจรของฝั่งกัมพูชาทำให้เกิดความล่าช้า

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ความสำคัญของกิจกรรมโลจิสติกส์และระบบการขนส่งทางถนนในแผ่นดินของประเทศไทย ในระบียงเศรษฐกิจ EEC และจังหวัดที่อยู่รายรอบจังหวัดสระแก้ว มีความสำคัญต่อการขนส่งสินค้าไทยเข้าสู่ประเทศกัมพูชา
- (ข) ความแออัดในการขนส่งสินค้าไทยผ่านด่าน และการทำพิธีการศุลกากร ณ ด่านบ้านคลองลึก ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการขนส่งสินค้า ทั้งโดยการทำการค้าขนาดใหญ่ และการค้าขนาดเล็ก
- (ค) ระยะทางการขนส่งทางบกในประเทศกัมพูชา นับจากด่านบ้านคลองลึก ซึ่งนับว่าเป็นชายแดนไทยเข้าไป เพื่อการเคลื่อนย้ายสินค้าไทยนั้น เป็นไปด้วยระยะทางที่จำกัด

3. การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาแค่ไหน ในด้านใดบ้าง?

มีความสำคัญเป็นปกติอยู่แล้วตามแนวชายแดน ประชาชนทั้งสองฝั่งมีความสัมพันธ์กันเหมือนบ้านพี่เมืองน้อง มีวัฒนธรรม มีประเพณีต่างๆ ที่มาร่วมกันประกอบกิจกรรมร่วมกัน และไม่ว่าจะเป็นประเพณีต่าง ๆ เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา งานบุญสารทเดือน 10 ซึ่งประชาชนทั้งสองฝั่งก็ร่วมกันก่อสานประเพณีต่างๆ ทำให้ด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศ เป็นส่วนหนึ่งทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ มีการประกอบประเพณีต่างๆ เรื่อยมา ไม่เคยจางหายไป มีบางครั้งบางคราวที่เกิดมีเหตุสะกิดอกสะกิดใจกันบ้างเล็กน้อยก็สามารถเคลียร์ปัญหากันได้ เพราะว่าในปัจจุบันเรามีการบูรณาการระหว่างส่วนราชการด้วยกันทั้งสองฝั่ง เช่น ผู้ว่าราชการ จังหวัดสระแก้ว กับผู้ว่าราชการ จังหวัดฝั่งปอยเปต มีการประชุมหารือกัน ถ้าเกิดปัญหาเดี๋ยวนี้มีการประชุมหารือกันได้ทันที ในเรื่องของการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เฉพาะหน้าทันที มันติดต่อสื่อสารกันง่ายขึ้น การพูดคุยกันได้มากขึ้น ทำให้ปัญหาที่มันเกิดเรื่องของความสัมพันธ์ อะไรต่ออะไรมันก็จะไม่เกิดความขัดแย้งกันเดี๋ยวนี้เป็นการบูรณาการร่วมกัน มีอะไรก็คุยหารือกัน

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ความคล้ายคลึงกันทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม และ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่าง ไทย – กัมพูชา
- (ข) ความขัดแย้งทางการเมืองในบริเวณการค้าชายแดนในระดับเล็กน้อย ระหว่าง ไทย – กัมพูชา แทบจะไม่ส่งผลเสีย ต่อความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดน เพราะมีการบูรณาการระหว่างส่วนราชการของทั้งสองประเทศเข้าด้วยกัน

4. การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ทำให้วัฒนธรรมการบริโภคและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกัมพูชาเปลี่ยนแปลงไปแค่ไหน?

ในปัจจุบัน เราจะเห็นว่า สินค้าใหม่ๆ ซึ่งเป็นสินค้าบริโภคจากประเทศไทย เราจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันชาวกัมพูชาเมื่อก่อนไม่น่าจะเคยบริโภคเครื่องดื่มชูกำลัง เครื่องดื่มชูกำลัง หมายถึง กระทิงแดง คาราบาวแดง เอ็ม - 150 แม้แต่ชาเขียว โออิชิของคุณตัน ก็มีการส่งออกจากประเทศไทยไปกัมพูชาวันหนึ่ง จำนวน 50 รถบรรทุก ฉะนั้น 5 – 6 บริษัท ส่งออกวันหนึ่ง น่าจะไม่ต่ำกว่า 2 – 3 ร้อยรถพ่วง เราจะเห็นได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงแน่นอน เศรษฐกิจการบริโภคและเศรษฐกิจของประเทศไทย เราได้เปรียบดุลการค้ากัมพูชาเพิ่มขึ้นทุกปี มีปริมาณการส่งออกที่สูงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทุกวัน ทุกเดือน ทุกปี

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ความนิยมในสินค้าไทยของชาวกัมพูชา ได้เปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของชาวกัมพูชา ซึ่งได้ยกตัวอย่างเครื่องดื่มที่ประเทศไทยส่งไปขายประเทศกัมพูชา
- (ข) สืบเนื่องมาจากความนิยมในสินค้าไทยของชาวกัมพูชา ทำให้ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศกัมพูชาเป็นอันมาก

5. กัมพูชายอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้น โดยปราศจากการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ไทย – กัมพูชา หรือไม่?

เกิดแน่นอน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม เพราะว่า เราจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบัน สังคมเป็นสังคมซึ่งแข่งขันสูง แล้วเมืองไทยเองเป็นเมืองพุทธ เรานับถือศาสนาพุทธ กัมพูชาเองก็นับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน วัฒนธรรมต่างๆ ของไทย – กัมพูชา ก็คล้ายกัน แต่ในปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่า กัมพูชาตามแนวชายแดนมีแต่บ่อนกาสิโน มันทำให้คนซึ่งเคยมีจิตใจที่โอบอ้อมอารีเปลี่ยนแปลงไป เปลี่ยนเป็นเห็นแก่ตัวเอารัดเอาเปรียบกัน แข่งขันกันอย่างสูง ทั้งทางที่ดีและทางที่ไม่ดี ซึ่งมีคดีอาชญากรรมระหว่างชาติเกิดขึ้นบ่อย พอก่ออาชญากรรมจากฝั่งไทยก็จะข้ามหนีไปฝั่งกัมพูชา เรื่องของการ

เปลี่ยนแปลงมีการต่อต้านหรือไม่ ทั้งประเทศไทยและกัมพูชามีแน่นอนอยู่แล้ว เคสบางเคสเรากล่าวถึงกัมพูชาในทางลบเค้าก็จะต่อต้านเราทันทีซึ่งประเทศไทยเองเคยได้รับการกล่าวหาทางลบจากประเทศกัมพูชา เช่น ข้าวตัง กรณี กบ สุวนันท์ ที่ออกทีวีบ่อยๆ มีการเผาสถานทูตลาว จริงๆ แล้วเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้นเอง แต่มันเป็นเรื่องของจิตใจ เราไปทำร้ายเค้าชนิดนี้ เค้าก็เกิดอารมณ์ในเรื่องของ เราต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีให้ได้ ปัจจุบันก็พัฒนาไปในทิศทางที่ดีมีความเข้าใจกันทั้งสองฝั่ง อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วว่า จะทำให้เกิดเป็นบ้านพี่เมืองน้อง ไทย - กัมพูชา

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) การพัฒนาประเทศกัมพูชาไปสู่สภาวะทุนนิยม เช่น การเปิดบ่อนกาสิโนอย่างถูกกฎหมาย และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย - กัมพูชา ได้ส่งผลให้เกิดการก่ออาชญากรรม และมีอาชญากรไทยหลบหนีไปอยู่ทางฝั่งกัมพูชา
- (ข) สื่อสัญญาณโทรทัศน์และวิทยุของไทย มีอิทธิพลต่อหลักคิดในด้านความนิยมสินค้าไทยและดารานักแสดงของไทยในสายตาของชาวกัมพูชา

6. อัตราการค้าระหว่างการค้าส่งออกต่อการนำเข้า ระหว่าง ไทย - กัมพูชา จะเป็นอย่างไรบ้าง ต่อไปในอนาคต?

ผมว่าเป็นในทิศทางที่ดี ประเทศไทยปัจจุบันจากยอดสถิติที่จะส่งให้ เราจะเห็นว่าย้อนหลัง 10 ปี เราได้เปรียบดุลการค้ากัมพูชามาโดยตลอด และในปัจจุบันเราได้สถิติซึ่งได้ดุลการค้ากัมพูชาอย่างเหนียวแน่นมาโดยตลอด การค้าการพัฒนาตามแนวชายแดน ระหว่างไทย - กัมพูชา ซึ่งในปัจจุบัน ด้านศุลกากรได้สังเกตเห็นการพัฒนา เลยจัดสร้างด่านศุลกากรแห่งใหม่ซึ่งพัฒนาช่วยในการแบ่งเบาหรือประหยัดเวลา ประหยัดพลังงานให้แก่ผู้ส่งออกหรือผู้ค้าขายตามแนวชายแดน เราได้จัดสร้างด่านศุลกากรแห่งใหม่ขยายให้ใหญ่ขึ้น เป็นช่องทางให้ค้าขายได้คล่องตัวมากขึ้น และเปิดจุดผ่านแดนถาวรเพิ่มมากขึ้น จากเดิมมีจุดผ่านแดนถาวรเพียงจุดเดียว ก็คือ ที่บ้านคลองลึก ปัจจุบันขยายเป็นบ้านเขาดิน และในอนาคตเราต้องมีอีก 1 จุด เป็น 3 จุด ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้เปิดจุดผ่านแดนถาวร 3 จุด ต่อไปในอนาคต หรือ 4 จุดต่อไปในอนาคต

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศกัมพูชาย้อนหลังไปมากกว่า 10 ปี ทำให้ไทยตัดสินใจที่จะเปิดด่านศุลกากรแห่งใหม่เพื่อระบายหรือผ่อนปรนปริมาณการค้าออกไป เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและพลังงาน
- (ข) สำหรับการค้าชายแดนที่จังหวัดสระแก้ว มีการเปิดจุดผ่านแดนเพิ่มขึ้นเป็น 4 จุด ในอนาคต

7. กัมพูชาพึ่งพาไทย หรือไม่?

พึ่งพากันแน่นอน เพราะว่า ชาวกัมพูชาก็เหมือนบ้านพี่เมืองน้อง ดินแดนอาณาเขต เมืองต่าง ๆ ของประเทศ กัมพูชา เช่น พระตะบอง ศรีโสภณ เป็นพี่น้องกัน ระหว่าง ชาวไทย กับ ชาวกัมพูชา แล้วประชาชนชาวกัมพูชานิยมบริโภค สินค้าไทย **มากไหม?** สถิติการส่งออกมีแต่เพิ่มมากขึ้น ไม่เคยลดน้อยลง เหมือนชาวกัมพูชาในอดีตเคยถูกเวียดนามรังแก มั่นก็ไปสอดคลองกันว่า เวียดนามเคยมาบุกเค้าอะไรเค้า ซึ่งคิดกับประเทศไทยซึ่งหาน้อยมากที่เราในอดีตมาเราก็ไม่เคยสู้รบ ปรบมือกับกัมพูชาอะไรมากมาย เพราะฉะนั้น ชาวไทย ชาวกัมพูชาจึงเป็นปีกแผ่นแน่นกันมากกว่าประเทศไทย ผมเชื่อได้ว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีของสองประเทศมันคล้ายกัน เลยส่งผลถึงการบริโภค การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าต่อกัน กัมพูชา กับไทยมีแต่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ชาวกัมพูชาชอบสินค้าไทย เพราะไทยไม่เคยเอาเปรียบการค้ากับกัมพูชา เป็นการค้าขายกัน ตามปกติ มีการซื้อขาย มีการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้ากัน เค้าซื้อเราเราก็ซื้อเขา

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) กัมพูชาพึ่งพาประเทศไทย เพราะว่า เมืองต่างๆ ของกัมพูชา เช่น พระตะบอง ศรีโสภณ มีความเป็นบ้านพี่เมืองน้อง กับไทย โดยพบว่า สถิติการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสืบเนื่องมาจาก ความขัดแย้งทางการเมืองมีน้อยมาก ซึ่งแตกต่างไปจากความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชา - เวียดนาม โดยมีความเชื่อว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีของทั้งสอง ประเทศมีความคล้ายคลึงกัน

ท่านบอกได้ไหมคะว่า เราซื้ออะไรจากเขาบ้าง?

เราซื้อเค้าตามสถิติที่ซื้อเค้าเป็นพวกพืชเกษตร เป็นอันดับหนึ่ง เป็นมันสำปะหลัง มันเส้น มันหัวสด ผักสด พริกสด รวมถึงปลาช่อนมีชีวิตร คนกัมพูชาเป็นเกษตรกรมีการปลูกอ้อยเยอะ ในปัจจุบันมีการซื้อข้าวโพด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่งเข้ามา สินค้าอื่นๆ เช่นขยะรีไซเคิล เศษอลูมิเนียม เศษทองแดง เราซื้อเขา เพราะในประเทศเขาไม่มีโรงงานที่จะถลุงถลุงเศษขยะที่เป็นโลหะรีไซเคิลทั้งหมด ก็ส่งเข้ามาทำในประเทศไทยทั้งหมด แม้กระทั่งอาหารสุนัขเราก็นำเข้าจากกัมพูชา มีบางวาระ เป็นเมล็ดถั่วเหลืองเป็นสินค้าเกษตรตามฤดูกาลเราก็ซื้อเค้าอยู่ แต่สินค้าหลัก ๆ ในประเทศกัมพูชาซื้อจากเราส่วนใหญ่ สัตว์ มีชีวิตอย่างแรกเลยคือหมู หรือสุกร สุกรขึ้นเป็นอันดับสินค้าส่งออกเป็นบางช่วง ส่วนใหญ่เป็นวัสดุก่อสร้าง ปูนซีเมนต์ อิฐ หิน ปูน เหล็ก ที่เกี่ยวกับวัสดุก่อสร้าง scg ปูนซีเมนต์นครหลวง ทุกยี่ห้อส่งออกที่กัมพูชา ชลประทานซีเมนต์

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) สัดส่วนการส่งออก – นำเข้า ระหว่างไทย – กัมพูชา มีความไม่สมดุลกัน โดยพบว่า มูลค่าการส่งออกจากไทยไป กัมพูชา มีมูลค่ามากกว่า มูลค่าการนำเข้าจากกัมพูชามายังไทย สินค้าที่ไทยซื้อจากกัมพูชา เป็นสินค้าจำพวก เกษตรกรรม กสิกรรม เศรษฐกิจ ในขณะที่ สินค้าที่กัมพูชาซื้อจากไทย เป็นสินค้าจำพวก สัตว์มีชีวิต วัสดุอุปกรณ์ ก่อสร้าง

8. ถ้าปราศจากความร่วมมือจากรัฐบาลไทย และไทยปิดด่านการค้าระหว่างไทย - กัมพูชา ท่านคิดว่า ชาวกัมพูชา จะเดือดร้อนไหม?

คำถามนี้แน่นอนครับ ถ้ามว่า ถ้าด่านศุลกากรตามแนวชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชาของเรามีอยู่ 4 ด่าน ช่องจอม จ.สุรินทร์ ด้านคลองใหญ่ จ.ตาก ด้านจันทบุรี จ.จันทบุรี และด่านอรัญประเทศ จ.สระแก้ว ถ้า 4 ด่าน ปิดหมดเลย เดือดร้อนแน่นอนครับ ชาวกัมพูชาไม่มีอุปโภคบริโภคแน่นอน เพราะว่าสินค้าบางอย่าง ที่จะนำเข้าจากเวียดนามสินค้าบางชนิดไม่มี เพราะอย่างเช่น อาหาร ต้องประเทศไทยเกือบทั้งสิ้น กัมพูชาเดือดร้อนแน่นอน คิดว่าไม่น่าจะมีวันนั้น มันเป็นเรื่องของการเจรจาต่างๆ การพหุภาคี การประชุมสามัญต่างๆ เน้นประเทศที่พัฒนาแล้วช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาเรามองด้านมนุษยธรรมมากกว่า เราจึงส่งสินค้าไป นอกเสียจากมันมีสงคราม จึงต้องหยุด แต่ถ้าเกิดสงครามจริง ๆ เราก็ต้องค้าขายอยู่ดีเพราะประชาชนต้องอุปโภคบริโภค สินค้าต้องกินต้องใช้อย่าให้มีวันนั้นดีกว่าดีกว่าที่จะปิดประเทศกันไปเลย พี่งั้นไปกันมาประชาชนสองฝั่งเปรียบเทียบพี่น้องกันเราจะสังเกตได้ว่า ตามแนวชายแดน ครอบครัวยุโรปเป็นเขมร น้องเป็นไทย ก็มีบางที่เค้ามาเกิดฝั่งไทยก็ได้สัญชาติไทย มันจะตัดความสัมพันธ์กันมันไม่น่าจะเป็นไปได้

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ถ้ามีการปิดด่านการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา 4 ด่าน ชาวกัมพูชาไม่มีเครื่องอุปโภคบริโภคแน่นอน เพราะว่า สินค้าบางชนิดที่จะนำเข้ามาจากเวียดนามไม่มี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวกัมพูชาบริโภคอาหารไทยเป็นหลัก
- (ข) การเจรจาในกรอบของความสัมพันธ์ระดับพหุภาคี ประเทศที่พัฒนาแล้วต้องช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา จึงมีความเป็นจริงที่ไทยต้องทำการค้ากับกัมพูชา
- (ค) ถึงแม้ว่า ถ้าเกิดสงครามระหว่างไทย – กัมพูชา การค้าชายแดนย่อมต้องเกิดขึ้น เพราะสายสัมพันธ์การเป็นญาติพี่น้องที่ข้ามไปมาหาสู่ระหว่าง 2 ประเทศ

บทสัมภาษณ์เพิ่มเติม

เราจะเห็นได้ว่า ด่านศุลกากรอรัญประเทศ เราได้ทำลานตรวจปล่อยสินค้า (Container Yard) เราจะเห็นได้ว่า จะมีสินค้าที่เป็นวิถีข้ามแดนแบบชาวบ้านที่ ระบบศุลกากร เรียกว่า ระบบล้อเลื่อน เป็นการข้ามแดนบ้านคลองลึก ตูคอนเทน

เนอร์ร้อข้ามแดนสินค้าหลากหลาย แม้กระทั่งรถยนต์หรือรถที่มีมูลค่าสูง ก็ยังต้องมาผ่านที่เรา สถานีตรวจสอบสินค้าของเรา สามารถแบ่งเบาให้ผู้ประกอบการได้เข้ามาจอดพักรถ เพื่อลดปริมาณรถที่ไปรอข้ามแดนแออัด ทำให้ลดการแออัดได้จำนวนหนึ่ง และก็เพิ่มความปลอดภัยให้กับชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชนอรัญประเทศ ในโครงการที่มีชื่อว่า “โครงการแก้ไขปัญหาราจรบริเวณด้านชายแดนบ้านคลองลึก” เปิดมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2562 ที่ผ่านมา ได้รับการตอบรับจากผู้ประกอบการสูงมาก เค้าจะเข้ามาใช้พักรถตอนเย็น รอข้ามแดนตอนเช้า มีรถสินค้าเข้ามาตรวจสอบโดยสถานีตรวจปล่อยสินค้าก่อนแล้วส่งออกข้ามแดน จากที่เราสามารถไปด้านพรมแดนได้ทุกจุด ไม่ว่าจะป็นด้านคลองลึก ด้านเขาหินหรือในอนาคต บ้านหนองเอียด ก็จะส่งไปบ้านหนองเอียดได้ด้วย เราจะเห็นได้ว่า ฝั่งไทยเรามีการพัฒนาเปิดจุดที่จะทำการค้าขายไปยังกัมพูชาเพิ่มมากขึ้น เรามองง่าย ๆ ว่า มันต้องขยายตัว เรามองว่า ประเทศกัมพูชาเป็นลูกค้าที่ดีของประเทศไทย ด้านศุลกากรต้องบริการให้กับผู้ประกอบการทั้งผู้นำเข้าและส่งออก และผู้ที่ต้องการข้ามแดน

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) การค้าชายแดนที่รัฐประเทศมีหลายระดับ ทั้ง วิถีชีวิตแบบชาวบ้าน ที่เรียกว่า ระบบลื้อเลื่อน กับการค้าโดยรถบรรทุก ที่มาผ่านด่านโดยพักสินค้าที่ ลานตรวจปล่อยสินค้า และสถานีตรวจสอบสินค้า
- (ข) การค้าชายแดนที่รัฐประเทศมีความแออัด จนกระทั่งมีการแก้ไขปัญหาราจรบริเวณหน้าด่านพรมแดน
- (ค) ศุลกากรมีวิสัยทัศน์ให้บริการผู้ประกอบการและผู้ที่ต้องการข้ามแดน โดยให้ความเห็นว่า ประเทศกัมพูชาเป็นลูกค้าที่ดีของไทย

ทำไมเศรษฐกิจซบเซา?

โดยปกติแล้ว สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เข้ามาที่ตลาดโรงเกลือเยอะ รัฐบาลท่านประยุทธ์ เน้นย้ำเรื่องสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ปราบปราม บูรณาการกับความมั่นคงในหน่วยงานอื่นๆ เช่น ตำรวจตระเวนชายแดน ทหาร กองกำลังบูรพา และด่านตรวจคนเข้าเมือง โดยกวาดล้างโกดังต่างๆ ที่ซุกซ่อนของละเมิดลิขสิทธิ์ผิดกฎหมาย มันก็จะทำให้ตลาดซบเซาไป เสน่ห์ของตลาดโรงเกลือ คือ เสื้อผ้าเก๋ารองเท้าเก๋ ในปัจจุบัน มันก็จะเก๋ไม่จริง ยีนส์ไม่เก๋ แต่กำลังไปทำให้เก๋ ยอดขายบ๊ิกซีปอยเปตสูงมาก รองเท้าเก๋ เสื้อผ้าเก๋ มีเป็นโกดัง มันเป็นเสน่ห์ของโรงเกลือ ด้านศุลกากรบ้านป่าไร่ ซึ่งจะเป็นด่านศุลกากรแห่งที่ 2

ด้านศุลกากรแห่งที่ 2 ที่เรามีการก่อสร้างเพื่อรองรับอนาคตในการขยายตัว การค้าข้ามแดนระหว่างไทย-กัมพูชา เป็นด่านตรวจขาออกฝั่งหน้าประตู คือ ฝั่งข้ามไปกัมพูชา ทั้งตามป่า ตามตัวอาคารด้านศุลกากร อาคารตรวจผู้โดยสาร เรา

เตรียมพื้นที่รองรับอนาคต 500 กว่าไร่ ก่อสร้างไว้รองรับการประชุมทุกเวทีที่มีการผลักดันให้กัมพูชารองรับจากเราด้วยเศรษฐกิจ
ผมขอยืนยันว่า กัมพูชาพึ่งพาเรา

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ความสำคัญของตลาดโรงเกลือ คือ การเป็นตลาดขายสินค้ามือสองให้กับชาวกัมพูชาและนักท่องเที่ยว และมีการนำสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เข้ามาขายด้วยเป็นจำนวนมาก
- (ข) รัฐบาลปัจจุบัน (รัฐบาลพลเอกประยุทธ์) ได้ดำเนินการปราบปราม โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทำให้เสน่ห์ หรือความสำคัญของตลาดโรงเกลือลดลงไป
- (ค) ในอนาคต ความสำคัญของด่านศุลกากรแห่งที่ 2 จะเพิ่มขึ้น โดยฝ่ายไทยได้เตรียมความพร้อม โดยการกำหนดป้ายต่างๆ เป็นภาษากัมพูชา เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกัมพูชา

ทำไมถึงพูดว่า “กัมพูชาต้องพึ่งพาเรา”

คนต้องกินต้องใช้ยังงี้ต้องซื้อสินค้าเราอยู่แล้ว ในด้านศุลกากร เราไม่ได้เน้นเรื่องการปราบปราม เราเน้นการบริการ เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้าในระบบโลจิสติกส์ในอนาคต ในปัจจุบัน จากพรมแดนบ้านคลองลึกแออัดมาก อันนี้น่าจะเป็นตำรืทำนายนายกรัฐมนตรี ก่อสร้างด่านรองรับรถผู้โดยสารและรถสินค้าซึ่งก็ใกล้จะเสร็จ 80 %

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) เหตุผลที่เชื่อว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย คือ ศุลกากรของฝ่ายไทย เน้น การบริการ มากกว่า การปราบปราม ให้ความสำคัญกับ ระบบการขนส่งและโลจิสติกส์

จากการที่เราพัฒนาด่านการค้าชายแดนจังหวัดสระแก้ว ในตัวอำเภอเมือง จะเจริญขึ้นไหม?

เพราะถ้าเปรียบเทียบระดับความเจริญตลาดโรงเกลือกับด่านอรัญประเทศจะเจริญมากกว่าในตัวเมือง

ใช่ครับ เป็นไปได้มาก เพราะทางจังหวัดสระแก้วเองจะเจริญกว่าอำเภออรัญประเทศ น่าจะซ้ำกว่า เพราะตอนนี้เศรษฐกิจในอำเภออรัญประเทศจะขยายตัวได้สูงขึ้น ทำให้เกิดอาชีพต่างๆ ความเห็นส่วนตัวของผม กิจการห้องพักสร้างเมื่อไหร่เต็มเมื่อนั้น คนไทยข้ามไปทุกวันแบบเช้าไป - เย็นกลับ พอถึงตอนเย็นเข้ามาอนที่ฝั่งไทย เขาก็ข้ามฝั่งไปทำงาน

เราพบว่า ที่พักที่กัมพูชาราคาสูงกว่าที่พักฝั่งไทย เค้าใช้พาสปอร์ต หรือ บัตรผ่านแดน คนอรัญประเทศ ใช้ border pass ถ้าเป็นคนต่างถิ่น ใช้ passport

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) อำเภอรัญประเทศ จะมีความเจริญมากกว่า จังหวัดสระแก้ว เศรษฐกิจในอำเภอรัญประเทศทำให้เกิดอาชีพหลายอย่าง เกิดการเดินทางสัญจรข้ามไป - มา ระหว่าง ชายแดนของทั้งสองประเทศ

บทสัมภาษณ์ คุณนันทยา ใฝ่เมตตา ขนส่งจังหวัด จังหวัดสระแก้ว

1. ท่านคิดว่า การขยายตัวของการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา เกิดขึ้นได้อย่างไร ในช่วงที่ผ่านมา

ดูจากข้อมูลการนำเข้า - ส่งออก ระหว่าง ไทย - กัมพูชา ฝั่งพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ สภาพต่างๆไป ของการขยายตัวการค้า ถ้ามองในแง่ดีมานด์ - ซัพพลาย ก็แสดงว่า มีความต้องการสินค้าบริการมากขึ้น บริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา ทำให้เกิดการการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา มากขึ้น

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) กัมพูชาต้องการสินค้าไทยมากขึ้น เพราะเป็นไปตามหลักการของ ดีมานด์ - ซัพพลาย โดยเฉพาะที่ฝั่งพรมแดนบ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ

2. ท่านคิดว่า การที่ประเทศไทยพัฒนาเส้นทางการขนส่งระหว่างไทย - กัมพูชา จะส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจกัมพูชา มากแค่ไหน?

ถ้าเรามีสมมติฐานในใจว่า ลักษณะการเคลื่อนย้ายสินค้านี้ระหว่าง ไทย กับ กัมพูชา เป็นไปในลักษณะไหนมากกว่า ไทยส่งกัมพูชา หรือกัมพูชาส่งไทย มากกว่า ดูจากพาณิชย์จังหวัดที่เคยรายงานในการประชุมกรรมการจังหวัดทุกเดือน จะพบว่า มูลค่าการส่งออกของเราที่ไปกัมพูชามากกว่ามูลค่าที่นำเข้า แสดงว่า กัมพูชามีดีมานด์สินค้าของเรา มากกว่า เราดีมานด์สินค้าเค้า ต่อพื้นฐานการพัฒนาการขนส่งการค้าเกิดขึ้นก่อน การขนส่งไปซัพพอร์ทการค้าไปอย่างนั้น ถ้าทางเค้าต้องการ

สินค้ามาก เราก็มีการพัฒนาการขนส่งระหว่างเรากับเค้า ก็จะเป็นตัวช่วยสนับสนุนให้การค้าเป็นไปได้อย่างมากขึ้น ตามความต้องการของสินค้า

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) มูลค่าการส่งสินค้าของไทยเข้าไปในกัมพูชามากกว่ามูลค่าการนำเข้า แสดงว่า กัมพูชามีดีมานด์สินค้าของไทยมากกว่า เมื่อผนวกเข้ากับการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งของไทย ก็จะสะท้อนว่า กัมพูชาต้องการสินค้าของไทยอย่างแท้จริง

กรณีกรรมการขนส่งทางบกซึ่งท่านสังกัดอยู่ มีนโยบายหรือมาตรการเกี่ยวข้องกับไทย - กัมพูชา บ้างหรือไม่?

ในเรื่องการส่งเสริมการค้าให้มีมากขึ้น มีการพัฒนาการขนส่งภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างไทย - กัมพูชา ทางด้านการขนส่งอยู่หลายกรอบ กรอบหลักๆ ของการขนส่งภายในลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งไทย - กัมพูชา ก็เป็นสมาชิกหลักของการดำเนินการของความร่วมมือ มีการทำบันทึกความร่วมมือทางวิชาการ (Memorandum Of Understanding) ร่วมกัน และ การขนส่งระหว่างประเทศส่งเสริม เรื่อง การขนส่งทั้งกัมพูชามาเรา และทางเราไปกัมพูชาปี 2552 มีการตกลงร่วมกัน เรื่อง รถแบบไม่ประจำทางระหว่างกัน ซึ่งที่ผ่านมา โดยรัฐบาล 2 รัฐบาล การปฏิบัติเช่น MOU เพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน เราจัดให้มีการเดินรถระหว่างกันภายใต้โควต้า ขยายโควตาเดิม 40 คัน โดยเพิ่มเป็น 150 คัน ในตอนนี้ ซึ่งต่างฝ่ายต่างเสนอว่า ตัวเองจะมีรถบรรทุกหรือรถโดยสารแบบไม่ประจำทาง ที่วิ่งไปมาระหว่างกันได้ฝั่งละเท่าไร รอบล่าสุด คือ ทางเรามีทั้งรถบรรทุก รถโดยสารแบบไม่ประจำทาง วิ่งไปทางกัมพูชา ตามเส้นทางในข้อตกลงที่กำหนดไว้ คือ สามารถไปจากชายแดนเราเข้ากัมพูชาได้ถึงพนมเปญ และถึงชายแดนกัมพูชาและเวียดนามได้เลย ในขณะที่ทางฝั่งกัมพูชา สามารถเดินทางจากประเทศกัมพูชาเข้ามาถึงกรุงเทพมหานครเลย โดยผ่านเส้นทางที่กำหนดไว้ผ่านสระแก้ว กบินทร์บุรี กรุงเทพฯ และมีอีกเส้นทางหนึ่ง จากกรุงเทพฯ ไปถึง แหลมฉบัง ด้วย แล้วกลับไปกัมพูชา

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ไทยมีการพัฒนาการขนส่งในกรอบความร่วมมือหลายกรอบ โดยเฉพาะกรอบการขนส่งภายในลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งไทย - กัมพูชา เป็นสมาชิกหลักภายในกรอบนี้ โดยการส่งเสริมการขนส่ง และการลงนามความร่วมมือระหว่างกัน เช่น การเดินรถระหว่างกันโดยใช้โควต้า ทั้งรถบรรทุกและรถโดยสารแบบไม่ประจำทาง วิ่งไปมาระหว่างกัน

3. การค้าชายแดนระหว่างไทย - กัมพูชา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ระหว่าง ไทย กับ กัมพูชา มากน้อยแค่ไหน ในทัศนะส่วนตัว?

เห็นว่า การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ก่อให้เกิด ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทย กับกัมพูชา มากในระดับหนึ่งตาม ปริมาณ ตามมูลค่าการค้า เพราะว่า การเกิดการค้าได้ต้องยอมรับว่า การปฏิบัติต้องมีการเดินทางไปมาติดต่อระหว่างกัน ระหว่างพ่อค้า หรือคนทำธุรกิจระหว่างกัน สิ่งเหล่านั้นก็ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างคนของเราทั้งสองประเทศ

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ก่อให้เกิด ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทย กับกัมพูชา มากในระดับหนึ่งตามปริมาณตาม มูลค่าการค้า

4. การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา จะทำให้วิถีการบริโภคและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกัมพูชา เปลี่ยนไปแค่ไหน?

จากการที่ได้เคยเข้าไปท่องเที่ยว หรือ ไปดูงานกับกัมพูชาบ้าง ในช่วงระยะเวลาการทำงานที่ผ่านมา พบว่า ตาม เสียมเรียบ ถ้าเข้าไปตามตลาดชุมชน ก็จะพบสินค้าไทยวางขายโดยทั่วไป มีสินค้าอุปโภคบริโภคตามปกติ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดง ว่า สินค้าอุปโภคบริโภคเราเป็นที่นิยมและเป็นที่ต้องการของชาวกัมพูชา การบริโภคสินค้าต่างๆ เหล่านั้นก่อให้เกิด วัฒนธรรมการบริโภคเชิงเศรษฐกิจก็ระดับหนึ่งเลย

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) สำหรับตลาดชุมชนในกัมพูชา พบว่า มีสินค้าไทยวางขายโดยทั่วไป โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภค สะท้อนให้เห็น ถึงความนิยมในสินค้าไทยของชาวกัมพูชา

ชาวกัมพูชาลากรถขึ้นจากปอยเปตมาซื้อเอง หรือนั่งรถประจำทางเข้ามายังอรัญประเทศ หรือบักซี สระแก้ว อรัญ ประเทศ

จากข้อมูลใกล้เคียง ไทย - กัมพูชา มีความร่วมมือกันในการเดินทางโดยสารประจำทางระหว่างประเทศด้วยกัน กรุงเทพฯ - เสียมราฐ 1 เส้น กรุงเทพฯ - พนมเปญ 1 เส้น แล้วเท่าที่พูดคุยสอบถามจากทางเจ้าหน้าที่ บขส. ซึ่งเป็น ผู้ประกอบการไทย ซึ่งไปเดินรถร่วมกับชาวกัมพูชา ที่ต่างฝ่ายต่างเดินทางไประหว่างกัน ก็บอกว่า มีดีมานด์ส่วนหนึ่ง มา จากพนมเปญ ที่เดินทางมากรุงเทพฯ บางส่วน จับจ่ายซื้อของแถวประตูน้ำ เพื่อไปขายฝั่งประเทศเขา ก็เป็นข้อมูลที่ได้รับ การบอกกล่าวมา แบบไม่มีตัวเลข ไม่มีลายลักษณ์อักษรอะไรเลย

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) เนื่องจากมีการเดินรถประจำทาง (บขส.) ระหว่าง 2 ประเทศ ทำให้ความต้องการสินค้าไทยส่วนหนึ่ง มาจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งเดินทางเข้ามายังกรุงเทพฯ เพื่อจำหน่ายซื้อสินค้าที่ตลาดประตุน้ำ ไปขายต่อในประเทศกัมพูชา

รถทะเบียนกัมพูชา สามารถมาวิ่งในสระแก้วได้เลยไหม?

รถส่วนตัวไม่ได้ ในทางกฎระเบียบกรมการขนส่งทางบก เนื่องจากว่า ทางด้านรถยนต์ไทย-กัมพูชา ยังไม่มีข้อตกลงกัน เรามีแต่การตกลงเดินรถระหว่างกัน รถเชิงพาณิชย์ รถโดยสารประจำทาง รถโดยสารไม่ประจำทาง รถบรรทุกสินค้า เรามีข้อตกลงกันไปมาระหว่างกันได้ แต่ รถกระบะ รถเก๋ง ไม่มีความตกลงกัน ปี 2559 ทางกรมการขนส่งทางบก ออกประกาศหลักเกณฑ์รถที่จดทะเบียนต่างประเทศ ที่ไม่มีความตกลง กัมพูชาก็เป็นรถที่ไม่มีความตกลงด้านรถเล็ก รถที่จดทะเบียนกัมพูชา รถเล็กที่จะเข้ามา ต้องขออนุญาตจากกรมการขนส่งทางบกก่อน ซึ่งกรมการขนส่งทางบกจะกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ไว้ว่า รถที่จะเข้ามาได้ ต้องอนุญาตก่อนแล้ว เงื่อนไขในการอนุญาต คือ คนขับรถต้องมีใบขับขี่ที่ใช้ได้ในประเทศไทย ต้องมีหนังสือเดินทางเป็นรถที่ถูกต้อง จดทะเบียนเสียภาษีให้ถูกต้อง เป็นต้น ถ้าถามว่า รถกัมพูชาส่วนบุคคล รถเล็ก รถเก๋ง รถกระบะทั่วไป จะเข้ามาเที่ยวบริเวณสระแก้วได้หรือนั้น มีเชิงในการกำกับดูแลของกรมการขนส่งทางบกที่ได้ออกประกาศขึ้นมา รถคันไหนที่ยังไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนของขนส่ง ก็ไม่สามารถเข้ามาได้ แต่ถ้าขออนุญาตแล้วก็จะเข้ามาได้ตามเงื่อนไขที่เราอนุญาต

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ไทย – กัมพูชา มีความร่วมมือทางด้านการเดินรถในประเภทการขนส่งสาธารณะ รถเชิงพาณิชย์ รถโดยสารประจำทาง รถโดยสารไม่ประจำทาง รถบรรทุกสินค้า
- (ข) ใน ปี พ.ศ.2559 กรมการขนส่งทางบกกำหนดเงื่อนไข รถที่จดทะเบียนต่างประเทศ ประเภทรถเล็ก ที่จะเข้ามาต้องขออนุญาตจากกรมฯ ก่อน กับนายทะเบียนของกรมการขนส่ง

พวงมาลัยขวา?

คนละพวงมาลัยเลยคะ ของระบบระบบการจราจรแบบชิดซ้าย เค้าชิดขวา รอบบ้านเราจะเป็นอย่างนี้หมด ลาว กัมพูชา เวียดนาม เมียนมา ระบบการจราจรจะตรงข้ามกับบ้านเรา ยกเว้นมาเลเซีย พุดถึงรถที่เข้ามาได้ ถ้าเป็นรถที่ภายใต้ การตกลงก็จะมีกำหนดอื่นๆ อีก เช่น เส้นทางที่วิ่งได้ ไม่ใช้วิ่งไปได้หมด เป็นต้น เนื่องจากระบบการจราจรมันต่างกัน

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) ในเมื่อรถของกัมพูชา เป็นรถพวงมาลัยซ้าย การเข้ามาวิ่งในเส้นทางต่างๆ จะถูกกำหนด โดยเส้นทางที่วิ่ง

สังเกตที่ด่านพรมแดนมีรถคอนเทนเนอร์ รถบรรทุก รถตู้คอนเทนเนอร์ขนาดใหญ่ยักษ์ มีรถทะเบียนกัมพูชาเข้าออก ในขณะที่ช่วงเย็นๆ ที่กลับบ้านเขา ไม่สามารถที่จะวิ่งได้แค่อำเภอรัญประเทศ?

ค่อนข้างจะเป็นในวงจำกัด จริง ๆ ในทางปฏิบัติ มันจะมีความตกลงในระดับท้องถิ่น จังหวัดสระแก้ว มีการพูดคุย การสัญจรระหว่างสองประเทศนี้บริเวณชายแดน มีรถอนุญาตที่ผ่านการดูแลการขออนุญาตจากสำนักงานผู้ประสานงาน ชายแดนของทั้งสองฝ่ายก่อน ก็จะมีข้อตกลงระดับท้องถิ่นรองรับอีกทีหนึ่ง เข้าใจว่ามีความตกลงมีเงื่อนไขกำหนดเข้ามา แบบเข้าไป - เย็นกลับ

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) รถทะเบียนกัมพูชาวิ่งเข้ามาในประเทศไทยได้ในวงจำกัด ดังนั้น จึงต้องมีการประสานงานชายแดนในระดับท้องถิ่น จังหวัดสระแก้ว แบบเข้าไป - เย็นกลับ

5. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นกับกัมพูชา ชาวกัมพูชาต่อต้านนักอนุรักษ์นิยมมาต่อต้าน ไหม? การเปลี่ยนแปลงสภาวะความทันสมัยแบบไทยที่ต้องมากินมาใช้แบบไทยมากขึ้น

ไม่มีข้อมูลด้านนี้ ไม่ทราบเลย ไม่เคยได้รับข้อมูล

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) ไม่มีข้อมูล

6. อัตราการค้าไทย - กัมพูชา จากการค้าชายแดน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง คือ เพิ่มขึ้นลักษณะก้าวกระโดดหรือ ค่อยเป็นค่อยไป

จากที่ได้สังเกตจากตัวเลข ที่มีการประชุมประจำเดือนของจังหวัดสระแก้วทุกเดือน และมีการนำเสนอของทางพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว ก็จะเห็นว่า ลักษณะตัวเลขค่อนข้างจะไม่มีลักษณะก้าวกระโดดหรือหวาวอะไร ค่อนข้างมีแนวโน้มสูงขึ้นแบบเนิบๆ

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) มีความเห็นว่า ในระยะเวลาที่ผ่านมา อัตราการค้าไทย - กัมพูชา เปลี่ยนแปลงในลักษณะปกติทั่วไป

ด้านศุลกากรอรัญประเทศมีการสร้างจุดเพิ่มเติมจากด่านพรมแดนบ้านคลองลึก ด้านตรงนั้นในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า ปริมาณการค้าหรือการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจไทย - กัมพูชา จะแน่นอนกว่านี้มากมายแค่ไหน เพราะพื้นที่เป็นร้อยไร่

คิดว่า ถ้ามีด่านใหม่ตามแผนจะเป็นจุดที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้การค้าและการขนส่งสะดวกยิ่งขึ้นก็จะเพิ่มตัวเลขมากยิ่งขึ้น ประกอบกับถ้ามีช่องใหม่ประกอบกับทางกรมศุลกากรต้องการแบ่งแยกการทำงานของด่านคลองลึกเป็นรถโดยสาร แยกคนกับสินค้าไปที่ด่านใหม่ คนกับสินค้าแยกกัน สะดวก ในเรื่องการขนส่งสินค้าได้มากขึ้น

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) ในอนาคตจะมีการแบ่งการขนส่งการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา โดยให้ ด่านบ้านคลองลึก นำสินค้าผ่านเข้า - ออก ส่วนด่านบ้านไร่ นำผู้โดยสารไทย - กัมพูชา ผ่านเข้า - ออก

7. กัมพูชาต้องพึ่งพาไทยไหม? พึ่งพาในด้านใดบ้าง?

การพึ่งพาในเชิงเศรษฐกิจดูจากมูลค่าไป - มา ของการใช้รถขนส่งสินค้านำเข้า - ส่งออก จะมีสินค้าอิเล็กทรอนิกส์บางตัวที่มาจากฝั่งกัมพูชามายังประเทศไทย แสดงว่า ในเชิงของการผลิตของอุตสาหกรรม อาจจะเป็นบางชิ้นส่วนของตัวสินค้าที่ผลิตตั้งอยู่ในประเทศหนึ่ง บางส่วนบาง process อยู่ในอีกประเทศ ก็มีการ Flow ของสินค้าตัวนี้ อันนี้เรียกว่า พึ่งพา ก็เป็นการต่างคนต่างพึ่งกัน ถ้าสมมติว่า ฐานการผลิตของอุตสาหกรรมบางอย่างฉีกบางส่วนบาง process อยู่กัมพูชา แต่ตัวแม่อยู่ประเทศไทย มันก็ต่างคนต่างพึ่งกัน

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) ในทัศนะส่วนตัว คิดว่า ไทย และ กัมพูชา ต่างก็พึ่งพาอาศัยกัน มากกว่าที่จะเป็น ใครพึ่งพาใคร โดยพิจารณาจากสินค้า และ ผู้โดยสาร

อันนี้เป็นประเด็นที่เรียกว่า อาจจะเป็นบทสรุปของงานวิจัย เพราะว่าเราต้องการศึกษาว่าคนไทยมักคิดว่าคนกัมพูชาที่พึ่งเรา

ได้ประโยชน์ทั้งคู่ เศรษฐกิจถึงได้เดินไปได้ การธุรกิจ การผลิตอุตสาหกรรมอะไรต่างๆ ต้องเดินไปในรูปนี้อยู่แล้ว ในสภาพโลกปัจจุบัน ผู้ผลิตต้องหาทำเลลดต้นทุนให้ได้มากที่สุด ผลกำไรมากที่สุด ก็ต้องทำอย่างนี้

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ความสัมพันธ์ไทย – กัมพูชา เป็นการได้ประโยชน์ด้วยกันทั้งคู่ โดยเฉพาะ เศรษฐกิจ และ อุตสาหกรรมการผลิตสินค้า

8. ถ้าปราศจากความร่วมมือของรัฐบาลไทย และไทยสั่งปิดด่านการค้า ท่านคิดว่า ชาวกัมพูชาจะเดือดร้อนหรือไม่?

เค้าอาจจะเดือดร้อน ในแง่ที่ว่า มีสินค้าอุปโภคบริโภคที่นำเข้ามาจากประเทศเรา ถ้าปิดด่าน เค้าที่บริโภคอุปโภคสินค้าเราก็จะเดือดร้อน ในขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมเราบางอย่าง หรือภาคการผลิตบางอย่างที่มีการนำเข้าสินค้าเกษตรบางตัวจากฝั่งนู้นมา แสดงว่า ถ้ามีการปิดด่าน ก็คงไม่มีฝั่งไหนมีความสุข เป็นประเด็นเฉพาะที่เค้าต้องการเรียกร้องถึงทำการปิดด่าน ถ้าปล่อยเวลาไประยะหนึ่ง ต่างฝ่ายต่างเดือดร้อน

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ถ้ามีการปิดด่านการค้าชายแดน กัมพูชาอาจจะได้รับความเดือดร้อน เพราะขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภค ในขณะที่ไทยก็จะได้รับความเดือดร้อนด้วยเช่นกัน

ฝากการพึงพาท่องงานวิจัยชิ้นนี้

จริงๆ ทั้งเราและกัมพูชา มีเป้าหมายร่วมกันอยู่แล้ว ต่างฝ่ายต่างช่วยกันร่วมมือเพิ่มยอดตัวเลขมูลค่าการค้าระหว่างกัน เป้าหมายเดียวกันก็เห็นประโยชน์ร่วมกันที่จะช่วยกันสนับสนุนและพัฒนาให้เกิดการค้าให้มากขึ้นตามเป้าที่ตั้งไว้ การดำเนินการต่างๆ เพื่อสนับสนุน คิดว่าทางไทยก็สนับสนุนเต็มที่ให้การค้าขยายตัวมากขึ้น ภาคการขนส่งทางบก การคมนาคมขนส่งให้ทั้งสองประเทศมีการพัฒนามาโดยตลอด การขนส่งระหว่างประเทศให้กับผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) มูลค่าการค้าชายแดนของไทยและกัมพูชา เกิดขึ้นจากยอดตัวเลขมูลค่าที่เกิดขึ้นร่วมกัน เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ไทยและกัมพูชาจึงช่วยเหลือและร่วมมือกันและกัน

บทสัมภาษณ์ : พาณิชยจังหวัดสระแก้ว

1.การขยายปริมาณการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา เกิดขึ้นได้อย่างไร ในช่วงที่ผ่านมา

การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา มีมายาวนาน รัชกาลที่ 5 สมัยนั้น พื้นที่ของเรา กับ กัมพูชา จ.พระตะบอง เสียมราฐ เคยเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของประเทศไทย จนตอนนี้กลับไปเป็นของกัมพูชา มีความสัมพันธ์กันมายาวนาน แล้วคนที่อยู่บริเวณตามชายแดนก็จะพึ่งพาสินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าของไทย เพราะกัมพูชาไม่มีโรงงานที่ผลิตสินค้าบริโภคได้เองส่วนใหญ่สั่งซื้อสินค้าจากประเทศไทย ประเทศที่เข้ามาเยอะคือจีน และทางเวียดนามรวมทั้งคนสัญชาติอื่นเช่นมาเลเซีย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นก็มาลงทุนบ้าง แต่ไม่ใช่สินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการครองชีพ ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ เพราะฉะนั้นการค้าตรงนี้มีมาเขตแดนของเราที่ขยายตัวก็ต้องนับถอยไปช่วงที่มีสงครามอยู่ตรงชายแดน ช่วงนั้นความสัมพันธ์หยุดไปช่วงหนึ่ง ก็คือ แนวชายแดนติดต่อซื้อขายกันไปกันมาเล็ก ๆ น้อย ๆ แล้วก็มีการผลิตได้ที่ต้องการพึ่งเราเป็นตลาดรับซื้อ แล้วก็ซื้อสินค้าบริโภคของเราไปวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ จนในช่วงประมาณสักเทียบกับช่วงเปิดด่านอย่างเป็นทางการ 2540 เปิดจุดการค้าถาวร ซึ่งตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ว่าเรามีมูลค่าการค้าชายแดนที่จับเก็บตัวเลขโดยด่านศุลกากรรัฐประเทศ เป็นที่มาที่เริ่มต้นที่ว่าเก็บตัวเลขกันอย่างเป็นทางการ ปี 40 เศษ ๆ มูลค่าการค้าชายแดนอยู่ที่หลัก 4-5 พันล้าน และขยายตัวมาเรื่อย ๆ แต่ละปีโตขึ้นมาเรื่อย ๆ ความต้องการสินค้าแรก ๆ วัสดุก่อสร้างที่ไปส่งทางกัมพูชา ปัจจุบันเป็นสินค้าพวกเครื่องจักรยนต์ทางเกษตร รถยนต์ รถจักรยานยนต์ อุปกรณ์อะไหล่ สินค้าอุปโภค บริโภคต่าง ๆ มูลค่าการค้าชายแดนปีนี้ ใช้ตามปีงบประมาณ 2562 2 เดือนสุดท้าย อยู่ที่ประมาณ 8 หมื่น 7 พันล้าน รวมทั้งนำเข้าส่งออก ส่วนใหญ่เป็นการส่งออก ส่งออกไปกว่า 80% การนำเข้าเป็นสินค้าเกษตรที่เค่า มันสำปะหลัง ข้าวโพด เรื่องของเศษวัสดุเก่าที่นำมารีไซเคิลในบ้านเราและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่นำเข้ามานอกจากนั้นเป็นพวกอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เราขายฐานการผลิตไปกัมพูชา แล้วส่งกลับมาบ้านเรา ทำอุปกรณ์กล่องดิจิทัลของแคนนอน ตัวเลขที่มองบางครั้งทำไม่นอกจากสินค้าเกษตรที่เหมือนกันแล้ว เราส่งไปผลิตที่เค่าแล้ว นำกลับมาบ้านเรา มูลค่าทรง ๆ อยู่อีก 2 เดือน เดือนละ 7 พันล้าน ปีนี้เป็นปีแรกที่มูลค่าการค้าของไทยกัมพูชาจะแตะที่ 1 แสนล้าน นี่ก็คือการขยายปริมาณการค้าชายแดน อาจจะมีช่วงทรุดลงไปบ้าง เช่นแนวนโยบาย การเมือง ที่มีผลเชิงกระทบ การดำเนินธุรกิจมองนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) พาณิชยจังหวัด แสดงทัศนนะว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย เพราะไม่มีโรงงานผลิตเครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งเป็นสินค้าที่ กัมพูชามีความจำเป็นอย่างมาก แต่กัมพูชาสามารถซื้อสินค้าบางอย่างจากจีน เวียดนาม และมาเลเซียได้ เพราะมีการสั่งเข้าและตั้งโรงงานผลิตในกัมพูชา
- (ข) ในอดีตที่ผ่านมา เมื่อเกิดสงครามบริเวณชายแดน ก็มีการยุติการค้าไปบ้าง เมื่อถึง ปี พ.ศ.2540 มีการเปิดจุดผ่านแดนถาวร ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้น จากเดิม 4,000 – 5,000 ล้านบาท เมื่อมาถึงในปัจจุบัน ไทยส่งออกอะไหล่ชิ้นส่วนยานยนต์ ยานยนต์ทุกชนิด เครื่องจักรกลการเกษตร และสินค้าอุปโภคบริโภค ในปี พ.ศ.2562 ในช่วง 2 เดือนสุดท้าย มูลค่าการค้าชายแดน เพิ่มขึ้นเป็น 87,000 ล้านบาท และมูลค่าการส่งออกมีมากกว่า 80 % เมื่อเทียบกับมูลค่าการนำเข้า
- (ค) การนำเข้าสินค้าจากกัมพูชามายังไทย ประกอบด้วย มันสำปะหลัง เศษวัสดุ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (ซึ่งไทยไปสร้างโรงงานผลิตและนำเข้ามายังไทย) รวมทั้ง อุปกรณ์กล้องดิจิทัลของแคนนอน โดยนับว่าปีนี้ เป็นปีแรกที่มูลค่าการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา ขึ้นไปถึง 100,000 ล้านบาท

2. การที่ไทยพัฒนาเส้นทางการขนส่ง ระหว่างไทย – กัมพูชา จะเป็นการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจกัมพูชา มากน้อยเพียงใด?

เทียบแล้ว การพัฒนาเส้นทางขนส่งของไทยกับกัมพูชา ถ้านับเฉพาะเขตชายแดนด้านของฝั่งไทยมีการขนส่งที่หลากหลาย ทั้งระบบราง ระบบถนน สนามบิน สนามบินพัฒนาเป็นเชิงพาณิชย์ได้ แต่เป็นเครื่องเช่าเหมาลำ ถ้าจะขยายเป็นเครื่องบินเชิงพาณิชย์ใช้ในประเทศไม่ค่อยคุ้มเนื่องจากว่าอยู่ใกล้สนามบินสุวรรณภูมิ อยู่ตะเภา ตอนเมืองใกล้ จะไม่คุ้มกับเวลา ถ้ารถไฟจะใช้ได้ การพัฒนาเส้นทางขนส่งไทยลงทุนทำเส้นที่เราทำให้เขา คือ เส้นออกจากฝั่งปอยเปตของเราไปเสียมราฐ ไทยเป็นผู้รับเหมาดำเนินการให้ปี 51 52 จากเส้นทางขรุขระ ทำเสร็จปี 52 ทุกคนขอข้ามไปดูงานใช้ระยะทาง 150 กม.ระยะเวลาวิ่งเกือบ 3 ชม. พักก่อนครึ่งหนึ่ง ทางฝั่งกัมพูชาจำกัดความเร็วยกเว้นมีรถนำ ทำความเร็วได้ ใช้ความเร็วได้ประมาณ 70 พวงมาลัยขวาปัญหาเรื่องอุบัติเหตุ สภาพเส้นทางของกัมพูชา ผู้ลงทุนเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น มาเลเซีย จีนลงทุนขนาดใหญ่ นิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คนกัมพูชามองว่าเราไม่ให้ความช่วยเหลืออะไรกับเค้าซึ่งเราให้ความช่วยเหลือสภาพเส้นทางต่าง ๆ ติดขัดเงื่อนไขที่ไม่สามารถตกลงกันได้ แต่เค้ามองว่าประเทศอื่นทำให้แบบให้เปล่า การพัฒนาเส้นทางปัญหาข้อติดขัดมีเยอะแยะมากมาย ในเรื่องของการลงนาม การแลกเปลี่ยนรถสินค้าระหว่างกัน การลงนามรถโดยสารระหว่างกัน แต่ขยายได้ไม่มากส่วนใหญ่รถทางเค้าวิ่งเข้ามา รถทางเราวิ่งไปมักจะไม่ค่อยมีเจอปัญหาด้านการประกันภัย การเคลมต่าง ๆ การขับคนละด้านเกิดอุบัติเหตุแล้วใครจะรับผิดชอบ การเคลมประกันภัยสะดวกรวดเร็วหรือเปล่า การที่เราเอาสินค้าเข้าไปส่งมีรถไทยวิ่งไปแออัดหน้าด่านมากมาย ส่วนใหญ่ไปส่งไว้ที่โกดังของกัมพูชา 3 - 5 กิโลเมตร จากชายแดน

ไม่ได้ไปไกล กัมพูชามีรายได้การใช้รถขนส่ง รถขนส่งกัมพูชาแทบจะไม่ได้เข้ามาฝั่งเราส่วนใหญ่เราขนไปส่งเค้า ส่วนรถบรรทุกพืชผลทางการเกษตรเค้าจะอนุโลมให้เข้าไปรับที่จุดตามที่เป็นโกดังจะได้ในเข้าไปกว่านั้น ด้านปอยเปตไม่มีขนส่งด้านเกษตรออกด้านบ้านเขาดินส่งไป 3 - 5 กิโลเมตร ถ้ารถไปรับสินค้าไปที่โกดังอาจจะ 10 กิโลเมตร มีการคุมทะเบียน ศุลกากร ตรวจคนเข้าเมือง มีฝ่ายความมั่นคง ป้องกันการลักลอบเอาสิ่งผิดกฎหมายเข้ามา รถขนส่งกัมพูชาไม่มีวิ่งเข้ามาหาเราเลย ที่วิ่งเข้ามามักจะเป็นรถส่วนบุคคลมากกว่า ที่มาติดต่อหาหมอ มาซื้อของ มาประชุม ซึ่งถ้าจะออกนอกบริเวณรัฐประเทศต้องขออนุมัติพิเศษ ฝ่ายความมั่นคง ต้องแจ้งกันให้ชัดเจน รถกัมพูชาที่เข้ามาเป็นรถโดยสารระหว่างประเทศ กรุงเทพ-เสียมราฐ กรุงเทพ-พนมเปญ แลกเปลี่ยนกันวันละเที่ยวสองเที่ยว รถตู้กัมพูชาวิ่งเข้ามาพำนักถึงกรุงเทพ ผ่านด่านเราไป ไม่เชิงส่งเสริมทีเดียว คนจีนเข้ามาคุมสภาพเศรษฐกิจมากขึ้น คนกัมพูชาติดแบรนด์ นม มาฆ่า น้ำมันพืช ผงซักฟอก ถ้าเราเปลี่ยนแพคเกจจิ้ง เค้าจะนิยม ไม่ชินก็จะเป็นของปลอม ท่านทูตพาณิชย์ทำงานที่พนมเปญ การขนส่งสะดวกยังไงก็จะส่งสินค้าได้ตรงจุดนั้น สินค้าที่ส่งไปกำลังซื้อของที่จับจ่ายใช้สอย ถ้าชอบจะใช้โดยไม่ต่อรองกำลังซื้อกันเยอะ คนกัมพูชา 16 ล้านคน มีคนจีนมา 2 ล้านคนในเมืองหลัก สภาพรสนิยมการบริโภคเริ่มเปลี่ยน เด็ก ๆ กัมพูชา ไม่อยากเรียนภาษาเขมรแล้วเมืองธุรกิจ เรียนภาษา 5 ภาษา สถานที่สอนภาษาเยอะมาก เสียมราฐ เด็กรุ่นใหม่เริ่มเปลี่ยน ข้าราชการเป็นเด็กรุ่นใหม่เปลี่ยนตำแหน่งค่อนข้างไว การประชุมระดับท้องถิ่นใช้ล่าม มีความสะดวกในการนำของเข้าไปขาย เราไม่ได้เข้าไปช่วยเขาทำในอีกหลายๆ เส้นทาง เค้าได้ทุนจากประเทศอื่นๆ มากกว่าเรา อาศัยอานิสงค์ตรงนั้นไปในการส่งสินค้าเราเข้าไปส่งนิดเดียวเราส่งไป 8 หมื่น เป็นของเรา 6 หมื่น เค้า 2 หมื่น เรายังกีดกันสินค้าเกษตรเขาอีก เป็นคำพูดที่กระทรวงพาณิชย์ เค้าจะยกมาถามเราทุกเวที ระดับนายกรัฐมนตรี จนถึงระดับท้องถิ่น มันสำปะหลัง ปลาช่อนมีชีวิต อุปกรณ์ไอที โลหะหนัก เราส่งไปผลิตแล้วนำกลับเข้ามา สินค้าเกษตรที่ผลิตได้ และปลาช่อนส่งแม่ลา ลังของคนสิงห์บุรี มาตั้งลังซื้อที่โรงเกลือ บ้านเราผลิตได้ไม่เพียงพอ แม่ลาสภาพพื้นที่แหล่งน้ำอะไรต่างๆ เสียไปเยอะ จังหวัดสิงห์บุรีก็พยายามจะฟื้นฟูมันคงไม่ทันคนบริโภค ประมง ปลาอะไรมาเยอะ ปลาช่อน ปลาช่อนเลี้ยง โตนเลสาบ บ้านเรือ เกยตื้นบางจุด ตะกอนทับถม น้ำน้อยแห้งไป

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) การพัฒนาเส้นทางรถขนส่งไทย - กัมพูชา ประกอบด้วย ระบบราง ถนน สนามบิน (เครื่องเช่าเหมาลำ) มีการเปิดเส้นทางรถไฟ ในปี 2551 - 2552 เปิดเส้นทาง ปอยเปต - เสียมราฐ โดยมีระยะทาง 150 กิโลเมตร
- (ข) ฝั่งประเทศกัมพูชา มีการลงนามแลกเปลี่ยนรถสินค้าจากทางกัมพูชามายังไทย สำหรับเส้นทางถนน มีการจำกัดความเร็วไว้ที่ 70 กิโลเมตร / ชั่วโมง โดยส่วนใหญ่ รถยนต์ส่วนบุคคลจากกัมพูชาจะเข้ามายังฝั่งไทย แต่เกือบไม่มีรถยนต์ส่วนบุคคลจากไทยไปยังฝั่งกัมพูชา เพราะถ้ารถยนต์ฝั่งไทยไปประสบอุบัติเหตุทางฝั่งกัมพูชาจะเคลม

ประกันได้ยาก ตลอดจน รถยนต์ฝั่งไทยจะเข้าไปยังฝั่งกัมพูชาได้เพียงระยะทาง 3 – 5 กิโลเมตร ถ้ามีการส่งสินค้าไปยังโกดังจะเข้าไปได้ 10 กิโลเมตร แต่ถ้ารถยนต์จากฝั่งกัมพูชาเข้ามาฝั่งไทยจะต้องแจ้งฝ่ายความมั่นคง

- (ค) ชาวกัมพูชายึดติดกับแบรนด์สินค้าอุปโภคบริโภคของไทย ซึ่งถ้าเกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านบรรจุภัณฑ์จะปฏิเสธการซื้อ อีกทั้งยังมีรสนิยมในการบริโภคสินค้าไทยอย่างโดดเด่น เมื่อเทียบกับสินค้าของจีนและเวียดนาม รวมไปถึงความต้องการเรียนภาษาไทยมากกว่าภาษาของตนเอง

3. การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างไทย - กัมพูชา มากน้อยเพียงใด ด้านใดบ้าง?

ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ กัมพูชาต้องพึ่งพาสินค้าจากของไทยเราเป็นหลัก ไม่ว่าจะจีนหรือเวียดนามที่พยายามส่งสินค้าเข้ามา ความนิยมสินค้าของไทยสูง แม้สินค้าน่าราคาสูงแต่ก็เชื่อใจในแบรนด์ รับสัญญาณได้ จานดาวเทียม ดูทีวี ละครไทย วัฒนธรรมประเพณี ก็ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจ ถ้าจะทำการค้า ต้องรู้ว่าเค้าชอบไม่ชอบอะไร ต้องใช้เรียนรู้และยอมรับในสภาพของเค้า ก็ทำให้การค้าขยายตัวขึ้นมาได้ การค้าชายแดนจะช่วยด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์มากขึ้นแค่นั้น หรือไม่ มันเป็นความคุ้นเคยของผู้ประกอบการด้วยกันที่สร้างสัมพันธ์กันมายาวนาน ความไว้นี้เชื่อใจ ไม่มีสะดุด การค้าชายอาศัยความไว้วางใจ ต้องมีฝ่ายเสนอ ต้องปรึกษาสถานทูตให้ถูกเส้นทาง ศึกษาพื้นเพประเพณีวัฒนธรรมเชื้อสายเวียดนาม คนจีน กัมพูชาแท้ ๆ ว่าเชื่อด้านไหน

แบรนด์ เป็นที่ติดใจกับชาวกัมพูชา ทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคเป็นส่วนใหญ่ เสื้อผ้าไม่เน้น เค้ามีโรงงานผลิตจีน มี outlet เสื้อผ้าไม่ติด 1 ใน 60 อันดับ เพราะเค้าซื้อได้ในราคาถูก เพราะบางยี่ห้อ ฐานการผลิตอยู่ในกัมพูชาของกินของใช้มากกว่า

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) กัมพูชาพึ่งพาสินค้าไทยเป็นหลัก ความเชื่อมั่นใน แบรนด์ เกิดจากการรับสัญญาณดาวเทียม รับชมรายการโทรทัศน์ และวิทยุของไทย ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของกัมพูชาก็มีหลายสิ่งคล้ายกับของไทย ชาวกัมพูชาเน้นที่จะบริโภคสินค้าไทยมากกว่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เพราะว่า เสื้อผ้าไทยไม่ค่อยมีความแตกต่างไปจากเสื้อผ้าของจีนหรือเวียดนาม ซึ่งมีราคาถูกกว่าเสื้อผ้าของไทย นอกจากนี้ยังพบว่า จีนไปสร้างโรงงานผลิตเสื้อผ้าที่กัมพูชา

4. ท่านคิดว่า การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ทำให้วัฒนธรรมการบริโภค วิถีชีวิต ตลอดจนความเป็นอยู่ของชาว กัมพูชาเปลี่ยนไป มากน้อยแค่ไหน

ไม่เปลี่ยน เป็นเรื่องของการค้าการขาย คนขายแดนเดินทางเข้า - ออกตามตะเข็บอยู่แล้ว ตลาดนัดขายแดน ถ้าจะมีปรับอยู่บ้างก็ด้านการเกษตรที่สมัยเดิมไม่มีเครื่องทุ่นแรง เคมี แต่ปัจจุบันมีการผลิตจำนวนมากขึ้น เครื่องทุ่นแรง รถเกี่ยว รถนวดติดอันดับในการส่งออก แรงงานที่ทำงานส่วนหนึ่งมาทำงานบ้านเรา แรงงานภาคเกษตรลดลงไปบ้าง เลยต้องใช้เครื่องมือเกษตร การแต่งกายความงามมีส่วนหนึ่งแต่ไม่ได้จากไทยที่เดียวความนิยมในดารามีบ้าง แต่เกาหลีแทรกเข้ามาด้วย การแต่งกายเสื้อสายเดี่ยว เสื้อผ้ากัมพูชา ผ้าถุงสำเร็จรูปทรงของกัมพูชา วัยรุ่นมีปรับบ้างที่รับวัฒนธรรมทางอินเทอร์เน็ต แต่งหน้าทาปาก เครื่องสำอาง ทันสมัยมีความสวยงาม ผิวสวย ไม่ใช่ทางไทยร้อยเปอร์เซ็นต์ กระแสโลกาภิวัตน์ ระบบเครือข่ายค่าบริการดีกว่า ร้านอาหารมีฟรีไวไฟ

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) วัฒนธรรมของกัมพูชาไม่เปลี่ยนแปลงมาอย่างไทยสมัยใหม่มากนัก เพราะว่า ความนิยมในแฟชั่นต่างๆ มาจากสินค้าของเกาหลี และความเปลี่ยนแปลงอื่นๆ มาจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีความเป็นพหุทางวัฒนธรรมมากกว่าที่จะเป็นอิทธิพลของวัฒนธรรมไทย

5. ท่านคิดว่า กัมพูชายอมรับความเปลี่ยนแปลงทางด้าน วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้น โดยความเป็นพลวัตแบบโลกาภิวัตน์ โดยปราศจากการต่อต้านอย่างค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป (โดยใช้ ทฤษฎีฟิงพา ทฤษฎีระบบโลก ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ มาทำการวิเคราะห์)

สภาพคนรุ่นใหม่ จะเรียนต่างประเทศเยอะ ที่มีสภาพเศรษฐกิจดีจะไปเรียนที่ฝรั่งเศส อเมริกาค่อนข้างน้อย อังกฤษบ้าง ทำให้แนวคิดของพวกเขาคือคนที่รับการเปลี่ยนแปลงได้ เทคโนโลยีไวมาก ไลน์ไม่ค่อยเล่น เล่นโซเชียลมากกว่า การส่งภาพเสถียรดีกว่าไลน์เยอะ แคนินิยมใช้โซเชียล ไม่ใช้อินสแกรม มีแอฟอยู่ ภาพจะคงอยู่มากกว่าไลน์ สามารถเปิดได้ตลอดเซฟได้ ขยายรูปดูได้ ทำให้ส่วนหนึ่งมาจากระบบการให้บริการข้อมูลข่าวสาร แต่จะอยู่ในสังคมของคนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ดีหน่อย ส่วนในระดับล่างที่เราพบเห็นก็อยากเข้ามาทำงานเพื่อให้มีรายได้ที่ดีกว่า การรักษาพยาบาลที่เข้ามาฟิงพาของเรา ความเชื่อถือในการรักษาพยาบาลเค้าจะเช็คแพทย์เฉพาะทางที่เก่ง ทางจังหวัดสระแก้วจะเปิดโรงพยาบาลเกษมราษฎร์จะเปิดปีหน้า ตอนนี้กำลังก่อสร้างอยู่ในเวลานี้ จะข้ามไปกรุงเทพ โรงพยาบาลพญาไท2 หมอก็บอกว่า ถ้าไม่ได้คนกัมพูชาที่ไปรักษาที่โรงพยาบาล หรือเสริมความงามคงจะแย่นะเลย กรุงเทพจันทน์ หรือแพทย์เฉพาะทางหัวใจที่เก่ง จังหวัดทางอีสาน สุรินทร์ อุบลฯ มุกดาหาร ที่รู้ว่าเก่งจะไปเฉพาะ คนไทยเริ่มขายชนิดที่ว่าดูแลรักษาคนกัมพูชาที่มีฐานะเป็นพิเศษ สมมติสุขภาพจะดีไม่ตีจะพาไปตรวจสุขภาพ ชาติวิตามินแคโรทต้องบำรุงเฉพาะทาง ทานเป็นเม็ดตามที่ให้เพื่อให้

ร่างกายปรับสมดุลตรวจเฉพาะรายเฉพาะคนไม่ได้เป็นโรคอะไร แต่ต้องเสริมอะไรเข้าไปเค้าจะเชื่อการแพทย์ ความงามนิยม ในหมู่คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ชาวแก้มพูชาที่มีฐานะดีจะไปเรียนหนังสือในต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส มากกว่าอเมริกา หรือ อังกฤษ ซึ่ง รวมไปถึงการใช้บริการทางการแพทย์ก็มีความนิยมที่จะมารักษาตัวที่ประเทศไทย ในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง ทั้งโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน เช่น โรงพยาบาลกรุงเทพจันทน์ เป็นต้น ทางโรงพยาบาลจะเสนอขายคอร์สการรักษาพยาบาลแก่ชาวแก้มพูชาที่มีฐานะดี

ความงามนี้ รวมไปถึง การศัลยกรรมตกแต่ง การผ่าตัดเล็ก เช่น โบท็อกซ์ ฉีดไขมัน ด้วยหรือไม่ ?

เป็นเหมือนกับทัวร์พามา แต่ไม่ได้มาแบบไม่ถูกต้องนะ มาแบบถูกต้องจากโรงพยาบาลที่มีแพทย์เฉพาะทางที่เค้าเชื่อถือ ก็จะมาดำเนินการเสริมสวย แบบไม่ศัลยกรรม บินมาวัน 2 วันก็แวะไปทริปปักหน่อย ทริทเมนท์ ผิวกระจ่างใส

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) การเสริมความงามและการผ่าตัดเล็ก นิยมที่จะมารักษาที่ไทย

6. ท่านคิดว่า อัตราการค้า ระหว่างไทย - แก้มพูชา หมายถึง การส่งออก - นำเข้า สำหรับการค้าชายแดนต่อไปในอนาคต จะมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ประมาณสัก 5 ปีนี้ คาดว่า จะยังไม่เปลี่ยนไปจากตรงนี้มาก 7 จังหวัดชายแดนแก้มพูชา อุบลฯ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ สระแก้ว จันทบุรี ตราด ที่มีชายแดนติดกันทั้งหมด 7 จังหวัด จุดที่ส่งออกมากที่สุดคือสระแก้ว เกินกว่าครึ่ง ดีชะแสนห้าหมื่นล้าน จะอยู่ที่จังหวัดสระแก้ว ปีนี้ก็แสนล้าน ที่อยู่ที่สระแก้วกว่า 50% สระแก้วเป็นจุดทำเลที่ว่า ระยะทางการขนส่งทางบกใกล้ที่สุดจากแหล่งผลิต อยู่กรุงเทพและชานเมือง เส้นทางขนส่งจากกรุงเทพมาที่นี่ก็ 200 - 250 กิโลเมตร ถึงด่านอรัญประเทศ ทำให้สินค้าต่างๆ ออกที่ด่านนี้เป็นหลัก จุดเขาดินที่เปิดก็ยังไม่มากนัก แต่มีปริมาณเพิ่มขึ้นพอสมควร ส่วนของจังหวัดตราดที่เป็นรองจากทางเราก็ส่งออกเยอะ ส่วนใหญ่ไปทางเรือบ้าง ทางบกบ้าง บ้านที่ด่านบ้านคลองใหญ่ ไปเกาะกงด้านนั้น ส่วนทางด้านช่องสังข์ โชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะจำกัดด้วยระยะทางกับแหล่งผลิตที่ไกล ถ้าสินค้าไม่ได้อยู่ด้านนั้นจะไม่ค่อยได้ออกเท่าไหร่นัก ของเราก่อนข้างสะดวกที่สุด ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าวัสดุก่อสร้างจากเราไป ในขณะที่สินค้าที่เค้าส่ง

มาบ้านเราเป็นพวกสินค้าเกษตร มันอยู่ในร้อยละ 80 เพราะเค้าปลูกไม่เหมือนเรา ข้าวโพด มันสะปะหลังสองตัวนี้เป็นตัวหลัก ถั่วเหลืองบ้างนิดหน่อยไม่ได้เยอะ มีอีกตัวหนึ่ง คือ ข้าว แต่ไม่พูดถึง ข้าวเปลือก ตามพระราชบัญญัติพืชไร่ กระทรวงเกษตรของเขา ห้ามนำเข้า ตอนนี้อาจจะเห็นข้าวลึกลอบนำเข้านู่นนี่นั่น เพราะฉะนั้น กระทรวงยังไม่ได้แก้ เมื่อไหร่จะทำความร่วมมือกันจริงๆ สักที กับ กัมพูชา มองว่าเราค่อนข้างเอาเปรียบ คือ เราส่งออกมากไปกว่าเค้านี้ 80% เค้าอยากให้เราซื้อสินค้าเกษตรเค้า อยากพึ่งพาเรา แต่เราก็ก่อนข้างติดในบางตัว มีข้อจำกัด ไม่ใช่มาตรการภาษีตามที่เป็นข้อตกลง แต่เราก็ก่อนข้างติดในบางตัว เค้าเหมือนข้าวโพด ก็ให้นำเข้าแค่ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – เดือนสิงหาคม ซึ่งในขณะนั้น ข้าวโพดยังไม่ค่อยออก แต่เราไม่ได้ใช้เฉพาะกัมพูชา ข้าวเปลือกห้ามนำเข้าเลยตามพระราชบัญญัติ เป็นพระราชบัญญัติที่เป็นระหว่างประเทศ ที่ว่าอยากจะรักษาสถานะเกษตรกรภายในของเรา แต่ในบางครั้ง คือ สภาวะโลกเปลี่ยนแปลงไปเยอะแล้ว ถ้าเราไม่ทำความร่วมมือกันในสินค้าเกษตร ถ้าเราสามารถทำความร่วมมือกันได้ มาช่วยพัฒนาพันธุ์ให้มัน ตอนนี้มีโรคใบต่างระบาดเยอะ เราก็เริ่มมาจากเวียดนาม กัมพูชาระบาดค่อนข้างเยอะ ต้องควบคุมกันอยู่แล้ว จะทำยังไงให้เป็นความร่วมมือไม่ว่าทางด้านวิชาการ ที่ควรจะเกิดขึ้นจริงจังสักที เพราะว่าประเทศเพื่อนบ้านเราเอง เค้ามองว่าเรามักจะค่อนข้างเอาเปรียบเค้า ในขณะที่เค้าอยากให้เราซื้อสินค้าเกษตร เราก็ช่วยแต่เรามีข้อจำกัดเพราะเราต้องดูแลเกษตรกรในประเทศของเราแต่เพียงผู้เดียว แต่ในบางครั้งคนชายแดน พวกประกอบการมองในมุมกลับ ชายแดน คือ เส้นสมมติ ถ้าเราสามารถทำให้เค้าอยู่ดีกินดีกันได้ เค้าขายพืชผลการเกษตรกันได้ เค้าก็ซื้อสินค้าเรากลับไป เพราะว่าสินค้าอื่นๆ เค้าก็พึ่งพาซื้อสินค้าของเราอยู่แล้ว อยากให้มองมุมนี้มากกว่า ช่วงปลายๆ ปี จะมีแรงงานเกษตรกรที่มาใช้แรงงานตัดอ้อยเค้าก็จะซื้อสินค้ากลับไป ค่าแรงอาจไม่ได้ถึง 300 บาท เป็นค่าแรงขั้นต่ำ แต่ถ้าเค้าให้ถึง 300 บาท ส่วนที่ซื้อของกลับไปบ้านก็เกือบ 300 บาท เท่ากัน เงินมันก็จะวนอยู่ในตรงนี้ สถานะเศรษฐกิจเค้าดีขึ้นอาชญากรรมต่างๆ ก็ลดลงไป เพราะเท่าที่สังเกต การจารกรรมรถ การลักลอบ ข้ามมันเยอะขึ้นทุกวัน แล้วสถานะเศรษฐกิจไม่ว่าฝั่งเค้า ฝั่งเราก็เจ็บบๆ กันอยู่ คนไม่ค่อยไม่กำลังซื้อ เพราะเป็นช่วงที่พืชผลการเกษตรยังไม่ได้เก็บเกี่ยว มันจะนิ่งๆ

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) การค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา มีทั้งหมด 7 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด มูลค่าการค้าชายแดนมากกว่าร้อยละ 50 อยู่ที่จังหวัดสระแก้ว มูลค่ารวมทั้งหมด ประมาณ 150,000 ล้านบาท ซึ่งพบว่า จังหวัดสระแก้ว มีระยะทางเมื่อนับจากกรุงเทพฯ สั้นที่สุด
- (ข) สินค้านำเข้าจากกัมพูชาที่สำคัญ คือ ข้าวโพด ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง โดยรัฐบาลไทย (พระราชบัญญัติพืชไร่) ห้ามนำเข้าข้าวเปลือกจากกัมพูชา

- (ค) ในทัศนะส่วนตัวของท่าน มองว่า ชายแดนเป็นเพียงเส้นสมมติ แรงงานเกษตรชาวกัมพูชาเข้ามาตัดอ้อย และนำรายได้ค่าจ้างมาซื้อสินค้าไทยกลับไป ซึ่งเงินเหล่านี้หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจของสระแก้ว

Big C ของสระแก้ว มียอดขายอันดับหนึ่งของประเทศและลูกค้า ก็คือ ชาวกัมพูชา มีทั้งผู้ค้าและผู้ขาย

คนกัมพูชาเดินเสาร์ - อาทิตย์ เวลาซื้อที่จะไม่ได้ซื้อทีละเล็กทีละน้อย อาทิตย์ที่แล้วจัดประชุมก็เปิดโอกาสให้เค้าไป shopping ชาวกัมพูชาชอบเข้า Big C มากกว่าเข้า Lotus ซอปปิงกัน 5 - 6 คน หมัดไปราวๆ 2 หมื่นกว่าบาทต่อครั้ง ของกินของใช้ หรือเสื้อผ้ายี่ห้อซื้อไปบ้าง ไม่ได้ส่งไปขาย ICC GROUP เปิดลดราคาปีละครั้ง ที่ ศรีราชา พัทยา จนถึง กรุงเทพฯ ไบเทคบางนา ICC เค้าคาดหวังไปเปิดตลาด ตั้งฐานการผลิต และระบบการจัดจำหน่าย มีบุธ ท่านว่าไม่เวิร์ค

ดูเหมือนจะเข้าไปแล้ว เพราะเงินมาเต็มหมดแล้ว นิคมอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสินค้าสิ่งทอมีมานานมากแล้ว ช่องทางก็น่าจะเข้าไปได้ แต่ต้องศึกษาดูก่อน ถ้าจะไปเปิดจะคุ้มไหม ไหวไหม เพราะสินค้าแบรนด์ราคาสูง ถ้าพวกแบรนด์ผลิตทางเค้า แต่ไม่ได้ขาย เพราะต้องส่งกลับออกไปเป็นเจ้าของแบรนด์ก่อนแล้วถึงจะขาย ฉะนั้นราคาก็จะไม่ถูก เป็นปัญหา ชาวกัมพูชานิยมเสื้อยืดเป็นหลัก ลายตารางเล็กๆ นิยมใส่กันค่อนข้างมาก สามารถซื้อหาไม่ใช่แบรนด์ ได้ สีส่อน ๆ ฟ้าย เทา เวลาใส่มาประชุม

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ชาวกัมพูชาชอบเข้ามาซอปปิงที่ BIG C มากกว่า Tesco Lotus รวมทั้ง มีความนิยมซื้อสินค้า I.C.C Fair ของเครือสหกรู๊ป ทั้งที่อำเภอศรีราชา พัทยา กรุงเทพฯ และที่ ไบเทคบางนา นอกจากนี้ยังพบว่า ชายชาวกัมพูชานิยมเสื้อเชิร์ตลายตารางเล็กๆ สีหม่น

7. ท่านคิดว่า กัมพูชาอาศัยเราไหม?

จากมุมมองที่อยู่ตรงนี้นานาน เค้าต้องพึ่งพาเราไหม? เค้าพึ่งพาเรา เฉพาะตัวสินค้าที่เค้ามีความนิยม ความพึ่งพาเราไหม? คิดว่าไม่นะ สมัยดั้งเดิมการพึ่งพาต่าง ๆ กัมพูชาสั่งสินค้าจากเราเยอะต้องพึ่งพา 100% หรือไม่ แค่ส่วนเดียว พนมเปญจะมีกระแสรักษ์ชาติกันอยู่ ถ้าเป็นคนทั่วไปตามแนว ก็นิยมสินค้าไทย มีคุณภาพดีกว่าจีน เวียดนาม แม้ว่าราคาถูกกว่า มาจากการเก็บภาษีเก็บ VAT ของเค้าเองจะถูกกว่าเก็บทางเรา มันจะใช้คำได้แค่ที่ว่า สินค้าต้องสั่งจากทางเรา ถ้าทางวัฒนธรรมประเพณีเค้าจะมีของเค้าเองเค้ายังรักษาขนมธรรมเนียมของเค้าอยู่พิธีงานบุญก็ยังยึดประเพณีท้องถิ่นเหนียวแน่นอยู่

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ชาวแกมพูชาไม่ได้พึ่งพาไทย 100 เปอร์เซ็นต์ โดยเชื่อว่า กรุงเทพมหานครยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมไว้ได้ มีกระแสความรักชาติอยู่มาก

ระหว่าง คำว่า พึ่งพาอาศัยกัน กับ ใครพึ่งพาใคร สรุปว่า ความสัมพันธ์ไทย - แกมพูชา เป็นอย่างไร

คนจีนเข้ามาเยอะเค้าไม่ต้องพึ่งพาเรา เพราะจีนนำทุกอย่างเข้ามาแม้กระทั่งการลงทุนต่างๆ แล้วยังนำรายได้กลับไป หรือนำสินค้าบางตัวกลับไปจีน พยายามเอาสินค้าจากทางจีนมาขาย จีนมีอำนาจเหนือมากขึ้นอีก แกมพูชาพึ่งพามากกว่าไทย ถึง 2 ล้านคน มากกว่าจำนวนประชากรที่มีทั้งหมด 16 ล้านคน แล้วยังเค้าคุมเศรษฐกิจมาตั้งแต่เกาะกงมาถึงปอยเปต คนจีนเพียบไปหมด อาคารสูงที่เพิ่มขึ้นเป็นที่พักอาศัยเยอะ คนจีนมาทำธุรกิจต่าง ๆ คนจีนมีความเป็นโมเดล ต้องให้คนจีนออกมาลงทุนนอกประเทศโดยรัฐบาลลงทุนด้วย มาลงทุนที่แกมพูชา เป็นส่วนใหญ่ เราอาจจะพูดได้ว่า แกมพูชาเป็นเมืองบริวารของจีนเป็นหลัก จีนก็จะครอบคลุมเส้นทางการขนส่งได้ส่วนหนึ่ง และสนับสนุนเรื่องของท่าเรือ เพื่อขยายออกไป สามารถส่งสินค้าไปญี่ปุ่น ไกล...มันตัดไกลมาก ทำให้พึ่งพาด้านสังคมน้อย การรักษาพยาบาล คือ ชอบ แต่ ไม่ได้พึ่งพา

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) คนจีนเข้ามาในแกมพูชาเป็นจำนวนมาก (2 ล้านคน) ในทัศนะส่วนตัว คิดว่า แกมพูชาพึ่งพาเงินมากกว่าไทย และเชื่อว่า แกมพูชาเป็นเมืองบริวารของจีน ถ้าไทยยุติการค้ากับแกมพูชา เชื่อว่าจะไม่กระทบกับแกมพูชา

การค้าโดยสินค้า การค้าโดยโรงพยาบาล / การค้าโดยการบริการ ของคนไทย มีอิทธิพลหรือมีบทบาทต่อหลักคิดของชาวแกมพูชา ในเรื่องสินค้า กับโรงพยาบาล หรือไม่

ตัวอิทธิพล คือ ความเชื่อมั่นในสินค้าไทยที่เร่ไปขาย ปัญหาความเชื่อถือในการรักษาพยาบาลของแพทย์ไทยที่มีฝีมือ บางคนบินมารักษาพยาบาล สระแก้ว มีโรงพยาบาลประจำจังหวัด ครอบครัวของรัฐมนตรีในแกมพูชา บินมารักษาตัวโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช นั่นคือ ความสัมพันธ์ที่ไม่ต้องเข้าไปถึงกรุงเทพฯ หรือจันทบุรี ห่างจากสระแก้ว 40 กว่า กิโลเมตร มีความเชื่อมั่นในคุณภาพของตัวสินค้า トラบไคที่ไทยเรารักษาคุณภาพมาตรฐานไว้ได้ เค้าก็ใช้บริการ แต่トラบไคที่คุณภาพเริ่มหย่อนหรือทางจีนรุกขึ้นมา แล้วยังเค้ามองว่าเทียบเท่าเรา เราก็จบ

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) ชาวกำพูชาที่สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่ดีในไทย จะเดินทางเข้ามารักษาตัวที่จังหวัดสระแก้วและที่อยู่ในจังหวัดใกล้เคียง สรุปว่า คุณภาพการรักษาในโรงพยาบาลของไทยมีอิทธิพลต่อหลักคิดของชาวกำพูชา

8. ถ้าปราศจากความร่วมมือของรัฐบาลไทย และไทยสั่งปิดด่านการค้า ท่านคิดว่า ชาวกำพูชาจะเดือดร้อนหรือไม่?

เราไม่อยากจะใช้ คำว่า ถ้าเรายุติการค้า ถ้ารัฐบาลไทยสั่ง สถานะรัฐบาลเราเองทุกๆ ที่ พยายามที่จะประคองและเสริมสร้างความสัมพันธ์เพื่อที่จะรักษามูลค่าการค้าของเราให้อยู่ในระดับที่เติบโตไปเรื่อยๆ เพราะเป้าหมายที่รัฐมนตรีพาณิชย์สองฝ่ายลงนามไว้ที่พนมเปญในคราวประชุมคณะกรรมการร่วมค้า GTC 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561 ท่านไปลงนาม แต่ท่านใช้ฐานตัวเลขที่ทำไว้เดิมถึงได้ยาก คือ จะต้องเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนไทย - กำพูชาให้ได้ 15,000 ล้านดอลลาร์ในปี พ.ศ.2563 หรือในราว 15,000 ล้านดอลลาร์ ถ้าเอา 30 คุณ มันจะ 4 แสน เต็มที่ 150,000 ปีหน้าจะให้ได้ 4 แสนตัวกลมๆ ท่านดูคิดจะไปได้อย่างไร แต่ทางกระทรวงเอง ก็ทราบอยู่ว่า เราตั้งเป้า หลายปีก่อน ปี พ.ศ.2561 ร่วมลงนามให้สนับสนุนให้ได้ถึง ถ้าเราไปสั่งยุติบทบาทมันก็ยิ่งเป็นไปไม่ได้เลย เราประคองความสัมพันธ์ระดับนโยบายและการเมืองค่อนข้างราบรื่น การค้าตรงนี้ก็ไหลของมันไป แต่ถ้ามีอะไรมากระทบนิดหน่อย เดียวนี้เขาไม่ได้ยกปัญหาเขาพระวิหารมาพูดอีกต่อไปแล้ว คือ ชาวกำพูชาติดอยู่ระดับชาวบ้านที่อยู่ตามแนวบริเวณชายแดน และผู้ประกอบการที่ค้าขายในโรงเกลือหรือหลายๆ คนที่ข้ามไปทำงานเมื่อประมาณ ปีที่เกิด คสช. คนกำพูชากลับบ้านกันเยอะ ขนส่ง รถไฟ เอาารถบรรทุก รถพ่วง เค้ายกปิดด่านแล้วกลับบ้านไม่ได้ เค้ายจะรีบกลับ ยังงงขอกลับไปก่อน เกือบ 2 แสนคน ที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง วันๆ ไม่ได้นอนเลย เทียงคืนดีหนึ่งก็ต้องทำเอกสารให้เค้า บางรายนำสงสาร ทางนายจ้างปล่อยทิ้ง เอามาส่งแล้วปล่อยทิ้ง ทหารตำรวจหรือผู้ประกอบการ ที่รถบรรทุกต่างๆ ก็ช่วยกันนำมาส่ง ฝนตกด้วย บางทีใส่รถพ่วงยื่นกันมา ฝนตกไม่มีอะไรบัง พวกมารถไฟ หรือรถบัสก็สบายนิดนึง ตม.บอกวันๆ แทบไม่นอน ต้องเคลียร์เอกสารกลับให้ทันสักเกือบ 2 อาทิตย์ที่กลับกัน ด้วยความที่วากแล้วที่จะมีการปิดด่านแล้วกลับไม่ได้ มีปัญหาเกี่ยวกับเค้ามามาก แต่อย่างอื่นเค้ายก็ไม่ได้กังวลอะไร เช่น ตอนมารับตำแหน่งใหม่ ๆ มีปัญหาเขาพระวิหารพอดี ถ้ามองที่อยู่ตรงนี้เค้ามียุทธอะไรไหม เค้ายบอกว่าไม่มีอะไรขายของที่โรงเกลือก็ปิดไว่น้อยกแล้วปิดด่านกลับบ้านไม่ได้ กลับไปตั้งหลักแล้วกลับมาใหม่ โดยเฉพาะจุดตรงนี้รัฐบาลโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สระแก้วจะไม่แตะเพราะเป็นตัวที่สร้างมูลค่าการค้าและเป็นแหล่งรายได้ของเค้ายที่ค่อนข้างสูงมาก โดยเฉพาะฝั่งสูงมาก เค้ายจะไม่แตะตรงนี้เป็นแหล่งการค้าเฉพาะจุดไป ยกเว้นถ้าจะมีปัญหาระหว่างกันจริง ๆ ด้วยความไม่เข้าใจอย่างเช่นว่า เรื่อง สินค้าเกษตร ข้าวโพด พอจบเดือนสิงหา เราก็ก่อนให้เข้าแล้ว ถ้าเราห้ามเค้ายก็จะห้ามสินค้าเราบ้าง ถ้าเค้ายห้ามสินค้าเราเข้า เรากระทบหนักกว่าเพราะมูลค่าที่เราส่งมากกว่าสถานะข้อ 8 ก็ต้องปรับนิดหนึ่ง

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ที่กรุงพนมเปญ มีการลงนามในคณะกรรมการร่วมค้า เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561 โดยวางเป้าหมายให้ในปี พ.ศ. 2563 มีมูลค่าการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา 15,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- (ข) รัฐบาลไทยประทับใจประคองความสัมพันธ์ทางการค้า ความมั่นคงทางทหารกับรัฐบาลกัมพูชาเรื่อยมา ปัญหาเขาพระวิหาร มีผลต่อการค้าชายแดนน้อยมาก ความสัมพันธ์ทางการค้ายังเป็นแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ในช่วงแรกที่เกิดเรื่องนี้ขึ้น ชาวกัมพูชาส่วนหนึ่งรีบเดินทางกลับประเทศ เพราะเกรงว่าจะปิดด่านแล้วกลับประเทศไม่ได้

บทสัมภาษณ์ : ท่านจิรัฐ รองผู้กำกับการค้าตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

1. การขยายตัวของปริมาณการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา เกิดขึ้นได้อย่างไรในช่วงที่ผ่านมา สะท้อนจากคนเข้า - ออก การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา มีมานานแล้ว ตั้งแต่เป็นจุดผ่อนปรนทางการค้า ก่อนมาเป็นจุดผ่านแดนถาวร

เมื่อก่อนความคึกคักอาจจะน้อยกว่านี้ แต่ว่าต้องเข้าใจว่า ไทย - กัมพูชา สมัยก่อน กัมพูชาเป็นประเทศที่มีสงคราม มีปัญหาภายใน มีทั้งเปิด และปิด พอเปิดประเทศ การค้าชายแดนเริ่มชัดเจนขึ้น การส่งเสริมทางการค้า สินค้าเท่าที่ทราบ สารวัตรรักษาที่อยู่มานาน ข้อมูลสมัยก่อนมีจุดผ่อนปรนทางปอยเปต ตอนนี้อยู่ปอยเปตไม่มีกลายเป็นคาสีโน คล้ายๆ ลาสเวกัส สมัยก่อนจริงๆ ดั้งเดิมจะคล้ายๆ จุดผ่อนปรนทางด้านตาพระยา หรือบ้านหนองปรือ เป็นจุดผ่อนปรนทางการค้า ซึ่งด่านคลองลึกสมัยก่อนเป็นยังไง ต้องดูที่หนองปรือ หรือตาพระยา เป็นวิถีชาวบ้านต่อชาวบ้าน เป็นระหว่างเมืองกับเมือง การค้าเริ่มต้นจากตรงนั้นหลายปีมาแล้ว พอเปิดประเทศขึ้นตรงนี้เป็นจุดผ่านแดนถาวร อะไรต่างๆ ก็เข้ามา เราเปิดให้เขา เขาก็เปิดให้เรา เป็นการเอื้อต่อกันระหว่างไทย - กัมพูชา กลายเป็นเกิดเหมือน free zone เพื่อพึ่งพาอาศัยกัน ระหว่าง ไทย - กัมพูชา ความคึกคักมันเลยเกิด ไทยเดินทางเข้า - ออกอย่างสะดวกสบาย ทั้งเรากับเค้า บ้านเราเลยเปิดตลาดโรงเกลือ ขึ้นมา ในยุคหนึ่งเคยเฟื่องฟูมาก โดยความดั้งเดิมของตลาดโรงเกลือ คือ การนำสินค้ามาจากต่างประเทศโดยคนกัมพูชาวิ่งเข้าตลาดโรงเกลือ เอื้อให้กัมพูชาเป็น free zone ใครก็มาจับจ่ายใช้สอยได้ เศรษฐกิจก็สร้างความเจริญให้กับคลองลึกมาก พอสมควร ที่ตามมา คือ การลักลอบขายสินค้าไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของสินค้ามือสอง ต่อมา มีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ แทรกซึมเข้ามา โรงเกลือกลายเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง มีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ มีสินค้าพวกของก๊อปมาขาย คนเลยมองว่า โรงเกลือ คือ แหล่งศูนย์รวมสินค้ามือสองและสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ จริงๆ ดั้งเดิม คือ สินค้ามือสองที่เป็นสินค้าของแท้ มือสองนำเข้ามา ตอนนี้อยู่รัฐบาลปราบปรามไปได้เยอะ แต่ก็ยังมีให้เห็นอยู่ แอบลักลอบทำอยู่แต่ไม่มากนัก ไม่เหมือนเมื่อก่อน ความคึกคักเลยเริ่มลดน้อยลง มันมีช่วงคึกคักมาก ดังมาก ในเรื่องสินค้ามือสอง โรงเกลือ คือ ของก๊อป คนไทยชอบ ยิ่งมาซื้

อุป ตอนนี้องก็อพยไป ส่วนฝั่ง free zone ของกัมพูชาเค้าเปิดให้คนไทยทำโน่นนี้ได้เหมือนกัน คนไทยเลยเปิดบ่อนกาสิโน เป็น free zone ไม่ผิดข้อกำหนดของฝั่งกัมพูชา

สินค้า การค้า เศรษฐกิจ การโต้ตอบ แรงงาน ดุลสินค้าของไทยที่ส่งออกเน้นส่งออกเป็นส่วนใหญ่ สินค้าอุปโภคบริโภคประจำวันทุกอย่าง สินค้าการเกษตรบางอย่าง เช่น ผลไม้ พืชผัก เครื่องจักรกล ยางรถยนต์ของเค้า ไม่มี เราได้เปรียบตรงนี้ แต่ว่าถ้ามองทิศทางกลับกันใน 2 จุดที่ผ่อนปรน บ้านเราทำได้น้อยกว่า แรงงานไทยต้องนำเข้า เราไม่มีนำออก แรงงานที่ต้องใช้เสียผลประโยชน์มาก แรงงานที่เข้ามาได้กับได้ไม่มีจิตภานีแรงงานที่เข้ามา ตรงนี้เราเสียดุลเยอะ เต็มที่เราก็ได้ค่าธรรมนิยม ค่าธรรมนิยมคนต่างด้าว อยู่ปีหนึ่งหรืออยู่ต่อก็อยู่ที่ 1,900 บาท ถ้าเป็นคนสามสัญชาติเราเก็บคนที่ 500 บาท เป็นค่าธรรมนิยมอยู่ได้ 2 ปี ต่อได้อีก 2 ปี ปริมาณเยอะก็โอเค เค้ามาทำงานบ้านเราเอาเงินกลับบ้านเค้า แต่มองในแง่ดีเค้าใช้จ่ายในบ้านเรา ความคึกคักในด้านการจับจ่ายใช้สอยก็ส่วนหนึ่ง ก็คงช่วยได้

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) การเปิด - ปิด ด้านการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา สมัยก่อนมีจุดผ่อนปรนทางปอยเปต และเกิดบ่อนกาสิโนที่ถูกกฎหมาย และมีจุดผ่อนปรนที่ตาพระยา และหนองปรือ เป็นการค้าวิถีชาวบ้านแบบ เมือง - เมือง โดยมีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งการค้าชายและบ่อนกาสิโน
- (ข) ตลาดโรงเกลือเกิดขึ้น มีจุดมุ่งหมายที่จะขายสินค้าของแถมมือสอง ต่อมา การเปิด - ปิด ด้าน ทำให้เกิดการขายสินค้าปลอมแปลงละเมิดลิขสิทธิ์ ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิม แต่ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ตลาดโรงเกลือมีชื่อเสียงโด่งดัง
- (ค) ลักษณะที่สำคัญของความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา คือ ไทยขายสินค้าให้กัมพูชา ส่วนกัมพูชาเข้ามาขายแรงงานในไทย สำหรับด่านตรวจคนเข้าเมือง ค่าธรรมนิยมแรงงานต่างด้าว 1,900 บาท / คน / ปี ถ้าเป็นแรงงานสามสัญชาติ ค่าธรรมนิยมจะอยู่ที่ 500 บาท อยู่ได้ 2 ปี ต่อได้ 2 ปี

2. การพัฒนาเส้นทางการขนส่งระหว่างไทย - กัมพูชา จะส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับกัมพูชา แค่ไหน?

เส้นทางขนส่งทุกที่ ทุกที่ที่มีทางสะดวกสบาย และเป็นประเทศที่สามารถไปต่อประเทศอื่นได้อีก ย่อมส่งผลดีแน่นอน อย่างประเทศของเราตอนนี้ ถือว่าดีมาก จากอรัญประเทศไปถึงแหลมฉบังเป็นถนน 4 เลนยาวเลย สังเกตเห็นรถบรรทุกเวลาไปกัมพูชา จากด่านไปจีนต้องผ่านเวียดนาม ถ้าไปประเทศลาวขึ้นจีนต้องออกนครพนม มุกดาหารเข้าเวียดนาม ถ้ามองเส้นทางของเราถือว่าดีกว่าที่อื่นเยอะ เส้นไปอีสานยังเป็น 2 เลน เส้นที่ตัดออกไปนครพนม ถนนดีใครก็

อยากมา สินค้าที่กัมพูชาต้องการ ถ้าออกจากจันทบุรี 4 เลนไป ถ้าเป็นผู้ประกอบการต้องมองความสะดวกความใกล้ ข้าม
เขาใหม่ กรุงเทพสินค้าลงคลองเตย จะออกจันทบุรีหรือสระแก้ว ผมออกสระแก้วเพราะสะดวกกว่าไม่ต้องผ่านเขา

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) เส้นทางขนส่ง อัญประเทศ - แหลมฉบัง ถนน 4 เลน กัมพูชา - เวียดนาม - จีน ถนน 4 เลน กรุงเทพ -
นครพนม - ลาว - จีน ถนน 2 เลน กรุงเทพ - จันทบุรี - กัมพูชา ถนน 4 เลน

ชายแดนของกัมพูชา จังหวัดเราเป็นจังหวัดที่ใกล้ที่สุด เมื่อเทียบกับกรุงเทพฯ

ใช่ ใกล้ที่สุดแล้ว

**3. ท่านคิดว่า การค้าชายแดนอาจจะมองจากประชาชนชาวกัมพูชาที่เข้ามา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
มากแค่ไหน ในด้านใดบ้าง?**

เริ่มตั้งแต่สงครามเค้าสงบ เริ่มเปิดชายแดนตรงนี้ ความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา เฉพาะตรงนี้ไม่เคยมี

แทบจะไม่มีปัญหากันเลย ทั้งกรมศุลกากรที่ประสานงานให้อยู่แล้ว เพื่อช่วยเหลือชาวกัมพูชา และคนไทยก็เป็น
โอกาสของนักลงทุนที่จะมาลงทุนในตลาดเพื่อส่งออก หรือซิปบั้งต่าง ๆ กัมพูชาเค้าเป็นจุดที่ประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้
เพื่อการท่องเที่ยว ไม่มีปัญหาเลย เรากับเค้าเอื้อกัน เค้าก็ได้ประโยชน์จากเรา เค้ามาขายของ คนไทยมาซื้อของเราไปทำ
ธุรกิจฝั่งเค้า คนของเค้าเราก็ได้ ถ้าทะเลาะกันเมื่อไหร่ ถ้าปิด คุณก็ไม่ได้อะไรทั้งคู่ ความสัมพันธ์มันเกิดด้านไหนบ้าง
ประเทศเพื่อนบ้าน ถ้าด้านความมั่นคง จุดผ่านแดนถาวร เรบอกได้แล้วว่าเราสกรีน 100% การค้าหรือการเอื้อประโยชน์ต่อ
กัน แต่สกรีนความมั่นคง คนของเราค่อนข้างเซฟ แต่ถ้ามองตามชายแดนจริงๆ แล้ว มันมีหลายช่องทางมาก ความมั่นคง
อาจจะน้อยหน่อย การค้าก็ไม่เกิด ถ้ามองมิติเศรษฐกิจการท่องเที่ยวก็ได้ทั้งคู่ หลักๆ ก็ด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม
ใกล้เคียงกัน

คนกัมพูชาเค้าก็รับเราไปเยอะ สินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ รับจากไทย ถ้าเป็นของจีน เวียดนามเค้าก็ไม่นิยมมาก
นิยมของไทย ความเป็นอยู่ของเค้าเปลี่ยนไป ชีวิตความเป็นอยู่อาจไม่เป็นเปลี่ยนแปลงมาก สินค้าเป็นของเราจะมากกว่า
ง่ายๆ ประเทศเพื่อนบ้านทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น ลาว กัมพูชา ยกเว้นมาเลเซีย และเมียนมาอีกส่วนหนึ่ง เค้าเรียกว่า พฤติกรรม
เลียนแบบ ก็คือ สินค้าส่วนใหญ่อุปโภคบริโภคส่วนใหญ่มาจากของไทย การชมทีวีทุกอย่าง คนกัมพูชาที่อยู่บ่อยเปิด ตรง
ข้ามนี้ก็เป็นคนส่วนใหญ่ที่รับวัฒนธรรมตรงนี้เข้ามา อยากทำอะไรที่เหมือนเค้ามองว่า คนไทยดีเค้าก็ทำตามคนไทย แต่มอง

เข้าไปอีกๆ ส่วนที่ออกไปนอกเมือง ก็ยังเป็นลักษณะหาเข้ากินค่าเหมือนที่เราเคยเป็นอยู่ 40 - 50 ปีก่อน ที่คนไทยยังเป็น
 อย่างนั้น เพราะว่ารัฐบาลเค้าไม่ได้ส่งเสริมให้ประกอบอาชีพเรื่องของการเกษตร เค้าเน้นให้ประชากรไปทำงานที่อื่น นั่นคือ
 ลักษณะของรัฐบาลกัมพูชาที่ทำกับประชาชน

การเปลี่ยนแปลงน่าจะเปลี่ยนพอสมควร ร้านอาหาร อาหารนอกแนวอาหารไทย อาหารกัมพูชาแบบบ้านนอกจะ
 เปลี่ยนมัน เหลล แต่ตอนนี้ปอยเปตหรือจุดที่เจริญจะคล้าย ๆ เมืองไทย ความเปลี่ยนแปลงมีแน่นอน การอนุรักษ์ประเพณี
 มากน้อยแค่ไหน แต่เจ้าหน้าที่ที่สัมผัสเวลาประชุมร่วมกันมีที่ตั้ง สัมมนา กินข้าวใช้ชีวิตร่วมกัน เราแทบไม่ต้องปรับตัวอะไร
 เลย ให้เข้ากับเขา เขาปรับตัวเข้าหาเรามากกว่า

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) บทบาทของกรมศุลกากรเน้นการให้ความช่วยเหลือกัมพูชามากกว่าการปราบปรามของผิดกฎหมายหรือสินค้า
 ละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งการส่งออก ขิปปึงเพื่อผ่านพิธีการศุลกากร การท่องเที่ยว
- (ข) ชาวกัมพูชารับสินค้าอุปโภคบริโภคไปจากไทย อีกทั้งยังมีพฤติกรรมการบริโภคสินค้าเลียนแบบคนไทย เพราะ
 ปอยเปตรับชมรายการโทรทัศน์ไทย
- (ค) สภาพความเป็นอยู่ของชาวกัมพูชาในทุกวันนี้ เหมือนเมืองไทยเมื่อ 40 - 50 ปี ก่อน รัฐบาลกัมพูชาไม่ส่งเสริมให้
 ประชาชนประกอบอาชีพทางการเกษตร
- (ง) ในหัวเมืองหรือจุดที่อยู่ใกล้กับไทย ชาวกัมพูชารับประทานอาหารไทย แสดงว่า กัมพูชาปรับตัวเข้าหาไทยทั้งหมด

1. รับประทานอาหารเช้าแบบไทย กาแฟไทย เครื่องดื่มพร้อมชง 3 in 1 life style การกินการอยู่

คนเมืองเหมือนเรา แต่ลักษณะอาหารเช้ายังไม่เหมือน มีความคล้ายคลึง บ้านเรากิน ซาลาเปาขนมจีน แต่ชาว
 กัมพูชาทานขนมปังฝรั่งเศสติดมาจากสมัยเป็นเมืองขึ้น มื้อเย็นเหมือนกันเลย ถ้าเป็นคนมีตังค์หน่อยก็จะข้ามมาทานข้าว
 บ้านเรานะ แล้วก็กลับ ด่านเราปิด 4 ทุ่ม เปิด 6 โมงเช้าข้ามฝั่งไปทานอาหารเช้ากัมพูชาแท้ๆ จะไม่ค่อยเจอเลย แคंपอยเป
 ตจะออกแนวไทยๆ

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) พฤติกรรมการบริโภคอาหารของคนในเมืองของกัมพูชาจะมีแนวโน้มเหมือนของไทยเกือบทุกมื้ออาหาร เพียงแต่
 ลักษณะอาหารเช้าจะคล้ายคลึงไม่ถึงกับเหมือนของไทย

5. ท่านคิดว่า กัมพูชายอมรับการเปลี่ยนแปลงชีวิตความอยู่การกินอยู่ดังกล่าวซึ่งเกิดจากความเป็นพลวัต หรือการค้าขายแดนระหว่างไทย-กัมพูชา โดยไม่ต่อต้านความเปลี่ยนแปลงนี้เลยเข้าสู่ความเป็นไทยสมัยใหม่ไม่ต่อต้าน หรือ ไม่มีการช่วงชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่จะดึงความคิดคนส่วนใหญ่กลับมา อนุรักษ์วัฒนธรรมเดิม ท่านคิดว่าอย่างไร?

เปิดกว้างตรงปอยเปตเป็นพื้นที่ที่เปิด แต่พื้นที่ชั้นในเป็นยังงไม่รู้ แต่ปอยเปตมีคาสีโน ส่วนใหญ่เป็นคนไทย คนไปทำงานฝั่งโน้นไป-กลับ เข้า - เย็น แคะก็เหมือนกันไป - กลับ เอื้อต่อกัน วัฒนธรรมกลืนกัน เหมือนอยู่ด้วยกัน แตกต่างตรงความมีวินัยไม่เท่าบ้านเรา ระเบียบการจราจร ระเบียบวินัย เฉพาะวินัยชาติ ของบ้านเราดีกว่าเยอะ อันนี้ดูหน้าด่านของเรา เจ้าหน้าที่ของเราทวดชั้น จนเค้ารับทราบปรับให้เข้ากันตลอด การต่อต้านไม่มี มีบ้างถ้าเสียผลประโยชน์ เช่น เรื่อง การค้าทางกฎหมายบ้านเราห้ามคนนี้ๆ ประท้วงปิดสะพาน เสียผลประโยชน์ คนกัมพูชายอมรับกลับไประหว่างไทยกับปอยเปต บ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ ข้ามไปปอยเปต นี่เราเป็นหมู่เกาะมาเก่า ร้านอาหารไทย คนกัมพูชา เด็กล้างเด็กเสิร์ฟ คนไทย ใช้เงินไทย นักดนตรีนักร้อง ร้องเพลงไทย นักร้องกัมพูชา ร้องเพลงไทยไม่มีความรู้สึกแค้นใจว่าเค้าไม่รับเราเลย เค้ารับวัฒนธรรมเรามาก คนกัมพูชานิยมรับประทานแบบคนไทย โดยไม่มีการต่อต้าน

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ชาวกัมพูชายอมรับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และการกินการอยู่มาทางไทย
- (ข) ชาวไทยและชาวกัมพูชา เดินทางไปทำงานแบบ เข้าไป - เย็นกลับ เป็นส่วนใหญ่
- (ค) ความมีวินัยของชาวกัมพูชาไม่เท่ากับชาวไทย โดยพบว่า กัมพูชาปรับตัวมาทางไทยโดยปราศจากการต่อต้าน
- (ง) ในปัจจุบัน นับได้ว่า วัฒนธรรมการกินอยู่ ระหว่างไทย - กัมพูชา มีความผสมกลมกลืนกันไป ทั้งเพลง ดนตรี และอาหาร

จังหวัดเสียมเรียบที่ห่างไกลออกไปเรื่อยๆ เค้าไม่ได้รับสัญญาณโทรทัศน์จากเรา เค้าจะมีลักษณะเหมือนปอยเปตไหม?

พฤติกรรมการใช้เงินตรงนี้ เสียมเรียบ พนมเปญ ตรงนี้พุดง่าย ๆ ไม่อยากใช้เงินของตัวเอง เค้านิยมเงินไทยมากกว่า เพราะจับจ่ายใช้สอยได้ ส่วนเสียมเรียบก็เช่นกัน ต้องการเงินไทยมากกว่าหรือดอลลาร์ก็ได้ แต่ถ้าไปพนมเปญ จะต้องการดอลลาร์มากกว่าเงินไทยรับได้ เงินเรียล สกุลเงินตัวเองไม่อยากจะจ่ายเพราะเหมือนไม่มีค่า อันนี้พุดตามตรง เวลาเราไปเที่ยวใช้จ่าย ซึ่งเงินบาทเค้ายอมรับเยอะมาก ต่อต้านไม่มี เพราะเค้าได้ประโยชน์

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) การใช้เงินตราในเมืองที่อยู่ติดกับไทยเน้นสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ และบาทไทย

6. อัตราการค้าไทย - กัมพูชา จากการค้าชายแดนเปลี่ยนไปอย่างไรในอนาคต?

สินค้าออกไปจากบ้านเรา กับเป็นสินค้าทางบ้านเค้าเข้ามา ของเค้าเป็นรถเข็น มูลค่าต่างกันมาก เป็นรถยนต์ เครื่องจักรที่ประเทศเค้าไม่มี โตโยต้า มาสด้า ฟอर्ड รถเครื่องจักรประกอบบ้านเรา ทั้งหมดมาจากแหลมฉบัง ฉะเชิงเทรา เราเป็นถนน 4 เลน สะดวก เป็นสินค้าผ่านแดนทั้งหมด ประกอบให้ใช้กับกัมพูชา โดยพวงมาลัยอีกฝั่งหนึ่ง ซึ่งเค้าไม่ได้ขาย บ้านเรา ตอนนี้ผ่านแดนบ้านคลองลึกเป็นหลัก และจุดผ่านแดนเขาดิน ความนิยมไปไม่ถึง ถนนหนทาง ถนนสวนเลน ทางเรานี่สะดวกมาก อนาคตประเทศไทยจะมีสะพานหนองเอี่ยม เราสร้างเสร็จแล้ว นายกรัฐมนตรีเปิดแล้ว ถนน 4 เลนเปิดแล้ว ไม่ต้องเข้ามาทางอรัญประเทศ ในทางกลับกัน ทางกัมพูชายังเป็นถนนลูกรัง เค้าไม่สอตรงกับเรา มีการเชื่อมกันแล้วแต่ ขรุขระ ถ้าเค้าไม่ต่อบริกับเรา ทางนี้เราสร้างแล้ว มันจะเชื่อมโยงกันได้ไหม? ตอนนี้ข้ามไปแล้วเชื่อมไปแล้ว แต่ก็ขรุขระ ถ้าเค้าโอเคมันไม่น่ามีปัญหา บ้านคลองลึก ถนนฝั่งบ้านเค้าก็ดีดี สินค้าในอนาคตมีแน่นอน การสัญจรกับสินค้าไม่ใหญ่ สินค้าเล็ก สินค้าใหญ่ รถใหญ่ รถบรรทุก ถ้าเปิดตรงโน้นได้มองเห็นได้ว่า ไม่แออัด คนผู้ประกอบการจะมาทางนี้เยอะ อีกที่ที่กำลังจะเปิดคือ บ้านป่าไร่ ยังไม่มีกำหนดเปิดด่าน แต่การก่อสร้างพร้อมแล้ว อลังการมาก 500 ไร่ แต่ทางกัมพูชายังไม่มีอะไรเลย คือ ถ้าการเชื่อมเส้นทางสำเร็จอนาคตเติบโตแน่นอน การค้าชายแดนตรงนี้เป็นจุดที่ใหญ่ที่สุด เชื่อมไปเวียดนาม การเข้า - ออก เรา กับ กัมพูชาเป็นประชาธิปไตยเหมือนกัน ไม่เหมือนประเทศลาว ที่เป็นสังคมนิยมอยู่ ของเค้าทุกอย่างกับเจ้าแขวง แต่ละแขวงก็ไม่เหมือนกันอำนาจเบ็ดเสร็จเป็นของตัวเอง คนของเค้ามองอีกแบบหนึ่ง แต่ถ้าทางนี้เป็นรัฐบาลเดี่ยวคล้ายๆ ประเทศไทยมีนายกมีผู้ว่า มันโตได้ไม่ต้องห่วง ถ้าทุกอย่างตามแผนรัฐบาลวางแผนไว้แล้วกัมพูชาสอครบโตแน่นอน ตอนนี้มีรถไฟจนวนเปิดแล้ว

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) การค้าจากทางกัมพูชามายังไทยจะมีมูลค่าในแต่ละครั้งน้อย มาในรูปแบบรถเข็น ระบบล้อเลื่อน ส่วนสินค้าจากไทยไปกัมพูชา จะมีมูลค่าในแต่ละครั้งมาก เช่น สินค้ายานยนต์ เครื่องจักร ซึ่งขนส่งมาจากแหลมฉบัง และจังหวัด ฉะเชิงเทรา ด้วยการขนส่งถนน 4 เลน เป็นทั้งสินค้านำเข้าและสินค้าผ่านแดน ต่อไปในอนาคต การขนส่งสินค้าเข้า กัมพูชาจะผ่านสะพานหนองเอี่ยม ไม่ต้องเข้ามาทางอำเภออรัญประเทศ
- (ข) แสดงทัศนคติว่า เชื่อว่า ต่อไปในอนาคต คนจะเดินทางมาทางนี้มากขึ้น โดยผ่านด่านศุลกากรบ้านป่าไร่ ที่ในปัจจุบันยังไม่เปิดให้บริการ เพราะทางฝั่งกัมพูชายังไม่มีการก่อสร้างถนน ดังนั้น ความเชื่อมโยงจึงยังไม่เกิดขึ้นมา การค้าของอำเภออรัญประเทศจะเป็นจุดรวมที่ใหญ่ที่สุดของการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา เพราะสามารถเชื่อมโยงไปถึงประเทศเวียดนาม

(ค) การค้าที่รัฐประเทศจะมีความก้าวหน้าอย่างมาก เพราะว่า ระเบียบการเมืองการปกครองไทย - กัมพูชา เหมือนกัน

7. กัมพูชาพึ่งพาไทย หรือไม่?

พึ่งพาแน่นอน ไม่มีประเทศไทย ถ้าปิดประเทศเค้าจะอยู่จะกินยังไง ก็นิยมสินค้าไทยไปแล้ว ทราบว่า มีล้งจีน ประมาณ 2 ล้านคน เข้ามาอาศัยในกัมพูชามานานแล้ว มีอุตสาหกรรมทอผ้าสิ่งทอมากมาย

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) การค้าไทย - กัมพูชา กัมพูชาพึ่งพาไทยแน่นอน ถึงแม้ว่า จะมีล้งจีนเข้ามาที่กัมพูชาเป็นจำนวนมาก

ที่นี้ประเด็นนี้มองยังไง จีนที่มาจากจีนแผ่นดินใหญ่ที่มาประกอบธุรกิจอยู่ในประเทศกัมพูชามาเนิ่นนานมากกว่า 10 ปี กับกระแสความนิยมโมเดิร์นไทย ที่ประเทศไทยเรามีท่านมองตรงนี้ยังไง?

สินค้าโดยทั่วไป ที่พึ่งพาเรา ในสาธารณูปโภคที่ไทยเราเป็นครัวของโลกอยู่แล้ว ซึ่งจีนยังเทียบไม่ได้ ต้องใช้เวลาอีก นานในการพัฒนาคุณภาพ นอกจากปริมาณอย่างเดียว ซึ่งไทยมีคุณภาพอยู่แล้ว มากกว่าคู่แข่ง คุณภาพดีราคาถูก เป็นที่ นิยม อาหารการกิน น้ำดื่มสิงห์ ดิตแบรนต์ สต็อกสิงห์ ซึ่งมีกำลังการผลิตผลิตเองได้ ทำน้ำได้แต่ขายไม่ได้ เพราะความนิยม สิงห์ ไปตั้งโรงงานได้ CP ไปกัมพูชาเยอะแล้ว ในแต่ละพื้นที่ ทั้งหมดนี้ต้องพึ่งพาไทย

บทวิเคราะห์ข้อมูล

(ก) สำหรับการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา จีนยังไม่สามารถแข่งขันกับไทยในกัมพูชาในด้านเครื่องอุปโภคบริโภค เพราะว่า ไทยเป็นครัวของโลก ชาวกัมพูชาติดแบรนต์สินค้าไทย และ คุณภาพสินค้าไทยก็ดีกว่าสินค้าจีน

(ข) ในทัศนะส่วนตัว เชื่อว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย

8. ถ้าปราศจากความร่วมมือของรัฐบาลไทย และไทยสั่งให้ยุติการค้าไทย - กัมพูชา กัมพูชาจะเดือดร้อนไหม?

อย่าว่าแต่ชาวกัมพูชาเลยที่เดือดร้อน คนไทยก็เดือดร้อน มันเอื้อกัน ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย มองเห็นสองประเทศ ต่างฝ่ายต่างค้าขายกันไปกันมา ถ้าหยุดเมื่อไหร่ เสียบบงบ อย่าว่าแต่ตรงนี้เลยจะลามไปถึงรัฐประเทศ เพราะคนกัมพูชามา จับจ่ายใช้สอย สินค้าที่ส่งออกไป ของค่างสต็อก ปัญหาทางเศรษฐกิจ ผลิตแล้วจะขายใคร คนกัมพูชาชอบแบบนี้จะส่งไป ลาว ลาวก็ไม่ชอบ เสื้อเชิ้ตผู้ชาย ชาวกัมพูชาชอบสีฟ้า สีเทาอ่อน มีลายเล็ก ๆ สังกัดใน Big C สระแก้ว พื้นที่จังหวัดต่างๆ จะเป็นเสื้อยืด AIZ ทางเรารู้ว่าชอบอะไร AIZ ผลิตกัมพูชา แต่ส่งมาไทย ค่านิยมว่าซื้อมาจากไหน

บทวิเคราะห์ข้อมูล

- (ก) ถ้าไทยสั่งให้การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ยุติลง จะทำให้ชาวไทยและชาวกัมพูชาได้รับความเดือดร้อนทั้งคู่ เพราะว่ามี การเอื้อเฟื้อต่อกันและได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย
- (ข) ชาวกัมพูชามาจับจ่ายใช้สอยสินค้าไทย ถ้าปริมาณสินค้าที่ผลิตจากระบบอุตสาหกรรมของไทยมีเป็นจำนวนมาก เกินกว่าความต้องการในประเทศแล้ว ผลผลิตส่วนเกินจากระบบอุตสาหกรรมจะส่งไปขายกัมพูชาไม่ได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการศึกษาแบบ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ 4 ท่าน สามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ตามแนวสมมติฐานการวิจัย ได้ว่า

คำถามที่ 1 การขยายปริมาณการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา เกิดขึ้นได้อย่างไร ในช่วงที่ผ่านมา

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

ความนิยมในสินค้าไทยเหนือกว่าชาติอื่น การพัฒนาเส้นทางการขนส่ง ทำให้มูลค่าการค้าสูงขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

ความต้องการสินค้าไทย เป็นไปตามหลักตีมาน – ชัพพลาย หรือ เป็นไปตามกลไกตลาด

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

กัมพูชาพึ่งพาไทย เพราะไม่มีโรงงานผลิตเครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งเป็นสินค้าที่กัมพูชามีความจำเป็นอย่างมาก ในอดีตที่ผ่านมา เมื่อเกิดสงครามบริเวณชายแดน ก็มีการยุติการค้าไปบ้าง เมื่อถึง ปี พ.ศ.2540 มีการเปิดจุดผ่านแดนถาวร ทำให้มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้น จากเดิม 4,000 – 5,000 ล้านบาท เมื่อมาถึงในปัจจุบัน ไทยส่งออกอะไหล่ชิ้นส่วนยานยนต์ ยานยนต์ทุกชนิด เครื่องจักรกลการเกษตร และสินค้าอุปโภคบริโภค ในปี พ.ศ.2562 ในช่วง 2 เดือนสุดท้าย มูลค่าการค้าชายแดน เพิ่มขึ้นเป็น 87,000 ล้านบาท และมูลค่าการส่งออกมีมากกว่า 80 % เมื่อเทียบกับมูลค่าการนำเข้า

การนำเข้าสินค้าจากกัมพูชามายังไทย ประกอบด้วย มันสำปะหลัง เศษวัสดุ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (ซึ่งไทยไปสร้างโรงงานผลิตและนำเข้ามายังไทย) รวมทั้ง อุปกรณ์กล้องดิจิทัลของแคนนอน โดยนับว่าปีนี้ เป็นปีแรกที่มูลค่าการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา ขึ้นไปถึง 100,000 ล้านบาท

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

การเปิด – ปิด ด่านการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา สมัยก่อนมีจุดผ่อนปรนทางปอยเปต และเกิดบ่อนกาสิโนที่ถูกกฎหมาย และมีจุดผ่อนปรนที่ตาพระยา และหนองปรือ เป็นการค้าวิถีชาวบ้านแบบ เมือง – เมือง โดยมีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งการค้าชายและบ่อนกาสิโน

ตลาดโรงเกลือเกิดขึ้น มีจุดมุ่งหมายที่จะขายสินค้าของแท้มือสอง ต่อมา การเปิด – ปิด ด่าน ทำให้เกิดการขายสินค้าปลอมแปลงละเมิดลิขสิทธิ์ ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิม แต่ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ตลาดโรงเกลือมีชื่อเสียงโด่งดัง

ลักษณะที่สำคัญของความสัมพันธ์ไทย – กัมพูชา คือ ไทยขายสินค้าให้กัมพูชา ส่วนกัมพูชาเข้ามาขายแรงงานในไทย สำหรับด่านตรวจคนเข้าเมือง ค่าธรรมเนียมแรงงานต่างด้าว 1,900 บาท / คน / ปี ถ้าเป็นแรงงานสามสัญชาติ ค่าธรรมเนียมจะอยู่ที่ 500 บาท อยู่ได้ 2 ปี ต่อได้ 2 ปี

ความสอดคล้องกับสมมติฐานในงานวิจัย

เป็นไปตามสมมติฐานหลักของทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) ที่กล่าวถึง หลักอุปสงค์ – อุปทาน (Demand - Supply) ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงต่อ ความเปลี่ยนแปลงในอัตราการผลิตและการบริโภค ตลอดจนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (Economic Expansion) ซึ่งอธิบายได้ว่า มีแนวโน้มที่จะเป็นรูปแบบการครอบงำโดยเมืองศูนย์กลาง อธิบายได้ว่า เป็นกลุ่มจักรวรรดินิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Imperialism) และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในเชิงอาณาจักร (Secular Trend) เมื่อวางตำแหน่งให้ไทยเป็นเมืองศูนย์กลางของอาณาจักร หากเราจะใช้กรอบการวิเคราะห์ในเชิงโครงสร้างนิยม (Structuralism)

การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมในเชิงอำนาจ (unequal relation) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจระหว่างโลกที่ 1 และโลกที่ 3 (dependent capitalist economy) หรืออำนาจการครอบครองความเป็นเจ้าในทางเศรษฐกิจ (economic hegemonic power) ซึ่งมีประเทศหนึ่งเหนือกว่าและมีอีกประเทศหนึ่งด้อยกว่าในความสัมพันธ์นั้น (superior / inferior)

นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึง hegemony / dominant - sub - ordinates ในความสัมพันธ์แบบโลกไร้พรมแดน (borderless world)

อิทธิพลของสินค้าไทยในสายตาของชาวกัมพูชา สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าที่ไทยมีอิทธิพลต่อกัมพูชา ในด้านของความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าไทย และความจงรักภักดีในตราหือ (brand royalty) ซึ่งนับได้ว่าเป็นความร่วมมือพึ่งพาอาศัยกัน (mutual cooperation) ส่งผลให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ (capital flow) ซึ่งนับได้ว่า หากจะกล่าวถึง ในทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory) เป็นความพึ่งพาทางเศรษฐกิจไทย ภายใต้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าที่ไม่เสมอภาคต่อกัน หากกล่าวถึงในคำอธิบายของ ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) ก็อาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นไปตามพัฒนาการของระบบทุนนิยมโลก (capitalist world)

คำถามที่ 2 ท่านคิดว่า การที่ไทยพัฒนาเส้นทางการขนส่งระหว่างไทย - กัมพูชา จะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชา แค่ไหน?

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

ความสำคัญของกิจกรรมโลจิสติกส์และระบบการขนส่งทางถนนในแผ่นดินของประเทศไทย ในระเบียบเศรษฐกิจ EEC และจังหวัดที่อยู่รายรอบจังหวัดสระแก้ว มีความสำคัญต่อการขนส่งสินค้าไทยเข้าสู่ประเทศกัมพูชา

ความแออัดในการขนส่งสินค้าไทยผ่านด่าน และการทำพิธีการศุลกากร ณ ด่านบ้านคลองลึก ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการขนส่งสินค้า ทั้งโดยการทำการค้าขนาดใหญ่ และการค้าขนาดเล็ก

ระยะทางการขนส่งทางบกในประเทศกัมพูชา นับจากด่านบ้านคลองลึก ซึ่งนับว่าเป็นชายแดนไทยเข้าไป เพื่อการเคลื่อนย้ายสินค้านั้น เป็นไปด้วยระยะทางที่จำกัด

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

มูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยเข้าไปในกัมพูชามากกว่ามูลค่าการนำเข้า แสดงว่า กัมพูชามีดีมานด์สินค้าของไทยมากกว่า เมื่อผนวกเข้ากับการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งของไทย ก็สะท้อนว่า กัมพูชาต้องการสินค้าของไทยอย่างแท้จริง

ไทยมีการพัฒนาการขนส่งในกรอบความร่วมมือหลายกรอบ โดยเฉพาะกรอบการขนส่งภายในลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งไทย – กัมพูชา เป็นสมาชิกหลักภายในกรอบนี้ โดยการส่งเสริมการขนส่ง และการลงนามความร่วมมือระหว่างกัน เช่น การเดินรถระหว่างกันโดยใช้โควต้า ทั้งรถบรรทุกและรถโดยสารแบบไม่ประจำทาง วิ่งไปมาระหว่างกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

การพัฒนาเส้นทางรถขนส่งไทย – กัมพูชา ประกอบด้วย ระบบราง ถนน สนามบิน (เครื่องบินเช่าเหมาลำ) มีการเปิดเส้นทางรถไฟ ในปี 2551 – 2552 เปิดเส้นทาง ปอยเปต – เสียมราฐ โดยมีระยะทาง 150 กิโลเมตร

ฝั่งประเทศกัมพูชา มีการลงนามแลกเปลี่ยนรถสินค้าจากทางกัมพูชามายังไทย สำหรับเส้นทางถนน มีการจำกัดความเร็วไว้ที่ 70 กิโลเมตร / ชั่วโมง โดยส่วนใหญ่ รถยนต์ส่วนบุคคลจากกัมพูชาจะเข้ามายังฝั่งไทย แต่เกือบไม่มีรถยนต์ส่วนบุคคลจากไทยไปยังฝั่งกัมพูชา เพราะถ้ารถยนต์ฝั่งไทยไปประสบอุบัติเหตุทางฝั่งกัมพูชาจะเคลมประกันได้ยาก ตลอดจน รถยนต์ฝั่งไทยจะเข้าไปยังฝั่งกัมพูชาได้เพียงระยะทาง 3 – 5 กิโลเมตร ถ้ามีการส่งสินค้าไปยังโกดังจะเข้าไปได้ 10 กิโลเมตร แต่ถ้ารถยนต์จากฝั่งกัมพูชาเข้ามายังฝั่งไทยจะต้องแจ้งฝ่ายความมั่นคง

ชาวกัมพูชายึดติดกับแบรนด์สินค้าอุปโภคบริโภคของไทย ซึ่งถ้าเกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านบรรจุภัณฑ์จะปฏิเสธการซื้อ อีกทั้งยังมีรสนิยมในการบริโภคสินค้าไทยอย่างโดดเด่น เมื่อเทียบกับสินค้าของจีนและเวียดนาม รวมไปถึงความต้องการเรียนภาษาไทยมากกว่าภาษาของตนเอง

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

เส้นทางรถขนส่ง อรัฐประเทศ – แหลมฉบัง ถนน 4 เลน กัมพูชา – เวียดนาม – จีน ถนน 4 เลน กรุงเทพ – นครพนม – ลาว – จีน ถนน 2 เลน กรุงเทพ – จันทบุรี – กัมพูชา ถนน 4 เลน

ความสอดคล้องกับสมมติฐานในงานวิจัย

กิจกรรมโลจิสติกส์ (Logistics Activities) และการขนส่งในแผ่นดิน (Inland Transportation) ระหว่างชายแดน ไทย – กัมพูชา เป็นปรากฏการณ์ของ กระบวนการโลกาภิวัตน์ผ่านพรมแดน (Trans border World) หากจะอธิบายด้วย ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization Theory) ในฐานะที่เป็น คำ (Words) และ ความหมาย (Meaning) ก็จะพบว่า ประเทศไทย และประเทศกัมพูชา เชื่อมโยงต่อกัน โดยหลักของภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ (Economic Geography) และ โดยหลักของภูมิศาสตร์การเมือง (Political Geography) ระหว่างกัน ซึ่งนอกจากจะมีความใกล้ชิดต่อกันทั้งในทางเศรษฐกิจและ

การเมืองแล้ว ยังมีความเชื่อมโยงต่อกันโดยพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ (Historical Background) ซึ่งสามารถสะท้อนออกมาโดย ระดับการค้า (Scale of Trade) นอกจากนี้ ยังสามารถอธิบายได้ว่าเป็น ระบบโลกสมัยใหม่ในฐานะที่เป็นระบบ (New World System as a System) ซึ่งความสัมพันธ์ภายในระบบโลกนั้น ไทยอยู่ในฐานะที่เป็นเมืองศูนย์กลาง แวดล้อมไปด้วยเมืองบริวารทางเศรษฐกิจ เช่น ลาว กัมพูชา เมียนมา เป็นต้น

หากจะอธิบายด้วย รูปแบบการครอบงำโดยเมืองศูนย์กลาง (Hegemonic Power) จากคำอธิบายของ ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) ทั้ง Hegemony / Rivalry หมายถึง อำนาจความครอบครองความเป็นเจ้าของไทยที่มีต่อความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา และการเปรียบเทียบทัศนคติในความเป็นผู้มีอิทธิพลทางการค้าของไทย ตลอดจน Secular Trend หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงในเชิงอาณาจักร ระหว่างความสัมพันธ์ของไทย - กัมพูชา ที่พบว่า รัฐไทยมีอำนาจเหนือกว่ากัมพูชา หากจะอธิบายว่า รัฐแต่ละรัฐมีตำแหน่งเฉพาะเจาะจงในระบบโลก (Political and Cultural Hegemonic Power) ก็อธิบายได้ว่า ความเชื่อมโยงในทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างสองประเทศนี้ ไทยเป็นฝ่ายดึงดูดส่วนเกินทางเศรษฐกิจของกัมพูชาเข้ามาหาตนเอง เช่น การพัฒนาเส้นทางการขนส่ง และมูลค่าการส่งสินค้าไทยเข้าไปในกัมพูชา เป็นต้น

อิทธิพลของ ตราสัญลักษณ์ (brand) ก่อให้เกิด ความจงรักภักดีในตราสัญลักษณ์ (Brand Royalty) ของสินค้าไทย เป็นอิทธิพลของวัฒนธรรมจากสื่อ (Popular Culture) และการเลือกซื้อสินค้าไทยก็เป็นเรื่องของ การข้ามผ่านรัฐชาติ เช่น ชาวกัมพูชายึดติดกับ แบรินด์ สินค้าไทย และมีรสนิยมในการบริโภคสินค้าไทย ทั้งเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (Transnational Movement) และ การติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน (Transnational Flow) หรือ อาจจะกล่าวได้ว่า เป็น ความเปลี่ยนแปลงที่เป็น โลกาภิวัตน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic Globalization)

คำถามที่ 3 การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาแค่ไหน ในด้านใดบ้าง

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

ความคล้ายคลึงกันทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม และ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่าง ไทย - กัมพูชา

ความขัดแย้งทางการเมืองในบริเวณการค้าชายแดนในระดับเล็กน้อย ระหว่าง ไทย - กัมพูชา แทบจะไม่ส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดน เพราะมีการบูรณาการระหว่างส่วนราชการของทั้งสองประเทศเข้าด้วยกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ก่อให้เกิด ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทย กับ กัมพูชา มากในระดับหนึ่งตามปริมาณ ตามมูลค่าการค้า

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

กัมพูชาพึ่งพาสินค้าไทยเป็นหลัก ความเชื่อมั่นใน แบรินด์ เกิดจากการรับสัญญาณดาวเทียม รับชมรายการโทรทัศน์ และวิทยุของไทย ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของกัมพูชาก็มีหลายสิ่งคล้ายกับของไทย ชาวกัมพูชาเน้นที่จะบริโภคสินค้าไทยมากกว่าเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เพราะเสื้อผ้าไทยไม่ค่อยมีความแตกต่างไปจากเสื้อผ้าของจีนหรือเวียดนาม ซึ่งมีราคาถูกกว่าเสื้อผ้าของไทย นอกจากนี้ยังพบว่า จีนไปสร้างโรงงานผลิตเสื้อผ้าที่กัมพูชา

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

บทบาทของกรมศุลกากร เน้นการให้ความช่วยเหลือกัมพูชา มากกว่าการปราบปรามของผิดกฎหมาย หรือสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งการส่งออก ขีป้างเพื่อผ่านพิธีการศุลกากร และการท่องเที่ยว

ชาวกัมพูชารับสินค้าอุปโภคบริโภคไปจากไทย อีกทั้งยังมีพฤติกรรมการบริโภคสินค้าเลียนแบบคนไทย เพราะพอยเปตรับชมรายการโทรทัศน์ไทย

สภาพความเป็นอยู่ของชาวกัมพูชาในทุกวันนี้ เหมือนเมืองไทยเมื่อ 40 – 50 ปี ก่อน รัฐบาลกัมพูชาไม่ส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพทางการเกษตร

ในหัวเมืองหรือจุดที่อยู่ใกล้กับไทย ชาวกัมพูชารับประทานอาหารไทย แสดงว่า กัมพูชาปรับตัวเข้าหาไทยทั้งหมด

ความสอดคล้องกับสมมติฐานในงานวิจัย

หากมองในกรอบของโครงสร้างนิยม (Structuralism)

เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ (Historical Condition) สะท้อนให้เห็นถึง พัฒนาการทุนนิยมโลก หรือ ความสัมพันธ์แบบไม่เสมอภาคต่อกัน (Unequal Relations) ระหว่าง ความเป็นเมือง – ความเป็นชนบท

ความเหมือนกัน (Sameness) สะท้อนถึง ความพึ่งพาอย่างเป็นทางการเป็นจักรวรรดินิยม (Colonial Dependency) หรือ การเป็นสภาวะทุนนิยมแบบพึ่งพา (Dependent Capitalism) ที่เผยแผ่ความนิยมในสินค้าไทยออกไปเป็นวงกว้าง สะท้อนให้เห็น

ถึง การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) อันประกอบไปด้วย วัฒนธรรมการบริโภค (Consumer Culture) วัฒนธรรมการแต่งกาย และวัฒนธรรมด้านอื่นๆ

อย่างไรก็ดี ในความสัมพันธ์ของระบบโลก (World System) ซึ่งหมายถึง ระบบทุนนิยมโลก (World Capitalist System) ได้มีข้อแม้อย่างหนึ่งกล่าวเอาไว้ว่า ถ้าเมืองศูนย์กลางไม่ขยายตัวแล้ว ทุนนิยมจะดำเนินการขยายตัวต่อไปได้อย่างไร (Political – Politico - Economic) ซึ่งเป็นประเด็นที่ทฤษฎีพหุขั้วออกไปอย่างกว้างขวาง ถึงข้อจำกัดสำหรับการขยายตัวของแกนกลางในความสัมพันธ์ของระบบทุนนิยมโลก

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Economic Relations) ระหว่าง ไทย – กัมพูชา มีลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน (unequal relation) โดยมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เปรียบ (Gains) และฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบ (Loss) โดยมีฝ่ายหนึ่งเหนือกว่า (superior) และอีกฝ่ายหนึ่งด้อยกว่า (inferior) เสมอ จึงเป็นความสัมพันธ์ตามแนวคำอธิบาย ทฤษฎีพึ่งพา (Dependency Theory) ไปพร้อมๆ กัน ในลักษณะของความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคต่อกัน (unequal exchange) ตามลักษณะความเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการนำเข้า – ส่งออก ที่ผ่านมามีในอดีตจวบจนปัจจุบัน

คำถามที่ 4 การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ทำให้วัฒนธรรมการบริโภคและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกัมพูชาเปลี่ยนแปลงไป แค่ไหน?

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

ความนิยมในสินค้าไทยของชาวกัมพูชา ได้เปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคของชาวกัมพูชา ซึ่งได้ยกตัวอย่างเครื่องดื่มที่ประเทศไทยส่งไปขายประเทศกัมพูชา

สืบเนื่องมาจาก ความนิยมในสินค้าไทยของชาวกัมพูชา ทำให้ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศกัมพูชา เป็นอันมาก

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

สำหรับ ตลาดชุมชนในกัมพูชา พบว่า มีสินค้าไทยวางขายโดยทั่วไป โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภค สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมในสินค้าไทยของชาวกัมพูชา

เนื่องจากการเดินทาง (บขส.) ระหว่าง 2 ประเทศ ทำให้ความต้องการสินค้าไทยส่วนหนึ่ง มาจากกรุง
พนมเปญ ซึ่งเดินทางเข้ามาถึงกรุงเทพฯ เพื่อจำหน่ายซื้อสินค้าที่ตลาดประตูน้ำ ไปขายต่อในประเทศกัมพูชา

ไทย – กัมพูชา มีความร่วมมือทางการเดินทางในประเภทการขนส่งสาธารณะ รถเชิงพาณิชย์ รถโดยสารประจำทาง
รถโดยสารไม่ประจำทาง รถบรรทุกสินค้า

ในปี พ.ศ.2559 กรมการขนส่งทางบกกำหนดเงื่อนไข รถที่จดทะเบียนต่างประเทศ ประเภทรถเล็ก ที่จะเข้ามาต้องขอ
อนุญาตจากกรมฯ ก่อน กับนายทะเบียนของกรมการขนส่ง

ในเมื่อรถของกัมพูชา เป็นรถพวงมาลัยซ้าย การเข้ามาวิ่งในเส้นทางต่างๆ จะถูกกำหนด โดยเส้นทางที่วิ่ง

รถทะเบียนกัมพูชาวิ่งเข้ามาในประเทศไทยได้ในวงจำกัด ดังนั้น จึงต้องมีการประสานงานชายแดนในระดับท้องถิ่น
จังหวัดสระแก้ว แบบเข้าไป – เย็นกลับ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

วัฒนธรรมของกัมพูชาไม่เปลี่ยนแปลงมายังไทยสมัยใหม่มากนัก เพราะว่า ความนิยมในแฟชั่นต่างๆ มาจากสินค้าของ
เกาหลี และความเปลี่ยนแปลงอื่นๆ มาจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้ความเปลี่ยนแปลง
เหล่านี้มีความเป็นพหุทางวัฒนธรรม (Cultural Pluralism) มากกว่าที่จะ เป็นอิทธิพลของ วัฒนธรรมไทย (Thai
Culture)

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

พฤติกรรมการบริโภคอาหารของคนในเมืองของกัมพูชาจะมีแนวโน้มเหมือนของไทยเกือบทุกมื้ออาหาร เพียงแต่
ลักษณะอาหารเข้าจะคล้ายคลึงไม่ถึงกับเหมือนของไทย

ความสอดคล้องกับสมมติฐานในงานวิจัย

คำอธิบายของทฤษฎีโลกาภิวัตน์ ประสานกับ อิทธิพลของ วัฒนธรรมโลก (World Culture) ที่มีความเป็นหนึ่งเดียว ส่งผล
ให้เกิดการเคลื่อนย้าย ทุน แรงงาน และความร่วมมือในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกัน ทางด้านการขนส่งสาธารณะ
โดยกรมการขนส่งทางบก ทั้งการเดินทางประจำทางสาธารณะ การจดทะเบียนรถกัมพูชา คล้องจองไปกับ ความต้องการซื้อ
สินค้าไทยของชาวกัมพูชาในกลุ่มเสื้อผ้าแฟชั่นทันสมัยไปจากกรุงเทพฯ ซึ่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องต่อการอธิบายโดยตรง คือ

วัฒนธรรมเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Culture) ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมการบริโภค (Consumer Culture) ทั้งอาหารการกิน และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ที่มีที่มาจาก สื่อโทรทัศน์ – วิทยุ ป้ายฉลาก ตรายี่ห้อ และอื่นๆ (Popular Culture)

คำถามที่ 5 กัมพูชายอมรับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้น โดยปราศจากการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจาก ความสัมพันธ์ไทย – กัมพูชา หรือไม่?

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

การพัฒนาประเทศกัมพูชาไปสู่สภาวะทุนนิยม เช่น การเปิดบ่อนกาสิโนอย่างถูกกฎหมาย และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย – กัมพูชา ได้ส่งผลให้เกิดการก่ออาชญากรรม และมีอาชญากรไทยหลบหนีไปอยู่ทางฝั่งกัมพูชา สื่อสัญญาณโทรทัศน์และวิทยุของไทย มีอิทธิพลต่อหลักคิดในด้านความนิยมสินค้าไทยและดารานักแสดงของไทย ในสายตาของชาวกัมพูชา

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

ไม่มีข้อมูล

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

ชาวกัมพูชาที่มีฐานะดีจะไปเรียนหนังสือในต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส มากกว่า สหรัฐอเมริกา หรือ สหราชอาณาจักร ซึ่งรวมไปถึงการใช้บริการทางการแพทย์ก็มีความนิยมที่จะมารักษาตัวที่ประเทศไทย ในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง ทั้งโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน เช่น โรงพยาบาลกรุงเทพจันทน์ เป็นต้น ทางโรงพยาบาลจะเสนอขายคอร์สการรักษาพยาบาลแก่ชาวกัมพูชาที่มีฐานะดี

การเสริมความงามและการผ่าตัดเล็ก นิยมที่จะมารักษาที่ไทย

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

ชาวกัมพูชายอมรับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และการกินการอยู่มาทางไทย

ชาวไทยและชาวกัมพูชา เดินทางไปทำงานแบบ เข้าไป - เย็นกลับ เป็นส่วนใหญ่

ความมีวินัยของชาวกัมพูชาไม่เท่ากับชาวไทย โดยพบว่า กัมพูชาปรับตัวมาทางไทยโดยปราศจากการต่อต้าน

ในปัจจุบัน นับได้ว่า วัฒนธรรมการกินอยู่ ระหว่างไทย – กัมพูชา มีความผสมกลมกลืนกันไป ทั้งเพลง ดนตรี และอาหาร

การใช้เงินตราในเมืองที่อยู่ติดกับไทยเน้นสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ และบาทไทย

ความสอดคล้องกับสมมติฐานในงานวิจัย

สำหรับข้อคำถามนี้ สะท้อนให้เห็นถึง วัฒนธรรมจากสื่อ และวัฒนธรรมการบริโภคของไทยสมัยใหม่ (Modern Thainess) ที่สะท้อนออกมาทางวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และรสนิยมในการบริโภคสินค้าไทย พบว่า มีผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถามบางคน กล่าวถึง การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) ที่ว่า วัฒนธรรมไทยร่วมสมัย (Contemporary Culture) เป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมแบบตะวันตก มากกว่าที่จะเป็น การเปลี่ยนแปลงอย่างการกลายมาเป็นไทย เพราะได้รับอิทธิพลของ วัฒนธรรมเกาหลี (K-Pop) หรือ วัฒนธรรมญี่ปุ่น (J-Pop) ที่มีความเป็นสากล

อย่างไรก็ดี หากจะพิจารณาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวกัมพูชาทั้งหมดนี้ แนวโน้มของการให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ สะท้อนให้เห็นถึง การกลายมาเป็นไทยร่วมสมัย มากกว่าที่จะเป็น การเปลี่ยนแปลงวิถีวัฒนธรรมเข้าสู่ วัฒนธรรมโลก (World Culture)

คำถามที่ 6 อัตราการค้า การส่งออกต่อการนำเข้า ระหว่าง ไทย – กัมพูชา จะเป็นอย่างไรบ้าง ต่อไปในอนาคต

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้ากับประเทศกัมพูช้าย้อนหลังไปมากกว่า 10 ปี ทำให้ไทยตัดสินใจที่จะเปิดด่านศุลกากรแห่งใหม่ เพื่อระบายหรือผ่อนปรนปริมาณการค้าออกไป เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและพลังงาน

สำหรับการค้าชายแดนที่จังหวัดสระแก้ว มีการเปิดจุดผ่านแดนเพิ่มขึ้นเป็น 4 จุด ในอนาคต

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

ในระยะเวลาที่ผ่านมา อัตราการค้าไทย – กัมพูชา เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะปกติทั่วไป

ในอนาคตจะมีการแบ่งประเภทการขนส่งระหว่างสินค้าและผู้โดยสาร ซึ่งเป็น การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา โดยแบ่งให้ ด่านบ้านคลองลึก นำสินค้าผ่านเข้า – ออก ส่วนด่านบ้านไร่ นำผู้โดยสารไทย – กัมพูชา ผ่านเข้า – ออก

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

การค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา มีทั้งหมด 7 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด มูลค่าการค้าชายแดนมากกว่าร้อยละ 50 อยู่ที่จังหวัดสระแก้ว มูลค่ารวมทั้งหมดประมาณ 150,000 ล้านบาท ซึ่งพบว่า จังหวัดสระแก้ว มีระยะทางของการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา เมื่อนับจากกรุงเทพฯ เป็นระยะทางที่สั้นที่สุด

สินค้านำเข้าจากกัมพูชาที่สำคัญ คือ ข้าวโพด ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง โดยรัฐบาลไทย (พระราชบัญญัติพืชไร่) ห้ามนำเข้าข้าวเปลือกจากกัมพูชา

ในทัศนะส่วนตัว มองว่า ชายแดนเป็นเพียงเส้นสมมติ แรงงานเกษตรชาวกัมพูชาเข้ามาตัดอ้อย และนำรายได้ค่าจ้างมาซื้อสินค้าไทยกลับไป ซึ่งเงินเหล่านี้หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว

ชาวกัมพูชาชอบเข้ามาช้อปปิ้งที่ BIG C มากกว่า Tesco Lotus รวมทั้ง มีความนิยมซื้อสินค้า I.C.C Fair ของเครือสหกรณ์ ทั้งที่ อำเภอสรีราชา พัทยา กรุงเทพฯ และที่ โขเขตบางนา นอกจากนี้ ยังพบว่า ชาวกัมพูชานิยมซื้อเครื่องสำอางเล็กๆ สีส่นๆ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

การค้าจากกัมพูชามายังไทยจะมีมูลค่าในแต่ละครั้งน้อย โดยนำเข้ามาในรูปแบบรถเข็น ระบบล้อเลื่อน ส่วนสินค้าจากไทยไปกัมพูชาจะมีมูลค่าในแต่ละครั้งมาก เช่น สินค้ายานยนต์ เครื่องจักร ซึ่งขนส่งมาจากแหลมฉบัง และจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยการขนส่งถนน 4 เลน เป็นทั้งสินค้านำเข้าและสินค้าผ่านแดน ต่อไป ในอนาคต การขนส่งสินค้าเข้ากัมพูชาจะผ่านสะพานหนองเอี่ยม ไม่ต้องเข้ามาทางอำเภอรัญประเทศ

ต่อไปในอนาคต คนจะเดินทางมาทางนี้มากขึ้น โดยผ่านด่านศุลกากรบ้านป่าไร่ ที่ในปัจจุบัน ยังไม่เปิดให้บริการ เพราะทางฝั่งกัมพูชายังไม่มีการก่อสร้างถนน ดังนั้น ความเชื่อมโยงจึงยังไม่เกิดขึ้นมา การค้าของอำเภอรัญประเทศจะเป็นจุดรวมที่ใหญ่ที่สุดของการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา เพราะสามารถเชื่อมโยงไปถึงประเทศเวียดนาม

การค้าที่อำเภอรัญประเทศจะมีความก้าวหน้าอย่างมาก เพราะระบบการเมืองการปกครองไทย – กัมพูชา เหมือนกัน

ความสอดคล้องกับสมมติฐานในงานวิจัย

การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา มีลักษณะที่สำคัญ คือ (1) การขยายขอบเขตการค้าชายแดน ด้วยการเตรียมการเปิดด่านการค้าเพิ่มขึ้นเป็น 4 จุด (2) อัตราการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา มีอัตราส่วนที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ (3) การแบ่งแยกประเภทด่านการค้าออกเป็น 2 ประเภท ระหว่าง ด่านชายแดนสำหรับผ่านคน และด่านชายแดนสำหรับสินค้า (4) การค้าผ่านแดนและการนำเข้าสินค้าไทย ซึ่งพบว่า สินค้าของไทยมีจำนวนมากที่ได้เข้าสู่ประเทศกัมพูชา (5) ความนิยมในการมาช้อปปิ้งในห้างซูเปอร์สโตร์ของไทย ในอำเภออรัญประเทศ ทั้งห้าง Big C และห้าง Tesco Lotus

ทั้งหมดนี้ สะท้อนให้เห็นว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย มากกว่าที่จะเป็น ไทยพึ่งพากัมพูชา หากนำคำอธิบายของ ทฤษฎีพึ่งพา (ความทันสมัย) และทฤษฎีระบบโลก จะเห็นได้ว่า ได้เกิดสภาวะอำนาจการครอบครองความเป็นเจ้าในทางเศรษฐกิจ (Economic Hegemonic Power) หรืออาจกล่าวได้ว่า เศรษฐกิจไทยมีอิทธิพลเหนือเศรษฐกิจกัมพูชา เป็นจักรวรรดินิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Imperialism)

คำถามที่ 7 กัมพูชาพึ่งพาไทย หรือไม่?

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

กัมพูชาพึ่งพาไทย เพราะว่า เมืองต่างๆ ของกัมพูชา เช่น พระตะบอง ศรีโสภณ มีความเป็นบ้านพี่เมืองน้องกับไทย โดยพบว่า สถิติการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสืบเนื่องมาจาก ความขัดแย้งทางการเมืองมีน้อยมาก ซึ่งแตกต่างไปจาก ความสัมพันธ์ ระหว่าง กัมพูชา - เวียดนาม โดยมีความเชื่อว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีของทั้งสองประเทศมีความคล้ายคลึงกัน

สัดส่วนการส่งออก – นำเข้า ระหว่างไทย – กัมพูชา มีความไม่สมดุลกัน โดยพบว่า มูลค่าการส่งออกจากไทยไปกัมพูชา มีมูลค่ามากกว่า มูลค่าการนำเข้าจากกัมพูชามายังไทย สินค้าที่ไทยซื้อจากกัมพูชา เป็นสินค้าจำพวกเกษตรกรรม กสิกรรม เศรษฐกิจ ในขณะที่ สินค้าที่กัมพูชาซื้อจากไทย เป็นสินค้าจำพวก สัตว์มีชีวิต วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้าง

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

ไทย และ กัมพูชา ต่างก็พึ่งพาอาศัยกัน มากกว่าที่จะเป็น ใครพึ่งพาใคร โดยพิจารณาจาก สินค้า และ ผู้โดยสาร

ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทย – กัมพูชา เป็นการได้รับประโยชน์ด้วยกันทั้งคู่ โดยเฉพาะ เศรษฐกิจ และ อุตสาหกรรมการผลิตสินค้า

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

ชาวกัมพูชาไม่ได้พึ่งพาไทย 100 เปอร์เซ็นต์ โดยเชื่อว่า กรุงเทพมหานคร ยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามไว้ได้ มี
กระแสความรักชาติอยู่มาก

คนจีนเข้ามาในกัมพูชาเป็นจำนวนมาก (2 ล้านคน) ในทัศนะส่วนตัว คิดว่า กัมพูชาพึ่งพาเงินมากกว่าไทย และเชื่อว่า
กัมพูชาเป็นเมืองบริวารของจีน ถ้าไทยยุติการค้ากับกัมพูชา เชื่อว่าจะไม่กระทบกับกัมพูชา

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

การค้าไทย - กัมพูชา กัมพูชาพึ่งพาไทยแน่นอน ถึงแม้ว่า จะมีเงินเข้ามาที่กัมพูชาเป็นจำนวนมาก

สำหรับการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา จีนยังไม่สามารถแข่งขันกับไทยในกัมพูชา ทางด้านเครื่องอุปโภคบริโภค
เพราะว่า ไทยเป็นครัวของโลก ชาวกัมพูชาติดแบรด์สินค้าไทย และ คุณภาพสินค้าไทยก็ดีกว่าสินค้าจีน

ในทัศนะส่วนตัว เชื่อว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย

ความสอดคล้องกับสมมติฐานในงานวิจัย

ต่อคำถามที่ว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย หรือไม่ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อสรุปว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย 2 ทาน และ ไทย -
กัมพูชา ต่างก็พึ่งพาอาศัยกัน 2 ทาน สัดส่วนของคำตอบจึงแบ่งออกเป็นอย่างละ 50 เปอร์เซ็นต์ ในประเด็นนี้ หากจะมอง
ในความสัมพันธ์ระหว่างไทย - กัมพูชา ในระบบโลก จากคำตอบที่กล่าวว่า ไทยครอบงำกัมพูชา ในระนาบเชิงเดียวของโลก
ทั้งโดย ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ และภูมิศาสตร์การเมือง จะเห็นได้ว่า มีการปรากฏรูปแบบความสัมพันธ์แบบ hegemony -
dominant / sub - ordinate โดยอุปสงค์ - อุปทาน ที่มีต่อสินค้าไทย หากจะมองความสัมพันธ์ แบบ พึ่งพาอาศัยกัน จะ
เป็นแบบ mutual cooperation

คำถามที่ 8 ถ้าปราศจากความร่วมมือจากรัฐบาลไทย และไทยปิดด่านการค้าระหว่าง ไทย - กัมพูชา ท่านคิดว่า ชาว
กัมพูชาจะเดือดร้อนไหม ?

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1

ถ้ามีการปิดด่านการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา 4 ด้าน ชาวกัมพูชาไม่มีเครื่องอุปโภคบริโภคแน่นอน เพราะ สิ้นค้าบางชนิดที่จะนำเข้ามาจากเวียดนามไม่มี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวกัมพูชาบริโภคอาหารไทยเป็นหลัก

การเจรจาในกรอบของความสัมพันธ์ระดับพหุภาคี ประเทศที่พัฒนาแล้วต้องช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา จึงมีความเป็นจริงที่ไทยต้องทำการค้ากับกัมพูชา

ถึงแม้ว่า ถ้าเกิดสงครามระหว่างไทย – กัมพูชา การค้าชายแดนย่อมต้องเกิดขึ้น เพราะสายสัมพันธ์การเป็นญาติพี่น้องที่ข้ามไปมาหาสู่ระหว่าง 2 ประเทศ

ลักษณะของการค้าชายแดนที่รัฐประเทศ

การค้าชายแดนที่รัฐประเทศมีหลายระดับ ทั้ง วิถีชีวิตแบบชาวบ้าน ที่เรียกว่า ระบบล้อเลื่อน กับการค้าโดยรถบรรทุกที่ผ่านด่านโดยพักสินค้าที่ ลานตรวจปล่อยสินค้า และสถานีตรวจสอบสินค้า

การค้าชายแดนที่รัฐประเทศมีความแออัด จนกระทั่งมีการแก้ไขปัญหาจราจรบริเวณหน้าด่านพรมแดน

ศุลกากรมีวิสัยทัศน์ให้บริการผู้ประกอบการและผู้ที่ต้องการข้ามแดน โดยให้ความเห็นว่า ประเทศกัมพูชาเป็นลูกค้าที่ดีของไทย

ทำไมเศรษฐกิจซบเซา?

ความสำคัญของตลาดโรงเกลือ คือ การเป็นตลาดขายสินค้ามือสองให้กับชาวกัมพูชาและนักท่องเที่ยว และมีการนำสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เข้ามาขายด้วยเป็นจำนวนมาก

รัฐบาลปัจจุบัน ได้ดำเนินการปราบปราม โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทำให้เสน่ห์ หรือความสำคัญของตลาดโรงเกลือลดลงไป

ในอนาคต ความสำคัญของด่านศุลกากรแห่งที่ 2 จะเพิ่มขึ้น โดยฝ่ายไทยได้เตรียมความพร้อม โดยการกำหนดป้ายต่างๆ เป็นภาษากัมพูชา เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกัมพูชา

ทำไมถึงพูดว่า “กัมพูชาต้องพึ่งพาเรา”

เหตุผลที่เชื่อว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย คือ ศุลกากรของฝ่ายไทย เน้น การบริการ มากกว่า การปราบปราม ให้ความสำคัญกับ ระบบการขนส่งและโลจิสติกส์

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2

ถ้ามีการปิดด่านการค้าชายแดน กัมพูชาอาจจะได้รับความเดือดร้อน เพราะขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภค ในขณะที่ไทยก็จะได้ความเดือดร้อน ด้วยเช่นกัน

มูลค่าการค้าชายแดนของทั้งไทยและกัมพูชา เกิดขึ้นจากยอดตัวเลขมูลค่าที่เกิดขึ้นร่วมกัน เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ไทยและกัมพูชาจึงช่วยเหลือและร่วมมือกันและกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3

ที่กรุงเทพมหานคร มีการลงนามในคณะกรรมการร่วมค้า เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 โดยวางเป้าหมายให้ในปี พ.ศ.2563 มีมูลค่าการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา 15,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

รัฐบาลไทยระดับประคองความสัมพันธ์ทางการค้า ความมั่นคงทางทหาร กับรัฐบาลกัมพูชาเรื่อยมา ปัญหาเขาพระวิหาร มีผลต่อการค้าชายแดนน้อยมาก ความสัมพันธ์ทางการค้ายังเป็นแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ในช่วงแรกที่เกิดเรื่องนี้ขึ้น ชาวกัมพูชาส่วนหนึ่งรีบเดินทางกลับประเทศ เพราะเกรงว่าจะปิดด่านแล้วกลับประเทศไม่ได้

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4

ถ้าไทยสั่งให้การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ยุติลง จะทำให้ชาวไทยและชาวกัมพูชาได้รับความเดือดร้อนทั้งคู่ เพราะจะมีการเอื้อเพื่อต่อกันและได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

ชาวกัมพูชามาจับจ่ายใช้สอยสินค้าไทย ถ้าปริมาณสินค้าที่ผลิตจากระบบอุตสาหกรรมของไทยมีเป็นจำนวนมากเกินกว่าความต้องการในประเทศแล้ว ผลผลิตส่วนเกิน (surplus value) จากระบบอุตสาหกรรมจะส่งไปขายกัมพูชาไม่ได้

ความสอดคล้องกับสมมติฐานในงานวิจัย

สำหรับในประเด็นนี้ ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์แต่ละท่าน ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ การปิดด่านการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ออกเป็น 4 แนวทาง กล่าวคือ

- (1) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า ไทย – กัมพูชา มีความสัมพันธ์ต่อกันในแบบ Colonial Dependency เพราะไทย – กัมพูชา มีสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ยังกล่าวว่า การค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา นั้น มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตาม อุปสงค์ – อุปทาน โดยการข้ามผ่านรัฐชาติ ทั้ง การเคลื่อนไหว และ การเคลื่อนย้าย (หาก

กล่าวถึงในมิติของ ทฤษฎีโลกาภิวัตน์) หากมองตำแหน่งของไทย – กัมพูชา ในความสัมพันธ์ระบบโลก จะเห็นได้ว่า ระบบเศรษฐกิจ และ ระบบการเมือง ทำให้เกิดเมืองศูนย์กลางและเมืองบริวารทางเศรษฐกิจ ตามคำกล่าวของ Paul Baran และการพัฒนาความต้อยพัฒนา หากกล่าวในคำนิยามของ A.G Frank ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า เป็น ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Economic Dependency)

- (2) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 กล่าวว่า ไทยและกัมพูชา พึ่งพาอาศัยกันและกัน (Mutual Cooperation)
- (3) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทย – กัมพูชา คือ ความสัมพันธ์อย่างเป็นจักรวรรดินิยมทางเศรษฐกิจ – การเมือง – การทหาร โดยรูปแบบความสัมพันธ์ยังเป็นแบบ ถ้อยทีถ้อยอาศัย หากจะกล่าวถึง ในความสัมพันธ์ ระบบโลก (World System) จะได้ข้อสรุปว่า เป็น Political / Politico – Economical
- (4) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า เป็นความจำเป็นอยู่เองที่เศรษฐกิจของกัมพูชาจะเดือดร้อน เพราะไทยส่งออก ผลผลิตส่วนเกิน (Surplus Value) ออกไปยังกัมพูชา แต่ว่า ความสัมพันธ์ ระหว่าง ไทย – กัมพูชา ยังมีลักษณะ ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน (เกื้อกูลกัน)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

(Conclusions, Discussions and Suggestions)

จากการศึกษาวิจัย ในเรื่อง ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากการค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว เมื่อปรากฏว่า ผลการศึกษาตามที่ปรากฏในบทที่ 4 ด้วยแนวทางวิธีวิทยาในการวิจัย ทั้งในเชิงปริมาณ (Qualitative Approach) และในเชิงคุณภาพ (Quantitative Approach) แล้วนั้น ได้ข้อสรุปว่า

(1) ในเชิงปริมาณ: ด้วยข้อมูลทฤษฎี และแบบสอบถาม 3 ประเภท ทำให้พบว่า

- a. ข้อมูลทฤษฎี แสดงให้เห็นว่า การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา สะท้อนให้เห็นถึง การเติบโตของมูลค่าการค้า ไทย – กัมพูชา ทั้งโดยรายประเภทสินค้า และมูลค่าการค้า ทำให้มียอดการส่งออกสุทธิ (Net Export) ของสินค้าไทย รวมทั้งแสดงให้เห็นว่า ชาวกัมพูชาเดินทางเข้าออก ด่านพรมแดนรัฐประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นการเดินทางเข้ามาสุทธิของชาวกัมพูชา ในส่วนของปริมาณรถบรรทุก โดยสารประจำทาง พบว่า ชาวกัมพูชาได้เดินทางเข้ามายังจังหวัดสระแก้ว มากกว่า ชาวไทยที่เดินทางไปยังกัมพูชา ทั้งหมดนี้ สะท้อนให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐชาติ ที่เหนือกว่า (Hegemony / Dominance) และ ที่ด้อยกว่า (Sub - ordinates) และได้กลายเป็นความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Economic Dependency)
- b. แบบสอบถาม 3 ประเภท แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามชุดที่ 1 ซิปป์ และตัวแทนออกของ สะท้อนให้เห็นว่า ชาวกัมพูชามีความจำเป็นและต้องการสินค้าไทยเป็นอย่างยิ่ง เมื่อนับจากความสัมพันธ์ ระหว่างปริมาณรถบรรทุก การทำธุรกรรมทางศุลกากรและการค้า ที่ผ่านด่านศุลกากรรัฐประเทศ ทั้งหมดนี้ สะท้อนให้เห็นว่า ได้เกิดสภาวะขึ้นต่อกัน จากการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งสินค้าไทยมีอิทธิพลต่อหลักคิดของชาวกัมพูชาในระดับของการพึ่งพาและมีอิทธิพล แบบสอบถามชุดที่ 2 ประชาชนชาวกัมพูชา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวกัมพูชา มีความจำเป็นและต้องการสินค้าไทย ทุกระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ทั้งโดยความนิยมในด้านคุณภาพและตราห้อยของสินค้าไทย นั่นคือ แบรินด์สินค้าไทย (Thai Brand) อยู่ในจิตใจของชาวกัมพูชาอย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ การแพทย์และสาธารณสุขของไทย ก็ได้รับความนิยมนอย่างสูง ในกลุ่มชาวกัมพูชาที่มีฐานะดี เช่นเดียวกับ ความนิยมที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัด

ต่างๆ และกรุงเทพมหานคร สิ่งเหล่านี้ สะท้อนว่า การค้าไทย - กัมพูชา ที่ได้เจริญรุดหน้ามาโดยลำดับนั้น มาจากความนิยมในสินค้าไทยของชาวกัมพูชา และความขาดแคลนในสินค้าเหล่านั้น แบบสอบถามชุดที่ 3 เจ้าของธุรกิจการค้าที่ทำการค้าในตลาดโรงเกลือ ได้สะท้อนให้เห็นถึง ความต้องการสินค้าไทย แม้แต่ผู้ประกอบการร้านค้าที่มีสัญชาติกัมพูชาก็ยังมีความชื่นชอบและมีความนิยมในสินค้าไทย การท่องเที่ยว ไทย อาหารไทย และการแพทย์ไทย อย่างไม่อาจที่จะถ่ายทอดได้ ทั้งโดยความคิดเห็นส่วนตัวที่มี และโดยความคิดเห็นของเจ้าของร้านและผู้ประกอบการที่สะท้อนต่อหลักคิดของชาวกัมพูชา อันเนื่องมาจากผู้ประกอบการเหล่านี้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่สะท้อนอำนาจซื้อของตนเอง ทั้งหมดนี้ สะท้อนให้เห็นว่า การค้าชายแดน ไทย - กัมพูชา นั้น กัมพูชามีสถานะโดยเปรียบเทียบต่ำกว่าไทยและพึ่งพาไทย มากกว่าที่จะเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สืบเนื่องมาจาก กระแสโลกาภิวัตน์ ที่ได้สร้าง วัฒนธรรมโลก (World Culture) ที่เป็นวัฒนธรรมอย่างเป็นตะวันตก ทำให้ ความนิยมในสินค้าไทย ทั้งอาหาร เสื้อผ้า และข้าว ของเครื่องใช้ ที่มีความเป็นสากล สร้างความนิยมไปทั่วในกลุ่มชาวกัมพูชา รวมทั้ง การรับข้อมูลข่าวสารทางรายการโทรทัศน์และวิทยุไทย จากคำอธิบาย ของ วัฒนธรรมจากสื่อ (Popular Culture) สะท้อนไปถึงความนิยมในสินค้าทุกประเภทของไทย นอกเหนือไปจากความเข้าใจว่า สินค้าไทยมีคุณภาพดีและราคา สมเหตุสมผล เป็นที่ยอมรับได้

จากการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ ด้วยสถิติเชิงอนุมาน ทำให้พบว่า (1) การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐชาติ ที่เหนือกว่า (Hegemony / Dominance) และ ที่ด้อยกว่า (Sub - ordinates) และได้กลายเป็นความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Economic Dependency) (2) การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ก่อให้เกิดสถานะขึ้นต่อกัน จากการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน (Unequal Exchange) (3) การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ก่อให้เกิดการไหลในเชิงโครงสร้างทางสังคมวิทยา จากการติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน เกิดเป็นความแปรปรวนอย่างยิ่งใหญ่ในการควบคุมชายแดน (Borderless World)

(2) ในเชิงคุณภาพ: ด้วยแนวทางการวิเคราะห์จากบทสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่ดำเนินงานไปตามนโยบายและมาตรการทางการค้า การขนส่ง การควบคุมชายแดน ทั้งด้านศุลกากร และด่านตรวจคนเข้าเมือง สะท้อนให้เห็นว่า กัมพูชาพึ่งพาไทยเป็นสัดส่วนที่สูงมาก และ ไทย - กัมพูชา พึ่งพากัน เป็นสัดส่วนน้อย เมื่อให้ข้อสรุป จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มที่ กัมพูชาพึ่งพาไทย มากกว่าที่จะเป็นไทยพึ่งพากัมพูชา หรือ ไทย - กัมพูชา พึ่งพากัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับ สมมติฐานการวิจัยทุกข้อ ซึ่งให้ข้อสรุปว่า กัมพูชาพึ่งพาไทย ทั้งในทางเศรษฐกิจการค้าและการเมือง ผ่านการตรวจคนเข้าเมือง และมาตรการความมั่นคงตามแนวชายแดน

ทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นว่า การค้าชายแดน ไทย – กัมพูชา ก่อให้เกิด สภาวะความพึ่งพาทางเศรษฐกิจ โดยคำอธิบายทางทฤษฎี ของ ทฤษฎีระบบโลก และ ทฤษฎีพึ่งพา และด้วยการไหลเชิงโครงสร้างระหว่างไทย – กัมพูชา ของการแลกเปลี่ยนทางการค้าที่ไม่เสมอภาคต่อกัน โดยคำอธิบายทางทฤษฎี ของ ทฤษฎีโลกาภิวัตน์

กล่าวโดยสรุป การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา มีทิศทางที่ การค้าของสินค้าและบริการของไทย มีอิทธิพลต่อหลักคิดและทัศนคติของชาวกัมพูชา ในระดับที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและการดำรงชีพของชาวกัมพูชามากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งมีแนวโน้มว่า สินค้าไทย รวมทั้ง การแพทย์ และการท่องเที่ยวของไทย จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อกัมพูชาอย่างเบ็ดเสร็จต่อไปในอนาคต

การนำไปใช้ประโยชน์ของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ ศึกษาความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดนที่มีลักษณะไม่เท่าเทียมกัน ทั้งโดยขนาดเศรษฐกิจ การค้าและความนิยมในสินค้าบริการ ตลอดจน ความเชื่อมั่นศรัทธาในความเป็นไทยสมัยใหม่ ที่มีระดับความเจริญมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง สืบเนื่องมาจาก การศึกษาที่มีมาก่อนหน้าของผู้วิจัย เกี่ยวกับการค้าชายแดนไทย – ลาว โดยเทียบเคียงกัน พบว่าความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดนของประเทศต่างๆ ในอนุภาคนั้น กับประเทศไทย มีลักษณะที่ได้เปรียบ – เสียเปรียบกันเสมอมา แต่งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการต่อยอดถึงแนวโน้มและทิศทางการค้าชายแดนผ่านโลกาภิวัตน์ และแนวคำอธิบายวัฒนธรรมจากสื่อ ที่ส่งอิทธิพลต่อการค้าและบริการของไทย ให้มากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ของงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นไปเพื่อนำเสนอแง่มุมของระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต่างระดับกันอย่างเป็นกรณีทั่วไป เพื่อปรับใช้กับการอธิบายปรากฏการณ์ทางการค้าชายแดนในรูปแบบอื่นๆ กับประเทศต่างๆ ที่อยู่รายรอบไทย ซึ่งผู้ที่มีความสนใจจะศึกษาการค้าชายแดนในมิติของเศรษฐกิจการเมือง สามารถนำไปประยุกต์และต่อยอดได้

ข้อจำกัดของงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ มุ่งที่จะศึกษาปรากฏการณ์ของการค้าชายแดนไทย ซึ่งหากจะศึกษาในบริบทอื่นๆ อาจจะทำได้ยาก เช่น อิทธิพลของการค้าชายแดนที่มีต่อการเมือง การทหาร หรือ ความมั่นคงตามแนวชายแดน ในเชิงรัฐศาสตร์ เป็นต้น แต่ผู้สนใจยังคงสามารถนำเอาคำอธิบายทางทฤษฎีในเชิงระบบโลก ไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ความพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา

- (1) เนื่องจาก ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ได้เกิดความพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากการค้าชายแดนขึ้นจริง แต่ทั้งหมดนี้เป็นกรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว ซึ่งถูกจำกัดด้วยขนาดของพื้นที่ กลุ่มประชากร และเวลา ดังนั้น นักวิจัยที่สนใจจะ

ศึกษาสภาวะการขึ้นต่อทางเศรษฐกิจหรือในเชิงโครงสร้าง จะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างเป็นองค์รวม โดยขยายขอบเขตของพื้นที่ และกลุ่มประชากร ให้กว้างขวางออกไป

(2) จากการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางการวิจัยในโอกาสต่อไป ดังนี้ คือ

- a. ควรที่จะศึกษาให้ครอบคลุมถึง ธุรกิจบริการต่างๆ และการลงทุนทางตรงของนักธุรกิจ ไทย – กัมพูชา เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง ความพึ่งพาและการขึ้นต่อกันในเชิงโครงสร้างตามแนวทางของธุรกิจการค้า ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ อันเป็นแนวทางการไหลของสรรพสิ่งข้ามพรมแดน ไทย – กัมพูชา
- b. ควรที่จะศึกษา ทิศทางและแนวโน้มการค้าและบริการของไทยในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลออกไปจากชายแดน กัมพูชา ซึ่งจะพิสูจน์ได้ว่า การค้าไทย – กัมพูชา ก่อให้เกิดการครอบงำทางความคิดของชาวกัมพูชา หรือไม่ แค่นั้น และอย่างไร

ผู้ศึกษาขอสรุปว่า ความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคต่อกัน มีสภาวะการขึ้นต่อ ได้เปรียบ – เสียเปรียบ มีการขาดดุลทางการค้า และเกิดสำนึกในระดับความคิดที่ไปยืนยันว่าสินค้าและบริการของไทยดีกว่ากัมพูชา เป็นสิ่งที่ชาวกัมพูชาปรารถนาที่จะได้มาครอบครอง ด้วยอำนาจการครอบครองความเป็นเจ้า ตามแนวการอธิบายของทฤษฎีระบบโลก และเกิดสภาวะความพึ่งพาทันทีในกัมพูชานั้นเอง ซึ่งเป็นไปตามแนวคำอธิบายของทฤษฎีพึ่งพา

ด้วยผลการศึกษาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัย ขอสรุปว่า กัมพูชาพึ่งพาไทยจากการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ท้ายที่สุดนี้ ผู้ศึกษาปรารถนาที่จะเห็นว่า ภาครัฐได้กำหนดนโยบาย มาตรการ ข้อปฏิบัติ และทิศทางการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา เพื่อความวัฒนาสถาพรและความเจริญรุ่งเรืองทางการค้าชายแดนในภาคตะวันออก สืบไป.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์ 2544.

กาญจนา แก้วเทพ. “พัฒนาการมาร์กซิสม์ในศตวรรษที่ 20: สำนักแฟรงเฟิร์ต” *วารสาร เศรษฐศาสตร์การเมือง*, 4, 1 (ก.ย.2527) กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. *ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. *ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. *การสำรวจแนวพรมแดน ไทย – พม่า – ลาว – กัมพูชา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

ดำรง ฐานดี. *วัฒนธรรมและพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536.

ภูษณ ปรีชญานิน. *ฝ่าหนามกุหลาบโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภัคธรศ,ม.ป.ป. “โลกาภิวัตน์ โลกัันตรนุวัตน์ โลกาภิวัตน์”. *วารสารธรรมศาสตร์*. 20(1), 1994.

วิทยา สุจริตธนารักษ์ และคณะ. *การค้าชายแดน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

วรรณวิไล พงษ์สามารถ. *อินโดจีน : ฐานการส่งออกของไทย*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์, 2539.

วิวัฒน์ชัย อัทธการ. *ก้นดักทางปัญญา: วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายเศรษฐกิจไทย.*

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์น้ำปิงใส, 2545.

วิวัฒน์ชัย อัทธการ. *ยุทธศาสตร์ใหม่ของชาติกับเศรษฐกิจการเมืองภาคประชาชนในยุคทุน*

นิยมโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ 14 ตุลา, 2545.

วิวัฒน์ชัย อัทธการ. *การวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมไทย: แนวพัฒนาการเศรษฐกิจ.* กรุงเทพมหานคร:

ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530.

วัชรินทร์ ยงศิริ และคณะ. *การค้าไทย – อินโดจีน.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2535.

วัชรินทร์ ยงศิริ. *การค้าชายแดนไทยกับอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2547.

สังคีต พิริยะรังสรรค์. *โลกาภิวัตน์กับสังคมเศรษฐกิจไทย.* กรุงเทพมหานคร: 179 การพิมพ์,

2538.

สุรัชย์ ศิริไกร. *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองหลังสิ้นสุดสงครามเย็น.*

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

อนพัทธ์ หนองคู. *ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา : กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว.* เอกสารประกอบการ

ประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2550.

English

Andre, Gunder Frank. *Capitalism and Underdevelopment in Latin America.* New York:

Monthly Review, 1969.

Andre, Gunder Frank. *Dependent Accumulation and Underdevelopment.* New York:

Monthly Review, 1979.

Boris, G. Andrew. N.M., and Nitin N. Are Leaders Portable. *Harvard Business Review*, 6, 2006.

Chatthip Nartsupha. "The Community Culture School of Thought". In *Thai Constructions of Knowledge*. Manas Chitakasem and Andrew Turton. London:

University of London, School of Oriental and African Studies, 1991

Craig J. Reynolds. *National Identity and its Defenders: Thailand, 1939 – 1989*.

Chiang Mai: Silkworm Books, 1993.

Davidson Wuthnow. *Cultural analysis*. London: Routledge & Kegan Paul, 1984.

Denzin. *Journal of Comparative Social Work* 2009, 1, 1978.

Dos Santos. *The structure of dependence*. American Economic Review, 1970.

F. Cardoso and R. Faletto. *Dependency and Development*. Berkeley and Los Angeles:

University of California Press, 1979.

Francis, Garnier. *Travels in Cambodia and Part of Laos*. Bangkok: White Lotus Press,

1996.

Immanuel, Wallerstein. *The modern world system I*. New York: New York Academic, 1974.

Immanuel, Wallerstein. *The Capitalist World – Economy*. Cambridge: Cambridge University, 1979.

Immanuel, Wallerstein. *Processes of the World – System*. USA: Sage Publication Inc., 1980.

Immanuel, Wallerstein (eds.). *World – systems analysis: Theory and methodology*. USA: Sage Publication Inc., 1982.

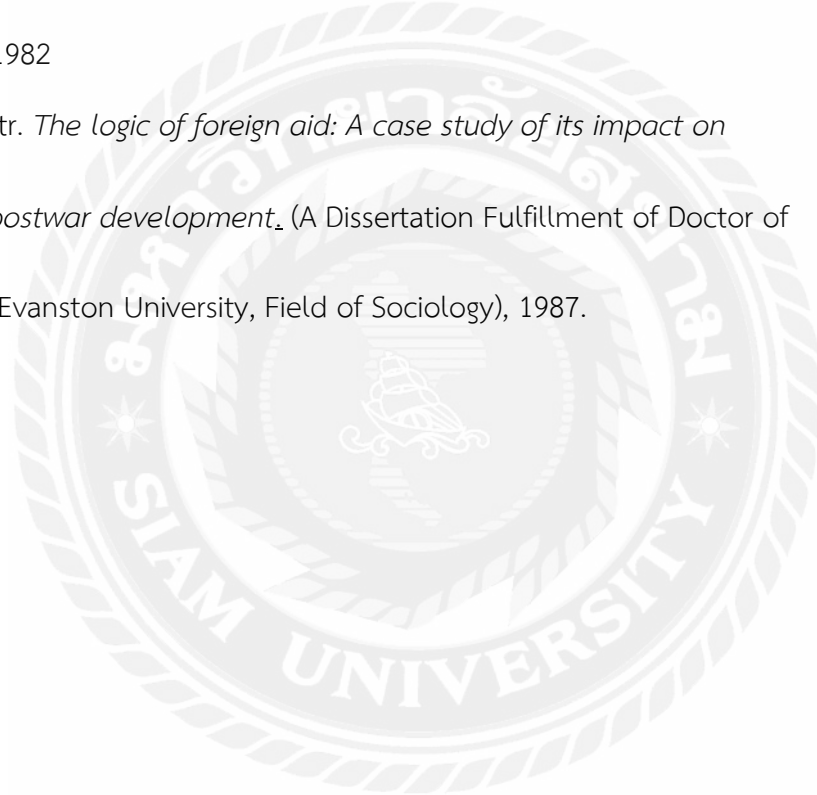
Immanuel, Wallerstein. *Culture as the ideological battleground of the modern world – system In Geopolitics – Geoculture*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991.

Roland, Robertson. *Globalization: Theoretical perspective and application*. Bangkok: Thammasart University, 2002.

Vietnam, Laos and Cambodia: The Path to Economic Development. 2, *The Sasakawa Peace Foundation*.

Wiwatchai Atthakor. *Thailand's development policy and the external debt Problem 1961-1979*. (Doctor's Thesis, Department of Economics Indiana University), 1982

Worapol Promigabutr. *The logic of foreign aid: A case study of its impact on Thailand's postwar development*. (A Dissertation Fulfillment of Doctor of Philosophy, Evanston University, Field of Sociology), 1987.

แบบสอบถามชุดที่ 1

บริษัทขนส่ง ผู้รับจัดการขนส่ง ชิปปิ้ง ตัวแทนออกของ ที่ด่านพรมแดนมิตรภาพ ไทย – กัมพูชา

วันที่ เดือน พ.ศ.

บ้านเลขที่ ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัด

สถานที่สัมภาษณ์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ

 หญิง ชาย

2. สัญชาติ

 ไทย กัมพูชา เวียดนาม

3. อายุ

 20 – 25 26 – 30 31 – 35 36 – 40 41 – 45 46 – 50 51 – 55 56 – 60

4. อาชีพหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

 บริษัทโลจิสติกส์ ผู้รับจัดการขนส่ง / ชิปปิ้ง นักธุรกิจ / เจ้าของ trading ลูกจ้าง เสมียน พนักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ทำการค้าขายแดนในทะเบียนของพาณิชย์จังหวัด

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. การศึกษา

- ระดับมัธยมศึกษา
- อาชีวศึกษา หรือเทียบเท่า
- ปริญญาตรี
- ปริญญาโท
- ปริญญาเอก
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้

- ต่ำกว่า 1 หมื่นบาท / เดือน
- 1 หมื่นบาท – 3 หมื่นบาท / เดือน
- 3 หมื่นบาท – 5 หมื่นบาท / เดือน
- 5 หมื่นบาท – 1 แสนบาท / เดือน
- มากกว่า 1 แสนบาท / เดือน

7. ท่านทำงานในหน่วยงาน / แผนก / กองงาน ของบริษัท

8. ท่านคิดว่า บริษัทขนส่งที่นำสินค้าขนส่งเข้า - ออกผ่านด่านศุลกากร มีมากน้อยแค่ไหนในแต่ละวัน

- 50 – 99 เที่ยว / วัน 100 – 149 เที่ยว / วัน
- 150 – 199 เที่ยว / วัน ตั้งแต่ 200 เที่ยว / วัน
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

9. รถขนส่งสินค้า เป็นรถประเภทใด

- รถพ่วง 18 ล้อ รถ 10 ล้อ รถ 6 ล้อ รถกระบะ
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....

10. อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีความสำคัญแค่ไหนต่อการขนส่งสินค้าข้ามด่านชายแดน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเชื่อมโยงการขนส่งระหว่างไทย – กัมพูชา เข้าด้วยกัน
- มีความสำคัญมากที่สุด โดยมีความสำคัญอย่างยิ่ง นับตั้งแต่มีการเกิด AEC ขึ้นมา ในปี พ.ศ.

15. ท่านจะบอกอะไรกับรัฐบาลนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ และเพื่อบริษัทของท่านเอง ด้วยการกำหนดเป็นนโยบายและมาตรการ 2558

- มีความสำคัญปานกลาง เพราะในขณะนี้ การขนส่งสินค้าชายแดนไทย – กัมพูชา มักจะไม่ได้ผ่านจังหวัดสระแก้ว เนื่องจาก โครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัด ยังไม่เจริญ
- มีความสำคัญปานกลาง เพราะว่า สินค้าจะไหลจากไทยไปสู่ กัมพูชา ได้มากกว่า
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....

11. รายการสินค้าที่ท่านคิดว่าจะมีมูลค่าการส่งผ่านแดนสูงสุด คืออะไร และเพราะเหตุใด

11.1 ส่งเข้ามาจากปอยเปต กัมพูชา

11.2 ส่งออกไปจากอรัญประเทศ สระแก้ว

11.3 ผ่านแดนกัมพูชาโดยมาจากเวียดนามเข้าสู่รัฐประเทศ

11.4 ผ่านแดนอรัญประเทศไปสู่กัมพูชาและเข้าไปยังเวียดนาม

12. ท่านคิดว่า ธนาคารพาณิชย์ในอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีความสำคัญอย่างไรต่อการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา

.....

13. การให้เครดิตทางการค้าของบริษัทนำเข้า – ส่งออก และการเปิด L/C ที่ผ่านบริการของธนาคารพาณิชย์ จะทำให้ งานด้านการขนส่งของบริษัท มีปริมาณเพิ่มขึ้นแค่ไหน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

เพิ่มขึ้นมาก เพราะภาคเอกชนจะหันมาใช้บริการของธนาคารพาณิชย์ มากขึ้น เมื่อ เปิด AEC และ จังหวัดสระแก้วพัฒนาศูนย์กระจายสินค้าให้บริการเต็มรูปแบบ

เพิ่มขึ้นมาก เพราะ ภาคเอกชนจะหันมาใช้บริการของธนาคารพาณิชย์ มากขึ้น เมื่อ พัฒนาเส้นทางขนส่ง

เพิ่มขึ้นปานกลาง เพราะ ภาคเอกชนไม่สามารถใช้บริการขนส่งบนเส้นทางนี้ได้แบบ multimodal transportation เพราะนโยบายส่งเสริมของภาครัฐไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

เพิ่มขึ้นปานกลาง เพราะ ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (Logistics Provider) ส่วนใหญ่เป็นรายย่อย ไม่มีทิศทางการพัฒนาการขนส่งระดับใหญ่

อื่นๆ โปรดระบุ

14. ขอให้ท่านประเมินว่า ระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ ผ่านด่านอรัญประเทศ ออกสู่กัมพูชา ไปยังเวียดนาม จะเป็นอย่างไร บนเส้นทางขนส่ง ในระยะอันใกล้นี้

แบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดที่ 2

ประชาชนชาวกัมพูชาที่หน้าด่านพรมแดนมิตรภาพ ไทย - กัมพูชา

บ้านคลองลึก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

วันที่ เดือน พ.ศ.

บ้านเลขที่ ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัด

สถานที่สัมภาษณ์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ

 หญิง ชาย

2. สัญชาติ

 ไทย กัมพูชา เวียดนาม

3. อายุ

 20 - 25 26 - 30 31 - 35 36 - 40 41 - 45 46 - 50 51 - 55 56 - 60 61 ปี ขึ้นไป ต่ำกว่า 20 ปี

4. อาชีพหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

 เกษตรกร เจ้าของร้านค้า ฝั่งไทย

☐ เจ้าของร้านค้า ฝั่งกัมพูชา	☐ ผู้ทำการค้าในตลาดโรงเกลือ
☐ นักธุรกิจ / เจ้าของบริษัท	☐ ลูกจ้าง เสมียน พนักงาน บริษัทเอกชน
☐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ / ข้าราชการ	☐ เจ้าของร้านค้าในปอยเปต / เมืองอื่นๆ ในกัมพูชา
☐ พระสงฆ์ / นักบวช	☐ ครู / อาจารย์ / นักการศึกษา
☐ นักการเมืองท้องถิ่น	☐ ผู้ทำการค้าชายแดนในทะเบียนของพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....	

5. การศึกษา
- ไม่มีการศึกษา
- มีการศึกษา
- ระดับมัธยมศึกษา
 - อาชีวศึกษา หรือเทียบเท่า
 - ปริญญาตรี
 - ปริญญาโท
 - ปริญญาเอก
 - อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้
- ไม่มีรายได้
- มีรายได้
- ต่ำกว่า 1 หมื่นบาท / เดือน
 - 1 หมื่นบาท – 2 หมื่นบาท / เดือน

- 2 หมิ่นบาท – 3 หมิ่นบาท / เดือน
- 3 หมิ่นบาท – 4 หมิ่นบาท / เดือน
- มากกว่า 4 หมิ่นบาท / เดือน

7. ค่าใช้จ่ายที่ท่านใช้ในการซื้อสินค้าไทย

7.1 ในแต่ละครั้ง

- ไม่เกิน 500 บาท / ครั้ง
- ประมาณ 500 – 1,000 บาท / ครั้ง
- ประมาณ 1,001 – 2,000 บาท / ครั้ง
- ประมาณ 2,001 – 3,000 บาท / ครั้ง
- ประมาณ 3,001 – 5,000 บาท / ครั้ง
- ประมาณ 5,000 บาท ขึ้นไป
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7.2 เดือนละ ครั้ง

8. พฤติกรรมการเข้าชมรมแดนมิตรภาพ ไทย – กัมพูชา

- ไม่เคยเข้าไปกรุงเทพ
- เคยเข้าไปกรุงเทพ
- เคยเข้าไปมาแล้ว 1 ครั้ง
- เข้าไปมาแล้ว 2 - 3 ครั้ง
- เข้าไปเดือนละครั้ง
- ไปมาเดือนละหลาย ๆ ครั้ง
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....

9. สำหรับชาวกำพูชา และชาวเวียดนาม เมื่อมีการพัฒนาเส้นทางถนน ท่านข้ามไปซื้อของกินของใช้ที่ฝั่งไทยมากกว่าแต่ก่อน
ใช่หรือไม่

ใช่

ไม่ใช่

ตอนที่ 2

10. ท่านซื้ออะไรบ้างที่เป็นของไทย (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ เครื่องสำอาง / ครีมบำรุงผิว / แชมพู / สบู่	☐ เครื่องใช้ในครัวเรือน
☐ อาหารกระป๋อง / เครื่องดื่ม	☐ ภาชนะหุงต้มและเครื่องทำอาหาร
☐ อาหารแห้ง	☐ เครื่องมือ อุปกรณ์ช่าง
☐ เครื่องจักรกลทางการเกษตร	☐ พืชไร่ พืชสวน ผัก ผลไม้
☐ เสื้อผ้า เครื่องหนัง เครื่องประดับ	☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

11. ท่านซื้อสินค้าไทยจากที่ไหน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ตลาดและซูเปอร์สโตร์ในจังหวัดสระแก้ว
- ไปเลือกซื้อที่ตลาดโรงเกลือ
- ซื้อในตลาดเทศบาลอำเภอรัฐประเทศ
- ผากคนรู้จักไปซื้อมาจากฝั่งไทย
- ซื้อจากร้านค้าปลีก / ร้านค้าริมถนนบริเวณด่านชายแดนรัฐประเทศ
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....

(4) นอกจากจะข้ามมาซื้อสินค้าแล้ว ท่านมาเที่ยว เมืองไทยบ่อยมาก										
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

แบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดที่ 3

เจ้าของร้านค้าที่ขายสินค้าให้กับชาวกัมพูชา ที่ ตลาดโรงเกลือ

อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว

วันที่ เดือน พ.ศ.

บ้านเลขที่ ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัด

สถานที่สัมภาษณ์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ

 หญิง ชาย

2. สัญชาติ

 ไทย กัมพูชา เวียดนาม

3. อายุ

 20 – 25 26 – 30 31 – 35 36 – 40 41 – 45 46 – 50 51 – 55 56 – 60 61 ปี ขึ้นไป ต่ำกว่า 20 ปี

4. อาชีพหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

 เกษตรกร เจ้าของร้านค้า ฝั่งไทย

☐ เจ้าของร้านค้า ผังกัมพูชา	☐ ผู้ทำการค้าในตลาดโรงเกลือ
☐ นักธุรกิจ / เจ้าของบริษัท	☐ ลูกจ้าง เสมียน พนักงาน บริษัทเอกชน
☐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ / ข้าราชการ	☐ เจ้าของร้านค้าในปอยเปต / เมืองอื่นๆ ในกัมพูชา
☐ พระสงฆ์ / นักบวช	☐ ครู / อาจารย์ / นักการศึกษา
☐ นักการเมืองท้องถิ่น	☐ ผู้ทำการค้าชายแดนในทะเบียนของพาณิชย์จังหวัดสระแก้ว
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....	

5. การศึกษา ไม่มีการศึกษา
- มีการศึกษา
- ระดับมัธยมศึกษา
 - อาชีวศึกษา หรือเทียบเท่า
 - ปริญญาตรี
 - ปริญญาโท
 - ปริญญาเอก
 - อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. ค่าใช้จ่ายที่ชาวกัมพูชาใช้ในการซื้อสินค้าไทยในแต่ละครั้ง.....บาท/ดอลลาร์สหรัฐ

8. ชาวกัมพูชาจะมาซื้อสินค้าในร้านของท่านเฉลี่ยแล้วรายละเอียด ครั้ง

9. สำหรับชาวกัมพูชา และชาวเวียดนาม เมื่อมีการพัฒนาเส้นทางถนน ชาวกัมพูชาข้ามไปซื้อของกินของใช้ที่ฝั่งไทยมากกว่าแต่ก่อน
- ใช่ ไม่ใช่

ตอนที่ 2

10. ชาวกัมพูชาซื้ออะไรบ้างที่เป็นของไทย (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- เครื่องสำอาง / ครีมบำรุงผิว / แชมพู / สบู่ เครื่องใช้ในครัวเรือน
- อาหารกระป๋อง / เครื่องดื่ม ภาชนะหุงต้มและเครื่องทำอาหาร
- อาหารแห้ง เครื่องมือ อุปกรณ์ช่าง
- เครื่องจักรกลทางการเกษตร พืชไร่ พืชสวน ผัก ผลไม้
- เสื้อผ้า เครื่องหนัง เครื่องประดับ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

11. ชาวกัมพูชาซื้อสินค้าไทยจากที่ไหน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ตลาดและซูเปอร์สโตร์ในจังหวัดสระแก้ว
- ไปเลือกซื้อที่ตลาดโรงเกลือ
- ซื้อในตลาดเทศบาลอำเภอรัฐประเทศ
- ผากคนรู้จักไปซื้อมาจากฝั่งไทย
- ซื้อจากร้านค้าปลีก / ร้านค้าริมถนนบริเวณด่านชายแดนรัฐประเทศ
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....

13. ในสายตาของชาวกัมพูชา ท่านคิดว่าชาวกัมพูชาคิดเห็นอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

(4) นอกจากจะข้ามมาซื้อสินค้าแล้ว ท่านคิดว่า ชาวก็มพูชามาเที่ยวเมืองไทยบ่อยมาก									
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

แนวคำถามสัมภาษณ์เพื่อใช้ในสัมภาษณ์เชิงลึก

1. การขยายปริมาณการค้าชายแดน ไทย - กัมพูชา เกิดขึ้นได้อย่างไรในช่วงที่ผ่านมา
2. ท่านคิดว่ากรณีที่ไทยพัฒนาเส้นทางการขนส่งระหว่างไทย - กัมพูชา จะเป็นการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจกัมพูชามากน้อยเพียงไร
3. ท่านคิดว่า การค้าชายแดน ไทย - กัมพูชา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชามากน้อยแค่ไหน ในด้านใดบ้าง
4. ท่านคิดว่า การค้าชายแดน ไทย - กัมพูชา ทำให้วัฒนธรรมการบริโภคและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนกัมพูชาเปลี่ยนไปแค่ไหน อย่างไร
5. ท่านคิดว่า กัมพูชายอมรับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยความเป็นพลวัตทางการค้าชายแดน โดยปราศจากการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้นหรือไม่ อย่างไร
6. ท่านคิดว่าอัตราการค้าระหว่าง ไทย - กัมพูชา จากการค้าชายแดน จะมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไรต่อไปในอนาคตอันใกล้
7. ท่านคิดว่า กัมพูชาต้องพึ่งพาไทยหรือไม่ อย่างไร
8. ถ้าปราศจากความร่วมมือของรัฐบาลไทยและไทยสั่งให้ยุติการค้า ไทย - กัมพูชา ท่านคิดว่าคนกัมพูชาจะเดือดร้อนหรือไม่ อย่างไร

ประวัติผู้วิจัย

(1) ดร.ชลิศา รัตตสาร

เกิดเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2513

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาโลจิสติกส์

มหาวิทยาลัยสยาม

ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญาตรี โท เอก

2535 บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ (เกียรตินิยมอันดับ 1) มหาวิทยาลัยสยาม

2538 พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิตทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์การเงิน และ สาขาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

2547 ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (สหวิทยาการ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประสบการณ์การทำงาน

2552 – ปัจจุบัน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยสยาม

2540 – ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยสยาม

(2) ดร.สมชาย เบ็ญจวรรณ

เกิดเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2511

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา การเงินและการลงทุน
มหาวิทยาลัยสยาม

ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญาตรี โท เอก

2534 ครุศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยครูนครปฐม

2536 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม

2555 ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2555 ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (วัฒนธรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประสบการณ์ทำงาน

2536 - ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา การเงินและการลงทุน

มหาวิทยาลัยสยาม